SIMENON

A kis szabó és a kalapos

NOVELLÁK

GEORGES SIMENON

A KIS SZABÓ ÉS A KALAPOS

– NOVELLÁK -

TARTALOMJEGYZÉK

A Marie Galante-rejtélye
L'énigme de la Marie-Galante, 1933
24 izgalmas novella, Európa, 1963
Réz Pál fordítása

A Nagy Rákfogó
Le Grand Langoustier, 1938
22 detektív-történet, Európa, 1966
Kovács Vera fordítása

Kikötő Buenaventurában
L'Escale de Buenaventura, 1938
Rakéta Regényújság, 1989
Kovács Sándor fordítása

Három beszentelés egy reggel
Le matin des trois absoutes, 1940
Égtájak ’67, Európa, 1967
Rayman Katalin fordítása

A szakállas zongorista
Nicolas (L'homme à barbe), 1945
Interpress Magazin, 1986
Kovács Sándor fordítása

„...két tisztes caeni polgár”
Un certain Monsieur Berquin, 1947
Új Idők, 1947
Ruzitska Mária fordítása

A kis szabó és a kalapos
La Petit Tailleur et le Chapelier, 1950
Nagyvilág, 1961
Murányi-Kovács Endre fordítása

Hét kis kereszt

Sept Petites Croix dans un carnet, 1950
Rakéta Regényújság, 1982
Ferch Magda fordítása

Gyűlölködés

Le deuil de Fonsine, 1945
Rakéta Regényújság, 1979
Kovács Sándor fordítása

Régi história egy északi városból

Rakéta Regényújság, 1990
Jancsó Júlia fordítása

A MARIE-GALANTE REJTÉLYE

1. A gazdátlan kétárbocos

Amikor tragacsunk elhagyta a fécamp-i vámhivatalt, G. 7. nem tudta izgatottságát leplezni.

– Boldog vagyok, hogy végre megpillanthatom az első kliensemet! – ismételgette tréfásan.

Most kezdte el magánnyomozói pályafutását. Nemrég vált meg a rendőrségtől. A rue de Berry-n bérelt kis irodát, és néhány ezer körlevelet küldött szét szerte Franciaországba. Utazásunk előtti este telefonon hívott fel:

– Szabad vagy holnap? Kiruccannánk Fécamp-ba.

Szeptember elejét írtunk. Remek volt az idő. Életemben most láttam először úgy a halászkikötőt, hogy nem esett az eső.

– Ismerős vagy a városban? – kérdezte, amikor a Városháza elé értünk. – A quai des Belges…

– Jobbra… Épp a kikötővel szemben.

A járókelők közt néhány fehér nadrágos fürdővendég őgyelgett. Kéken és laposan terült el a mólón túl a tenger.

– „Morineau hajótulajdonos és vállalkozó…” Itt van! – mondta, egy réztábla felírását olvasva, s megállította öt lóerős kocsiját.

Néhány kölyök tüstént az autó köré sereglett.

G. 7. vidámnak látszott. Mintha megfiatalodott volna.

Beléptünk az irodába.

Akárcsak egy akvárium fényében, úgy töltötte itt napjait egy száraz vénlány és egy golyó-gömbölyű tisztviselő.

Vajon miért tartják szükségesnek egyesek, hogy zölddel üvegezzék az ablakokat? Fogalmam sincs róla. De ez a zöld szín, amely egybevegyült a falak mentén sorakozó iratszekrények és az asztalt borító terítő zöldjével – ez a szín a szó szoros értelmében megszédített.

G. 7. szeme vígan nevetett, amikor a vidéki fauna e két előttünk álló példányára pillantott.

– Morineau urat keresem.

– Milyen ügyben?

– Morineau úrhoz van szerencsém? – kérdezte hűvösen a vénkisasszonytól, aki faggatta.

– A titkárnője vagyok, Morineau úr jelenleg rendkívül el van foglalva…

– Nos, kérem, közölje vele, hogy éppen rám vár.

– Ön magánnyomozó?

Brr! S ha az ember arra gondol, hogy ilyen lesz az egész ház, beleértve Morineau úr magánlakását is! Pedig a hajógyáros dúsgazdag ember, milliomos! S hogy a rakpart se sokkal különb! Csupa sötét szín. A szobában a szőnyegek színe is olyan semleges és semmitmondó, amilyen csak lehet. S a tetejébe: színes üvegablakok, hogy elűzzék a napsugarak víg jókedvét!

Nem sokat ér, hogy az embernek saját hajói úsznak a tengeren, ha ilyen légkörbe zárkózik. cl.

A szomszédos szobából suttogás hallatszik. Kinyílik az ajtó. Morineau úr befelé invitál.

Kopaszodik. Túl bő, fekete ruhát hord és celluloidgallért.

– G. 7. úr?... Ön pedig bizonyára egyik munkatársa?

– Úgy van! – sietek kijelenteni, hogy némi talmi fényt kölcsönözzek barátomnak.

– Nos, uraim, amikor soraimmal felkerestem önöket, nem is sejtettem még, hogy az ügy ilyen súlyosra fordul! Kivételesen súlyosra! Értik, uraim! Kivételesen! S jelen pillanatban az ügyészség már javában nyomoz...

Papírvágó késével az asztalra csapott, hogy súlyt adjon kategorikus kijelentésének.

– Feltételezem, hogy hallottak már a *Marie-Galante* rejtélyéről.

– Bocsásson meg... Nem tudok róla semmit...

– Nem foglalkoznak vele Párizsban? Kitűnő! Óriási!... Hát majd foglalkozni fognak vele...

É5 gúnyosan nevetni kezdett. Mintha fenyegetni akarná párizsiakat.

– A *Marie-Galante,* uraim, egyik hajóm... Hét hajóm van... Kettő tőkehalra halászik Új-Fundland körül. Háromárbocosak. Aztán még egy háromárbocos, amely most le van szerelve, mert nincs hozzá legénység... Persze ezt sem tudják Párizsban. Aztán három gőzös, amely heringre halászik az Északi-tengeren... Végül pedig a *Marie-Galante*...

Megfordult; egy fényképet mutatott a falon. A fényképen hajót láttunk, épp vízrebocsátásának pillanatában, a hajón embereket, a századforduló divatos öltözetében s rengeteg zászlót.

– Ezt a kétárbocos goelettet azért építtettem hogy sót szállítsak vele Új-Fundlandba. Mindjárt a háború után dieselmotort szereltettem belé... százötvenezer frankba került... Úgyhogy most vitorlával is, motorral is működik... Három éve vesztegel a kikötőben. A válság, uraim...

Mulatságos ellentét uralkodott Morineau úr gömbölyű alakja s ama törekvése közt, hogy szabatosan beszéljen – szavait úgy hajigálta az ember arcába, mint egy-egy kavicsot.

– Nos, kérem! Öt nappal ezelőtt reggel két óra felé felébresztenek... A kikötői zsilipőr... Node bocsássanak meg! Ismerik önök a kikötőt? Először ott van az elő-kikötőnek nevezett rész, ott horgonyoznak a rövidtávú hajók... Aztán, maga a kikötő, melyet zsilip zár el a tengertől, úgyhogy a dagályt-apályt nem is érezni... Végül pedig egészen a kikötő mélyén egy második kikötőféle rész... ott vesztegelnek a leszerelt hajók... A *Marie-Galante* már három éve horgonyzott ott... Más kifejezéssel élve: szép lassan megrohadt, arra várván, hogy hatóságaink majd egyszer foglalkozni kegyeskednek a francia hajózás sorsával...

Egyszóval felébreszt a gátőr... őt az ügyeletes vámőr riasztotta, aki megdöbbenve vette észre, hogy egy goelett hagyja el a kikötőt, eléri a móló végét, s aztán szélességjelző lámpa nélkül kifut a nyílt tengerre...

Én persze azzal gyanúsítom a gátőrt, hogy felöntött a garatra az este, és túl mélyen aludt... Hiszen mostanában nem indult egyetlen hajó sem... Senki sem kérte, hogy az őr nyissa meg a gátat... Akik a *Marie-Galante*-ot kormányozták, maguk kezelték a zsilipkapukat és zsiliptáblákat...

Vallják be, uraim, máris szép kis rejtély!... S vegyék figyelembe azt is, hogy a hajó, abban az állapotában, ahogy a kikötőben vesztegelt, használhatatlan... Egyrészt a vitorlák nem voltak a fedélzeten... Másrészt a tartályokban nem maradt kátrányolaj, a motorhibát sem javíttattam ki...

Röviden: akik elindultak a hajómmal, előbb rendbe kellett hozzák; ez pedig több éjjelen át tartó munka...

Azonnal értesítettem a tengerészeti hivatalt... Telefonáltak valamennyi közeli kikötőbe, beleértve az angol tengerpartot is... Értesítették a világtótorony-őröket... Rádión kérték fel az Északi-tengeren halászó hajókat, hogy azonnal jelezzék, ha találkoznának a *Marie-Galante*-tal...

És reggelig semmi hír!... Délben azután a *Francette*-nek, egy heringre halászó háromárbocosnak a parancsnoka egy goelettet pillant meg, amint a Pas-de-Calais kellős közepén ide-oda sodródik... A fedélzeten senki!... Vontatókötélre vette...

Hát íme, ez az első felvonás!... Igazán nem valami nevetni való dolog!

Hozzám intézte utolsó szavait. Ezt ugyanis, bár nem akartam, mégsem tudtam visszatartani mosolyomat, amikor Morineau úr

az elvarázsolt hajóról szólt, melyet szökése után vontatókötélre fognak és hazacipelnek!

S főként az volt a komikus, hogy a hajó ennek a kis jóembernek a tulajdona, aki pocakja és kopaszsága ellenére oly rendkívül határozott.

– Felesleges mondanom, hogy egyáltalán nem bízom a rendőrségben... Sokkal jobban örülnék neki, ha egy magánember, aki meg akarja keresni a mindennapi kenyerét, komolyan kezébe venné az ügyet... Ezért írtam önnek... Mert a *Francette* természetesen követeli a pénzét, a talált hajók birtokjogán – ez az összeg pedig körülbelül kétszázezer frank...

S az ügynek mindez még csak a kezdete... Miután egy rendőrtiszt *átkutatta a* hajót, egyik művezetőm is megvizsgálta a *Marie-Galante*-ot... Főként a motort akarta megnézni: – igazi szakember javította meg, alaposabban, mint bármelyik fécamp-i műhelyben tették volna...

A művezető tegnap este tért vissza. Egyetlen szót sem szólt. Olyan ember, aki szeret a dolgok végére járni, képes szétszedni egy gépet csak azért, mert olyan zörejt hall, amely nem tetszik neki...

Hát éppen a zörejről van szó... A hajón annyi olajat talált, hogy az a mennyiség legalább tíz napra elegendő egy cirkáló számára... Ugyanakkor azt észlelte, hogy a tartályokban egyetlen csepp édesvíz sem volt...

– Érti, uram?... Vették maguknak a fáradságot, hogy tüzelőanyagot vigyenek magukkal, de innivalót semmit!...

S amikor megtapogatta a tartályt, észrevette, hogy a galvanizált fedéllemez furcsa hangot ad... Leszerelte a csapot... Vasdrótot eresztett be a tartályba, s a drót akadályba ütközött... Felhívott telefonon, s engedélyt kért, hogy szétszerelhesse a tartályt...

Akárcsak minden hasonló tartály, ez is hegesztve van... Egy óra múlva leszedték az egyik oldalát... És tudja, uram, hogy mit találtak benne?

– Egy holttestet? – kérdezte G. 7.

A jóember elismerésként dühös pillantást vetett rá, amiért tönkretette a történet poenjét.

– Igen, egy halott nőt!... Az ügyészség emberei most is ott kutatnak a hajón... Halott nő a hegesztett tartályban!... Párizsban persze szívesebben írnak az újságok az erkölcsrendészeti botrányokról, a szeretők közt váltott pisztolylövésekről!... Egy halott nő a *Marie-Galante* tartályában... Hát ennyi az egész, uraim... Nem tudom, nyomára bukkannak-e valaminek...

Egyszerű üzletet ajánlok!... Ha felderítik ennek a históriának a hátterét, huszonötezer frankot fizetek... Ha nem, pontosan megtérítem a költségeiket... Megfelel, uraim?

Majdnem kirobbant belőlem a nevetés, bármilyen tragikus volt is a történet.

– Egyszóval azt kívánja, hogy megtudjam, ki gyilkolta meg a fiatal nőt?

– Bocsánat! Elsősorban azt kívánom, hogy fogják el azokat a személyeket, akik nyílt vizekre vezették a hajót... A *Francette* tulajdonosa akkor majd nekik nyújthatja be a számlát...

Felálltunk. Üzletfelünket kissé megzavarta, hogy ilyen gyorsan elfogadták feltételeit. Úgy láttuk, gyorsaságunkat nem véli bizalomgerjesztőnek. Talán attól tartott, hogy nincs pénz nálunk, s ezért nem is teszünk majd eleget az ügy érdekében.

Mindenesetre tény, hogy gyanakvó pillantást vetett ránk, és elővette pénztárcáját:

– Van önöknél pénz?... Amennyiben kívánják, előlegként...

– Köszönöm... A mielőbbi viszontlátásra, Morineau úr...

Viszontláttuk a vénlányt és a tisztviselőt az akváriumban. Odakünt könnyű szellő fújdogált a nyílt tenger felől, mámorító napfény ragyogott, s amikor kiléptünk a házból, szinte szükségét éreztük, hogy mélyen beszívjuk a tiszta levegőt.

– Nem érdemes garázsba vinni! – jegyezte meg G. 7., kocsijára mutatva, amely épp oly jó helyen állt az úttest szélén, mint bárhol másutt.

Az volt a benyomásom, hogy megzavarta valami, idegesítette. Látszólag céltalanul sétált fel-alá a rakparton; a kis boltokban vízhatlan köpenyt, viaszosvászon csuklyát, gyapjútrikót és tengerészcsizmát árultak.

– Nem nézünk körül a *Marie-Galante*-on?

– Most a fedélzeten vannak az ügyészség emberei... Nekem semmi hivatalos címem sincs hozzá... Amíg várnunk kell, nézzük meg inkább a mólót...

Száz méterre voltunk tőle. Szokványos mólót láttunk. Az egyik oldalon a külső kikötő és a kőgát. A külső kikötőben zöld, kék, sárga halászbárkák ringtak a vízen, a dagályra várva, hogy útnak indulhassanak.

A belső kikötőben viszont komolyabb hajókat pillantottunk meg. Vagy tíz félmeztelen férfi épp egy tőkehalat szállító gőzös rakományát ürítette ki; a hajó Új-Fundlandból tért vissza, s a

munkások egész kocsikat raktak tele a besózott hallal, majd kis mozdony vontatta a vagonokat, végig a rakparton, az állomásra.

Egy kisebb hajó fedélzetén, amely szemmel láthatóan heringhalászatra készült, tíz piros zubbonyos halász várta, hogy a dagály elég magasra emelkedjék, s ők indulhassanak a nyílt tengerre.

– Négy zsiliptáblát és két kaput kell kezelnie… – morogta G. 7. – Egyetlen ember elég is hozzá!…

Ott állt a zsilipőr; szájában pipa füstölt. Vastag bajusza lelógott, sapkáját vadonatúj ezüst-paszomány díszítette.

– Hányan kezelik a zsilipet?…

Az őr meghökkenve bámult társamra.

– Egyedül én, természetesen!… Ha azt hiszi, uram, hogy a kormány…

A mondat további fele elveszett bajszában; a zsilipőr beszéd közben is bajszát rágcsálta, úgyhogy minden második szava érthetetlen volt.

G. 7. egyébként megelégedett a válasszal, mert, míg tovább sétáltunk, így szólt:

– Máris be van csípve… Egyszóval olyan fickó, akit néhány pohár groggal meg lehet vásárolni.

Csakhogy ez az égvilágon semmit sem magyarázott meg. Az egész kaland legkevésbé érdekes része volt, hogy miképpen jutott át a zsilipen a hajó.

– Mi a véleményed a hajótulajdonosról?…

Ezúttal hozzám intézte a kérdést.

– Nem így képzeltem el Morineau-t… Minthogy hajótulajdonos, az ember azt hinné, hogy olyan, mint egy kalandor… Pedig ronda kispolgár, tele előítéletekkel…

G. 7. eközben mér meg is állított egy halászt s megkérdezte:

– Bocsánat, öregem! Mondja, Morineau úr házas ember?

– A hajótulajdonos?… Hát persze!… Egy fia is van, meg egy lánya…

– Nagyok?…

A halász nem értette, miért tőle kérdik ezt.

– Talán húszévesek lehetnek… A fiatalember mindenképp annyi…

– Köszönöm szépen. – S hozzám fordult.

– Útközben sem árt felvilágosításokat kérni. Sose lehet tudni…

– Kíváncsi vagyok Morineau-néra – mondtam. – Fogadok, hogy savanyú öregasszony, s az egész házban mindenki reszket tőle…

Száz méternyire lehettünk egy tekintélyes embercsoporttól, amely a rakparton ácsorgott; három autót álltak körül. Az egyik hullaszállító kocsi volt.

2. Az ismeretlen nő

Csaknem egy óráig őgyelegtünk a csődület körül, s a *Marie-Galante*-ot néztük. Első pillantásra megdöbbentett. Amikor Morineau úr azt említette, hogy a hajó *goelett,* sőt amikor megmutatta fényképét is, nem gondoltam a *Marie-Galante* méreteire.

Márpedig hatalmas hajó volt. Legalább huszonnyolc méter a hossza, nem számítva óriási orrárbocát, amely még megnyújtotta az alakját. Széles, öblös, több fedélzetű goelett, árbocai harminc méter magasak. Látni kellett, amint ott állt a szűk kis kikötőben, rendetlen kötélzettel – s az ember csodálkozva ismételgette, hogy ezt a hajót szőröstül-bőröstül úgy eltüntették, mint egy bűvész az aranyórát.

S még egy hangulat lett úrrá rajtam – egészen másféle, mint az előbbi; talán azért éreztem így, mert Fécamp-t véletlenül mindig esőben és szélben láttam. Márpedig ilyenkor gyászos ez a város. A levegőt csípős tőkehalszag itatja át. Minduntalan sárba lép az ember, s a sár halak belsőrészeivel s mindenféle, megnevezhetetlen mocsokkal keveredik.

Pedig most bűnügyben érkeztem Fécamp-ba, és fényes napsütés uralkodott a városon. A vidám kis szellő alig hozta mozgásba a légtömeget. Ragyogott minden. Mintha a kikötő vize se volna Olyan mozdulatlan és szennyes, mint máskor.

A goelett fedélzetén félhangon beszélgetett néhány férfi; fel-alá járkáltak, összeverődtek, megint elváltak egymástól…

Az ügyészség! G. 7. pedig ott állt a szárazföldön, a tömegben. Egy magas, jóképű vidám fiatalemberre mutatott, aki kétszer olyan vállas volt, mint ő.

– Lucas rendőrfelügyelő! – mondta. – Ő vezeti a nyomozást…

– Nagy mesterdetektív, mi?

– Az!

Nem követhettük, hogy mi történik odabent. Valaki lejött a hajóról, és csíptetővasat keresett. Nem sokkal később a fedélzeten megpillantottuk az orvost, amint hosszasan tárgyai az ügyésszel és a vizsgálóbíróval.

– Hány ember szükséges a hajó irányításához? – fordult társam egy halászhoz.

– Attól függ… Amikor sót szállított, hatan voltak a fedélzeten, meg a kapitány… De amióta motor van rajta, hárman is elbírnak vele… Esetleg ketten is…

A város peremén volt a kikötő, hátunk mögött sínek vezettek, aztán üres telkek terültek el: itt halmozódott fel Fécamp minden szemete.

Hangok hallatszottak a tömegből; valami történik, gondoltuk. S valóban, két ember hosszúkás terhet cipelt fel a fedélzetre. Nem is hoztak lepedőt, vitorlavászonnal takarták le a holttestet.

– Oszoljanak, utat kérünk!...

S a két férfi terhével a hullaszállító kocsihoz furakodott. Ismétlem: nem volt gyászos a jelenet. Még csak nem is drámai. A bámészkodók hangosan beszélgettek. Egy utcakölyök felemelte a vitorlavásznat, hogy megbámulja a holttestet.

Ajtócsapódást hallottunk; az ügyész és a vizsgálóbíró szállt be kocsijába. Csak Lucas felügyelő maradt a fedélzeten.

– Gyere...

Követtem G. 7.-et. Lucas mindkét karját előrenyújtva fogadta.

– Mit keres itt, barátom?... A környéken tölti a szabadságát?... Talán Etretat-ban?...

Barátom elpirult. Nem nézett a felügyelő szemébe.

– Izé... Morineau bízott meg...

– Hivatalos szolgálatban?

– Nem! Megváltam a rendőrségtől. A saját szakállamra dolgozom...

– Vagy úgy!...

S a rendőrfelügyelő kacsintott:

– Többet hoz a konyhára, mi!?.

G. 7. nem tartotta szükségesnek, hogy megcáfolja. Még nem szokta meg a magándetektív szerepét, s félénken kérdezte:

– Körülnézhetnék egy kicsit?...

– Ahol csak parancsolja!... Egyébként nincs valami sok látnivaló. Akkor kellett volna jönnie, amikor még itt volt a nő...

– Felismerték?...

– Nem. Egyetlen személyazonossági iratot sem találtunk nála. A fehérneműjén semmi jel. A ruhák egyébként itt vannak; az orvos ugyanis levetkőztette.

S egy penész– és pácszagú szobába vezetett bennünket.

– Csizmában kéne itt járni... A hajópadlón már gombák nőnek... Három éve vesztegel a Marie-Galante...

A szűk kabin a kapitány fülkéje volt; a függőlámpából petróleum csepegett a földre.

– Hát itt vannak a ruhák...

Ekkor fogott el először egy kis izgalom. Az asztalon halomba hevertek a ruhák, mintha épp most vetkőzött volna le az a nő.

Nem akarom azt mondani, hogy volt valami erotikus ebben a jelenségben, de mégis rossz érzés fogott el, amikor a rendőrfelügyelő tömpe ujjaival egyszerűen felemelt a fehérneműdarabokat, egymás után.

Igen finom minőségű, drága, rózsaszínű fehérnemű volt. fekete szoknya is az áldozat társadalmi helyzetéről vallott.

Semmiképp sem volt közönséges ruha, nem látszott olcsó pénzen vett, ál-fényűző holminak. Olyan pazar ruhaszalonba készítették, ahol csak kevés nő dolgoztathat.

– Kabátot, kalapot nem találtak? – kérdezte G. 7.

– Nem, a cipő sem került elő. Pedig mindent átkutattunk, a hajófenéktől az árbockosárig. És semmilyen élelmiszernek nem leltük nyomát. Mindössze egy lapos, negyedliteres üvege találtunk, amelyben valaha whisky volt, de egyetlen csepp sem maradt benne... Odafönt akadtunk rá, a korlát mellett...

A felügyelő mohón szívta cigarettáját, hogy a füst megküzdjön az egész hajót betöltő émelyítő szaggal.

– Fűtőolaj viszont volt elegendő! – jegyezte meg lassan G. 7.

– Már tud róla?... Igen, így van!... A fűtőanyag elég volt egy hosszabb átkeléshez is... Például Grönlandig, vagy Norvégia északi partvidékéig... Pedig bizonyosan nehéz lehetett megtölteni a hajó olajoshordóit, hiszen száznyolcvan kiló mindegyik, s arra is ügyelniük kellett, hogy ne vegyék észre őket... Viszont a jelzőlámpában egyetlen csepp petróleumot se találtunk...

– Olyan esetben lehetséges ez, amikor előbb történik az indulás, mint ahogy eredetileg tervezték, előbb, mint ahogy minden elkészült volna... Egyetlen csónak sem tűnt el?

Csupán egy csónak volt, a darura akasztva... ócska, lyukas sajka, amilyen minden nagyobb hajón akad...

– És a hajót nem a szárazföld közelében fedezték fel.

– Épp a La Manche-csatorna kellős közepén!...

– Az orvosnak mi a véleménye?

– Az áldozatot megfojtottak... A halál valószínűleg már a nyílt tengeren következett be... De csak a boncolás után lehet majd biztonsággal megállapítani az időpontot...

– Ujjlenyomat?

– Majd megpróbáljuk a whiskys üvegen... Másutt lehetetlenség... – És a felügyelő a helyiségre mutatott. – A hajót abból a célból építették, hogy sót szállítson, durva fickók számára készült. Egyetlen tiszta hely sem akadt rajta, egyetlen valóban lakályos szöglet.

– Hány éves volt?...

– Huszonöt és harminc között...

– Csinos?

A felügyelő kissé zavartan válaszolt:

– Tudja... Ha az ember négy napot egy tartályban tölt... Igen, bizonyára csinos volt...

A látvány nem lehetett valami kellemes, mert még az emlékére is elfintorította az arcát.

– Jöjjön, nézze meg a tartályt...

Át kellett haladnunk a sóraktárakon, ahol negyven centiméteres magasságban állott a víz; az ügyész parancsára pallót készítettek, hordókra fektetve a deszkákat. A hajóorr közelében legalább ezerliteres tartály emelkedett, a fedélzethez erősítve. A művezető, aki felfedezte a holttestet, a tartály egyik falát teljesen leszerelte...

– Tiszta véletlen! Egy milliomod százalék valószínűsége volt annak, hogy megtalálják a nőt... Az kellett hozzá, hogy ilyen mániákus és egyben pontos ember legyen a művezető... Ha nem az, a hajó kétségtelenül még évekig itt vesztegel...

Igen valószínűtlen, hogy valaha is szállított volna sót, hiszen manapság sokkal gyorsabb gőzhajók szelik a tengert. Itt rohadt volna meg a kikötőmedencében...

Bármilyen vidáman sütött be a nap a szélesre tárt hajó-nyílás fedélen, könnyed jókedvemnek vége szakadt,

– Ami a motort illeti, soha nem működött még ilyen jól... Kitűnő szakember volt, aki megjavította. Vagy *akik* megjavították...

S a felügyelő levonta a következtetést:

– Nincs mit tennünk, meg kell várnunk az újabb véletlent... Vagy azt, hogy valaki felismetje a holttestet... A fénykép még ma este megjelenik minden újságban... Elküldjük valamennyi európai rendőrségnek... De hiszen ismeri a dörgést. Maga is nálunk dolgozott... Megiszunk egy féllitert?

G. 7. nem utasíthatta vissza. Egy kis kikötői kávéházba mentünk, ahol csupa halász üldögélt. Normandiai tájszólással beszélt mind.

– Furcsa, hogy ez a Morineau nyomozóirodához fordult...

Lankadni kezdett a társalgás.

Minden különösebb ceremónia nélkül búcsúztunk el. Éreztem, hogy G. 7. nincs formában. – Pontos terve sem lehetett, hiszen több mint egy óráig nem tudott okosabbat tenni, mint a rakparton fel—alá sétálni.

– Gyorsan végigjártuk – jegyezte meg aztán. – Nem hosszabb az út, mintha megkerülnénk egy párizsi háztömböt…

A távolban látni lehetett a kavicsos partot, tarka fürdőruhák sétáltak a strandon, a sziklafal tövében ott emelkedett kaszinó fehér épülete, tetején francia zászló.

– Menjünk ebédelni!… Arról nem is szólva, hogy mégiscsak kell helyezni valahová a kocsit…

A Vasúti Szálló vendéglőjében étkeztünk. Közös asztalnál ültünk a vigécekkel.

Nyolc óra körül, amikor leszállt az éjszaka, megint ott sétáltunk a rakparton, s én viszontláthattam a jól ismert, gyászos, siralmas Fécamp-t.

Rosszul kövezett, rosszul világított, lejtős kis utcák, az úttest közepén szennyvíz csordogál. A kikötőben horgonyzó hajókon apró fények. A móló vörös és zöld lámpásai. A fárosz mozgó fénysugara tíz másodpercenként megvilágít egy halvány sziklafalat.

A *Marie-Galante* közelében nem láttunk senkit. Felvonták a hajópallót is, senki sem őrködött a goeletten.

– Nem gyújthattak fényt bent a hajóban sem, mert akkor kockáztatták volna, hogy valaki észreveszi őket…

Furcsamód az egyetlen épületen, melyet erről a pontról látni lehetett, az egyetlen lakott házon vörös lámpa világított s hatalmas szám díszelgett rajta. Amikor rácsos kapuja kinyílt, gépzongora hangjai hallatszottak ki.

– Itt haladt el a nő azon az éjszakán…

S eszembe jutott a finom fehérnemű, a pazar szoknya… A cipő és a kabát eltűnt… Itt, ezeken az üres telkeken vágott át…

Valaki kísérte… Egy férfi, elegánsan, mint ő, s a karját nyújtotta, hogy felsegítse a hajópallón?… Vagy egy vad fráter, aki fenyegetésekkel kényszerítette, hogy vele menjen?…

Alig öt napja – milyen rövid idő! És a *Marie-Galante* megint ott áll a helyén az állóvízben. A tartályt szétszedték. És hullaházban holttest fekszik a bádogasztalon,

– Hűvösödik! – szóltam.

Halászok hangja hallatszott, amint erőteljes evezőcsapásokkal a móló felé igyekeztek, arra várván, hogy a szellő vitorláikat dagassza.

S a távolban, a kavicsos parton megtört a hullámok moraja… A kaszinó biztosan ki van világítva…

– Mi a véleményed az ügyről?

G. 7. rám pillantott. Lázasan égett a szeme. Nem válaszolt. Csak jóval később mormogta, mintegy vallomásként:

– Látni szeretném azt a nőt...

Furcsa, beteges finomság úszott a levegőben. Mögöttünk egy mozdony fütyült. Elindultunk a város felé.

Ahogy a *quai des Belges*-re értünk, megragadtam társam karját.

– Nézd... ott... Az első emeleten!

Morineau úr szürke kövekből épült háza volt az. Az első emeleten égtek a lámpák. Egy petróleumlámpát láttunk, melyet csillárrá alakítottak át. Gyertyaégők és gyertyatartók körvonalai látszottak.

A falakat gyászos színű, gránátvörös tapéta borította, S az egyik falon nagyított fényképet pillantottunk meg; a fénykép egy öregurat ábrázolt, aki szalonkabátot és 1860 körül divatos magas gallért viselt.

– A Morineau-ház alapítója – mondtam nevetve.

A jobb oldali ablak nyitva volt. A bal oldali ablak mögött maga a hajótulajdonos állt, homlokát az üvegnek támasztva.

S ahogy közeledtünk, zenét hallottam, majd egy nő hangját, aki egy románcot énekel, s önmagát kíséri zongorán.

– Valószínűleg a lánya!... – szóltam.

Mert Morineau-nét változatlanul barátságtalan és savanyú öregasszonynak képzeltem el.

Csak tizenegy óra körül, amikor visszatértünk a szállodába, s egy utolsó konyakot ittunk az üres étteremben, csak akkor derült ki, hogy tévedtem.

A kasszírnő csinos volt és igen kedves, G. 7., szokása szerint, kérdezgetni kezdte. S amikor Morineau-né is szóba került, a kasszírnő csodálkozva kiáltott fel:

– Hogyan?... Hát nem tudja?... Tíz éve már, hogy megszökött egy fiatal párizsi fiúval... Azt mondják, hogy a legszebb asszony volt Normandiában... Úgy hallottam, azóta az egész világot bejárta, orfeumokban szerepelt... A lánya nem ütött rá...

– Miért? Csúnya?...

– Hát... az apjára hasonlít.

G. 7. gúnyoros pillantást vetett rám s a márványasztal alatt megnyomta lábával a lábamat.

3. G. 7. náthája

G. 7. soha az életében nem okozott nekem komorabb, zavarba ejtőbb, kellemetlenebb élményeket, mint azon a két napon, amely ekkor következett. Egyébként hiszek abban, hogy az időjárás hat az ember idegeire, s ennek következtében hangulatára is, ezért hát meg kell mondanom: másnap reggel, amikor felkeltem, napfény ragyogta be a szobát. De a nyitott ablakon át gyorsan szálló felhőket pillantottam meg az égen, s amíg borotválkoztam, a szél kétszer csaknem betörte az ablaküveget.

Szép idő volt. Kegyetlenül éles fény. De a tenger felől állandóan fújt a szél, s arra kényszerítette a járókelőket, hogy megfogják a kalapjukat.

Nem sokkal múlt nyolc óra, amikor bekopogtattam barátom ajtaján; bágyadtan felelte, hogy szabad. Meglepődve láttam, hogy ágyán ül, és mereven nézi a tágra nyitott ablak mögött feltáruló panorámát.

– Még nem vagy kész?...

– Már felkeltem... De aztán visszafeküdtem.

Olyan kevéssé vallott rá ez az eljárás, hogy azt hittem, tréfál. De hozzátette:

– Azt hiszem, meghűltem tegnap este...

– Akkor miért hagyod nyitva az ablakot?...

A szél meglebbentette a függönyöket, az ágytakarót. Mindeddig ügyet se vetettem a Vasúti Szálló elhelyezésére; az én ablakom egyébként is egy mindennapi kis utcára nézett.

G. 7. szobája viszont valóságos stratégiai pont volt. Kissé balra terült el a kikötőmedence, elöl horgonyzott a *Marie-Galante,* távolabb éppen halászhajókról rakodtak le. Ha az ember kihajolt az ablakon, megpillantotta Morineau úr házának szürke köveit. S háttérként a most is kék tenger terült el, melyet fehér hullámtarajok ékítettek.

– Nem kelsz fel?...

De igen, felkelt. Csíkos pizsamájában még magasabbnak és soványabbnak látszott. Egy sálat vett elő bőröndjéből, s nyaka köré tekerte.

– Talán mert nyitott ablaknál aludtam...

Amint kócosan, gyűrött arccal állt ott, semmiképpen sem látszott valami erélyes fickónak. Pontosabban szólva: olyan volt,

mint aki előző este alaposan becsípett. Olyannyira, hogy meg is kérdeztem, gyanakodva:

– Elmentél még tegnap este valahova?...

Intett, hogy nem. Borotválkozott.

– Elmegyünk ma reggel?

– Nem tudom... Nem tudom...

– Ne csukjam be az ablakot?...

– De igen... Vagy inkább ne...

Fel sem öltözött. Így töltöttünk egy órát, én az ágy szélére telepedtem, s pipámat szívtam, ő pedig fel-alá járkált, fogat mosott, rendbe rakta fehérneműjét a bőröndben, papírokat rendezgetett az asztalon, de aztán a szél mindet lefújta a földre. Társalgásunk ennek a tevékenységnek színvonalán mozgott.

– Fura ügy...

– Igen... Nagyon különös...

Aztán firkálni kezdett egy papírdarabra, s én kíváncsian odamentem, megnéztem, hogy mit ír. Csak akkor értettem meg, hogy amíg én álmosnak vagy kábának hittem barátomat, az agya változatlan sebességgel működött.

Egy pontot pillantottam meg a papíron – bizonyára a kikötőben veszteglő hajót jelezte. Két kis vonal a zsilipet ábrázolta. Aztán, csak úgy nagyjából, a La Manche-csatorna körvonalait vázolta fel, s egy pontot rajzolt a kellős közepére.

S G. 7. annyira elmerült gondolataiba, hogy rólam tökéletesen meg is feledkezett; komikus volt, amint monologizálni kezdett:

– Először is Fécamp-ha kellett jönnie... No igen! Megérkezik Fécamp-ba... Felmegy a fedélzetre... A hajó elindul...

Nevettem. Aztán utánozni kezdtem.

– S így csinál a kis nő, meg így...

Komolyan rám pillantott, és halkan mondta

– Az a pokoli a dologban, hogy ez az első ügyem, miképp sem szabad kudarcot vallanom vele...

Siralmasan festett sápadt arcával, gyűrött pizsamájában, nyaka körül a sállal.

– Hát öregem, én ma nem merek kimenni az utcára. Ha lemégy, mondd meg a szobalánynak, hogy hozzon fel egy forró groggot... Aztán légy szíves, sétálj ki a kikötőbe, keress egy hajóskapitányt, mindegy, hogy kit, csak ismerje jól a La Manche-ot, kérd meg, hogy jöjjön fel ide, te meg hozzál magaddal egy tengeri térképet...

Egyetlen ügyhöz sem kezdett hozzá ennyire reményvesztve; rossz előérzetek gyötörtek útközben.

A véletlen épp a *Francette* fedélzetére vezetett, arra a halászhajóra, amely hazavontatta a *Marie-Galante*-ot. Nem tudtam megkülönböztetni a kapitányt a legénységtől, mert épp olyan piros zubbonyt és facipőt viselt, mint ők, s bal oldali pofazacskójában bagót forgatott, akárcsak a matrózok.

– Ki akar velem beszélni?.. A rendőrségtől?.. Hogy mondja?... A rendőrségtől, de mégsem a rendőrségtől?..

Kiköpött a fedélzetre. A matrózokra pislantott.

– Jó, nem bánom... Messze van?... Feltételezem, hogy a *Marie—Galante*-tal kapcsolatosan...

Hogyan is mondjam el, mit éreztem? Az volt a benyomásom, hogy ugratni akar. Pontosabban: mintha ezek a szavak rendkívül vidám emlékeket ébresztenének fel a kapitányban s a matrózokban. Útközben, míg igyekeztem lépést tartani társammal, megpróbáltam szóra bírni:

– Rejtélyes história, nem gondolja?..

Épp úgy nézett rám, mint az imént.

– Miért? Tud valamit az ügyről?

Idegesítő volt, amint a szeme sarkából pislant felém.

– Hát végül is maga találta meg a goelettet... Talán van valami elképzelése...

Hosszú, egyenes köpés volt a válasz. Aztán:

– Elképzelésem... az akad mindenkinek. Nem igaz?.. Még marháknak is!

És ostobán felnevetett. Egyre ingerültebb lettem. Kikerültem a választ, amikor megkérdezte:

– Egyszóval maga alkalmazottja annak az úrnak, akihez most megyünk?...

Ahogy beléptünk G. 7. szobájába, a kapitány levette sapkáját, és most már sokkal udvariasabban viselkedett. Még a bagót is markába köpte, majd kidobta az ablakon.

– Itt van a térkép – mondtam. – Ez az úr a *Francette* kapitánya.

S úgy tettem, mint akinek sürgős néznivalója akad az utcán. A kapitány és barátom a térkép fölé hajolt. G. 7. megmagyaráztatta magának azokat a rövidítéseket, melyeket nem értett.

A TF – tengerfeneket jelent... És a kis szám mellette a mélységet... HZ – az homokzátony... Látja, itt fedeztük fel a *Marie-Galante*-ot. Amikor vontatókötélre akartuk fogni, olyan makacs volt, mint egy öszvér...

– Egy pillanatra. Bocsásson meg... Nem sokkal dél után történt... Mennyi időre volt szüksége a *Marie-Galante*-nak, hogy Fécamp-ból ideérjen?

– Motorral?... legfeljebb három óra...

– Úgyhogy előbb érintette is az angol partokat...

– Vagy a belga partot... Az biztos, hogy kikötött valahol, mert akik a hajón voltak, nem azért vezették a nyílt tengerre, hogy aztán a tengerbe vessék magukat... Márpedig a fedélzeten egyetlen lélek sem maradt... A csónak is ott volt...

– Esetleg találkát adott egy másik hajónak?..

A kapitány felvonta a szemöldökét.

– Még mit nem?! Azt hiszi, uram, hogy csak úgy randevúzni szoktak a nyílt tengeren?... Főként a csatornán, ahol olyan nagy a forgalom...

– Még egy kérdést... A Calais-Folkeston közt működő postahajó ugye ezen az útvonalon közlekedik?...

– Naponta kétszer...

– Hány órakor?...

– Éjjel öt óra körül... Aztán délután négykor, körülbelül...

Láttam, hogy G. 7. habozva kotorászik pénztárcájában, majd egy ötvenfrankos bankjegyet csúsztat a kapitány markába.

– Köszönöm szépen. Ön természetesen semmi másról nem tud?

– Hát mi az ördögről tudnék?...

De a kapitány szeme vidáman nevetett. Elfordultam és vállat vontam. Amikor újból körülnéztem a szobában, G. 7. egyedül volt, a térkép fölé hajolt, s egy női sziluettet rajzolt keresztül a Csatornán.

– Nincs más megbízásod vagy utasításod? – kérdeztem tréfásan.

– Telefonálhatnál lentről, hogy megtudd, felismerték-e azóta a nőt?... És igen! Kérdezd meg, hogy Morineau úr megnézte-e a hullát a hajón vagy a morgue-ban...

Néhány perc múlva távirati stílusban számoltam be:

– Nőt nem ismerték fel... Morineau nem mozdult otthonról... Holttestet nem látta...

De csak azért tréfáltam, hogy leplezzem nyugtalanságomat. Éreztem, hogy barátom a sötétben tapogatódzik. Minél többet töprengtem az ügyön, annál megoldhatatlanabbnak látszott. És ez az ostoba nátha is épp jókor jött: a szobához láncolja G. 7.-et!

Legalább másfél órát álltam az ablakban, s közben semmi nesz nem hallatszott, csak a ceruzáé, amint barátom, akárcsak a lusta diákok, összevissza firkált a térképre.

– Mondd csak... – szólalt meg végül G. 7.

– Mit?...

– Morineau-éknak biztosan van cselédjük... Próbálj meg találkozni vele, és tudd meg, hogy Morineau otthon volt-e a goelett eltűnésének éjszakáján...

Hát persze, én is gondoltam erre. Egész szép kis regényt spekuláltam ki. Morineau megtalálta a feleségét, bosszút akart állni rajta, kivitte a nyílt tengerre, és bezárta a tartályba.

Csakhogy a történet nem állt meg a lábán. Először is amikor a *Marie-Galante* visszatért, egyetlen élő ember sem volt a fedélzetén. Másodszor: vajon minek talált volna ki a hajótulajdonos ilyen bonyolult dolgokat? És főként: miért ment volna a tengerre? Hiszen jónéhány éjszakára volt szükség a hajómotor megjavításához!...

És legalább két cinkostársra...

Újra a szél! Hirtelen egy napsugár esett a tükrös szekrényre. Csíkos pizsamájában, a sállal nyaka körül, vörös orrával úgy állt ott G. 7... mint egy rossz diák, akit megbüntettek.

Azzal kezdtem megbízatásomat, hogy fel-alá sétáltam a rakparton és megfigyeltem Morineau-ék házát; a földszinti ablakokon dupla, zöld üveg csillogott. Ormótlan zománcbetűk hirdették: *Ifjabb Morineau, hajótulajdonos és vállalkozó.*

Elképzeltem, amint odabent ül a vénkisasszony meg a szerencsétlen tisztviselő és a belső irodában maga a hajótulajdonos, kopaszon és fekete ruhában.

Egy negyedóra sem telt bele, s egy kancsal leány lépett ki a kapun, karján bevásárló szatyorral.

Nyilván a cseléd. A város legforgalmasabb, üzletekkel szegélyezett utcája felé tartott. Néhány méternyire követtem, majd összeszedtem minden bátorságomat és megszólítottam.

– Bocsásson meg, kisasszony... Megengedné, hogy egy felvilágosítást kérjek öntől?...

Csodálkozva pillantott rám. Talán húsz frankot kellett volna a markába nyomnom, gondoltam, nem is tudom, miért nem tettem.

– Emlékszik-e rá, hogy vajon Morineau úr elment otthonról szerda este?

– Édesapám esténként soha nem megy el otthonról...

Elállt a lélegzetem. Majd elsüllyedtem.

– Bocsásson meg... Én... én... izé...

– De hát miért nem kérdezte meg tőle magától? Ön a magánnyomozó segédje, ugye?

Nem is tudom, hogyan sikerült elmenekülnöm. Azt hiszem, nem sokkal később magamban motyogtam az utcán. Meg sem merem

vallani, mi minden fordult meg az agyamban. Lidércnyomás volt ez, nem valóság!

De hát ebben az esetben nem járt-e közel a valóság a lidércnyomáshoz?... A zöld irodák, a vénkisasszony és a kövérkés tisztviselő... A zene, melyet tegnap hallottunk, s a kisasszony, aki saját énekét kísérte, a gyönyörű romantikus est...

– Az a kisasszony és ez a szörnyű, kancsal nő egy és ugyanazon személy!

S itt, szemben vesztegel a *Marie-Galante,* melynek tartályában egy hullát találtak... És a finom fehérnemű... Eszembe jutott a csipkés blúz...

És G. 7... aki most náthásan ül a szobájában, sállal a nyaka körül.

Nem is néztem az orrom elé; egyenesen beleütköztem egy férfi széles mellkasába; durva kezének egyetlen mozdulatától nyertem vissza az egyensúlyomat. A *Francette* kapitánya volt. Felismert. S még egyszer viszontláttam gúnyos pillantását.

Amikor visszaértem a szállodába, új furcsaság vért rám. A szobalány elállta az utamat.

– Bocsásson meg, uram... Barátja arra kéri, hogy ne tessék zavarni... Valaki van nála... Lent ebédel a vendéglőben, uram, vagy odafönt, barátjával?

– Nem is tudom... Mindenesetre kérek egy konyakot, szódavízzel...

Egyedül voltam a vendéglőben. Még a kasszírnő sem ült bent a pénztárban. Egy óráig vártam ott, egy teljes óráig, hiába. A végén már azzal gyanúsítottam G. 7.-et, hogy csak azért távolított el, mert egy nőt fogad odafönt.

Lépések hallatszottak a lépcső felől. Az utolsó fokokat figyeltem. Egy fiatalember jött lefelé. Alig húszéves lehetett, hosszúkás, finom arca rendkívül sápadt volt, szeme lázasan égett, ajka feltűnően piros – szinte nőre emlékeztetett.

Lehajtott fejjel ment keresztül a termen, s amikor az utcára ért, fekete kalapjának karimáját homlokába húzta.

4. A második nap

– Ki volt az?...

A térkép mindig ott feküdt az asztalon, a ceruzavonalak már olvashatatlanná tették a jelzéseket. És G. 7... aki most is rajzolt, fel sem emelte a fejét, úgy válaszolt:
– Morineau fia, természetesen...

– Mit keresett itt?... Azt kell hinnem, hogy nagyon fontos ügyben járt, ha már én is felesleges voltam...

– Milyen félénkek ezek a gyerekek! – sóhajtotta. – Szegény fiú! Egy negyedórája sem volt itt, és máris zokogni kezdett...

Becsületbeli ügynek tekintettem, hogy ne tegyek fel több kérdést.

– Kész idegcsomó... Nem lehetett könnyű gyerekkora... Nem is valami egészséges fiú... És az első szóra visszahúzódik a csigaházába... Eleinte nem értettem, miért keresett fel... Nem mondta meg egyenesen... Arra kért, közöljem, hogy megállapították-e a hulla személyazonosságát...

Azt válaszoltam, hogy nem tudják még, ő meg ravasz keresztkérdéseket tett fel; rajta akart kapni...

Végül is megértettem... Azt akarta tudni, vajon nem az anyja holtteste-e... Addig szorongattam, amíg kénytelen volt megvallani, hogy apja megtiltotta: nem mehetett el a morgue-ba...

– Morineau megtiltotta a fiának, hogy elmenjen a morgue-ba? És ő maga sem ment el!... De hiszen...

– Semmi de hiszen! – szakított félbe G. 7. – Huszonnégy órája sincs, hogy Fécamp-ba érkeztünk, s máris mindenki ismer bennünket. Morineau-né viszont évekig élt itt. Ma reggel az egész város ott volt a morgue-ban, és senki sem ismerte fel... olyannyira, hogy azt mondtam a kölyöknek – egyébként Philippe-nek hívják: bizonyos, hogy nem az anyja...

– Valószínű – szóltam.

– Bizonyos! Bármennyire eltorzult is a hulla, akadt volna valaki, aki felismeri... Ez aztán megnyugtatta... El akart menni... De tovább faggattam... Hihetetlenül befolyásolható... Néhány perc múlva már azt tettem vele, amit csak akartam...

Akkor aztán könyörögni kezdett, hogy ha lehetséges, ha lesz egy szabad percem, próbáljam meg kikutatni, hol lehet az anyja... Megható volt... Bevallotta, hogy nem tud fizetni...

„Teljes vallomás, vagy gyónás, mi?!... Morineau papa tiszta őrült, mindenki reszket tőle... Azért nem kap legénységet a hajóira, mert olyan rossz a híre...

Iszonyú zsugori!. . Betegesen fösvény... Az egész házban egyetlen cseléd sincs...

Fensőbbségesen elmosolyodtam. G.7. nem vette észre, s így ezúttal elmaradt a hatás.

– Tizenöt éves koráig az apja ócska ruháit szabatták át a fiú számára... Amikor tizenhat éves lett, beadták egy bankba, kezdő tisztviselőnek, azzal az ürüggyel, hogy tanulja meg, mi az élet... Máig is ott van!... Húszéves... Pontosan két frankot kap vasárnapra!... Minden lépését nyomon követik, és egyszer, amikor meglátták a kaszinóban egy lánnyal, az apja háromnapos szobafogságra ítélte...

Az anyjáról nem szabad beszélnie, a nevét sem szabad kiejtenie, vagy célozni, utalni rá...

És ez még nem minden... Az apa és leánya remekül megérti egymást... Sőt! A lány apjával tart a testvére ellen, s ha a fiú valami bűnt követ el, nővére jelenti...

Csak két embert találtak, aki vállalkozott rá, hogy tisztviselő lesz náluk: a vénlányról azt mondja, a legutálatosabb lény az egész világon, s az a másik, akivel ugyancsak találkoztunk; annak meg mindössze egyetlen hibája vau: néha-néha kihagy az emlékezete...

Mindketten éhbérért dolgoznak... márpedig ennél a cégnél egyedül ez a fontos...

Philippe már egy éve el akar menni otthonról... De nem mer... Betegesen fél az apjától... Életének nagy álma, hogy egyszer megtudja, hol él az anyja, s elmegy hozzá.

Eszményített képet teremtett róla magában... Tizenöt éve nem látta, de minden érzelmét, szeretetét rá összpontosította...

Azt sem tudja, melyik földrészen él az az asszony... Zokogva vallotta be, hogy biztosan nem ismerné meg, ha az utcán találkozna vele.

Sőt, ha valahol meglát egy harmincöt-negyvenéves ismeretlen nőt, eszelősen bámulja – azt reméli, talán ő az, s most azért jött, hogy megkeresse a fiát...

Csönd. Odalent megszólalt a vendéglői ebédet jelző harang.

– Hát ennyi az egész! Megígértem, hogy megtalálom az anyját. Alig tudtam megakadályozni, hogy megcsókolja a kezem...

Nem akarok arról a délutánról beszélni. Képzeljenek el két férfit egy szokványos szállodai szobában, ahol a tükrös szekrény változatlanul úgy fénylett, mint valami furcsa, pokoli négyzet. És képzeljék el G. 7.-et, amint pizsamában üldögél, megint fel-alá járkál a szobában, majd újból tengeri térképe fölé hajol.

Nemcsak egyetlen drámát építettem fel az agyamban akkor délután. Tíz drámát, százat! És mind ellentmondott egymásnak és önmagának. És mind képtelen volt.

Odáig jutottam, hogy az egyik változatban Morineau úr volt az áldozat! Kancsal leánya pedig az ókori időkhöz méltó heroina!

G. 7. egyetlen szót sem szólt; aszpirint szedett. Olykor kitekintettem a *Marie-Galante*-ra; a járókelők megálltak előtte. Kitaláltam, hogy mit beszélnek:

– Ez a hajó indult el egymaga a múlt héten...

– És hol fedezték fel a holttestet?...

– Ott elöl, a tartályban...

Egy kölyök nem talált kellemesebb szórakozást, minthogy felmásszon az orrárbocra, és onnan pecázzon!

Olykor egy-egy kis kérdést tettem fel, hogy kiugrassam barátomat a bokorból:

– Vajon mit csinál most Lucas felügyelő?

De meg se hallotta a kérdést. Vagy nem akarta meghallani. Nyolc órakor lementem vacsorázni, Amikor fél tízkor visszajöttem, kissé fáradtan, mert egy megrögzött iszákos komor makacsságával három konyakot is lehajtottam – ő már aludt.

– Jobban vagy?

– Nem tudom... Rosszul aludtam.

Borotválkozott. De úgy láttam, semmi kedve felöltözni és lemenni az utcára. Pedig nem szipákolt, nem is köhögött.

– Nem hívnád fel Lucast, hogy meg tudták-e állapítani a holttest személyazonosságát?

Lucas rendkívül vidám volt; jókedvével talán éppen a való helyzet ellen tiltakozott.

– Mi újság?... Mit csinál az a kis titkolódzó G. 7.?... Remek alkalom volna, hogy túltegyen a rendőrségen, és hírnevet szerezzen magának... Párizsban nem tudják, ki a halott nő... Senki sem ismerte fel... Egyszóval a rejtély tökéletes... No és mit csinál eközben a magándetektív úr?...

– A nátháját gyógyítgatja.

Hangos nevetés csendült fel a telefonkagylóban.

– Esküszöm, hogy igaz... – erősködtem.

– Remek, mondhatom!... Jó nyomra bukkant?... Mondja meg neki, hogy ne toljon ki velünk túlságosan... Az ember megteszi, amit csak tud, de hát neki nagyobb mozgási szabadsága van, mint nekünk, hivatalos közegeknek...

– Becsületszavamra mondom, hogy G. 7. tegnapelőtt este óta nem hagyta el a szobáját...

Újabb nevetés.

– Ugyan!... Hát akkora közeli viszontlátásra... Itt mindenesetre semmi újság... Az égvilágon semmi... Nem bukkantunk semmi nyomra!...

Dühbe gurultam, amikor visszatérve megpillantottam G. 7.-et. Megfordította a térképet, és rajzokat firkált a hátára.

– Hát ez meg micsoda?... – kérdeztem egy alaktalan firkára mutatva.

– A quai des Belges-i ház...

– És ez?

– A *Marie-Galante*...

– Hát ez?...

– Szegény Philippe, amint épp sír... Ez meg a lány, akit megszólítottál az utcán...

Dühömben alig tudtam szóhoz jutni.

– Ha jól emlékszem, azt mondtad, hogy mindenáron eredményt kell elérned ebben az ügyben...

– Igen...

Udvariasan válaszolt, mint egy gyerek, akit jól összeszidtak.

– Bevallom, hogy a módszered mindenképp újszerű...

Szánalmasan festett – vagy pedig remekül komédiázott:

– Úgy fáj a fejem! – sóhajtotta. – Nem is merek erre az ügyre gondolni, mert rögtön belefájdul a fejem...

És megszállottan ismételgette, új ábrákkal ékítve macskakaparását:

– A nő megérkezett... hajóra szállt... itt vesztegelt a hajó... Aztán pedig ugyanide visszatért a holttesttel...

– És mi következik mindebből?

– Semmi.

Mindketten alaposan el voltunk keseredve; dühöngtünk. Négy fal vett körül bennünket: ez az öszezártság nem kedvezett barátságunknak.

– Pedig akadnak emberek, akik többet tudnak erről! – mondtam határozottan.

– Kicsoda?...

– A gyilkosok, mindenesetre… Legalább ketten… A tengerészek véleménye szerint a hajón, amikor kifutott a kikötőből, legalább még két ember volt… Hát hol van az a két ember?…

– Nem érdekel…

– Micsoda?…

– Azt mondtam, hogy nem érdekel…

– És volnál olyan szíves megmondani, hogy mi az, ami érdekel?…

Lassú léptekkel körbejárta a szobát. Aztán megállt az ablak előtt, s kihajolt, mintha ott érdekelné valami.

– Nos, válaszolj! – szóltam.

A szél a pizsamája alá fújt, felduzzasztotta, s nevetséges kontúrokat kölcsönzött barátomnak. Az asztalon felemelkedett a térkép, csúszni kezdett, aztán lehuppant a szőnyegre.

– Egyszóval?…

– Egy pillanat…

Az ablakmélyedés szűk volt kettőnk számára. Egyre idegesebb lettem. Már-már gyűlölni valónak éreztem barátomat.

Akkor persze szüksége volt rám, amikor kellemetlen feladatokkal bízott meg – gondoltam —, azzal, hogy szólítsak meg az utcán egy nőt; én meg tudtom nélkül épp Morineau úr lányával akadtam össze!…

– Ide tart… – jelentette ki elégedetten G. 7.

– Kicsoda?

– Hát ő, természetesen!…

– De hát…

– Morineau… Egy percig habozik, körbejárja a szállodát, azon tépelődik, hogy feljöjjön-e… Most lépett be a kapun… Most jön fölfelé a lépcsőn…

– Hagyjalak magatokra benneteket?…

– Csak ha majd szólok.

Kopogtattak. Valóban a hajótulajdonos volt az, fekete ruhájában, celluloid gallérban, kövér és túlságosan is markáns fejével.

– Azt mondták, hogy beteg – szólt köszönés helyett.

– Ki mondta?

– Mindenki… Fécamp nem Párizs… Mindenki mindenről értesül…

Úgy festett, mintha valami ismeretlen szag után szimatolna.

– A nyomozás persze nem halad előre… A rendőrség semmihez se ért… Maga meg ki se mozdult innen…

Furcsa és egyben ellenszenves volt, ahogyan jófiúnak akart látszani.

– Rendkívül sajnálom – folytatta Morineau. – Mindig kellemetlen, ha az embernek valami nem sikerül... Hibáztam... Gyorsan végére akartam járni az ügynek... Ehelyett pedig csak azt értem el, hogy felizgattam az embereket...

G. 7. a lábamra taposott, jelezvén, hogy arcom túlságosan sokat árul el.

– ...még ezt a szegény Philippe-et is... Hallottam, hogy... Remélem, uram, elég becsületes lesz és nem tagadja le... Egyébként bizonyos körülményeket meg kell tudnia... Kissé gyenge idegzetű fiú, az anyjától örökölte... Szerencsétlen nő volt, hogy úgy mondjam, az utca kövéről szedtem fel... Nem akartam ezekről a dolgokról beszélni... Az orvosok azt mondták, hogy a fiam meg fog gyógyulni... Mit mesélhetett önnek?...

Nem mertem ránézni, nehogy hibát kövessek el – akárcsak a pillantásommal. G. 7.-re szegeztem a szemem.

– Csupán azt akarta megtudni, hogy vajon az anyját ölték-e meg?...

Morineau úr az égre emelte a szemét, mint akit semmilyen megpróbáltatástól nem kímél meg a sors, és a legrosszabbra is el van készülve.

– Szegény fiú... Elhatalmasodik rajta az üldözési mánia, akárcsak az anyján...

Megkockáztattam egy pillantást. Morineau úr mélységesen le volt verve. Még a gallérja sem festett olyan nevetségesen, mint az előbb.

– Ha arra gondolok, hogy el is szökhetett volna, messzebbre...

– És vissza se jött volna – vágott vissza G. 7. – Elmegy, hogy megkeresse az anyját, például...

De ezúttal Morineau úr vágott vissza. Kerekre nyílt a szeme a csodálkozástól, kezét a szívére tette:

– De hiszen az anyja meghalt, már három éve... Ronda eset volt, Brémában... Hat személyt találtak egy legénylakásban, mind a hatan megfulladtak, vagy pontosabban: megmérgezte őket a rossz minőségű kábítószer... Két kiskorú nőis volt köztük... Az egyik férfi magasrangú köztisztviselő... Az ügyet aztán azzal fejezték be, hogy megszüntették az eljárást...

Esküszöm, olyan heves lidércnyomást éreztem ebben a pillanatban, hogy csaknem felüvöltöttem félelmemben, vagy dühömben,

G. 7.-et köhögési roham fogta el.

5. A zárt ajtó

Kettégörnyedt. Úgy látszott, képtelen természetesen lélegzeni. Zavarosan dadogta:

– Megbocsát egy pillanatra…

És már kint is volt a folyosón. Az ajtót behúzta maga mögött. Nem tudom, miért, de úgy éreztem, mintha furcsa hangot hallanék. Valószínűleg Morineau úr is hallott valamit, mert nyugtalanul rám pillantott.

– Biztosan mindjárt visszajön… – mondtam.

Amikor az embernek ennyire túlfeszül minden idege, a legapróbb dolog, egyetlen szó, kis változás, egy szellő-legyintés rendkívüli jelentőséget nyer. Nem tudnám megmondani miért, de miközben kijelentettem, hogy „biztosan mindjárt visszajön”, szükségét éreztem, hogy lekopogjam az asztalon.

– Régóta áll a szolgálatában? – kérdezte Morineau gyászos hangon.

– Igen, jó ideje már…

– Pedig nemrég még a rendőrségen szolgált! Legalábbis ezt írja a prospektusban…

Vajon milyen keresztkérdést akar nekem szegezni? Es miért néz rám olyan sandán, mintha hazugságon akarna érni?

Hirtelen kirántotta zsebéből óráját – nagy ezüstóra volt, legalább harmincéves.

– Tíz perce már, hogy elment. Talán rosszul lett…

És akkor ösztönösen megéreztem valamit. Visszaemlékeztem arra a furcsa kis zörejre. Az ajtóhoz léptem, megforgattam a kilincsgombot. Kulcsra volt zárva!

– Ön is elmegy?… – kérdezte Morineau úr, aki semmit sem vett észre.

– Én… nem…

– Milyen sápadt!…

– Izé… én… Nem, szavamra…

Gondolom, olyanok voltunk, mint két őrült, vagy két összeesküvő. Gyanakvón figyelte minden lépésemet. Én meg az ő mozdulatait. Az ajtóhoz akart menni. Kétségbeesve töprengtem, milyen ötlettel akadályozhatnám meg. Megértettem már: G. 7. azért sietett el, hogy bezárja Morineau-t.

– Ó! – kiáltottam, s az ablak felé néztem.

Milyen ostoba ötlet! Semmi látnivaló nem akadt, épp egy halászhajó futott be a kikötőbe – igazán nem olyan látvány, amely Morineau-t érdekelhetné.

– *A Tonnerre de Brest...* – morogta. – Már jelezték... Ötszáz tonna heringet szállít, alaposan le fogja nyomni az árakat.

És az ajtó felé tartott.

– Nyugtalanít, hogy a gazdája...

– Várjon csak! – mondtam. – Azt... azt hiszem...

Nem sápadt el: egészen sárgára vált az arca. Megpróbálta kinyitni az ajtót. Ő is észrevette, hogy kulcsra van zárva.

– Mit jelent ez? – meredt rám kidülledő szemmel.

– Nem tudom... G. 7. bizonyára gépiesen megfordította a kulcsot... Semmi esetre se mehetett messzire... Hiszen csak pizsama volt rajta...

S mindenféle gyanú rohant meg egyszerre. Még nem értettem meg a helyzetet, de már kombinálni kezdtem. A nátha... a nátha, melynek oly kevés megnyilvánulása volt, s amely miatt G. 7., pedig nem ismerek nála kevésbé kényes embert, mégis olyan riadtan őrizte a szobát!...

Vajon egyáltalán meg volt-e fázva?... Az a mesterkélt köhögési roham... Az elrohanása... A zárt ajtó...

– Hívnunk kell valakit! – szólalt meg Morineau úr. – Nem maradhatunk itt bezárva...

– Az első emeleten vagyunk... Senki se fogja meghallani a kiáltásunkat... S ha igen, az emberek különös következtetéseket vonnának le ebből az incidensből... Azt hiszem, okosabb volna megvárni G. 7.-et.

A hajótulajdonos kihajolt az ablakon. A házát akarta látni. Ujjongtam magamban! Eszembe jutott valami, s ez a gondolat eloszlatta majd minden félelmemet: igen, G. 7.-ből újra a régi G. 7. lett: cselekszik végre, ahelyett, hogy ócska papucsában topogna egy szállodai szobában, sállal a nyaka körül!

„De nincs rajta semmi ruha!” —jutott hirtelen az eszembe.

De más is nyugtalanítani kezdett. Vajon valóban G. 7. zárta be az ajtót? Nem esett-e csapdába, s nem akarnak-e megakadályozni bennünket, hogy gyorsan észrevegyük? „Az is igaz viszont, hogy a termetünk egyforma... – gondoltam. — Márpedig a barátom jól tudja, hogy van egy váltás ruha a szobámban...”

– Határozottan nem tetszenek nekem a főnöke tempói – morgott Morineau, kinek arcszíne változatlanul sárga volt, szeme alatt a táskák pedig egyre jobban megnyúltak, májbajról árulkodván, –

Végül is én fizetem… Amíg ez a nyomozás tart, bizonyos értelemben az én alkalmazottam… Feltétlenül ide kell hívnunk valakit… Mégsem maradhatunk itt ebben a szobában…

Odalent csengetni kezdett a telefon; mindketten hegyezni kezdtük a fülünket.

Ahogy az ajtóhoz lapultam, ennyit hallottam:

– Igen, uram… Azonnal, uram… Morineau úrhoz, igen, értem!…

Lépések zaja a lépcsőn. Kopogás az ajtón.

– Fordítsa meg a kulcsot! – mondtam. Felismertem a szobalány lépteit.

– Hogyan! Hát önök be vannak zárva?

– Nem érdekes! Nyissa ki!…

A szobalány értetlenül és nyugtalanul pillantott ránk; alig tudta zavarát leplezni.

– Bocsánatot kérek… Túl gyorsan siettem fel a lépcsőn… G. 7. úr telefonált… Arra kéri önöket, hogy keressék fel Morineau úr lakásán…

– Hogyhogy?… Az én lakásomon?…

Ujjongtam magamban!… Semmit sem tudtam még, de már ujjongtam!… Nem, G. 7. nincs jobban megfázva mint én!… Csak komédiázott… Ő zárta be az ajtót… Most pedig ott vár bennünket a hajótulajdonos lakásán…

És Morineau szemmel láthatóan megváltozott. Természeténél fogva csúnya ember volt… S mikor megtudta, hogy bezárták, még jobban megcsúfult… Most pedig tökéletesen összeomlott… Sárgás bőre petyhüdten fityegett; Morineau, a szó szoros értelmében véve varangyos békához hasonlított most…

– Hát ez meg mit jelent?…

Elhatároztam, hogy ha el akar menekülni, bármi áron is, de a lakására cipelem. Mereven figyeltem mozdulatait.

– Hamarosan megtudjuk… Mindössze kétszáz lépést kell tennünk…

Ottfelejtette kalapját; a kezébe nyomtam.

– De hát a főnöke mégsem mehetett ki pizsamában az utcára…

– Tudja, uram, nem nagyon hiú ember… – szellemeskedtem.

Igen, diadalmámorban úsztam! Kétnapos néma nyugtalanság, bizonytalan rossz érzés után egyszerre feloldódott minden.

Most is magam előtt látom, amint ott állunk Morineau úrral házának kapujában. Habozott, hogy belépjen-e? Aztán benyitottunk az irodába.

– Hol van a detektív? – kérdezte a vénkisasszonytól.

– De hát... odafent... a lakásban... Hiszen ön küldte, hogy vegyen magához valami iratokat, melyeket itt tetszett felejteni... vagy nem?...

Dühében a két szeme majd kiugrott a helyéből.

– És pizsamát visel?!... – robbant ki.

Nem tudom, hogyan fojtottam el homéroszi kacagásomat. A vénkisasszony és a gömbölyű kis tisztviselő nem hitt a fülének, elképedve néztek a hajótulajdonosra; s megdöbbenésük igazán nem volt színlelt.

– Nem, egyáltalán nem!... Fel van öltözve, mint bárki más!...

– Hát ezt nem ússza meg szárazon!... Mindjárt meglátjuk majd... A kisasszony fent van?

– Nem, hiszen azt tetszett üzenni, hogy menjen ki az állomásra, ott találkoznak majd...

– Én?... Én üzentem?...

– G. 7. úrral... A kisasszony tüstént el is sietett...

– Úgyhogy teljesen egyedül van?...

Morineau hirtelen nekiiramodott a lépcsőnek. Követtem. Nem nyitotta ki az ebédlő, a konyha, vagy a szalon ajtaját, hanem saját szobájába sietett, melynek ablaka egy komor kis udvarra nyílt.

Ritkán láttam embert ilyen feldúlt állapotban. Egy pillanatra megállt az ágy előtt, körülnézett, majd egyetlen mozdulattal felrántotta egy öltözőfülkeszerű helyiség ajtaját.

S ekkor barátom nyugodt, higgadt hangját hallottam, amint valakihez – nem tudtam, kihez? – így szólt:

– Úgy látom, megérkeztek...

Majd változatlan hangon folytatta:

– Fáradjon be, Morineau úr... Egyáltalán nem zavar bennünket. Sőt éppen ellenkezőleg!

S egy másodperc múlva megpillantottam... amint ott állt, háttal a falnak támaszkodva; az én ruhámat viselte, kék gyapjúruhámat, amely mégis kissé bő volt a számára. Szája sarkában mosoly ült – a visszatért mosolya, gondoltam. S pillantásával egy keskeny tábori ágyra mutatott, melynek szélén egy nő ült.

– Sajnos nincs itt egyetlen szék sem, nem tudom hellyel kínálni...

Ujjongtam magamban. Nem tudtam betelni a látvánnyal: A varangyos béka-fejű hajótulajdonosból alig észrevehetően szállt el a levegő, mint egy hólyagból, amelybe gombostűt szúrtak.

6. Az öltözőfülke

Akkor csak fokozatosan vettem észre a lejátszódó jelenet részleteit, de okosabbnak látom, hogy most egyszerre számoljak be róluk; így pontosabb benyomás alakulhat ki a légkörről.

Olyan rejtett kis zug volt az az öltözőfülke, amilyen ma már csak ósdi házakban akad: másfél méter széles, alig két méter hosszú. Rendes ablak nincs. A napsugarakat szűkmarkúan engedte át egy kis csapóablak, amely Morineau úr hálószobájára nézett, de erre a nyílásra sötétszínű szövetfüggönyt akasztottak, úgyhogy amikor becsukták az ajtót, odabent csaknem teljes sötétség uralkodott.

De amikor nyitva volt az ajtó – mint például most —, akkor is csak gyér, erőtlen fény hatolt be a szobába; rendkívül lehangoló volt a hatása. Ehhez az odúhoz képest az akváriumszerű, zöld ablakos földszinti iroda maga volt a megelevenedett vidámság!

Tábori ágy. Még a hadseregben is matracot tesznek az ilyen ágyakra. Ezt azonban semmi sem borította. S az ágynemű: egyetlen szürkés gyapjútakaró, amely nem kerülhetett többe tizenöt franknál; lyukak tarkították.

Nem túlzok. Nem rajzolom feketébbnek a helyzetet, mint amilyen volt, nincsen beteges hajlamom a sötét körülmények iránt. Ritkán láttam nyomorúságosabb környezetet.

A helyiség sarkában zománcos korsó, benne bizonyára víz. Egy szalmaszéken tányér, azon kenyérdarab, és sózott, füstölt heringmaradék.

S mintegy kontrasztként: igen, egy asszony! Egy nagyszerű asszony, teljes virágában!... Harmincöt-negyven éves lehetett. De a kor még nem fakította meg szépségét. A kezdődő érettség stigmái még nem ütöttek ki rajta. Egyetlen jelét sem láttam elvirágzásának. Éppen ellenkezőleg!

Életerős, egészséges a teste, de anélkül, hogy hízásnak indulna még. A bőre gyönyörű. A haja égővörös, arcszíne ragyogó, mint általában a vöröshajúaké. Szemében mintha rőt aranyszemcsék csillognának.

Ott ült az ágy szélén, kissé összegörnyedve. Csak egy selyemruhát viselt, s öltözetének ragyogása különös ellentétben állt a háttérrel.

G. 7. a nagyvilági gavallérok finomkodó hangján mutatott be egymásnak bennünket:

– Morineau-né nagyságos asszony...

Legjobban az a sötétbarna holdudvar babonázott meg, amely a szeme alatt húzódott; fájdalmas ás rejtélyes dicsfénnyel övezte.

– Ne fáradjunk át inkább a szalonba, Morineau úr?...

Morineau nem válaszolt, meg se mozdult.

– Rendben van... Hát akkor maradjunk itt... A nagyságos asszonynak egyébként is elég ideje volt ahhoz, hogy hozzászokjon a helyiség kényelmetlenségéhez...

S kettőnk felé, a hajótulajdonos és énfelém fordult:

– Legjobban az lepett meg ebben az ügyben, hogy Morineau úr felkért a nyomozásra... Ugyanis nem élünk Angliában, vagy az Egyesült Államokban, ahol bevett, mindennapi szokás, hogy az emberek magándetektívhez fordulnak. Odaát ez épp olyan normális foglalkozás, mint a könyvelői vagy az építészmérnöki. Megengedi, asszonyom, hogy rágyújtsak?...

Cigarettára gyújtott. Amikor látta, hogy az asszony szinte kábultan mered tárcájára, megkínálta. S amíg Morineau-né mohón szívta be a füstöt, G. 7. így folytatta.

– Franciaországban akkor fordulnak egy magánnyomozói irodához, ha azt akarják, hogy a rendőrség ne foglalkozzék az üggyel... Egy hölgyet kell megfigyelni, akire gyanakszik a férje, vagy egy férjet, akiben nem bízik a felesége... Meg kell találni egy ékszert, melyet ellopott a cseléd, de a cselédet mégsem akarják a rendőrség kezére adni... Vagy pedig kényes örökösödési ügyek...

Márpedig mi Fécamp-ban vagyunk... Isten háta mögötti kisváros, ahol még soha nem járt magándetektív... Morineau úr a helyi polgárság legjellegzetesebb példánya... S amikor hozzám folyamodik, a rendőrség már javában nyomoz.

Végül vegyék figyelembe, hogy Morineau úr nem a három-négy legismertebb, régi párizsi magánnyomozói iroda közül kéri fel valamelyiket, holott minden napilap hatodik oldalán megtalálná a címüket...

Egy új céget keres fel, olyan detektívet, aki csupán nemrég nyitotta meg irodáját...

S tegyük hozzá azt is, hogy az egész vidék tudja, milyen pokolian zsugori Morineau úr... A rendőrség ingyen dolgozik a számára, tökéletes gépezetével ingyen a rendelkezésére áll... Mégis huszonötezer frankot áldoz fel csak azért, hogy ideutazzon egy jöttment detektív, akiről semmit sem tud, ha csak nem azt, hogy fiatal és valószínűleg tapasztalatlan...

Hát ez volt a nyomozás kiindulópontja...

És G. 7. felém fordult:

– Nem nyitnád ki a szomszéd szoba ablakát? Rossz itt a levegő…

A hajótulajdonos, félig a falnak támaszkodva, mereven, kidülledő szemmel figyelte a detektívet; úgy festett, mint aki valami rosszra készül.

– Most pedig rátérek a tárgyra! Íme, egy polgári ház! Nem a szó rokonszenves, ha azt szabad mondanom, megnyugtató, hanem épp a legocsmányabb értelmében… Levegőtlen, fénytelen szobák… Már a bejárati kapu valami rejtélyt lehel… Megbízóm szinte azt közli velem, hogy amúgy sem jutok semmire, s világosan érzem, hogy éppen ezt szeretné: ne érjek el semmi eredményt… Hát akkor, kérdem magamban, miért hívatott Morineau?… Elgondolkodom ezen… A rendőrség senkivel sem szokta közölni a nyomozás egyes lépéseit és következményeit, még a károsulttal sem, akinek érdekében dolgozik… Viszont egy magándetektív, aki valaha a rendőrség kötelékében állt, állandóan értesülhet a folyamatban levő nyomozás eredményeiről…

A második tény, melyet nagyjából biztosnak tekinthetek: *Morineau úr azért hívott ide, hogy tájékoztassam Lucas felügyelő tevékenységéről.*

Most már csak azt kell megtudnom, hogy miért van erre szüksége és rekonstruálnom kell az eseményeket.

A ház és a cég látszólag nyugodt és komoly. Morineau úr gazdag. Két gyereke van.

Érdeklődni kezdek, s első értesüléseim meglepőek és nyugtalanítóak. Az épület homlokzata méltóságteljes, a külszín látszólag kényelmes életet takar. De Morineau kisasszony vásárol be… Az ifjabb Morineau egyszerű kis tisztviselőként dolgozik egy bankban…

Morineau-né pedig nem létezik… Eltűnt, valaha régen… A nevét sem ejtik ki ebben a házban…

Talán másutt rejtőzik a titok. Lucas felügyelő a *Marie-Galante* fedélzetén s a hajó körül kutatja…

Én itt keresem, ebben a házban, ahová még a napfényt sem engedik behatolni.

De hát a tiszteletdíjamat nem ezért kapom. Azt rögtön tudom, hogy a lábam sem tehetem be a lakásba, Morineau nem fogja megengedni, s minden kérdésem válaszolatlan marad, vagy pedig hazug feleleteket kapok.

Ezért hűltem meg. Ki sem mozdulok a szobámból. Morineau úr magándetektívet fogadott, s a magándetektív láthatatlan, nem teljesíti azt, amiért alkalmazta.

Első eredmény: a *kis Philippe látogatása...*

Második eredmény: épp az, ami a célom volt: *Morineau úr nyugtalankodni, idegeskedni kezd, felkeres a Vasúti Szállodában, de megnyugszik, amikor pizsamában találja a detektívet, sállal a nyaka körül, köhögési rohamoktól fojtogatta...*

Most már csak az van hátra, hogy zavartalanul bejussak a helyszínre... Természetesen túllépem a hatáskörömet... Természetesen Morineau úr, önnek joga van feljelenteni engem, hogy csalás útján hatoltam be a lakásába... Amikor még a rendőrség kötelékében szolgáltam, nem engedhetem volna meg magamnak, hogy megszegjem a szakma legszigorúbb szabályait, házkutatási végzést kellett volna szereznem, bírói aláírással.

De hát nem arra kért fel, Morineau úr, hogy kiderítsem az igazságot?

Az ön baja lesz, ha valóban kiderítem!... Így hát becsapom a tisztviselőit, akik nem állják utamat, s én behatolok lakásának rejtélyébe... Becsapom a lányát is, aki jelenleg nyugtalanul várja az állomáson...

Itt állok, egyedül, a helyszínen... A szalonban semmi. Az ebédlőben semmi; este ki szokták nyitni a zsalukat, s a járókelők meggyőződhetnek róla, milyen becsületes ház ez, zongora szól és románcokat énekelnek...

De hátra van még a hálószoba... S egy ajtó be van zárva, az öltözőfülke ajtaja, melynek kulcsát gondosan elvitte valaki...

Egy hajlított vasdrót megteszi... És az ajtó mögött egy asszony áll...

Nem vagyok próféta... Egy detektívregényben biztosan úgy szerepeltetne a szerző, hogy a csekélyke tények birtokában puszta elmélkedés segítségével feltárom a *Marie-Galante* rejtélyét...

A szakma gyakorlatában a feladat nem ilyen bonyolult... *Tudni kell, hol rejtőzik az igazság, s meg kell keresni...*

Nos, én megéreztem, hogy itt rejtőzik az igazság, s idejöttem, hogy megleljem...

Itt találtam a nagyságos asszonyt, aki kénytelen volt elmondani, hogy mi történt, Morineau-né nagyságos asszonyt, aki egyáltalán nem halt meg Brémában, mint ahogy nemrég szíves volt közölni velem...

És ekkor megszólalt a hajótulajdonos. Vagy pontosabban: alaktalan szótagokat nyögött ki, melyből egyetlen szó formálódott:

– *Mennyi?...*

– Hogy mennyit kérek? Azért, hogy felfedeztem az igazságot, vagy azért hogy hallgassak?... Tüstént beszélünk erről is...

Pillanatnyilag csupán a mesterségemet folytatom... Ön arra kérte G. 7.-et, hogy vegye kezébe az ügyet... Hát ez megtörtént... S most G. 7. közli önnel nyomozásának eredményét... Az sem zavarja, hogy ön előbb ismerte ezeket a tényeket, mint ő...

...Lelkiismeretes ember vagyok, Morineau úr... A nagyságos asszonnyal nem kellett hosszú ideig tárgyalnunk, s így nem is volt szükséges, hogy ön sokáig a szobámban maradjon bezárva...

Röviden beszélek... Távirati stílusban folytatom... Huszonegy évvel ezelőtt a Morineau és fia Cég nem volt valami szelíd vállalat, holott hivalkodó kőhomlokzat díszelgett az épületen. Egymás után két hajója is elsüllyedt, s a biztosítótársaság nem volt hajlandó fizetni, mert a cég nem tett meg minden biztonsági óvintézkedést... A tengerbe fulladt halászok után nyugdíjat kellett folyósítani az özvegyeknek...

Pénzre van szükség, hogy betömjék a réseket... És akad egy eladó lány: vagyona is van, és csak tizenhat éves... A hozománya komoly, nagyobb, mint a cég tőkéje...

Árvalány... Egy öreg nénikéjénél lakik; a néni rögeszmés... Hogy megszabaduljon a gyámsága alól, hogy végre szabad legyen, a leány hajlandó feleségül menni Morineau úrhoz, s ön rábírja, hogy fogadja el a házastársi vagyonközösséget...

Mindezt tegnap tudtam meg: telefonáltam a közjegyzőnek...

A leány – voltaképpen még gyermek – megérkezik a házba... Azt hiszi, hogy boldog élet kezdődik a számára... De nem így történik. Komor és kicsinyes élet következik... Ebben a házban az örömök szikrája sem él, itt csak hajókról és haszonról beszélnek... Neki kell vezetnie a háztartást... Garasoskodnia kell... Igen, kukac búvik meg az egészségesnek látszó almában: a zsugoriság kukaca...

Morineau-éknál a zsugoriság három vagy négy nemzedék óta velük született tulajdonság... Beteges fösvénység ... Bármi áron egyre több hajót kell gyűjteni!...

Egy fiú születik Aztán egy lány... De a ház ettől sem lesz vidámabb... A fiatal nő húszéves, és úgy él, mint egy özvegyasszony...

Eleinte nem lázad fel... A lázadáshoz más jellegű esemény szükséges... Nem ismeri a szerelmet... Ön, Morineau úr, szánalmas képet nyújtott a szerelemről...

S megjelenik egy fiatalember... A nagy kaland... A váratlan, vakmerő lépés...

Elszökik...

Morinean úr, Ön kérhetné a hatóságokat, hogy válasszák el tőle... Jogában volna... A törvény a megcsalt férj oldalán áll... Csakhogy a házasságot annak az átkozott *vagyonközösségnek* alapján kötötték... És itt van a pénz, az asszony pénze, melyet befektettek az üzletbe; a Morineau-cég flottáját a felére kellene csökkenteni...

Inkább a nevetségességet választja... Felesége egy szép nap ír Önnek, a vagyonát követeli... Ön nevetségesen kis összegeket küld neki...

Az ő számára most a kalandok kora következik... Átlépte a Rubicont... A szeretője elhagyja... Új szeretőt keres... Orfeumokban lép fel... Ahogy mondani szokás, nemzetközi híre születik...

De közben mégiscsak a Morineau-flotta felének tulajdonosa marad... S ez pedig nyugtalanítja Önt, Morineau úr... Nem tud aludni miatta... Kit is érdekel az az asszony!... A pénz, az a fájó pont...

A pénz!... A pénz, melyet oda kellene adni a kasszából...

Egyedülálló lehetőség kínálkozik... A brémai dráma. Holttestek a legénylakásban... Az egyik nőnél nincsenek iratok, a lapok közlik a fényképét hátha felismeri valaki... Kissé hasonlít Morineau-néhoz... Nem ő az, de hát mit számít! Gyilkoljuk meg a törvény előtt, ha valójában még él is!... És akkor ön nyugodtan alhat, Morineau úr...

Brémába utazik. *És felismeri!* Morineau-nét eltemetik, s íme, a milliók most már egyedül az ön zsebeiben vannak.

Furcsa bűncselekmény, nincs rá törvény! Gyilkosság, gyilkosság nélkül... Hivatalosan megölt valakit, anélkül, hogy az életére tört volna... Eltemettetett egy ismeretlen nőt Németországban, mint Morineau-nét, s Morineau-né eközben beutazza a világot, él, anélkül, hogy bármit is gyanítana...

Az asszony ezalatt minden kapcsolatot elveszített a becsületes élettel... Mindenféle környezetben megfordult már... És nem egészen tiszta kalandokba keveredett...

Mindez csupán azért történt így, mert rosszul indult az élete, hajdanán... Mert nem talált családi tűzhelyre, melyben joga volt valaha reménykednie...

Most már azon kisszámú, elegáns ember soraiba tartozik, akik az egyik fővárosból a másikba utazgatnak, s akiket ugyan megfigyel a rendőrség, de csak ritkán jár el ellenük, mert vagy rendkívül ügyesek, vagy pedig, mert a törvény nem ad lehetőséget az intézkedésre...

Csalások... kábítószer csempészés... Szeretői vannak, kalandjai akadnak...

S egy szép nap ideérkezik, sebesülten... Nem a teste sebesült meg... Párizsban elhibázott egy ügyet... zsarolási história volt... Az áldozat, ahelyett, hogy hagyta volna megkopasztani magát, előrántotta a pisztolyát... És Morineau-né szeretője rálőtt...

S most üldözik a fiút, üldözik az asszonyt is... A határt figyelik... Ide-oda futkosnak a rendőrség szélesre feszített hálójában...

Márpedig a fejükkel játszanak... S hogy megmeneküljenek, hogy más földrészre jussanak, ahhoz pénzre volna szükségük, sok pénzre...

Morineau-nénak van pénze... A hozománya, a Morineau Halászati Vállalatba befektetett milliói... Ideutazik... követelődzik... könyörög...

De Morineau inkább elevenen megnyúzatja magát, minthogy egy fillért is kiengedjen a markából... A botránytól azonban fél... Alkudozni kezd... Krajcároskodni... Úgy alkuszik, mint egy lócsiszár...

Pénze, az nincs – mondja... Semmi! Bármilyen jószándék vezeti, pénzt, azt nem adhat... De a kikötőben három éve rohad egy ócska hajó, s a hajó most már teljesen értéktelen...

Vigyék magukkal azt a hajót a menekülők... Szökjenek el rajta... Mindössze ennyit tehet értük... Lám, még nagylelkű is!...

Amíg várni kell, a felesége elrejtőzik az öltözőfülkében... Eközben a szerető és ő egy kis pénzből rendbehozza a goelettet... Majd megfizetik a kicserélt alkatrészeket, a fűtőanyagot...

Csak menjenek már el!... Utazzanak Angliába, vagy bárhová, de az isten szerelmére, ne halljon többe róluk!... Nem szabad kiderülnie, hogy Morineau-né él! Főként pedig azt kell megakadályoznia, hogy törvényesen követelhesse a vagyon felét!...

És a szerető minden este a motoron dolgozik... A *Marie-Galante* hamarosan olyan állapotban lesz, hogy kifuthat a tengerre...

De vajon kívánatos-e ez?... Vajon egy szép nap nem kezdődik-e elölről az egész? Vajon Morineau-né, ha megmenekült a rendőrségtől, nem követeli-e megint a pénzét?

Ha szabadon van, nem jelent-e állandó fenyegetést a Morineau-vagyonra nézve?...

Viszont a fülkében semmit sem követelhet. Egy kis ennivalót, naponta... Mindössze ennyit!... És ott senkivel sem érintkezhet!...

Morineau egészen belebetegszik az ötletbe!... Egészen belebetegszik abba a gondolatba, hogy milyen szép is volna, ha feje felett nem lebegne többé a felfüggesztett fenyegetés.

Csakhogy a szerető ott vár a kikötőben... Várja, követeli a társnőjét...

G. 7. elhallgatott. Még most is a fülembe cseng cigarettatárcájának fémes kattanása, amint a detektív felpattintotta:

– Rágyújt, asszonyom?

Morineau-né mohón egy cigarettát vett ki a tárcából, s az előző, egycentiméteres csikkről rágyújtott.

– Hát íme, ez a helyzet: a hajó útrakészen áll a kikötőben... S a férfit, aki a motoron dolgozik, üldözi a rendőrség... Morineau-né a fülkében vár... Ha elmenne, újrakezdődnek a pénzkérések... Ha viszont nem indul el, a férfi tiltakozni kezd, a szeretőjét követeli... S a cég nem valami virágzó. Az ügyek nem mennek valami ragyogóan. Több hajót is üzemen kívül kellett helyeznie... Újabb tőkét vonjon ki az üzletből?... Soha!... A Morineau-cég szent és sérthetetlen, mindent fel kell áldozni az érdekében... Képtelen kombinációkat tákol össze, egyiket a másik után... Istenem, ha a szerető meghalna!... Akkor csak az asszony maradna itt, az öltözőfülkébe zárva...

De a szerető kitűnően érzi magát...

G. 7. hangja metszően éles lett.

– A csirkefogókra Isten is vigyáz! – morogta a foga közt. – Nem igaz, Morineau? Isten, vagy az ördög... Morineau úr kikérdezi a feleségét... Fokozatosan megtudja, hogy a férfi régi szeretője Párizsban él, s hogy ez az asszony féltékeny, és bosszút akar állni...

És Morineau Fécamp-ba hívja a nőt, s közli vele, hogy hol bújt meg a férfi...

És jelen van, amikor a nő könyörögni kezd régi szeretőjének, hogy térjen vissza hozzá, s megfenyegeti: ha örökre elhagyja, feljelenti...

Morineau elbújt, így lesi meg őket... Vár... Az asszony azonban, bár fegyver van nála, nem lő, mint ahogy ön remélte, Morineau úr... Nem! de a férfi, sarokba szorítva, rémületében megfojtja a nőt...

Őrült cselekedet... Egy olyan férfi tette, akire guillotine vár... És aki amúgy is elmenekül aztán, a visszatérés reménye nélkül...

Igaz, Morineau?... Igaz, hogy egyedül maradt annak a nőnek holttestével, akit nem is ismert... És akkor – most magán volt a sor, hogy megrémüljön – leolvasztotta a tartály egy részét, igaz?

De ez még nem elég... Ön előrelátó ember, Morineau... Gyáva ember, s mint minden gyáva, okoskodik és felesleges bonyodalmakat okoz...

Egy holttest a tartályban: állandó fenyegetés... Felfedezheti egy munkás... A hajó pedig készen áll... Hát elindította, Morineau... Senki se ismeri jobban a kikötőt, mint ön, Morineau úr... Kinyitotta a zsilipet...

Egyenesre állította a kormányrudat, és kiugrott a zsilipre, hagyta, hogy a *Marie-Galante* kifusson a tengerre, legénység nélkül, egy holttesttel a fedélzetén...

Majd csak összezúzódik valahol a sziklákon, vagy megáll, ha kifogy az olaj...

Egy valakit biztosan nem gyanúsít majd senki: a hajó tulajdonosát...

Teljes, tömör csend. S aztán újból barátom vidám hangja csendül fel:

– Ha jól emlékszem, abban egyeztünk meg, hogy huszonötezer frankot kapok, amennyiben kiderítem az igazságot... Plusz, természetesen a nagyságos asszonyt szabadon bocsátja... Ön nem gyilkolt, Morineau... Nem is lopott a szó tulajdonképpeni értelmében... Így hát nem állampolgári kötelességem, hogy feljelentsem önt.

Ott voltam a földszinti irodában, láttam, amint Morineau nagy gonddal leszámolja a huszonöt bankjegyet, majd kikíséri az állomásra feleségét, s másodosztályú jegyet vált a számára Párizsig... G. 7. megígérte, hogy gondja lesz majd az asszonyra...

Amikor kettesben maradtunk az utcán, barátom felsóhajtott:

– Látod, ez az én szerencsém!... Az első ügyem, mióta magánnyomozó vagyok!... És az, hogy eredményt értem el, nem okozott túl nagy örömöt a megbízómnak!... Remek reklám, mondhatom!...

– Gyere, igyunk valamit – mondtam, s elfintorítottam az arcomat.

Majdnem belebetegedtem ebbe az ügybe. Egy konyakot kértem, szódavízzel – sok konyakot és kevés szódavizet —; G. 7. furcsa mosollyal nézett rám, majd így szólt:

– No, öregem, te nem találtál volna ki ilyen históriát!... A regényírók ugyanis mindig különleges környezetbe helyezik tárgyukat... Ha igazi drámát akarsz, válassz ki egy jó polgári

házat, amelynek homlokzata és külszíne a lehető legtiszteletreméltóbb… Aztán lépj csak be… Hiába keresnél jobbat, mint a valóság!

Réz Pál fordítása

A NAGY RÁKFOGÓ

1. A Porquerolles-szigeti Don Juan

Egész éjjel utaztunk: ez a módja annak, hogy az ember újra meg újra megrendüljön, valahányszor találkozik a mediterrán partvidékkel. Káprázató reggel kötöttünk ki a Giens-félsziget csúcsánál. Engem azonban már akkor elfogott a kábulat, amikor beszálltam a kis fehér bárkába, a Kormoránba; a fehér sapkás atyafi, aki kormányozta, azt ígérte, hogy félóra alatt elvisz Porquerolles-szigetre.

Jóleső kábulat volt egyébként. A víz meg az ég, mint valami tűzijáték; szikrái szememen át behatoltak a fejembe. Egy part menti fehér ház hosszú ideig bűvöletben tartott, mert sosem hittem volna, hogy bármi a világon ilyen fehér lehessen.

Egyenletesen berregő motor. A hajó orránál lágyan surrog a selymes víz, amelytől egyes helyeken, nem tudom, miért, talán mert olyan kék, enyhén kavarog a gyomrom, akár a túl édes lekvártól. Pedig nem is himbálózunk…

A Kormorán kapitánya (belőle meg egy matrózból állott az egész legénység) beszállásunk óta szemmel tartott. Első pillantásra tudta, hogy egyikünk a várva várt rendőrnyomozó. Meggyőződésem, hogy engem nézett annak.

G. 7 csak ült szép nyugodtan kijelölt helyén, és fújta a füstöt kis pipájából. Ő is látta, akárcsak én, a hullámokból kiemelkedő szigetet, az égbe nyúló fenyőket s később a kikötő körül a fehér falú, piros tetős házakat.

A kikötőben halászbárkák. Az egyetlen nagyobb hajó egy háromárbocos, amely görög márványt szállít, fedélzetén négy férfi aludt, mellettük fazékban polip főtt.

Kábulatot említettem az imént. A sokféle benyomás közül csak néhányat őrzött meg szemem, bőröm, orrom, agyam: az egyetlen szálloda üdítő hűvösségét, ablakain a szúnyoghálót meg a konyhájából áradó sáfrányillatot; az eukaliptuszfákkal körülfogott teret s a téren néhány férfit, amint lusta mozdulatokkal golyózik…

Aztán a mimóza szegélyezte csodálatos sétányt… Virágok, pálmafák, tamariszkuszfüggöny mögött megbúvó villák…

Levettem a kabátomat, G. 7 pedig zsebre tette még meleg pipáját, amikor kikanyarodtunk a fenyőerdőből, s kitárult előttünk az Ezüstpart; igazi ezüstből való part, a tenger végesvégig habos fehér szőttessel szegélyezi.

Nem egészen szabályos strand. Hatalmas fák. Itt-ott kisebb-nagyobb csoportokban fürdőzők.

Aztán egyszerre vér szökik az arcomba, mert hajszál híján orra bukom egy barnára sült nő testén. Hason feküdt, fejét kezére hajtotta, úgy süttette a nappal meztelen hátát.

G. 7 pedig megjátszottá a szemérmes kisdiákot, aki úgy tesz, mintha semmit sem látna!

Valamivel távolabb egy nő meg egy férfi üldögélt. Mindkettőjükön fürdőruha, de az asszony átengedi a felhevülő levegőnek duzzadó mellét.

Alig harmincan lehettek a homokban, azok is egymástól jókora távolságra. Később megtudtam, hogy a fürdőzők többsége angol, német, svájci vagy skandináv.

Egy szemüveges fiatalember csak úgy, magában, svédtorna-gyakorlatokat végzett.

– Ez az a hely, ahol nyoma veszett a három nőnek – szólalt meg G. 7, s fellapozta noteszét.

És ebben a káprázatban, az illatár kellős közepén, ez alatt a nem is kék, hanem fémes-vakítóan izzó égbolt alatt olvasni kezdte:

„*Edith Biglow*, 25 éves, született Glasgow-ban, két éve elvált. Három hónapig Angliában élt, két vagy három hónapig Párizsban, azóta a francia Riviérán. Meglehetősen csinos kis vagyon. A szóbeszéd szerint volt néhány kalandja, többek között Saint-Raphaelben is. Június 11-én délben ő maradt kint utolsónak az Ezüstparton. Azóta nem látták, és poggyászát, amely a porquerolles-i szállodában maradt, senki sem kereste.

Marthe Duvernon, 42 éves, férje régiségkereskedő a párizsi Saint-Honoré negyedben. Két hónapot töltött egyedül Porquerolles szigetén. Június 14-én délben itt a strandon fürdőzött. Fürdés után a szamócabokrok közé bújt, hogy átöltözzék. Azóta nyoma veszett.

Maria Bamberger, 34 éves, svájci állampolgár. Hajadon. Szerény évjáradék, amely azonban lehetővé teszi, hogy hol a Riviérán, hol Egyiptomban, hol Svájcban éldegéljen. Rendszerint a strand végében fürdőzött. Mindig magányosan. Június 18-án nem tért meg vacsorára a szállodába.”

Aligha tudnám hűen ecsetelni, miféle megindulás fogott el ebben a pillanatban. Jól ismerem, milyen a félelem érzése sötétben, esőben, a behavazott táj ónos szürkeségében, a misztikus északvidéken – de ez a félelem itt a napsütésben, ezen a

meleg fénysugárban úszó álombéli színtéren, merőben más fajtájú volt. Sokkal, de sokkal nyomasztóbb!

Messziről újra megláttam a meztelen és félmeztelen testeket: halvány foltok az ezüstös part mentén. Újra megláttam annak a bizonyos nőnek a szép mellét is.

És ebben a varázslatban magam elé képzeltem a három eltűnt nőt is, ott, a kis fehér tajtékos hullám mellett, amely éppen a partot nyaldosta.

Porquerolles, mint előre figyelmeztettek, nem éppen mondén fürdőhely. Se golfpálya, se tenisz, se kaszinó. Egyetlen szállodája van, az is meglehetősen szerény, és az a néhány nyaraló, amely az utóbbi években nőtt ki a földből, alig-alig érdemli meg a villa nevet.

Ide ugyan nem azért jár az ember, hogy a toalettjeit mutogassa. Csupán néhány törzsvendég tér vissza minden évben, mondhatni: meghatározott időben; néhányan, akik szerelmesei a kristálytiszta víznek, amelyben tízméteres mélységben is látszanak a tengerfenék növényei, szerelmesei a bőrt aranyosra barnító napnak, s élvezik a naphosszat tartó teljes semmittevést a meleg homokon.

Ezek az emberek a magánynak is szerelmesei. Üdvözlik egymást, de nem beszélgetnek. Mindenkinek megvan a maga helye a strandon, és tudja, hogy senki sem megy a közelébe.

És tessék! Alig tíz napon belül eltűnik három nő! A legcsekélyebb nyomot sem hagyják maguk után! Nem szálltak be a Kormoránba, hogy visszatérjenek a kontinensre. A halászokkal sem vitették magukat a másik partra.

Poggyászuk, holmijuk, pénzük ott maradt a szállodában…

Úgy éreztem, hogy mindazokat, akik változatlanul élvezik a tündöklő szigetet, főként az asszonyokat, ki nem mondott szorongás fojtogatja, rémálmok gyötrik.

A nyomozás semmire sem jutott! Egyetlen nyomra sem! Még csak egy lábnyom leghalványabb árnyékára sem! Az egyetlen bizonyosság a szóbeszéd, amely így hangzott:

– Hiszen, ha a „Nagy Rákfogó” körül mernének nyomozni…

Illetékes helyen azonban inkább olyasvalakit bíztak meg ezzel a feladattal, aki nem a környékre való. Így került ide G. 7, ő hívott meg, kísérjem el.

Magunk mögött hagytuk a strandot. Sziklák között haladtunk, keskeny ösvényen, és lábam teljesen ismeretlen növényzetet tapodott, különös, kitekeredett füveket, egy részük bolyhos, más részükből valóságos tüskeerdő mered ki.

Jobb kéz felől régi erőd maradványai maradtak el mögöttünk. Tízszer is meg kellett állnunk, hogy letöröljük magunkról az izzadságot, és ha G. 7 nem ilyen rendíthetetlen, bizony megmártóztam volna ott helyben, a vöröses sziklák alkotta kis öblök valamelyikében, anyaszült meztelenül, mint a többiek.

Emlékszem, egy fügefáról marékszám hullott a hatalmas, arányló, édes füge, szétloccsanva a talajon, és senki nem akadt, aki akár leszedte, akár fölszedte volna.

Alig félórányi járás után már a sziget végére is értünk. Csúcsban végződött. A csücskén sziklák meredeztek, szélső nyúlványaik ezüsttel rojtozott szirtpartot alkottak a vízben.

Jobbról újabb erőd, a szigettől alig néhány méter széles hajózható csatorna választja el; íme: a „Nagy Rákfogó”.

Az erőd mellett romok, a hajdani sáncfal tartozékai.

A terep szeszélyes volt, sehol sem kínált kapaszkodót a szemnek. Áthatolhatatlan sarjerdő, szamócabokrok piros bogyóival pettyezve. Aztán fenyőfák, pálmák, eukaliptuszfák. Az omladozó falak között rendetlen összevisszaságban piros tetők.

Az út kanyarulatánál egyszer csak nyitott rácsos kapu, sétány. Csengő sehol. A sétány mélyén ház, amely majorra is, provence-i tanyára is emlékeztet. Ablakait otromba zsalu takarja. A nyitva tátongó ajtónyílást krémszínű függöny fedi.

Beléptünk a rácsos kapun. Körülnéztünk, hogy kit szólíthatnánk meg. Egy kutya rohant felénk, megállt vagy két méterre tőlünk, s ránk vicsorított.

Kabátom változatlanul a karomon, s a szalmakalapom alá helyezett zsebkendő csuromvizesen csüggött a nyakamba.

– Van itt valaki? – kiáltotta G. 7 kissé bizonytalan hangon.

A kutyaugatástól majd megrepedt a dobhártyánk. Balra a háztól, a hajdani erődítés falai közé banánfákat ültettek, ami az összképet határozottan egzotikus jellegűvé tette. És minden telistele virággal, léggyel, rovarokkal, úgyhogy folyton rángatóztam.

– Van itt valaki?… hé!…

Az ajtófüggöny szétnyílt. Vörös hajú lány pillantott ki ránk, s beszélt valakihez, aki nyilván bent volt a szobában; végre megmozdult és elindult felénk.

Királykék pongyolája végig nyitva volt, kilátszott alóla rózsaszínű kombinéja. Harisnya nem volt rajta. Mezítlábasan bújt a papucsba. Kezében mocskos törlőruhát tartott.

– Mit keresnek itt?

– Itthon van Henry úr?

Tétovázott. Tetőtől talpig végigmért mindkettőnket, nem is titkolva, hogy semminemű rokonszenvet nem érez irántunk.

A kárpit azonban máris fölemelkedett. Mögötte épp hogy kivillant egy emberi arc. Ezzel szemben valóságos szitokzsolozsmát zúdított ránk egy harsogó hang, majd hozzátette:

– Rúgd ki őket, a fene vigye őket a háztól. Megértetted, Emma?… Oldd el a láncot!… Uszítsd neki Dicket a lábikrájuknak…

És újabb szitkok; vadállat morog így, ha táplálkozás közben zavarják.

G. 7 meg se mozdult. Nyugodtan állt, rendkívül udvarias ábrázatot öltve.

– Legyen szíves, kérem, mondja meg Henry úrnak, hogy a rendőrség bűnügyi nyomozója van itt, és…

– Fütyülök a rendőrségre! – üvöltött az iménti hang.

–…és feltétlenül ragaszkodik ahhoz a megtiszteltetéshez, hogy eltársaloghasson vele…

Ezúttal erőteljesebben mozgott a függöny, Henry úr személyesen jött elénk, kezében revolver, fején taplósipka, testét teljes ruházatképpen rövid, fehér vászonnadrág fedte, olyan, amilyet evezéshez hord az ember.

Nem állítom, hogy benyomásaim azonnal határozott pontossággal kialakultak volna. Igaz is: úgy bukkant fel ez a férfi, mint a medve az odújából; én pedig az előző estét még Párizsban töltöttem, esett az eső, és az emberek tetőtől talpig fel voltak öltözve.

Mindenekelőtt azt figyeltem meg, hogy tagbaszakadt ember, kissé már hájasodik, s testét barna szőr borítja.

Azt is megjegyeztem, hogy nemigen tudja, mihez kezdjen a revolverével. Csak ezután néztem az arcába.

Negyvenéves lehetett. Meglehetősen formás fej, szabályos vonások, sasorr, szeme sötét, arca – akárcsak a teste – szerintem túl hájas. Hátravetett, fényes fekete, dús hajában itt-ott göndör fürtök.

– Mit akarnak tőlem? Már megint arról a három nőcskéről van szó?

Úgy állt előttünk, csípőre tett kézzel, mint valami nagy hatalmú kalóz. Hirtelen olyan érzésem támadt, mintha az Ezüstpartról egyetlen ugrással több tízezer kilométer távolságra, a legsötétebb

Afrika mélyére kerültem volna, vagy pedig időben ugrottam volna visszafelé a XVII. századi vadbivalyvadászok közé, az Antillákra.

Egyetlen rúgással jó néhány méterre elpöndörítette a kutyát.

– Jöjjenek be!… Semmi értelme, hogy idekint főjünk!… Lódulj a konyhába, Emma! És hozz whiskyt…

– Poharat is?

– Hanem mi a csudát?… Természetesen három poharat!

Hadd jegyezzem meg, hogy durvasága nem volt híján némi eleganciának. Nem közönséges vadállat volt ez! Bizonyos fokig nemes vadnak látszott…

– Erre jöjjenek…

Átvezetett egy folyosón, ahol – mintegy a kinti éles fény ellensúlyaképpen – egyáltalán nem lehetett látni. A hátsó kijáraton át kiléptünk a házból egy verandára, ahol nádból fonott karszékek álltak, a faágak között pedig nagy függőágyak lógtak.

Henry úr változatlanul sandán nézett ránk, s nem szűnt meg morogni.

– Üljenek le!

Ez bizony parancs volt!

Innen jobban át lehetett tekinteni a ház architektúráját és természetesen az egész birtok történetét is. A „Nagy Rákfogó” nemcsak a sziklára épült magányos erődöt foglalta magában. A sziget belsejében falak is álltak, bástyák, árkok, amelyeket benőtt a bozót.

Nos, Henry úr mindennek a kellős közepébe házat épített, kocsiszínt, istállókat, csak úgy vaktában vagy inkább a talaj adottságai szerint. Banánfákat ültetett. Dinnyét termesztett, zöldséget, az omladozó falak között és mindenütt, ahol csak valamirevaló termőföldre akadt.

G. 7 szóra nyitotta a száját.

– Várja meg a whiskyt!

Azzal revolverét letette az asztalra, fölemelte egy fatörzsnek támasztott puskáját, célba vett tőlünk száz méterre egy érett fügét, s egyetlen lövéssel lepuffantotta az ágról.

Két méternél is hosszabb siklóbőrök száradtak a napon, deszkákra szögezve.

Ócska papucsában csoszogva megjött végre Emma, s letett az asztalra egy üveg whiskyt, három poharat meg egy üveg szódat.

– Hát a jég?

– Elfogyott!

A férfi olyan tekintetet vetett rá, mintha legszívesebben ízekre szaggatta volna.

– Lódulj! Nekünk is ő töltött: fele whiskyt, fele szódat.

– Egészségükre!… Ha már nem áll jogomban, hogy kiebrudaljam magukat…

– Ez a szolgálója?

– Az ám! Egy touloni nyilvánosházból szereztem be…

Arcára elragadtatott mosoly ült ki. De még jobban örült volna, ha sikerül minket alaposan megbotránkoztatnia.

– Hát így! Ürítsék ki a poharukat… Különben egyetlen árva szót se szednek ki belőlem!

Az első emeleten kinyílt a zsalu, ő meg, noha oda se nézett, felhördült:

– Te pedig, Lili, leszel szíves, ugyebár, és lefekszel…

A zsalu villámsebesen becsukódott.

– Egy barátnőm! – magyarázta a házigazda. – Kis ringyó! Alig néhány napja, hogy itt van, és máris adná a háziasszonyt!

Elnyúlt az egyik fonott karszékben, s rágyújtott egy kukoricaszár cigarettára.

– Sejtem, mi mindennel beszélték tele a fejüket! Ha sokáig itt maradnak a környéken, még különb dolgokat is hallhatnak… Fütyölök rá!… Értik?… Ezt mindenesetre már most közölhetem.

– Bocsánat! Ez a Lili nevű hölgy szintén Toulonból került ide?

– Semmi közük hozzál… A barátnőm… Meg aztán kis híján társaságbeli hölgy… Nos hát, maguknak nyilván azt mesélték, hogy afféle vadember vagyok, hogy úgy élek, akár az őserdőben, hogy elképesztő dolgok folynak nálam, olyasféle orgiák, mint hajdan Rómában!… Erre nem válaszolok se igennel, se nemmel… Végtére is a saját házamban vagyok! Úgy öltözöm, ahogy nekem tetszik… És ha kedvem szottyan, hogy magammal hozzak akár két-három nőt is, és itt tartsam őket, míg csak rájuk nem untam, hát…

– Bocsánat! Nem állt valamiféle kapcsolatban Edith Biglow-val?

– Válaszolhatnám most azt is, hogy úriember nem beszél ilyenfajta ügyekről… De üsse kő… Nos, igen, idejött…

– És…?

– Nohát… természetesen… Mi másért is jött volna?

Felhajtotta a második whiskyt, poharát odakoccintotta barátoméhoz.

– Az ő egészségére! Derék kis nő volt, kicsit ideges, kicsit romlott, de rajongó, akár egy tizenhat éves kislány!

– Június 11-én jött ide?

– Azt már nem! Értem én, hová akar kilyukadni. Velem aztán nem kell ravaszkodnia! Edith Biglow eljött hozzám, és a szeretőm

lett, ha ez a szó olyan nagyon tetszik magának. A magam részéről utálom, mert semmitmondó. A régiségkereskedő felesége is eljött, csak úgy magától, becsszóra! És a svájci nő hasonlóképpen!... Ami a továbbiakat illeti, arról semmit sem tudok... És ha az összes ütődött, idegbajos nő, valamennyi izgalomra vágyó fiatal nőszemély, aki megfordult nálam, egyszer csak eltűnik, hát a fejemet rá, hogy még jó darabig nem végeznek a munkájukkal!... Nos, ez minden!... Ismétlem, semmiről sem tudok!... Következésképpen hagyjanak engem békében!... Beutaztam az egész világot... Indiában az angol titkosszolgálat megbízásából dolgoztam, anyám ugyanis angol származású... A háború alatt a földközi-tengeri semleges országokban kellett a német tengeralattjáró-támaszpontokat felkutatnom, hozzám is vágtak érte jó néhány kitüntetést... – Ránézett szőrös mellére, harsogva fölnevetett: – Egyúttal a kétezer méteres mellúszás Európa-bajnoka is vagyok... Illetve csak voltam... Mert már kezdek elhízni... Egy párizsi bankár meg a Fokföldre küldött ki különleges megbízatással... Végül pedig egy évet töltöttem Dél-Amerikában... Azt hiszem, ezek után jogom van a pihenéshez... meg ahhoz, hogy úgy éljem le hátralevő éveimet, ahogy kedvem tartja! Van elegendő pénzem... senkinek sem tartozom... Megművelem a földem... Ajánlom szíves figyelmükbe, hogy elsőnek honosítottam meg a banánt a szigeten, pedig eleinte mindenki kinevetett érte! Vadászgatok, halászgatok... Van egy kis motorcsónakom, amott a fenyvesek között, abban az öblöcskében, amit saját két kezemmel betonoztam le, és alakítottam át kikötővé... Mit bánom én, hogy néhány agyalágyult nő idejön a szigetre megöletni magát... No de elég ebből a témából!... Persze, most mindenki a letartóztatásomra számít. Maguk is azzal jöttek ki hozzám, hogy gyorsan végezzenek vele... Hát, kérem! Jól felkössék a fehérneműjüket, ha akár a legcsekélyebb terhelő adatot akarják találni ellenem!... Talán jobb is, ha nem beszélünk róla többet!... Maga derék komának látszik... Két whiskyt ivott, és meg se rezdül... Hörpintsen fel egy harmadikat is, és meghívom magukat ebédre, akkor aztán megismerkedhetnek az Admirálissal és Lilivel... Egyetlen kikötésem: hagyjanak engem békében azokkal az eltűnt nőkkel! Ám keressék őket! Találjanak rájuk élve vagy halva! Csináljanak velük, amit akarnak! De nekem ne rágják a fülemet ezzel az ostoba históriával!... Emma!... Még egy üveg whiskyt!... És értesítsd az Admirálist, hogy az urak ma velünk ebédelnek!

Fölkelt, megvizsgálta, szárazak-e a siklóbőrök, aztán bekapcsolta a gramofont, és felhangzott egy zsáva.

Valahogyan mégis az a benyomásom támadt, hogy házigazdánk gondterhelt, hogy durvasága szándékolt, és csak zavarának leplezésére szolgál. Végül odalépett hozzánk.

– Még többet is teszek, csak hogy mielőbb túlessünk az egészen. Egész házam a rendelkezésükre áll! Rendbe hozatom maguknak az egyik szobát! Úgy járnak-kelnek, ahogy kedvük tartja!… Nos?… Láthatják, igazán a kezükre játszom!… És ha mindenáron föl akarják kutatni a három nő hulláját, hát még a kertészemet is átengedem, hadd segítsen feltúrni a földet!… Mit akarnak még?… Akár érdekli magukat a véleményem, akár nem, szerintem úgy halott az a három nő, akárcsak én!… No nézd!… Megjött az Admirális! Lépjen csak közelebb, Admirális, bemutatom a rendőrségi urakat.

– Bocsánat! – szóltam közbe. – Én nem tartozom a rendőrséghez.

– Hát aztán! Mit érdekel az engem?… Hát még az Admirálist!

Akit Admirálisnak nevezett, hófehér hajú, rezes arcú, könnyező szemű, töpörödött aggastyán volt, s széles parolival díszített, fehér vászon tengerészsapkát viselt.

– Emma, poharat az Admirálisnak!

És minthogy a zsalu ismét kinyílt az első emeleten, hozzátette:

– Lejöhetsz, Lili! Fölöltöznöd nem érdemes!

Az öregúr köszönt, elhelyezkedett egy karszékben, és türelmesen várt a beharangozott pohárra. Úgy látszott, teljesen elhülyült, nyilván az alkoholtól.

– No, kérem!… Szóval, ebéd után azt teszik, amit akarnak! Ha kedvük szottyanna a vadászásra, kölcsönadom a puskámat. A legizgalmasabb mindenesetre a pérhalvadászat… Ehhez persze jól kell ismerni a kis öblöket… A víz átlátszó tiszta… Akkor kell megcélozni a pérhalat, amikor a víz színén úszik…

Poharam, szinte varázsütésre, újra meg újra megtelt, s én újra meg újra kiürítettem, akár a többiek.

Úgy éreztem, mintha a napsugarak a koponyámba hasítanának. Nehéz illatokat leheltem be. Meggyőződésem, hogy az indokoltnál sokkal kitartóbban meredtem a meztelen combú, lompos cselédlányra. És mintha feltűnt volna, hogy Henry úr szeme összevillan az Admirálisévál.

A fonott karszékekben remekül el lehetett terpeszkedni. Az embernek semmi dolga nem volt, csak a kezét kellett kinyújtania az italért. Mert a poharak mindig meg voltak töltve.

Aztán megérkezett Lili is, filigrán termetét lazacszínű strandpizsama fedte. Szólt hozzánk néhány kedves szót, majd kijelentette, hogy inkább valami édeset inna.

– Fogd a szád!… Hörpints fel egy whiskyt, mint a többiek! – mordult rá a házigazda.

Ekkor kezdett velem forogni a világ. Elmosódtak előttem a szilárd határok a reális és irreális között, s ez így ment legalább az ebéd végéig; ha jól emlékszem, padlizsánt ettünk paradicsommártással, ürühúst és különféle likőrökkel ízesített felszelt dinnyét.

G. 7-et nagyon sápadtnak láttam, igaz, hogy Henry úr mellett ült, akinek bronzszínű bőre, meztelen felsőteste faunra emlékeztetett.

2. Suttogások délutánja

Első körvonalazottabb emlékem, hogy Henry úr hirtelen feláll az asztaltól, mentében kikapcsolja a gramofont, és teljes súlyával beleveti magát egy függőágyba: hatalmas, széles, matraccal, párnákkal, lombmennyezettel fölszerelt függőágyba.

Szájában a cigaretta még nem égett; ő rámutatott, és Lili szélsebesen futott, hogy tüzet adjon.

Elnéztem az Admirálist. Egy szót sem szólt, sehova sem nézett. Az alkoholmámor tetőfokára ért: arca téglaszín, szeme, mint a zavaros víz, ajka lefittyedt. Annyi ereje mégis maradt, hogy felálljon a székéről, és betámolyogjon a házba.

Újabb hézag az emlékeimben. Föltehetően elszundítottam néhány percre. Mikor felnyitottam a szemem, a nap éppen a homlokomra tűzött. Csuromvíz voltam, ingem egészen rám tapadt.

Először Henry urat pillantottam meg: nyitott szájjal, hangosan horkolva aludt függőágyában, hatalmas, domború mellkasa föl-alá járt.

Suttogásra lettem figyelmes. Nagy nehezen sikerült fölfedeznem, honnan jön: G. 7 félrevonult a Lilinek nevezett ifjú hölggyel egy kis lombsátor alá. Oda akartam menni hozzájuk. A kavics megcsikordult a talpam alatt, s ők ketten egyszerre tették ujjúkat szájuk elé, az alvó felé intve.

Részegségem elpárolgott, s csak valami testi-lelki lebegés maradt utána. Visszahőköltem, mert alig egy méterre tőlem a fűben óriási gyík mozdult – közben hajszál híján feldöntöttem egy széket.

– Biztosíthatom róla, hogy derék fickó! – suttogta Lili. – Kicsit nyers modorú, elismerem… De nem rossz ember…

– Régóta ismeri?

– Évek óta… Az apám katonatiszt volt… Engem elég sok baj ért… Saint-Raphaelben van egy kis csipkeboltom… Ott találkoztam többször is Henryval, aki állandóan járja a part menti helységeket. Felfigyelt rám… Eleinte semmiképp sem akartam vele eljönni, főleg az üzlet miatt… De hát mostanában olyan rosszul megy a bolt…

– Hosszabb ideig szándékszik itt maradni a „Nagy Rákfogó”-ban?

Lili kiszámítottan sejtelmes mosollyal válaszolt:

– Ki tudhatja, mit hoz a sors…

– Henrynek az a híre, hogy nem tart ki sokáig egy-egy hölgy mellett!

– Csakhogy nem minden nő egyforma, ugyebár… Ma is a fülemben cseng még a bizalmaskodó hang halk duruzsolása, s látom magam előtt, néhány lépésnyire a beszélgetőktől, a mélyen alvó férfit:

– Legtöbbje közönséges kitartott nő, a pénzére fáj a foguk, semmi több… Vagy ami ennél is rosszabb: izgalmakra vágyó társaságbeli nők, bolondok, betegesek… Ide hallgasson! Én igazán csak néhány napja, hogy idejöttem, de azért már sikerült némi rendet teremtenem a ház körül… Akár hiszi, akár nem: kidobja a zokniját, amint a legkisebb lyuk támad rajta, és a cseléd még csak meg sem stoppolja!

G. 7 arcán alig észrevehető, könnyű mosoly suhant át. Ami engem illet, minden igyekezetemmel azon voltam, hogy friss levegőt szippantsak.

– Nem mondom, amilyen a természete, ezután is fut majd a nők után… De hát érdekes ez?… Fő, hogy sose féltékenykedjek… Van egy kis megtakarított pénzem… még néhány év, aztán majd csak lehiggad…

Bámulatos egy nő! Idomait kidomborító strandruhában ül asztalhoz, s ebben a zűrzavaros, züllött környezetben, ennek a szőrös mellű, szuszogó-horkoló férfinak az oldalán, a whiskys üvegekkel és poharakkal megrakott asztal tőszomszédságában ilyen nyárspolgári terveket sző! Csak az hiányzott, hogy susogó lombok közt megbúvó, zöld zsalugáteres kicsi fehér házról álmodozzon!

– Ismerte Biglow kisasszonyt? – kérdezte halkan G. 7.

– Vörös haja volt… Meg kell mondanom, nem állhatom a vöröshajúakat… Bizonyára művelt volt, meg jómódú… De azért éppúgy futott a férfiak után, mint… mint…

– És ő jött ide?

– Akkor még nem laktam Henrynál… Csak úgy mesélték… Délután történt… Bejött a kertbe, engedélyt kért, hogy megnézhesse a birtokot, azt állította, nagyon érdekli… Henry természetesen élt az alkalommal… De holtbiztos, hogy a nő akarta!

– És a másik kettő?

– Sose láttam őket. Azt mondják, a svájci nő kövér volt és csúnya, a nap pulykavörösre égette…

Épp hogy lehelte a szavakat, s közben nyugtalanul tekingetett az alvóra.

– Mi a véleménye az Admirálisról?

– Rozoga vénember! Azt hiszem, a gyarmatokon itta el az eszét. Eszik, iszik, alszik… Henrynak régi barátja… Az ellátását megfizet… illetve ketten közösen fedezik a költségeket…

– Szintén nagy szoknyavadász?

– Ugyan! – legyintett megvetően. – Beéri Emmával! Fogadni mernék, hogy most is együtt vannak… Az emberek titokzatosnak tartanak mindent, amit nem ismernek… Mit gondol, tán bizony falun vagy bárhol a világon nem történnek ennél sokkal különb dolgok is? Éppen csak hogy nálunk nyíltan megy…

Egy bögöly a nádfotel huzatán át megcsípte a hátamat. Friss vízre vágytam, össze voltam törve. Lehunytam a szemem, hogy legalább egy félpercre szabaduljak a tűző napsugaraktól.

És ekkor hirtelen összerázkódtam, szívem elszorult, hátamon jeges rémület borzongott végig. Valahol, nem messze tőlünk, de biztos, hogy a birtok területén, hosszú üvöltés hangzott fel, fájdalom vagy ijedtség kiváltotta sikoly.

A közelből hallottam, és mégsem tudtam volna megmondani merről: egy rémült nő éles, elnyújtott kiáltása.

Henry felébredt, a fülét hegyezte, szemöldökét összeráncolta, kikászálódott a függőágyból. G. 7 azonnal talpra ugrott, újabb kiáltásra várva. Lili csak ült, tágra meredt szemmel, mozdulatlanságba dermedve.

Életemben még soha ennyi különböző zörejt nem fogott fel egyszerre a fülem, mint ebben a percben. Mintha minden egyes fűszál, minden falevél, minden szem szamóca önálló életre kelt volna!

Észrevettem több méterre tőlem egy légy röptét, egy rovar rezzenését a hullott falevelek alatt, hallottam, amint a tenger hullámai nekicsapódnak a sziget csücskén a szikláknak, és több mérföldre kinn a nyílt tengeren fölberreg egy láthatatlan csónak motorja.

A levegő állt. Belehasított ugyan a kiáltás, de utána újra megdermedt.

Elsőnek Henry mozdult: odament a fának támasztott puskájához, meztelen vállára vette, és határozott léptekkel megindult előre. G. 7 a nyomában, majd én; Lili tétovázott, de amikor néhány lépésnyire eltávolodtunk tőle, ijedten utánunk szaladt.

Henry egyetlen szót sem szólt. Nagy léptekkel haladt, térdével lökte félre a bokrokat, rá se hederítve, hogy a tüskék végighorzsolják meztelen lábszárát.

A terület olyan átláthatatlan volt, hogy szinte lehetetlenné tette a tájékozódást. A falrom az utunkat állta, át kellett ugranunk. Lili a segítségemet kérte, és attól kezdve – biztonság kedvéért – a karomba csimpaszkodott.

A fák között nagy falfelületet pillantottunk meg. Henry olykor megállt, körülnézett, úgy látszott, újabb kiáltásra vár, és szakadatlanul szitkozódott:

– Az istenfáját annak az istentelennek, hogy az isten…

Csövénél fogva magasra emelte a puskáját, mintha a tusával buzogányként akarna lesújtani az ellenségre, szétverni vele a koponyáját…

Csörtettünk tovább. Zajt hallottam a bozótból, s azonnal megálltam. Henry ütésre emelte a puskáját. De csak a kutyája volt az. Fülét-farkát lecsüggesztve bújt gazdája lábához.

– Keress, Dick!… Keress!

Am Dick nem keresett! Dick remegett, s kicsire összehúzódzkodva hevert Henry lábánál, mintha védelmet kérne tőle.

– Ezt aztán nem hagyjuk annyiban, a mindenségit neki!

Nem emészthette még meg a töméntelen whiskyt és bort, de olyan gyakorlata volt az ivásban, hogy részegségét legföljebb puffadt arca és kissé duzzadt szemhéja árulta el.

A helyet, ahová kilyukadtunk, különösen bonyolulttá tette természetadta elrendezése. Ott volt a hajdani erődítés árka meg egy romba dőlt torony csonkja, nagy csomó mindenféle kő, valami isten tudja mikor bedöglött lokomobil, de még egy teljesen elkorhadt hajóorrtőke is. S mindennek tetejébe őserdőre emlékeztető növényzet!

Utolsó voltam a sorban – Lilivel, akinek ujjai egyre görcsösebben fonódtak karomra –, egyszerre csak megálltam, dermedten, tágra meredt szemmel, s szorongva füleltem: nem arra, ami körülöttem történt, hanem arra, ami bennem ment végbe.

„Meghaltam, vagy nem haltam meg?”

Nevetséges kérdés, de bennem ennek ellenére fölmerült. Ugyanis abban a másodpercben, amikor a lövés elhangzott, ütést éreztem a fejemen, s a kalapom megbillent.

Töprengtem, hogy fölemeljem-e a kezem, s odanyúljak-e a homlokomhoz, amelyről valami csurgott: vér-e, izzadság-e, nem tudtam.

Henry akár a medve csörtetett keresztül a bozóton, hatalmas testével félretolta az ágakat, és fenyegetőzve szitkozódott. G. 7 halálsápadtan meredt rám.

– Megsebesült?

Bágyadt mosollyal levettem a kalapomat, s a kezemen vöröslő foltot bámultam.

– Azt hiszem…

Már-már eszméletemet vesztettem, de éppen ezt nem akartam. Iparkodtam bátorítani társnőmet, akit heves sírógörcs fogott el.

– Semmi baj…

Torkom kiszáradt, térdem meg-megroggyant. Nekitámaszkodtam egy fának.

– Ne mozogjon! – figyelmeztetett G. 7.

Ujját óvatosan végighúzta fejbőrömön, majd barátságosan vállon veregetett:

– Egy kis horzsolás az egész! Öt csepp vér…

És fölszedte a földről szürke szalmakalapomat, amelyen két szabályos lyuk volt látható: egy elöl, egy hátul.

Izgatottan nevettem, de a szemem könnyezett. Körülnéztem:

– Hol az az ember?

Körös-körül zizegtek a szamócabokrok, a masztixfák, a tamariszkuszok. Egy ámokfutó mászkál körülöttünk, s mi sehogy se tudjuk fölfedezni!

A buja növényzet eltakarta előlünk a házat, a tengert, de még a sziklákat is. Bármelyik irányba indul is el az ember, könnyen eltévedhet.

– Megsebesült? – hangzott hirtelen közvetlen közelemből Henry érdes hangja.

– Nem… Épp csak hogy…

Ránézett fejbőrömre, kalapomra, és érthetetlen szavakat mormolt.

– Nem talált semmi nyomot? – kérdezte G. 7.

Újra vállvonogatás volt a válasz. Mikor elindultam mögöttük, akkor döbbentem csak rá, hogy sokkal erőtlenebb vagyok, mint a lábadozó beteg; és Lili sem csimpaszkodott belém, hanem barátom mellett lépkedett.

Igyekszem a lehető legpontosabban elmondani a történteket. Az olvasó mégsem alkothat magának helyes képet, ha nem próbálja maga elé képzelni az egész környezetet. Különösen pedig, ha nem éli bele magát a tökéletes elszigeteltségnek abba az érzésébe, amelyet a „Nagy Rákfogó” ébreszt az emberben, itt az isten háta

mögött, három kilométerre az Ezüstparttól és a képes levelezőlapra illő kikötőtől meg a hozzátapadó községtől, a kedves Porquerolles-tól.

No meg aztán meg ne tévesszen senkit a napsütés! Nyomasztó nap ez, csöppet sem derűs, sűrű tőle a levegő, akár a szirup, és tele van kibogozhatatlan zajokkal, szagokkal, apró remegésekkel.

Visszatértünk a házba. Emma, ugyanolyan lomposan, mint délelőtt, éppen leszedte a legyektől hemzsegő asztalt.

– Hol az Admirális? – kérdezte Henry.

Azt hittem, ő is arra gondol, amire én. Hogy ugyanis ő, Henry, semmiképp sem lőhetett, minthogy előttünk ment. Lili sem. Nem maradt más, mint az iszákos vénember, elég ideje volt, hogy meghúzza magát a sűrű bozótban.

– Alszik.

– Ebéd óta?

– Nagyjából…

Cinikus mosolya pontos magyarázatot adott rá, mit jelent ez a nagyjából.

– Nem hallottál semmit?

– Nem én…

– Puskalövést se?

– Azt igen… Hát nem maga lőtt?

Nyilvánvalóan semmi különöset sem jelenthetett egy puskalövés ezen a birtokon, ahol fegyverrel a kézben közlekedtek, és kedvtelésből lődöztek halra, nyúlra, madárra vagy akár túlérett fügére!

– Más semmit? Kiáltást se?

– Mennyi ideje?… Nem! Én is aludtam.

Jóravaló ház, igazán: a cselédlány szundikál egyet ebéd után, de előbb lefekszik az Admirálissal; szalad az egész háztartás, ordítoznak, vedelik a whiskyt, és bömböl a gramofon.

Mert pontosan így történt: Henry gépies mozdulattal rátette a tűt a délelőtti lemezre, és a harmonika ugyanazt az undok zsávát játszotta.

Házigazdánk ezután odaállt G. 7 elé, de olyan vad mozdulattal, mintha miszlikbe akarná aprítani.

– Maga meg mit gondol az egészről? Hm? Rejtélyes puskagolyó lyukasztja át a cimborája kalapját. És éppen nálam!… Meggyőző bizonyíték, ugye, hogy egyszerűen golyót eresztettem a három nőcskébe!… Nohát, ha fej ül a nyakán, azt ajánlom: várja ki a végét… Becsszóra mondom, a végén még jót mulatunk az

egészen!… Emma, rendbe hoztad a szobát? Igen? Akkor hívd be Jeant.

Whiskyt töltött magának, újra indította a lejárt lemezt, s tetőtől talpig végigmérte Lilit.

– Hát te nem félsz?

Mosolygott hozzá, de különös, inkább vad, semmint vidám mosollyal. Azóta sem láttam ilyen pompás vadállatot. Harcot szimatolt, érezte, hogy már meg is kezdődött. Ismerte saját erejét, és felkészült az ütközetre.

Jean torzonborz szakállú, majomszemű, vézna kisöreg volt: zajtalanul, mezítláb jött.

– Hány rókacsapdánk van még?

– Vagy egy tucat.

– Helyes. Zsírozd be mindet, és hordd ki a kocsiszínbe!

Jean elment, ő pedig így szólt G. 7-hez:

– Nem akadályozom magukat szabad mozgásukban… Viszont mivel bebizonyosodott, hogy illetéktelen személy tartózkodik a birtokomon, természetesen megteszek néhány óvintézkedést, amit a törvény megenged… A szobájukat majd megmutatjuk… Addig maradnak nálam, ameddig tetszik. – És dörmögve hozzátette: – Ha még ezek után sincsenek megelégedve…

G. 7-tel együtt két órán át bolyongtunk a bozótban, a vetemények és az ódon várromok közt; társam egész idő alatt nem nyitotta szóra a száját.

Láttuk az Henry által említett kikötőt is: négyméteres kőgát fogott be egy parányi kis öblöt s egy benne kikötött csónakot. Egyszerű, hétköznapi csónak volt, olyasfajta latin vitorlával és motorral felszerelt, körülbelül hat méter hosszú vízi jármű, amilyent a földközi-tengeri halászok többsége használ.

A parton rákfogó varsák, halászhálók, angolnás és murénás kosarak. A víz színén nagy parafadugó úszott. Kihalásztam egy horogkampóval, megrántottam a ráerősített kötelet, és kihúztam a vízből egy élőhal-tartályt, amelyben vagy féltucat pérhal meg egy egész csomó kisebb hal úszkált.

A nap most nem vakított olyan erősen, mint délben, az ég kékebb volt, de a levegő semmivel sem lett frissebb, épp ellenkezőleg: pára telten, fülledten nehezedett ránk.

– Mindent egybevetve – mondtam –, ha valóban itt van elrejtve a három nő, akár élve, akár halva, aligha lehet őket megtalálni. Ehhez egy egész csendőrezredet kellene hajtó vadászatra kirendelni.

A nap, legnagyobb meghökkenésemre, elsötétült. Nyomban föl is fedeztük az okát: nem egészen kétszáz méterre a parttól a Béarn páncéloshajó siklott tova a selymes vízen. Valamivel távolabb négy egységet láttunk, torpedónaszádokat, félig alámerült tengeralattjárókat.

– A touloni hajóraj – magyarázta G. 7. – A sziget másik fele, az, amit Méd földnyelvnek hívnak, és a községtől balra fekszik, a földközi-tengeri egységek gyakorló tere.

– Járt már errefelé?

– Valamikor nagyon régen… Még néhány óra, és mi is élvezhetjük a nagy hajóágyúk dörgését. Talán már fel is húzták a szemaforra a B-lobogót.

Megrendített, amit hallottam. Ezen a napon különben is minden megrendített. Talán mert olyan tömény rejtély vett körül, hogy látszólag egymástól független eseményekben kerestem rá magyarázatot.

Felbúgott az egyik hajó kürtje. Lassan megindultunk visszafelé.

Amit Henry kocsiszínnek nevezett, tulajdonképpen pajta lehetett valamikor; az ajtaja hiányzott, és mindenféle szerszám, halászfelszerelés, mezőgazdasági gép hevert benne a legnagyobb összevisszaságban.

Itt találtuk a gazdát, körülvéve nem éppen rókacsapdákkal, hanem több száz méter villanyzsinórral, amit Jean segítségével igyekezett kibogozni. Fél szemmel ránk sandított, de érezni lehetett, hogy büszke a barkácsoló tudományára, a saját kezűleg készített cementkikötőre, arra, hogy telkén meghonosította a banánt, s hogy mindennek tetejébe a villanyszerelésben is járatos.

– Értik a dolgot? – kérdezte mogorván. – Föltételezem, hogy láttak már vadfogót… Szóval: egy vaspofa, amit a megfelelő pillanatban egyetlen rugó szorosra zár. Túlságosan eleven embernek esetleg szét is roncsolja a patáját. Egy tucatot szereltünk fel belőle a ház körül. Éppen ezért tanácsos volna, ha nemigen mászkálnának holnap reggelig… A csapdákat rákapcsoltuk a villanycsengőre. Vagyis: mindannyian azonnal megtudjuk, amint valakit elcsípett… Add a késed, Jean… Vagy inkább keresd meg a drótvágó ollót.

– Van telefonja?

– Nincs! – és gyanakodva nézett G. 7-re.

– De hiszen a szigeten be van vezetve a telefon?

– No és aztán?

– Körülbelül mennyi idő alatt ér csónakon Toulonba?

– Két óra, ha motorral megyek. Ha vitorlával, akkor persze a széltől függ.

– Egy félóra alatt kiér a Giens-félsziget csúcsára?

– Még annyi se kell! Húsz perc elég. Nem úgy megyek ám én, mint a Kormorán!

Szerettem volna látni, hogyan kapcsolja rá az elektromos hálózatra a már felállított csapdákat, amelyeknek elhelyezését nem ismertük, de ő egyre húzta az időt, valószínűleg szándékosan. Végül kibökte:

– No, ezt majd mindjárt befejezem… Előbb azonban igyunk valamit.

Az Admirális is lejött a szobájából; szeme kába volt, de flanellöltönye kifogástalan, és a sapka is szabályosan ült ezüstös haján.

– Jól aludt, *old chap*?[1]

– *Yes!*

– Whiskyt?

– *Yes!*

– Hát maguk ketten? Mindjárt tálalják a vacsorát, amint elkészültem a munkámmal. Mondja csak, fertőtlenítette legalább a sebet a fején?

– Ugyan, nem fontos!

– Hát, a maga baja!

Megijesztett. Nem tudom, miért, egyszerre csak mérgezett puskagolyótól meg üszkösödéstől kezdtem félni… Nem telt bele öt perc, és kint voltam a konyhában, hogy Emmától jódot kérjek.

– Most pedig hallgassanak az okos szóra, mutogassák meg magukat egy kicsit a faluban, hadd lássák az emberek, hogy még élnek… Különben, amilyen barmok az ottaniak, egy órán belül nyakunkon a csendőrség, és a holttestüket követeli rajtam…

Be is mentünk, ha nem is a csendőrök miatt, hanem mert nem tudtunk mihez kezdeni vacsoráig.

Az Ezüstparton már csak a házaspár volt kint, az asszony változatlanul süttette a mellét, férje pedig hason feküdt, fejét tenyerébe támasztotta, és elmélyülten olvasott. Az alkonypír lassan elborította az eget.

A fenyvesben csaknem üdítő árnyék fogadott, aztán jött a mimózás sétány, az eukahptuszfákkal körülültetett főtér, ahol legalább tíz csoportban folyt a golyózás.

A szálloda teraszán világos ruhák, és néhány újonnan érkezett, akit most hozott meg Giens-ből a Kormorán. G. 7 nem tévedett: a szemaforon valóban ott volt a lőporszállítmányt jelző B-lobogó.

Kikötött egy kis őrnaszád, benne csupa kék galléros matróz; egy tiszt kiszállt, ők meg húzták a hajókötelet. A Méd földnyelv körül mozdulatlanul, orral a szélnek fordulva álltak a nagy szürke hajók, s úgy fújták a füstöt, hogy elsötétült tőle az ég.

G. 7 fölkereste a három eltűnt nő ügyében nyomozó hyères-i csendőrőrs parancsnokát, s bemutatkozott.

– Lesz az éjjel lőgyakorlat?

– Hogyne! A kisbíró épp most dobolta ki, hogy a lakosság nyissa ki az ablakokat, nehogy betörjenek.

– S nem gondolja, hogy esetleg vihar?…

A parancsnok az eget kémlelte, előbb nyugat, majd kelet felől.

– Nincs kizárva… Most kezdi a nyomozást?

– Remélem, ma éjszaka be is fejezhetem. De ez még sok mindentől függ…

– Mikor érkezett?

– Ma reggel.

A parancsnok idegesen rágta a bajuszát.

– Járt már a „Nagy Rákfogó”-ban? Remélem, tudja, hogy nagyon óvatosnak kell lennie. Ez az Henry nem akárki ám!… Állítólag az angol titkosszolgálatnak is dolgozott… A sógora az egyik legnagyobb ingatlanközvetítő vállalat tulajdonosa a Riviérán. Mindez természetesen nem számít, csak azért mondom, hogy…

Valaki kinyújtott kézzel jött felé. Fehér vászonnadrágos, csíkos trikós, vászoncipős, tengerészsapkás, barna hajú, életerős fiatalember volt.

– Jó napot, parancsnok úr! Hogy szolgál az egészsége?

– Megjárja, Baptiste.

– Hát a párizsi urak? Megtalálták-e a három hölgyet?

A parancsnok nem fojthatott el egy mosolyt. Alapjában véve nagyon örült a támadásnak. Főként, amikor Baptiste atyaian pártfogó tekintettel tetőtől talpig végigmért mindkettőnket.

– Legalább meghívta az urakat egy halászlére? – Baptiste félreismerhetetlenül déli nyelvjárásban beszélt.

– Hagyj most magunkra, Baptiste! Fontos megbeszélnivalónk van.

A fiú sapkájához emelte a kezét, s hanyag mozdulattal sarkon fordult.

– Fura egy fickó! Halász, de a legritkább esetben halászik… Minden lében kanál: mindenütt ott van, mindenről tud… Kormányozza a gazdag külföldiek jachtját, és ha nincs vezetni való jacht, akkor, azt hiszem, tilosban jár! De jól kösse fel a fehérneműjét, aki nyakon akarná csípni! Arról nem is beszélve,

hogy a nők mind az ő pártján állnak, az átutazó gazdag külföldiek csakúgy, mint az idevalósi lányok… Főleg míg ez az Henry ide nem telepedett; benne bizony nem akármilyen vetélytársra akadt… Meghívhatom az urakat vacsorára?

– Sajnos, lehetetlen! Már elígérkeztünk!

– Itt a szigeten?

– A „Nagy Rákfogó”-ban…

A levegő lassan sötétkék lett, az égen nagy rózsaszín foltok világítottak. G. 7 ekkor meglepő kérdést tett föl:

– Ide hallgasson! Elképzelhető, hogy a Wynands-ügyben szereplő Admirális és a porquerolles-i Admirális egy és ugyanaz a személy?

– Hát maga még emlékszik arra az esetre?

– Nagyjából. Kérem, szóljon, ha tévedek. Tehát: körülbelül hat éve történt Nizzában; egy Wynands nevezetű amerikai kávékereskedő feltűnően nagy lábon él… Magától értetődően azonnal körülveszi egy csomó léhűtő, akiknek főfoglalkozása, hogy a Riviérán tartózkodó gazdagoknak segítenek elkölteni a vagyonukat. Ezt a Wynandsot gyakran látni az Admirálissal, akiről a francia rendőrségnek nincsenek pontos értesülései. Az Admirális békés öregember Tiszteletre méltó úrként viselkedik, mindössze egyetlen dolgot lehet a szemére vetni: mindig van egy barátja, aki a számláját kifizeti. Afféle hivatásos tányérnyaló… Wynands egy este az Admirális társaságában hagyja el a kaszinót. Mindketten ittasak, mint mindig. Egymást átkarolva csatangolnak az utcán, és egyszer csak egy utcasarkon mindkettőt husánggal fejbe verik. A rendőrség csak egy órával később talál rájuk, addigra mindkettőjüket kifosztották. Mikor aztán Wynands visszatérhet a szállodába, arról értesül, hogy egy ismeretlen behatolt a lakosztályába, a váratlanul rajtaütő inast megkéselte, majd elmenekült…

– Pontosan így történt!

– Wynands ezután visszatért Amerikába.

– Igen. Az Admirális pedig itt maradt… A „Nagy Rákfogó”-ban ideális menedékre talált, s itt folytatja a züllést, a kiapadhatatlan whisky-forrás mellett… De azért csak nem képzeli tán…

– Ugyan! Eredeti figurának tartom!

– Érdekli a véleményem? Szerintem fordult a kocka: eddig az Admirális élt mások nyakán… most pedig őt kopasztja meg Henry a nők segítségével.

G. 7-nek már rég máson járt az esze, mikor búcsúzóul kezet szorított a csendőrparancsnokkal.

Egy óra múlva a sziget csúcsához értünk. Közben beesteledett. A gramofonról ezúttal hawaii gitár szólt. Henry flanellnadrágban, kigombolt ingben ült, és cigarettázva várt ránk. Az első emeleti ablak szúnyoghálóján át beláttunk Lili kivilágított szobájába: kombinéban volt, s a ruhái közt turkált.

A levegőben fokhagymaszag, mimózaillat és meleg pára úszott.

– Ne menjenek nagyon messzire! – ajánlotta Henry, s széles mozdulattal a bozótra mutatott. – A csapdák fel vannak állítva. Whiskyt?

Az első ágyúlövéstől megrázkódott az egész sziget, mintha csak lebegne a tenger színén. Még az Admirális is fölrezzent tompultságából, s fáradtan felsóhajtott.

– Zöldbab meg ürüborda jó lesz vacsorára? – kérdezte Emma a konyhaajtóból, s kezét beletörölte a pongyolájába.

Lassan beállt az éjszaka, sötét fallal fogott körül bennünket, s csupán egyetlen, rózsaszín ernyős kis villanykörte küzdött ellene a nagy teraszon. Az áthatolhatatlan sötétség mélyén pedig nyüzsgött az élet, százezer ismeretlen zaj, remegés, parányi zizzenés, madárdal és tücsökzene zsongott.

Mélyen Henry szemébe néztem, mikor ivásra emelte poharát, s a másodperc tört részéig úgy éreztem, egészen elerőtlenedett az izgalomtól.

Csak G. 7 tudta megőrizni a vendégségben levő jól nevelt úrifiú látszatát.

3. A rókacsapdák

Megpróbálok nagyon pontosan emlékezni, mert hiszen a legapróbb részletnek is megvan a jelentősége.

Fél tíz lehetett, amikor az asztaltól fölálltunk. Vacsorára provence-i halászlé volt, ürüborda, zöldbab, sajt és gyümölcs.

Vacsora után elüldögéltünk még egy darabig. A beszélgetés érdektelen volt, hacsak Henry kérdését ki nem emelem belőle:

– Éjszaka a szobájukban szándékoznak maradni?

És mikor G. 7 igenlően bólintott, álmodozó tekintettel nézett ránk:

– Azt hiszem, én idekint alszom, a függőágyban. Ilyenkor nyáron gyakran megteszem… Whiskyt, Admirális?

Be kell vallanom, ettől fogva úgy éreztem, van valami a levegőben, valami csaknem beteges nyugtalanság. Igaz, az is megfordult a fejemben, hogy Henry talán csak azért beszél ilyen letompított hangon, ilyen vontatottan, hogy minél nagyobb hatással legyen ránk.

Kiittam a whiskyt, amit az Admirális elém tett. G. 7 mindössze az ajkát nedvesítette meg, a többi italt kilöttyintette a földre. Lili elaludt az egyik nyugágyban. G. 7 ekkor felállt, s udvariasan elköszönt:

– Engedjék meg, hogy visszavonuljak. Majd összeesem az álmosságtól… Alaposan letört a mai hőség…

– Emma! – kiáltotta Henry. – Vezesd föl az urakat a szobájukba!

Az első emeleten kaptunk szállást. Emma villanyt gyújtott. Egyszerű szoba, meszelt falak, otromba bútor. Megjegyeztem, hogy a zsalu tárva-nyitva áll, s ennek következtében kintről be lehet látni. Meg is mondtam G. 7-nek, amint Emma elment.

– Igaz! Kérem, húzza be a zsalut!

Kinyitottam az ablakot. Henry ekkor is ott ült a helyén, a halvány rózsaszín fényben, a fehérbe öltözött Admirális éppen töltött magának, Lili pedig aludt. G. 7 kulcsra zárta az ajtót.

– A zsalu meglehetősen hézagos – fordultam hozzá –, akkor is belátni, ha behúzzuk.

– Eloltjuk a villanyt.

Lehet, hogy ezt odalent furcsállották, hiszen ilyen rövid idő alatt nem vetkőzhettünk le. G. 7 rágyújtott vékony szárú pipájára. Micsoda hülyeség! Lent felejtettem a pipámat a kerti asztalon, láttam is a whiskys üveg mellett! És egyikünknél sincs cigaretta!

– Itt kuksolunk egész éjszaka?

– Még nem tudom.
– Nincs semmi terve?
– Őszintén szólva, egyelőre nincs.
Elcsüggedtem, mert mindezt teli és lelki nyugalommal közölte, mintha a világ legtermészetesebb dolga volna. Ijedten rezzentem össze egy ágyúlövésre, amit öt-hat másik követett, de aztán eszembe jutott a touloni hajóraj. Ettől kezdve új elemek vegyültek az éjszakába: hosszú csönd, ágyúlövés, újabb csönd. Fénycsóvák az égen. Motorberregés a fejünk felett.
– Még a repülők is ellenünk fordulnak – mérgelődtem. Úgy éreztem, a zaj akadályoz a gondolkodásban. Társamat nem láttam, csak sejtettem, hogy az ágy szélén ül.
– Egyikük sem mozdul?
– Egyikük sem. Hanem így sem láttam még senkit inni, mint ez az Admirális…
– Csak azt szeretném tudni, mitől félnek… Vagy miért tesznek úgy, mintha félnének? De inkább az első feltevésre hajlóm… Talán attól, aki átlőtte a kalapját?
– Nem gondolja, hogy inkább a fejemet vette célba?
– Ha az ember le akar puffantam valakit és nem biztos a dolgában, akkor nem a fejét, hanem a szívét célozza meg… De ha a kalapját találta el, akkor a kalapja is volt a célpont… Mi történik ott lent?
– Semmi. Emma leszedi az asztalt.
– Nem beszélgetnek?
Kitártam a zsalut. Henry a függőágyban feküdt, tőlem nem egészen tizenöt méterre. Csakhogy az elmosódó fényben nem lehetett jól látni a részleteket. Mindennek tetejébe szörnyen elálmosodtam. Agyam eltompult állapotát a hőség rovására írtam, és a pipámra sandítottam.
– Mondja, kedves G. 7, nem zavarná magát, ha aztán, mikor már nincs kedve pipázni…
– Szívja csak! – mondta legnagyobb meglepetésemre G. 7, és odanyújtotta a pipáját. – Nem tudom, mi az oka, de kavarog a gyomrom a pipától…
Odakint Lili békésen aludt, fejét a vállára hajtva. Az Admirális egy ideig nézelődött, kényelmesebb helyet keresett magának, aztán bement a házba. Néhány másodperccel később valahonnan, ugyancsak az első emeletről, áthallatszott egy ágy nyekergése.
– Ez Henry?
– Nem. Az Admirális.

G. 7 változatlanul az ágy szélén ült, nem láttam, de időnkint hallottam egyet sóhajtani, vagy észrevettem a kézmozdulatát, ahogy elhajt egy szúnyogot vagy vakarózik. Gyorsan rágyújtottam a pipára, mélyen lehajolva, nehogy kintről meglássák az öngyújtó fellobbanó lángját. De alig szívtam belőle néhányat, máris leraktam az ablakpárkányra.

– Miféle dohány ez?

– Még abból való, amit a lyoni pályaudvaron vásároltam.

– Akkor úgy látszik, elment a kedvem a dohányzástól.

Emma végre összerakta az edényt, és eltűnt a konyhában, amelynek nyitott ajtajából négyszög alakú fénysáv vetődött ki.

– Mondja csak, G. 7… – szólaltam meg.

Hangja mintha nagy messzeségből jött volna:

– Tessék?

– Maga nem érez semmi különöset?

A körvonalak sejttették, hogy kezét végighúzza a homlokán, s szemét dörzsöli, mielőtt nehézkesen kibökte volna:

– Mit mond?

– Hogy mit mondok?… Azt mondom, hogy valamit belekevertek az italunkba…

Mérget vagy altatót!… Talán inkább altatót… Fel, fel, öregem!

Ó, micsoda félelem szorongatott! Pontosan tudtam, mit kockáztatok! Tisztában voltam vele, hogy világos perceim meg vannak számlálva, hogy hajszálon múlhatik, és elkéstem! Halálosan izgalmas küzdelem, amit az embernek nem az elemekkel, hanem önmagával kell megvívnia.

– Valószínűleg igaza van…

Felugrott. Végigtapogatta magát, kinézett az ablakon, s fura, már-már álomba hajló hangon motyogta:

– Ő is alszik.

Henryra mutatott, aki harsány, egyenletes horkolással aludt. Rólam szakadt a veríték.

– Hogy lehet ilyen állapotban harcolni?

– Nyilvánvaló, hogy…

Úgy álltunk ott, mint akit fejbe vertek. Körülöttünk minden bizonytalan, bizonytalanok vagyunk magunk is. Testemet hirtelen pehelykönnyűnek éreztem, akár lebeghetett volna, ha egy kicsit nekilendülök.

– Nem tudom, mi ez! – sóhajtotta G. 7.

– Én sem. Olyasmi, mintha méreg volna. Akkor viszont van ellenméreg…

– Ellenméreg… – ismételte bambán.

Magam előtt láttam a tucatnyi csapdát, a villanydrótokat, amelyek bármely pillanatban pokoli zenebonát csaphatnak. Egész sereg ellenség sorakozott fel képzeletemben… Aztán már csak egyetlenegy, amint a bozótban közelebb, egyre közelebb lopakodik…

– Figyeljen rám, G. 7…

Energiatartalékom fogytán volt. Még meg tudtam ragadni az éjjeliszekrényen álló vizeskannát. Friss víz volt benne, kiittam az utolsó csöppig, s mintha máris jobban éreztem volna magam.

– Magán a sor! Várjon csak…

A mosdón vízzel telt zománckanna állt. Fogalmunk sem volt róla, ivóvíz van-e benne.

– Lásson neki! Tartom a kannát… Igyon, míg csak bírja… Lehet, hogy ez nem tudományos eljárás, de legalább felhígítja a mérget…

Nem tudom, hány liter vizet nyeltünk, de iszonyatos mennyiséget! Gyomrunk valóságos tömlő lett tőle, és ellenállhatatlan hányinger kínzott. Főleg azért, mert a kannában állott, langyos víz volt! S az egész cirkusz alatt le nem vettem a szemem a mélyen alvó Liliről és Henryről!

„Komédiáznak vajon? – Így tépelődtem. – Vagy nekik is beadtak valamit?”

Aztán a messzeséget fürkésztem, folyton arra számítottam, hogy az erdő felől, a csapdagyűrű felől kell valaminek jönnie. Már a környezet magában is elég izgató volt: a hatalmas, sík tengerfelületen apró hullámokban csordogált a holdfény, s az ember tudta, hogy a másik oldalon ott a hajóraj, sűrű füstjével, tüzeivel, kürtjeivel. Olykor egy-egy sortűz szakította félbe szavaimat, pattanásig feszítve az idegeimet. Közvetlen közelünkben ott állt a kerti asztal, rajta az abrosz, a whisky, a poharak és a pipám… Fonott karszékek egymás hegyen-hátán… Lili a nyugágyban, maga alá húzott lábbal; ma is látom hosszú, keskeny combját. Végül a függőágyban a nagy darab Henry, izzadva, horkolva; puhány a szó legszorosabb értelmében. A lámpa bágyadt, halvány rózsaszín fénye felfokozta a titokzatosságot. A kitárt ajtajú konyhában Emma járt-kelt, az edénycsörömpölés valósággal üdítő lárma volt fülünknek.

– Jobban van?

G. 7 is kifelé kémlelt. A levegő alig valamivel lett hűvösebb. Láthatatlan mocsárban békák kuruttyoltak, s ha alkalomadtán elhallgattak, szorongva képzelődtem: talán megszimatoltak valamit. Azt se tudom, van-e a békáknak szaglásuk, de ezen az éjszakán hittem benne. Elhittem volna bármit…

Így például, fogalmam sincs, miért, folyton a délutáni kiáltás megismétlődésére vártam; gondolatban elneveztem „az eltűnt nők sikolyának”!

– Sajnos, mégis álmos vagyok – suttogta G. 7.

– Én is. Hány óra lehet?

Nagyon sötét volt, nem láthattuk az órát. Emma is lefeküdt, tehát későre járhatott.

– Tudja, mi jutott eszembe? Csak Emma nem alszik!

– Valóban… Hát az Admirális?

A szolgáló a földszinten lakott, az épület másik oldalán. G. 7 óvatosan kisurrant a szobából, de ez engem cseppet sem nyugtatott meg. Különösen, mikor jó negyedóra múlva sem jött vissza. Rémképeket láttam, elmosódott zajokat hallottam, súrlódást, reccsenést…

„Mit lehet tudni? Talán elaludt járás közben vagy az Admirális szobájában… Talán tőrbe csalták…”

Émelygett a gyomrom a rengeteg víztől, ami időnként visszakívánkozott. Megpróbáltam szippantani egyet G. 7 pipájából, de a dohány puszta szagára forgott velem a világ. Ragacsos, hideg veríték verte ki homlokomat.

– Kihasználtam az alkalmat, és megnéztem a szobáját! – szólalt meg mögöttem a nyomozó hangja.

– Villanyt gyújtott?

– Azt nem! Kitapogattam! Felöltözve alszik… Csak az egyik cipőjét vetette le.

– Talált valami érdekeset?

– Fényképeket egy fiókban… Világítás híján persze semmit sem láthatunk belőle.

Kezében szorongatta a képeket, kinézett az ablakon, töprengett.

– Emma az egyetlen, aki nem alszik.

– Hogy érzi magát? Mit gondol, fogja bírni egész éjjel?

– Nem tudom… De mintha jobban lennék…

Ebben a percben akkorát csuklottam, hogy a szemem is könnybe lábadt.

– Megpróbálok még egy kis vizet inni… Csak legalább hányhatnék!

Továbbra se láttuk egymást, arcunk tejszínű foltnak tűnt a tökéletes sötétben, kezünk mozgó párafelhő. Hirtelen kijózanodtam:

– Akármi legyek, ha ez az ügy nem a…

Puff neki! Megszólalt a csengő! Leírhatatlan hatást tett rám! Talán ahhoz hasonlót, mint amikor a fogorvos a fúrófejjel

nekimegy a lyukas fognak! És még csak azt se tudjuk, merről jön a hang! És kitartóan üvölt! Megráztam G. 7 vállát.

– A csapdák! Hacsak nem a telefon…

– Nincs telefonjuk.

Különben is, a telefon nem így szól, egyvégtében! Henry meg se mozdul! Lili meg se mozdul! Az Admirális szobájából semmi zaj!

– Oda kell mennünk…

– Hova?

Igen, hova?… Hiszen nem tudtuk, hol rakták le a rókacsapdákat! Meg aztán nem lehet-e ez a csengőszó is valamiféle kelepce? Agyam teljes tompultsága ellenére végig tudtam gondolni:

– Vigyázzunk, hátha ravasz fogás az egész! Ravasz csel a csapda is! Ravasz csel Henry színlelt álma! Cselfogás a csöngetés, hogy kicsaljon a házból! Hogy odakint üssenek le, és ne lehessen a házbelieket gyanúsítani!

– Gyerünk!

Hajszál híján legurultam a lépcsőn. Jó időbe telt, mire kitapogattam a zárat; a fülsiketítő csengőszó az idegeimre ment.

– Van magánál fegyver?

– A revolverem…

Önkéntelenül a fejemhez nyúltam, oda, ahol kis sebhely húzódott a hajam alatt.

– Nem hall semmit?

– A csengőszót.

– De azon kívül?

– Mit?

– Lihegést…

Hallottam vagy hallucináltam? Ma is esküszöm rá, hogy zihálásféle neszt hallottam. De vajon merről?

G. 7 odament Henryhoz, alaposan szemügyre vette, revolverét a halántékának szögezte – az alvó arca meg se rezzent.

A csengő pedig szakadatlanul üvöltött, mint amikor a külvárosi mozikban egyhuzamban csöngetnek, hogy az előadás kezdetét jelezzék.

Balra tőlünk sűrűn egymás mellett néhány fenyőfa állt. A talaj majdnem sima volt, vöröses tűlevélszőnyeg borította. G. 7 errefelé indult, én meg utána. Egyszerre gyűlölködő hang vakkantott ránk:

– Állj, vagy lövök!

A fák közt, alig tíz méterre tőlünk emberi alak bizonytalan körvonalai látszottak. G. 7 továbbment. Lövés hangzott, a golyó

megzizzentette a bozótot. Beugrottunk egy-egy fatörzs mögé. Eltelt néhány perc, szemünk megszokta a sötétséget. S csak akkor jöttem rá, hogy az ismeretlen férfi guggol, és roppant erőfeszítéssel iparkodik kiszabadítani fél lábát a vaspofa szorításából.

– Ne mozdulj, mert lövök – szólt nyugodt hangon G. 7.

A férfi fölegyenesedett, tétovázott egy pillanatig, ezalatt G. 7 meg akarta közelíteni, de újabb lövés dörrent, s meg kellett húzódnia egy fa mögött.

A ház felől semmi nesz.

– Menjen vissza, s próbálja valahogyan fölébreszteni Henryt – súgta a nyomozó.

Újra a tisztáson álltam, előttem a rózsaszín batiszt lámpaernyő, az asztal a whiskys üvegekkel, az összekuporodva alvó Lili. Megráztam Henryt; fölsóhajtott s tovább aludt. Fogtam a szódásüveget, s az arcába fecskendeztem a maradék vizet; semmi eredmény. Nem tudtam, merre találhatnék egy kutat, egy öntözőcsövet vagy csapot. A konyha kulcsra zárva. Körüljártam az épületet, hogy megkeressem Emma szobáját; benyitottam valahova: a mosókonyha volt.

Mindjárt jobban éreztem magam, s mikor fölfedeztem egy kerékpárt, zseniális ötletem támadt: leszereltem róla a lámpát.

– Mi a helyzet? – kérdezte izgatottan G. 7, mikor visszaértem.

– Szereztem egy fényszórót… Irányítsam rá? A többiek alszanak, mint a bunda…

– Világítson rá…

A fény tétován keresett, végül megállapodott egy emberi alakon, szó szerint körülzárta. Mi pedig fölismertük – Baptiste-ot, akit a csendőrparancsnok mutatott be; négykézláb állt, mint egy vadállat, s erőlködött, hogy lábát kiszabadítsa a csapdából. A keze ügyében ott hevert a revolver. Fölemelte a fejét, gyűlölködve vicsorgott ránk, kinyúlt a fegyveréért. A fény elvakította; a lámpát vette célba, háromszor lőtt, mindháromszor elvétette.

4

A harmadik lator

Nem tudom, hány óra lehetett. De megvirradt, mire sikerült Henryt – több vödör víz segítségével – életre keltenem. G. 7 utasítására megbilincseltem. A fogoly első pillantása csuklójára esett, aztán rám nézett, eleinte kába, majd egyre vadabb tekintettel.

Az Admirális is megbilincselve feküdt ágyában, de az ő felébresztésére nem kaptam utasítást.

– Vágja el a villanydrótot! – kiáltotta G. 7, minthogy a csengő egyfolytában harsogott.

Végre láttunk! A villanyzsinór a földön húzódott, az orrom előtt…

Megvallom, megrendültem, mikor tisztán kivehettem Baptiste-ot, akinek egyik bokája beszorult a rókacsapdába. Ilyen helyzetben még a kártékony állat is szánalomra méltó. Hát még egy ember! A fehér nadrágszár alatt dőlt a vér a meztelen bokából!

– Megadod magad?

Semmi válasz.

– Dobd ide a revolveredet… Utána azonnal kiszabadítunk…

Habozott, de végül engedelmeskedett. Nekem kellett odamennem hozzá, hogy segítsek. G. 7 pedig ráfogta a revolvert.

Csakhamar a tisztás felé vezettem a sántikáló, dagadt lábú fiatalembert. Gyűlölködve nézett Henryra, hajszálon múlt, hogy rá nem vetette magát.

Eközben G. 7 már az Admirális szobájában talált fényképeket vizsgálgatta a kora hajnali fényben; csupa amatőr felvétel volt, nagyrészt Indiában, Cannes-ban, Monte-Carlóban készültek. Egyet odanyújtott nekem: két férfit ábrázolt egy parkban. A háttérben a nizzai kaszinó. Az egyik férfi az Admirális volt, a másik egy hangsúlyozottan angolszász típusú öregúr.

– Ez Wynands, az a bizonyos detroiti kávékereskedő…

Emlékeztem ugyan a porquerolles-i beszélgetésre, de e pillanatban gyötrő szomjúság kínzott, noha az éjjel elképesztő mennyiségű vizet vedeltem. Lili mély álma is nyomasztott. Már-már whiskyt töltöttem magamnak, aztán mégis meggondoltam: hátha abban van az altató?

– Van valami mondanivalója, Baptiste?

– Nincs.

– Hát magának, Henry?

– Nekem sincs. Legföljebb annyi, hogy Baptiste-nak minden szava szemenszedett hazugság.

G. 7 vidáman fölnevetett.

– No és melyikük szúrta le Wynands inasát?

Feszült csönd. Majd Baptiste gúnyos vihogása:

– Ő rendezte meg az egész ügyet… Én nem is voltam akkor Nizzában, ide kellett jönnie értem…

– No lám – mondta békésen G. 7. – Gondolom, érti az összefüggéseket. Azt talán mondanom sem kell, hogy Henry

közönséges kalandor… Persze nagystílű kalandor, az angol titkosszolgálat is azért használta fel, mert a kémszolgálathoz éppen ilyesfajta emberek szükségesek. Beutazza a világot… Sokat keres, sokat veszít… Negyvenéves korára kissé elhízik, idevetődik a Riviérára, megismerkedik egy hozzá méltó, de nála is agyafúrtabb másik kalandorral, azzal, akit Admirálisnak szólítanak… Az Admirálisnak elég annyi, hogy elegáns, választékos modorú úrként bejárja a palotákat, kaszinókat, és mindig valaki másnak a nyakán él… Ezek ketten egy követ fújnak; jól megértik egymást… Megjelenik Nizzában egy bizonyos Wynands úr, nagy lábon él… Hihetetlenül gazdag, az Admirális a bizalmába férkőzik… A két jómadár kieszeli, hogy ki kellene fosztani, de óvatosságból bevonnak tervükbe egy harmadikat is. Mert a piszkos munkától azért mindketten irtóznak… Előbb körülnéznek Toulonban, másutt is… Megtudják, hogy él Porquerolles-ban egy Baptiste nevezetű fickó, aki pénzért mindenre kapható… Felbérelik. S egy éjszaka – mindenki olvashatta az újságban – Wynands megint a kaszinóban van. Az Admirális társaságában iddogál… Játszik… Vajon az Admirális elhitette vele, hogy tévedhetetlen kombinációja van a bankrobbantásra?… Mindenesetre nagy összeget visz magával: kétszázezer dollárt… Igen ám, de barátja azt ajánlja, ne próbáljanak aznap szerencsét, a csillagok állása nem előnyös, vagy mit tudom én… Elég az hozzá, hogy hajnali kettőkor jönnek ki holtrészegen… Egy utcasarkon megtámadják őket, a kétszázezer dollár nyomtalanul eltűnik… A rablók, úgy látszik, keveslik a zsákmányt, mert alig tíz perccel később már a szállodában vannak; behatolnak Wynands lakosztályába, azt hiszik, nincs bent senki; csakhogy a gazdájára várakozó inasba ütköznek. Leszúrják, aminek egyébként nem látják hasznát, mert a bőröndökben nem találnak valamirevaló értéket… Ennyi a történet. A nyomozás során az Admirálisra terelődik a gyanú. Wynands azonban, amint magához tér, a leghevesebben védelmébe veszi barátját. Gyakori jelenség különben: nincs elvakultabb ember az áldozatnál… A két cinkostársnak semmi nyoma, az ügyet ad acta teszik. Az inas felépül, és gazdájával együtt visszahajózik Amerikába. Attól a perctől fogva, hogy ide beléptünk, szüntelenül ez az ügy motoszkál a fejemben, főként amióta az Admirálist kezdték emlegetni. És ezért is kerestem azonnal a harmadik latort: csaknem kivétel nélküli szabály, hogy a cinkostársak a végén hajba kapnak valamin… Nagyjából ennyi az egész.

Értetlenül bámultam rá:

– Hogyhogy ennyi az egész?

– Világos! A többi már a jól ismert mese, azzal a különbséggel, hogy Henry és az Admirális valóban értelmes emberek. Mondhatnám: bölcsek, legalábbis a bűnözés terén. Nem keltenek feltűnést! Csöndben meghúzzák magukat ebben a kis zugban! A maguk módján rúgnak ki a hámból, de nem viszik túlzásba, nem kérkednek a pénzükkel! Magányra áhítoznak? Tessék! Társaságra vágynak, mulatóra, kaszinóra? Semmi akadálya: egyórás csónakázás, és a kikötővárosban vannak! Porquerolles-ban gyakran megfordulnak hóbortos idegenek, megszokták őket… Igen ám, csakhogy itt az a bizonyos harmadik, a harmadik lator, akit kijátszottak, hiszen eszköz volt csupán, s az osztozkodásnál elenyésző hányadát kapta a zsákmánynak. A meglopott tolvaj… No meg aztán: Henry ideérkezése előtt Baptiste volt a sziget Don Juanja… Azóta a nők átpártoltak tőle az új csábítóhoz… Kirobbannak a viták… Baptiste ugyanakkor fél is, fegyveresen jár-kel… A „Nagy Rákfogó”-t azonban gondosan őrzik. Baptiste nem is igazi ellenfél. Alacsony sorból származik, sokra tartja Henry t, nem mer kockáztatni… Hónapokon, éveken át magába fojtja lappangó gyűlöletét. Gondolom, hébe-hóba megpróbál ellenségéből kicsikarni némi pénzt. Henry persze nem hagyja magát zsarolni. Szilárdan áll a lábán. Nyilván Baptiste volt a támadó, tehát, ha úgy adódik, Baptiste kerül lakat alá, ő mindenképpen kihúzza magát, legrosszabb esetben is megússza pár évi fogházzal… Baptiste bosszút forral. Százféle változatot gondol ki, a legbonyolultabb módozatok is megfordulnak a fejében. Itt a nyár… Baptiste a végletekig elkeseredik: Henry úgy él, mint egy török basa, minden nő az ő ölébe hullik… A Wynands-ügy miatt nem érdemes feljelenteni, mert ott Baptiste húzná a rövidebbet. Megölni? Túlságosan veszélyes vállalkozás… Hanem börtönbe juttatni valami másért! Itt kezd alakot ölteni a három eltűnt nő ügye. Az ember kiválaszt, ugyebár, három nőt, akikről tudja, hogy már jártak a „Rákfogó”-ban, hogy Henrynak átmeneti szeretői voltak… Eltünteti őket… Jól tudja, kit gyanúsítanak majd… Pontosan úgy, ahogy történt. Következésképp a három nő, élve vagy halva, feltétlenül itt van valahol a közelben… Baptiste türelmetlen! Hajtja a bosszúvágy! Végre megérkezünk mi ketten, ő nyomon követ… Csakhogy igen nagyra tartja Henry ügyességét. Megfigyelhette munka közben. Mindenekelőtt pedig felnéz erre a tanult, sokat látott, sokat tapasztalt emberre… Nagyon is szívélyesnek tartja az ebéd

hangulatát… Meglapul a bozótban, amelynek minden talpalatnyi foltját jobban ismeri bárki másnál, csalogatóként félelmetes kiáltást hallat, majd rálő egyikünkre… Nyilvánvaló, hogy a gyanú csakis a házbeliekre terelődhet! Továbbá: mi ketten itt alszunk, tehát kézenfekvő, hogy éjjel kell elkövetnie valami gaztettet, amit majd Henrynak róhatnak fel… De Henryt sem kell félteni! Tudja, kivel van dolga. Csapdákat állít… Csak egyet nem orronthatott meg: a házbeli cinkostársat, Emmát, s azt, hogy altatót kever a halászlébe… Ezek szerint mindenki alszik. Reggelre egyikünk hulla, Henryt letartóztatják: Baptiste egyenlített! A gyűlölet egyre bonyolultabb, egyre rafináltabb tervekre sarkallja. Már-már eléri célját… És ekkor két dolgon elbukik: mi ketten valami különös véletlen folytán nem alszunk, őt pedig elcsípi a csapda… No, Baptiste, hol a három nő?

Semmi válasz! Henry se szól semmit!

Lili kezd magához térni, és borzadva bámul ránk. Motorberregés a víz felől: Emma menekül, Toulon irányába!

Ott fogta el a rendőrség néhány óra múlva. Az Admirálist úgy elhülyítette az évtizedek alatt benyakalt töméntelen whisky, hogy ellenkezés nélkül tűrte a letartóztatást.

Egész nap hiába kerestük a három nőt. Este visszautaztunk Párizsba, ahol G. 7-re már vártak egy esküdtszéki perben. Két hét is beletelt, mire ismét találkoztunk.

– Mi van a porquerolles-i üggyel?

– A nyomozás véget ért. A három nőt megtalálták.

– Élve?

– Halva… S ami a legérdekesebb, egy névtelen levél vezetett nyomra…

Baptiste írta a letartóztatása előtti estén. Giens-ben adatta fel valakivel. A csendőrségnek írta, s lerajzolta benne a „Nagy Rákfogó”-t, vörös kereszttel jelölve benne egy évekkel ezelőtt betemetett kutat… Úgyhogy mindenképpen Henryra terelődött volna a gyanú, még ha Baptiste-nak sikerül is megszöknie. Mert bizony ott voltak a holttestek! Az orvosi vizsgálat megállapította, hogy a gyilkosban nemcsak bosszúvágy dolgozott, hanem vadállati ösztönök is… Végül mindent bevallott. Azt mondta, a szadista hajlam akkor ébredt fel benne, mikor Henry a Don Juan-szerepet is elvitatta tőle… Ami azt jelenti, hogy halálbüntetés helyett életfogytiglani kényszermunkára ítélik.

– Megint egy ügy, amelyben a logikája vezette sikerre! – bókoltam.

– Ugyan, hát maga is? Ennyire regényes regényíró? Szó sincs itt ilyesmiről! Gyakorlat dolga az egész!

Bementünk egy Dauphine téri bisztróba, hogy együtt ebédeljünk. Az egyik sarokban jelentéktelennek látszó úr ült, és újságot olvasott. G. 7 a fejével arra intett, és így szólt:

– Ebéd után összeismertetem magukat. Tudja, ki ez? A bűnügyi nyilvántartó hivatal legképzettebb szakértője. Ha csak egyetlen zsebkendő marad is a bűn színhelyén, ő abból rekonstruálja az eseményeket, fölvázolja a gyilkos életrajzát, és pontos személyleírást ad róla.

Meg se mukkantam, mert nem tudtam, tréfál-e, vagy komolyan beszél.

Kovács Vera fordítása

KIKÖTŐ BUENAVENTURÁBAN

Amikor a francia elhúzta a szakadozott moszkitóhálót, mely az ajtót pótolta, még reggel kilenc óra sem volt, de a hóna alatt a sárga vászonkabáton már tisztán kirajzolódott két nagy tenyérnyi izzadságfolt. Mint mindig, kissé húzta a lábát, és mint általában, most is ingerültnek látszott. Csaknem fenyegető mozdulattal lökte a tarkójára a szalmakalapot, mely a rajta lévő tengernyi lyuk miatt a gyarmatosítók sisakjára emlékeztetett.

A szálloda halljában nem volt senki. Ott soha nem volt senki. Oldalt egy sötét színűre festett faasztalka állt, mögötte fiókos szekrény, az üres fiókok felett kulcsok lógtak. Az asztal bal szélén forgatható állvány árválkodott, melyre nyirkosságtól megszürkült postai levelezőlapok voltak kirakva.

A francia nem hívott senkit. Megkerülte a vasoszlopot, s bement az akváriumra emlékeztető, tágas, nagy ablakos terembe.

A játékautomata előtt egy ember foglalatoskodott. Egyik zsetont a másik után dugdosta a masinába, miközben feszülten figyelte az apró nyílást, melyben hol egy cseresznye, hol egy szilva, hol egy citrom képe jelent meg.

– Jó napot – morogta a francia. A köszönése úgy hangzott, mint valami káromkodás.

A közelben lévő rádióban egy rekedt hangú férfi beszélt, hangját állandó recsegés kísérte. A bárpult mögött a néger Joe törölgette a poharakat egy zsírfoltos ronggyal.

A hajó még messze járt, a torkolat tájékán. Az érkezését csak találgatni lehetett. A fojtó pára úgy rátapadt az ablakok üvegére, hogy kint semmi sem volt látható.

– A whiskymet, Joe!

És mérgesen hozzátette, nyilván mert nem volt egyéb mondanivalója:

– Akasszanak fel a lábamnál fogva, ha most el nem megyek!

Már húsz éve mondogatta ezt, és majdnem mindig ugyanezekkel a szavakkal, ha a francia hajó közeledett, havonta egyszer, Buenaventura kikötője felé; húsz esztendeje egy és ugyanazon napon korán reggel elindult ide az innen meglehetősen távol eső városból. Néha egy bőröndöt is hozott magával.

– Ha én egyszer azt mondom, hogy elég volt, akkor elég volt…

Joe ezüstös alumíniumkupicával kimérte a whiskyt, és a poharakat a bárpult szélére tolta. A játékos továbbra is feszülten figyelte az automata nyílását, melyben a cseresznye, a szilva és a citrom képe meg-megállt egy pillanatra.

Nem szólt égy szót sem. Minek is szólt volna? A rádió recsegett, hangja a szénparázson sülő húséra emlékeztetett. A terem

túlságosan nagy volt három embernek – a két fehérnek és a négernek mindegyikük el volt foglalva a maga dolgával.

A hajó pedig, egy utasokat és árut vegyesen szállító gőzös kényelmes lassúsággal hasította a folyó iszapos vizét a meleg párában.

– Sok zsák van, Joe? – kérdezte a francia.

Mármint kávészsák. A Chiléből, Peruból vagy Ecuadorból érkező hajók csak azért álltak meg Buenáventurában, hogy felvegyék a kolumbiai kávét. Ahány zsák kávé, annyi ideig álltak. Minden a rakománytól függött.

– Körülbelül két óráig rakodnak – felelte Joe. – Tovább nemigen.

A hajó távozása után itt nem maradt semmi, csak az oltott mésztől fehérlő csupasz falak, a nagy ablakok, a néptelen lépcsőfeljáró, a vasoszlopok, meg a sivár, üres szobák, melyekben az ágyak nem vártak senkire.

– Mindegy, Joe, végül is teljesen mindegy …

Mindig két adaggal kezdte az ivást, hogy formába jöjjön.

– Elmegyek velük… Lefogadom, hogy ismerem a kapitányt!

A francia minden hajóskapitányt ismert. Már hogyne ismerte volna őket!

– Egészségedre, Pedro! Ha nyersz, majd fizetsz nekem is,

Pedro nem szólt semmit, csak játszott tovább. Körülötte terített asztalok sorakoztak, amelyek mellett alighanem száz ember is elfért volna, de ennyi ember itt soha nem étkezett… A szobákban majdnem ugyanennyi ágy várta a fantomvendégeket.

A várost megint nem lehetett látni. Legfeljebb találgathatták, merre van. A meleg, tapadós pára mindenre rátelepült, és olyan sűrű volt, hogy nem tudták eldönteni: eső szemerkél, vagy a köd szitál? A hajónak rövidesen meg kellett érkezni az utasokkal, akik semmit sem csinálnak itt két órán keresztül, amíg a kávét berakják, és akik ideig-óráig mégis élettel töltik meg ezt a kihalt szállodát.

Két cseresznye, egy szilva… Pedro bal keze az egyik percben még aranyló zsetonokkal volt tele, a másikban már üresen állt.

„New Yorkból jelentik, hogy Jósé Amarillo, volt paraguayi diktátor tegnap megérkezett a városba, és fogadta a sajtó képviselőit. Az ex-miniszterelnök farmot akar vásárolni Texasban, és a jövőben állattenyésztéssel kíván foglalkozni” – mondta egy hang a rádióban.

– Hallottad, Pedro? – morogta a francia.

Pedrót nem érdekelte semmi, csak a játék. Fáradtan, de villogó tekintettel játszott. Amikor minden zsetonját elnyelte az automata, odament a bárpulthoz:

– Adj ötven darabot. Meg egy pohár mentolosat – mondta a négernek.

Az egyik whiskyt ivott, a másik likőrt. Mindketten egyformán puhányok voltak, elhíztak a trópusi élettől és a májbetegségtől.

Pedrónak fekete haja, szederjes, rosszul borotvált arca volt. Fehér inget viselt, s hozzá vérvörös színű nyakkendőt kötött.

A hajó, mely meghatározott napon és órában érkezett, némi változást jelentett, a nyugalom megszokott rendje felborult, s helyreállítása később órákat, sőt napokat vett igénybe.

– Még talán szép lányok is lesznek a hajón – nevetett a francia.

Egyesek „professzornak" hívták, mások csak „dokinak". De voltak olyanok is, akik „akasztófavirágnak" titulálták, mert elterjedt a híre, hogy a cayenne-i fegyházból szökött.

– Hallottad, Pedro? José Amarillo ranchot vásárol magának Texasban, és fogadta az amerikai újságírókat... Nahát! Amarillo visszavonul a politikától... Persze azután, hogy előbb vagyont gyűjtött. Ma én is örökre elmegyek ebből a sárfészekből, és káposztát termesztek otthon Touraine-ben.

A hajó közeledett a kikötőhöz. A zöldes színű üvegen át már ki lehetett venni a fedélzeti korlátnak támaszkodó utasok sziluettjét.

– Gondold csak el, meglátom Párizst! Könnyen lehet, hogy még ltubrival is találkozom. Saját háza van az Avenue du Bois-n.

Egy újabb diktátor. Véres kezű zsarnok, aki az utolsó pillanatban menekült meg az akasztófától. Franciaországban aztán eléggé tisztességes megélhetésre sikerült szert tennie: versenylovai vannak, és tulajdonosa a lonchani versenypályáknak.

Végre kikötött a hajó. Egy kis embercsoport – két világos ruhás nő és néhány férfi – máris elindult a szálloda felé.

– Nézd csak, felhúzták az esernyőt!

Megeredt az eső. Egyébként, ha nem is esett, a köd teljes mértékben pótolta az esőt. A nők óvatosan lépkedtek tűsarkú cipőikben, kissé előrehajoltak, hogy gondosan megválogassák a helyet az építési törmelék között, melyet máig sem hánytak félre az útból. Az itteniek megkezdték a berakodást.

– Esküszöm, Pedro, hogy most, ha a kapitány derék fickó, eltűnök a vidéketekről.

Pedro éppolyan kövér volt mint a francia, de az övé másfajta kövérség volt, jóval puhább, jóval arisztokratikusabb. Igazi délies teltségét szederjes arca még szembetűnőbben kiemelte.

– Készüljünk, Joe, mindjárt ideérnek ezek az urak!

El kellett játszani előttük a maga színjátékát, mindig ugyanazt a jelenetet. És mindig eljátszotta, ha a hajó megérkezett:

– Francia vagyok, hölgyeim és uraim, s kész az önök szolgálatára.

Már húsz éve ebben az országban élek, mely olyan, akár egy megsavanyodott szivacs ...

Hogy fizessenek neki néhány pohár whiskyt? Nem! Igaz, Labraut – ez az egyetlen név, amelyen ismerték – nem vetette meg az ingyenpiát, de nem ezért színészkedett. Szükségét érezte, hogy elidőzzön honfitársai között, diskuráljon velük, csillogjon, elkápráztassa őket, vagy kiváltsa ellenszenvüket.

Ivott, ez vitathatatlan tény volt. Ivott, mert élnie kellett. Nem kevés ravaszságra volt szüksége, hogy estére lerészegedjen, hiszen semmivel sem foglalkozott.

– Itt vannak, Pedro!

De Pedro csak a játékkal törődött. Időnként új zsetonokat vett a bárpultnál, s egyúttal magába döntötte a pohár likőrjét is.

– Az asszony egy kicsit hervadt már, de a lány megteszi...

Érdekes, mindig akadt a hajón legalább egy szép lány s egy érettebb korú hölgy. Meg valamilyen különc egyén is.

– Meglátod, Joe, még képeslapot is vesznek.

És azok valóban vásároltak. Összesen tízen döntöttek úgy az utasok közül, hogy besározzák a cipőjüket a kikötőben. Egyikük mindenáron meg akarta kóstolni az itteni konyhát, de a kínainak – aki egyszerre töltötte be a szakács és a hotelportás szerepét – csak konzervje volt.

Pedro nekikeseredve játszott.

Cseresznye, citrom, szilva. Két citrom, egy szilva...

– Igen, asszonyom, francia vagyok. És minden valószínűség szerint együtt fogunk utazni. A férje? Nagyon örülök... Szép arca van, asszonyom... Joe, két whiskyt, és valami gyöngét a hölgynek...

Pédrót teljesen hatalmába kerítette a játékszenvedély. Amikor az automata elnyelte az újabb marék zsetont, máris indult a bárpulthoz.

Zsetonokért és mentolos likőrért.

Ekkor egy apró termetű, gömbölyded úr, aki az utasokkal érkezett, a készülékhez sietett.

– Pardon – morogta a gyorsan visszatérő Pedro, és félretolta.
– De…
– Most én játszom.
A gömbölyű úr zavarában nyelt egyet, hátrább lépett, s állt sorára várva. Nem is sejtette, hogy a puszta jelenléte mennyire ingerli a játékost.
Cseresznye, citrom, szilva. Két szilva, egy citrom. Két citrom, egy cseresznye.
– Tudja, asszonyom, az ilyen emberek, mint én…
A francia csak beszélt, beszélt. A másik meg játszott. A többieket pedig, az ismeretlen, alkalmatlankodó átutazókat, akik az imént jöttek és hamarosan mennek is, többé-kevésbe udvariasan kiszolgálták.
Valami zordság, elkínzottság volt Pedro tekintetében, és mindannyiszor, ha meghúzta az automata karját, a pupillája tágra nyílt, mintha egész sorsa azoktól a kis színes rajzocskáktól függött volna.
Újból oda kellett mennie a bárpulthoz zsetonokért. És egyúttal inni is egy pohárkával. De oly sietve, oly hirtelen megfordult, hogy az apró termetű úrnak éppen csak arra volt ideje, hogy a zsetonját előhalássza a zsebéből.
– Nem, uram – mondta Pedro, s megint eltolta az automatától.
– Mi-i-i?
– Azt mondtam, hogy nem. Most én játszom.
– Szeretném megjegyezni…
– Nem, nem és kész!
A tekintetében annyi indulat volt, a mozdulatában akkora tragikus elszántság, hogy a francia asztalánál ülő idősebb nő jobbnak látta, ha közbeszól:
– Gregoire… de ha egyszer az úr előbb volt itt…
És Gregoire visszakozott. De már őt is rabul ejtette a játék. Izgatottan várt a sorára. Arckifejezése olyan volt, mint egy gyermeké, akinek nem engedték meg, hogy a többiekkel együtt szaladozzon a szünetben. Feszülten figyelte a játékos minden mozdulatát, és magában számolta, hány zsetonja maradt még.
Csendesen, észrevétlenül odament a bárpulthoz.
– Adjon nekem két tízest – mondta halkan Joe-nak.
Pedro minden zsetonját elvesztette.
Cseresznye, szilva, citrom… A keze üres volt. Vajon tudatában volt-e a közelgő veszélynek? Észrevette-e ellenfele titkos manőverét? Mindenesetre Joe majdnem rákényszerítette a

tekintetével, hogy újabb zsetonokat vegyen, de Pedro még inni is szeretett volna.

Hátat fordított hát a masinának, s a bárpulthoz ment. A gömbölyded úr csak erre várt, villámgyorsan cselekedett: majd kitörte már a nyavalya, annyira szerette volna kipróbálni a szerencséjét!

Pedro a szájához emelte a poharat, és abban a pillanatban egész testében összerándult; nem hitt a saját fülének, elsápadt, arca ijesztően fakóvá vált. A háta mögött felhangzott az a csörgés, melyre hetek, hónapok óta várt – a zsetonok győzelmes potyogásának hangja. Valamennyi zseton, ami összegyűlt az automata belsejében, csengve szóródott, ömlött a fateknőbe, onnan pedig, amikor az megtelt, le a padlóra.

– Ide nézz, Pauline! – rikkantotta boldogan a kis emberke. – Három cseresznye együtt!

Pedro letette a poharat. Megfordult, s visszament az automatához. A keze, mely egyszerre olyan kemény lett, akár az acél, a gömbölyded úr vállára nehezedett. A hangja szinte vágott.

– Nem, uram!

– Mi van?

– Azt mondtam, nem!

– Csak nem azt akarja mondani, hogy nincs jogom…

– Nem, uram. Kegyeskedjék átadni nekem a helyet.

– De hát…

– Azt mondtam, menjen innen!

– Gregoire – avatkozott közbe megint Pauline –, miért ragaszkodsz ennyire hozzá?

– De hiszen nyertem! – mondta Gregoire majdnem sírva.

– Na és? Ha egyszer az úr. . .

– Ő játszott, én is játszottam. Ő vesztett, én nyertem!

Az, ami ezután történt, oly hirtelen játszódott le, hogy a teremben, beleértve magukat a szereplőket is, szinte mindenki megkövült. Pedro karja felemelkedett, tenyere villámgyorsan az apró emberke arcához suhant, és a csupa üveg helyiség néma terében tompán csattant egy pofon.

Egyébként Pedróból rögtön a történtek után ismét gentleman lett. Bizonytalan, fojtott hangon így szólt:

– Kérem, bocsásson meg. Nem kellett volna megütnöm. De önnek sem kellett volna így…

Úgy beszélt, mintha saját magának mondta volna, csendesen és nagyon gyorsan:

– Mert ez az én automatám, értse meg. És mert…

Nem fejezte be, sarkon fordult és elment. Hallani lehetett, ahogy a lépcsőn felmegy az emeletre, ahhoz az ajtóhoz, mely az üres szobák labirintusába nyílt...

– Fogadok, asszonyom, hogy semmit sem értett meg – mondta Labraut.

– Hát lehet itt valamit érteni?

– Ez a fickó...

– Jól mondja, valóban egy fickó!

– ...egyáltalán nem úgy értettem, ahogy ön gondolja.

– Ez az alak egyszerűen faragatlan vagy őrült.

– Akkor mi itt többé-kevésbé valamennyien őrültek vagyunk. Ez az ember egy volt diktátor...

– Csakugyan?

– Annak a néhány ezer embernek a hozzátartozói, akiket lelövetett, mikor még hatalmon volt, gondolom, sokért nem adnák, ha megtudhatnák, hol található.

– De én akkor sem értem...

– Ennek nincs jelentősége, asszonyom. Teljesen mindegy/ igaz, Joe? Mialatt a kollégái...

– Miféle kollégákról beszél?

– Ezalatt azokat értem, akik Latin-Amerika különböző köztársaságaiban hosszabb-rövidebb időre magukhoz ragadták a hatalmat. Néhányan közülük – ma éppen egy ilyenről beszéltek a rádióban – Párizsban vagy New Yorkban élnek jólétben és nyugalomban. Ő pedig, itt van, s ez az egyetlen dolog, ami megmaradt neki.

– Na és akkor?

– Feltette a sorsát erre a masinára.

– Ostobaság!

– Az automata a sajátja.

– Ez még nem ok... Különben is egy vendégfogadóban vagyunk...

– A szálloda is az övé. És önök zavarják.

– Ezt meg hogy érti?

– Úgy, ahogy mondom. Zavarnak bennünket.

– Igen?

– A férje meg...

– A férjem, uram, becsületes ember, és ha tudnám, hogy hol találok egy rendőrt... Mennyivel tartozunk? Menjünk innen, Gregoire.

– Az ön férje, asszonyom, bankot robbantott. Csak úgy, egyszerűen elsőre, egyetlen zsetonnal...

– Na és?

– Semmi, asszonyom, semmi… Pedro nagyban játszott. És nyert. Mindenható volt, az elnökök keblükre ölelték, volt egy sereg kitüntetése… embereket akasztatott… éjjel-nappal őrség vigyázta… Nyert, és aztán mindent elvesztett. És most az automatával játszik.

– A férjem nyert vagy sem?

– Nyert, asszonyom… Megengedi? Kérem, mégsem, utazom el ezzel a hajóval.

Mint mindig, a bal lábát kissé húzva a bárpulthoz ment, megitta utolsó adag whiskyjét, majd a lépcsőfeljáróhoz baktatott, hogy megnézze, mi történik odafent.

Kovács Sándor fordítása

HÁROM BESZENTELÉS EGY REGGEL

Miért ne lett volna igaz? Mert – mint mondják – a gyermekek mind hazudnak? A kisfiú azt állította, hogy már *azelőtt* hallotta, mint a pók szövésének anyagtalan zaját –, tágra nyitotta a szemét, várt, ziháló lélegzettel, és előre látta a pillanatot, amelyben majd felhangzik az ébresztőóra dühödt csengetése.

Nem hitték el neki – annyi baj legyen! Ez a reggel is úgy kezdődött, mint a többi reggelek. Fél hatkor még éjszaka volt. Hideg. Biztosan jégvirágok is voltak az ablakon. A mécses, a kandalló sarkában, szirupos-sárga fényt árasztott. A fiú sohasem aludt sötétben, hirtelen felriadásai miatt; azután még sokáig remegett, izzadságcseppekkel a homlokán. Kis, hasas, barna fiaskó volt a mécses, azelőtt isten tudja, mi célt szolgált, most olajos kanóc állt ki belőle. A legkisebb mozdulat a szobában elég volt ahhoz, hogy megremegtesse a lángot.

Kibújt az ágyból, mezítláb, hosszú, fehér hálóingében. Az öccse továbbaludt, felső ajkát felfújva. Megnyikordult a sezlon a szomszéd szobában; az apja vagy az anyja másik oldalára fordult.

A linóleum hidege a lába alatt. A mosdótálban jeges víz. És az ébresztőóra, amely gyorsabban pergette a másodperceket, mint a nap bármely más szakában. Ezek a másodpercek meg voltak számlálva. A harisnya. A nadrág. A flanelling és a nyakig-gombolós egysoros kabát. Nedves fésű a szőke hajában, amely rakoncátlanul égnek állt a feje búbján.

Azután a homályos lépcső. A gyapjúfelöltő, amit a folyosó bambusznád-fogasáról akasztott le. Tapogatóznia kellett. A kulcs. Végül a reggel hideg, nyirkos lehelete. Sötétség, nem egészen olyan, mint az éjszakai, és a kápolna harangjai, amelyek a kerület másik végén ebben a percben kondítottak először a hatórás misére. Mihelyt befordul az utca sarkán, más harangok is megszólalnak – a Szent Dénes-templom harangjai; ennek késik az órája.

Gyorsan haladt. Elsuhant a házak mellett. Valamennyit ismerte, és ő volt talán az egyetlen, aki látta kora reggeli arculatukat is. A saját utcájukban nem félt. Az Iskola utcában sem. Itt mintha egy szál még az otthonához fűzte volna.

Azután át kellett vágnia a Kongresszus téren – fekete fák, hatalmas telefonpózna, amelynek csúcsán rengeteg drót zengett a szélben. Gyorsabban ment. Néha még szaladt is. A zsaluk mind behajtva. Az üzletek zárva. Alig tudta megkülönböztetni Horisse, a fűszeres cégtábláját, akinek a fia osztálytársa volt, és annyira félt a kutyáktól.

A második télen teszi meg ugyanezt az utat, ugyanabban az időben, mindennap, azokat a ritka eseteket kivéve, amikor nem szólt az ébresztőóra.

A Pasteur utca olyan volt, mint egy kiszáradt csatorna… Szándékosan lármát csapott a cipőjével… Amott, az utca végén, a hatodik gázlámpa után, túl lesz rajta… Jobbra fordul, és…

Igen távol, a keresztutcában, biciklik… Mint minden reggel… A gázgyár munkásai, akik munkába indulnak…

És hirtelen… Biztos volt benne… Hónapok óta félt ettől a pillanattól… Tíz méterre tőle, nem is egészen tíz méterre, a szódavízgyáros kapualjában ott állt valaki, és várt… Késő volt már ahhoz, hogy megforduljon… Az egyetlen lehetőség: nekiiramodni, átvágni az utcán, felugrani a másik járdára, futni, ahogy csak tud, egészen a kórházig…

– Öcsi! Állj meg!…

Futott, valóban? Nem is tudta. A feje szédült. Mint legrosszabb álmaiban, amelyekben kiáltozni szokott, remegett a lába, nem érzett talajt a talpa alatt, kábultság fogta el, minden tagja nehéz volt, mintha megbénult volna.

– Ide figyelj!…

Csakugyan futott, hiszen odaért a hentes kapuja elé, akihez anyja olyan gyakran küldte karajért. De ez a kapu is zárva volt, mint a többi. Az egész utcában nem látszott más, mint egy kis vöröses fény egy manzárdszobában. Még kiáltani sem tudott. A lába nem engedelmeskedett, nem volt hangja. Csak a férfi lépteit hallotta, amelyek szaporábbak voltak, mint az övéi. Félt attól a perctől, amelyben… mint amikor megszólal az ébresztőóra…

Megtörtént. Mozdulatlanná dermedt. Egy kéz nehezedett a vállára. A lélegzete olyan forró volt, mint a tűz. Legszívesebben azt hebegte volna:

„Ne öljön meg…”

Sohasem értette később, miért nem mondott semmit. Kimeresztette a szemét. Egy férfi, akit nagyon magasnak látott, tetőtől talpig végignézte; úgy tűnt, éppen olyan zavart, mint ő, és éppúgy lihegett is. Talán már elszokott a futástól?

– Ide figyelj, öcsi…

A gyerek nem sejtette, hogy e percben rémülete ellenére a vonásai élesek, a nézése szúrós, a magatartása szemtelen.

– Kérdeznem kell tőled valamit… Három napja, vagy még több, hogy minden reggel látlak…

Nem tudja végiggondolni. Túl gyorsan történik minden. Rémítő… Három napja, vagy még régebben, ebben a szögletben…

– Ha szép ajándékot kínálnának neked, egy pompás ajándékot, mit szeretnél leginkább?

Elfutni!... Csöngetni végre, lábujjhegyre állva, azon a súlyos, politúrozott kapun, a kórház kapuján, amelynek kápolnájában ministrál.

– Beszélj… Ne félj…

Fél óra múlva, húsz perc múlva világos lesz, és az emberek elkezdenek élni, az ablakok, ajtók kinyílnak – és még égő lámpákkal elindul az első villamos.

Egy rendőr állt az utcának egészen a végén, több mint háromszáz méter távolságban, a híd mellett.

– Felelj gyorsan… Nem akarlak bántani…

Hogyan írta volna le, utólag, ezt a férfit? Nem lakhatott itt a kerületben, talán még a városban sem. Magas termetű, nagyon sovány. A hangja különös, és az évszak ellenére nem hord felöltőt. Kegyetlen ember volt talán? Keze mindenesetre még mindig rákulcsolódott a fiú vállára; erősen szorította.

A gyerek azt mondta:

– Fáj!

Maga is meglepődött azon, hogy megszólalt.

– Felelj! Mit szeretnél?...

– Egy biciklit!

Honnan támadt ez az ötlete? Nem tudta. Talán félelméből született? Felemelte fejét sovány nyakán, és a férfi szemébe nézett.

– Megkapod!... Megígérem, hogy megkapod… Érted?... De hallgasd meg, amit mondani akarok… Mi van jobbra, mielőtt az ember belép a kórház kápolnájába?

– Egy ajtó.

– Ezen az ajtón van egy retesz… Amikor elmész mellette, félrehúzod… Esküdj meg, hogy félrehúzod…

Csend. A fény kialudt a távoli manzárdszobában.

– Esküdj meg, hogy félrehúzod…

– Esküszöm…

– Ha elfelejted, ha nem húzod félre, megkereslek, és akkor…

– Esküszöm!... Engedjen el…

Elengedte a férfi? Vagy a gyerek szabadította ki magát egy hirtelen mozdulattal? Olyan gyorsan futott, hogy majdnem elesett. Látta távolról a kórház óráját, öt perc múlva hat. Két perc késése volt. Ezt a helyet rendszerint hét perccel hat előtt érte el.

Nagy ürességet érzett maga körül. Ürességet, amelynek minősége máris megváltozott, lágyabbá vált. Elegendő volt hozzá,

hogy fellépjen a sarokkőre, elérje a csengőt, megszólaltassa a harangjátékot, amely úgy hangzott, mint egy kolostoré. A fedett bejáratban mintha egy egér motozását hallotta volna. Kulcs fordult a jól olajozott zárban. A portás mosolygott, nem szólt semmit.

Nagy sietségében a gyerek majdnem nekiment egy halottaskocsinak, amit a boltozat alá állítottak. Ennek a boltozatnak a végén – mint valami csoda –, bizonytalan hajnali fények világították meg a kórház udvarát; a fák között épületek emelkedtek, a végtelenségig.

Jól ismert szag hatolt az orrába. Még a légvonat is más volt itt, mint egyebütt. Azt látta, hogy igen messziről apácák jönnek, néhány ablak megvilágosodik, ápolónők vágnak át az udvaron, gyors léptekkel.

Elhaladt az alagsori konyhák mellett, másfajta szag vette körül – meleg, egy kissé émelyítő.

– *Esküdj meg, hogy félrehúzod…*

A kápolna jobboldalt állt az udvaron, előtte a fedett csarnok – később nem emlékezett rá, hogy keresztülment rajta. És itt volt a körútra nyíló ajtó, erős retesszel elzárva.

Megremegett. Azt hitte, valaki megszólalt a háta mögött, és elpirult, mintha máris rajtakapták volna valamin. Nem gondolt a biciklire. Nem arról volt szó, hanem a parancsról, amelynek alávetette magát, egy az övénél erősebb akaratról, amely irányította. Keze megérintette a reteszt. Olyan gondosan volt olajozva, hogy azonnal elcsúszott.

– Siessen, Georget…

Azt sem tudta meg soha, vajon Adónia, a sekrestyés nővér észrevette-e a mozdulatát. Egy másodperccel több vagy kevesebb…

Ahogy átment a kápolnán, ravatalt látott. Tehát beszentelésre készültek – három frankot fog keresni. A gyertyákat még nem gyújtották meg. A sekrestyében két ruha volt kikészítve, egy piros és egy fekete; a ravatal miatt gépiesen a feketét vette fel.

– A pirosat, Georget!… Mise után majd átöltözik… Nem gyászmise… Egy rúd csokoládét hoztam, mert három beszentelés lesz…

Három beszentelés ugyanazon a napon! Máskor odalett volna örömében. Kilenc frank!

A kórházi lelkész besuhant az ajtón. Mindig így járt. Magas volt, sovány, sápadt, mintha egy üvegablakról lépett volna le. Mosolygott, szótlanul – így mosolyoghattak a szentek, amikor

valakit megáldottak. Azután ráhajolt a miseruhára, megcsókolta, rövid imát mondott.

Adónia nővér átment az oltár egyik oldaláról a másikra, kezében a koppantóval, amelynek végén gyertya égett, és ahol elhaladt, kigyulladtak a fények. A kápolnából halk léptek nesze hallatszott.

A nővérek fent a karzaton foglaltak helyet. Lent a betegek, egyforma, fakó gyapjúruhában, a lábuk nagy papucsban, a székeket nyikorgatták, egyesek mankóval jártak, másokat kis kocsikon toltak, egy áttetsző arcú leányt minden reggel hordágyon hoztak be.

A lelkész jelt adott. A fiú megrázta csengettyűjét, besietett. Térdhajtás. Adónia nővér, a beszentelésre készülve, már meggyújtotta a parazsat a füstölőben.

– *Dominus vobiscum…*

– *Rt cum spiritu tuo…*

Repkedtek a válaszok, táncolt a gyertyák lángja, a fiú gondolatai elkalandoztak, jött-ment, megfeledkezve a feleletekről, megfeledkezve a miséről; a reteszre gondolt, a biciklire, a betegre a hordágyon. A lelkésznek kétszer is várnia kellett, mert a ministráns még a borról és a vízről is megfeledkezett, és Adónia nővér a sekrestyéből szomorú mosollyal utasította rendre.

– *Agnus Deiqui íollis peccata ?nundi…*

– *Dona eis requiem…*

Megint tévedett. A „Dona eis requiem”-et gyászmisékre írták elő, ezen a napon azonban csak beszentelések voltak.

– *Agnus Dei, qui tollis…*

Ott tipegett, tizenegy éves vézna lábain, a hidegtől elkékült térdével, elhozta a bort és a vizet, visszament, megfogta háromhangú csengettyűjét.

– *Ite missa est…*

Érezte a megpuhult csokoládét a zsebében, és elfogta az undor. Hol is volt? Már a sekrestyében. Adónia segített piros ruháját feketére cserélni, karinget adott rá.

– Nem fog nagyon megéhezni, Georget?

A nővér bő darócruhájában visszament a kápolnába, hogy meggyújtsa a gyertyákat a ravatal körül. A betegek elmentek. Az apácák is, majdnem mind. Férfiak behozták az első koporsót. A fiú, anélkül, hogy tudná, mit tesz, ráfújt a füstölő hamujára, és az arca bíborszínűvé vált.

Még nem történt semmi, pedig elhúzta a reteszt… Biztosan most lesz majd, az egyik beszentelés alatt…

A lelkész jelt adott. Megragadta a nagy fekete keresztet, a pap előtt ment, belebotlott a ruhájába.

– *Libera me, domine...*

Adónia nővér már az orgonánál volt, és a gyermek, mint minden beszentelésen, legszívesebben sírva fakadt volna. Minden bánattól ment, súlyos, majdnem boldog könnyekkel.

– *Dies irae, dies illa; solvet saeclum in favilla…*

Kívülről tudta a szöveget. Előfordult, hogy ő is elénekelte, egymagában, ugyanazon a tompa hangon, mint a lelkész. A kápolna majdnem üres volt. Csupán az első sorban látott egy gyászruhás nőt és egy tizenöt-tizenhat év körüli fiút.

– *Páter Noster…*

Ezt a percet szerette a legjobban. Ezt a két szót, amit a lelkész mint végső segélykiáltást dobott fel az ég felé, miközben megragadta a szenteltvíz-hintőt, és a teljes csendben lassan körüljárta a koporsót.

Aztán a füstölő…

– *Rt ne nos inducas in tentationejn…*

– *Sed libera nos a malo…*

Miért ígértek neki biciklit? Még mindig nem ette meg a csokoládét. Szétmorzsolta a zsebében, benyúlva a ministráns-ruha nyílásán.

– *Kequiescat in pace!*

– *Amen....*

Zsivaj. Kevesen voltak, de a cipőtalpak csikorogtak a szürke kőlapokon. Elvitték a koporsót. Az asszony és a fiú elment. Másik halottat hoztak. Újból az orgona.

– *De profundis clamavi…*

Szegényember koporsója, minden dísz nélkül, puhafából készült láda a menhelyről. Csak egy nővér imádkozott az egyik sarokban, a gyóntatószék mellett.

– *Páter Noster…*

Talán éhes volt a lelkész? Gyorsabban haladtak. Mintha még az orgona is élénkebben szólt volna.

– *Kequiescat in pace…*

A harmadik! És mögötte senki! Kintről behallatszott a második halottaskocsi kerekeinek zörgése.

– *De profundis…*

Miért adott volna neki biciklit az a férfi? Hazudott. Nem kapja meg soha. Az ember nem ad biciklit olyan valakinek, akit nem ismer.

Évek óta, mióta iskolába járt, szeretett volna biciklit, de hát…

– *Fater Noster…*

Tévedett, a füstölőt nyújtotta oda a szenteltvíz-hintő helyett, alig tudta visszatartani zokogását. Holnap meggyónik. Nem, még ma, mert ha közben meghal…

– *Rt ne nos inducas…*

Teljesen kivilágosodott. A nap ragyogott. Észrevette, amikor hirtelen kinyitották az ajtót, hogy a harmadik halottat is elvigyék.

– Szórakozott volt ma, Georget.

Ránézett a sekrestyésnővérre, és azon gondolkozott, nem az volna-e a leghelyesebb, ha mindent bevallana neki.

– Megette a csokoládéját?

Miért hazudott? Igent mondott, pedig a csokoládé már csak alaktalan massza volt a zsebében, a zsebkendője alatt.

És Adónia nővér bő ruhájának ráncai között turkált, a rózsafüzére zörgött, valami titokzatos rejtekből egy frankosokat húzott elő, és sorban lerakta az asztalra.

– Itt van kilenc frank, Georget… Legyen pontos holnap reggel…

Nem lesz itt, tudta jól. Nem jön soha többé. Szomorú volt. A lelkész, mint mindennap, letérdelt reverendában az oltár előtt, elmondta a kötelező imádságot. Huzat volt, mert nyitva maradt az ajtó. Kívülről besütött a nap, és elhomályosította a gyertyák lángját.

Lesz-e mersze kimenni a kórházból? Futva ért haza, ledobta magát a székére, a konyhaasztal előtt, és mert nem tudott mit mondani csodálkozó anyjának, felkiáltott:

– Éhes vagyok!

A legfontosabb, hogy ne mondja el senkinek! Semmi áron! Ezért a számtanóra utáni szünetben kiválasztotta osztálytársai közül azt, akit a legkevésbé szeretett, Gallet-t, azt a sápadt, nagy fejű fiút, a leggonoszabb árulkodót.

– Lesz biciklim!

– Nem igaz!

– Mibe fogadsz, hogy lesz biciklim?

– A szüleid szegények!

– Nem a szüleim veszik meg.

– Hát ki?

Pedig nem hitt a bicikliben.

– Mibe fogadsz? Biciklim, sebességváltóval, krómozott sárhányóval…

Azután földrajzóra volt. Azután, majdnem mindjárt, fél tizenkettő, a tanulók kirajzottak a nagy zöld kapun.

Szándékosan ácsorgott az utcákon, belerúgott a házak küszöbébe, hosszú időre megállt Luska, a játékkereskedő kirakata előtt.

– Keres az anyád! – kiáltotta oda Ledoux, az egyik szomszédja, amint elfutott mellette.

– Nem igaz!

Mert a bicikli…

Pedig a bicikli ott volt. Látta. Ott állt a folyosón, egy része még csomagolópapírral volt borítva. Anyját is látta, meg az apját, amint zavartan nézegették a kerékpárt.

– Mondom, hogy Matild küldte! – erősítgette az anyja, aki kötelességének tartotta, hogy a legboldogabb percekben is szomorú arcot vágjon. – Szegény lány megbánta, amit velünk tett. Eszébe jutott, hogy Georget nemsokára első áldozó lesz. Mégiscsak a keresztanyja…

– Amennyit mostanában törődött vele!

– Nem mondom, hogy Matild sohasem hibázott… Ne nyúlj hozzá, Georget!… Tönkreteszed… Ki küldött volna biciklit a gyereknek, ha nem Matild?

– Nem értem, hogy éppen most, amikor Kairóban van, hogyan tudta…

– Mintha nem írhatott volna az Új Áruháznak, hogy küldjenek egy biciklit Georget-nak…

– Egyáltalán nem rá vall, hogy nem írja meg nekünk, ki küldte…

– A levél talán még megjön…

Még vitatkoztak, mert a kormány nem volt felszerelve, és senki sem tudta, hogyan kell odaerősíteni.

– Nincs más hátra, el kell hívni a Dupain fiút… Az egész utcában ő javítja a bicikliket.

Csodálkoztak azon, hogy Georget nem eszik.

– Nagyon izgatott… Nem kellett volna olyan váratlanul megmutatni neki…

– Nem vagyok izgatott… És különben is, tudtam…

– Mit tudtál?

– Hogy lesz biciklim…

Anyja felsóhajtott, mintha azt mondta volna: „Már megint hazudik!”

Apja megnézte az órát, mert vissza kellett mennie a hivatalba, és előbb ki szerette volna próbálni a biciklit.

– Siess! Elkésel az iskolából…

Mintha az iskola olyan fontos volna! Elment, mert muszáj volt. És közölte Gallet-val, ezzel a piszkos disznóval:

– Megvan a biciklim!

– Nem igaz!

– Gyere el megnézni négy órakor…

Szívesen hozzátett volna valamit. Csiklandozta a nyelvét.

Például ezt mondhatta volna:

– Magam szereztem! Szüleim azt hiszik, hogy Matild néni ajándéka, de nem igaz. Ma reggel, egy férfi…

Senkinek sem fogja bevallani! Semmi áron! Ki tudja? Talán nemsokára rendőrök várják majd, hogy letartóztassák, ahogy kimegy az osztályból.

– Ki húzta el a reteszt a kisajtón?

– Nem én voltam.

– Adónia nővér látott téged…

– Adónia nővér hazudik…

– Hát akkor magyarázd meg, honnan vetted a biciklit?

Könyörögve feltartotta a két ujját. Sürgős volt. Alig ért ki az illemhelyre, mindent kihányt, amit délben evett, és paradicsomízt érzett. Nem emlékezett rá, hogy paradicsomszószt evett egy kis maradék leveshússal.

– Mi baja van?

– Nekem, uram, semmi…

– Egészen sápadt…

– Nincs semmi bajom…

– Szopogassa ezt. . .

A tanítónak az volt a mániája, hogy mentolos pasztillákat osztogatott, nem egészben, hanem négyfelé vágva.

– Megtiltom neked, hogy hozzányúlj a biciklihez, amíg apád haza nem jön…

Elkészítette feladatait a lámpa mellett, fennhangon tanulta a leckét. Történelmi lecke volt Szép Fülöpről. Megvacsoráztak. Érezte még a mentolos pasztilla utóízét.

– Azt hiszem, írnunk kell Matildnak, hogy megköszönjük…

– És ha nem ő volt?

– Ha nem ő volt, ami lehetetlen, akkor a levél eszébe fogja juttatni, hogy van egy keresztfia, aki hamarosan első áldozáshoz járul…

– Írj neki!

– Írjál te. A nővéred…

– Mit akarsz, mit írjak?

Apa lediktálta a levelet. Anya írt. Összetéptek négy vagy öt kockás papírlapot.

– Azon gondolkozom, miért küldött éppen biciklit... A keresztanyák rendszerint órát adnak egy első áldozónak...

A kisöccse már ágyban volt. Valóságos csoda, hogy nem jutott eszükbe lefektetni Georget-t, aki egészen kicsire összehúzta magát a sarokban.

Persze, éppen abban a percben kaptak észbe, amikor Georget is ezen gondolkozott.

– Szent Isten! Még nincs ágyban. Hiszen fél hatkor kel.

Akkor kijelentette:

– Nem megyek többé a kórházba...

– Miért?

Elvörösödött, érezte, hogy lüktetnek az erek a halántékán.

– Mert!

– Miért nem mennél többé a kórházba? Te akartad... Tudod, hogy betesszük a takarékkönyvedbe...

– Nem akarok többé odamenni.

– Bántottak? A nővérek nem kedvesek hozzád? Nem válaszolt.

– Feküdj le... Holnap elmegyek Adónia nővérhez...

Másnap néhány perccel fél hat előtt ébredt, nyitott szemmel megvárta az ébresztőóra kattanását – előző este nem húzta fel –, azután újból elaludt, és óriási reteszekről álmodott, amelyeket két férfi nem tudott elmozdítani. Reggeli közben az anyja zsörtölődött.

– Nem értem, hogy ha egy gyerek kilenc frankot tud félretenni azért, hogy három beszentelésen ministrál...

Apa kiment, hogy kivegye az újságot a levélszekrényből. Megitta a kávéját, lábát a tűzhely alá nyújtva első cigarettáját szívta. Kisöccse lágy tojást evett, hálóingben ült egy sugárnyalábban.

– Ide figyelj, Germaine...

Apa szokása szerint minduntalan odahívta a feleségét, hogy egyes részleteket felolvasson az újságból. Mivel anya tudta, hogy az újsághírek nem mindig gyermekeknek valók...

– Georget itt van... – jegyezte meg.

– Nem érdekes... A bankrablásról van szó... Emlékszel rá?... Giovanni... Az, akit elfogtak, és aki meghalt a kórházban, mellhártyagyulladásban... Igen, tegnap temették... Biztosan Georget ministrált a beszentelésén...

Hiába integetett a férjének...

– Nem volt hajlandó megnevezni a bűntársait, sem megmondani, hová rejtette a pénzt...

Anya elszántan köhögött. Hát nem érti, hogy a gyermekész...

– Figyelj, ezt írják az újságban…

Különös betörés az Edith-Cavell kórházban.

A tegnapi napon váratlan és hátborzongató betörést követtek el az Edith-Cavell kórházban, nem sokkal Giovanni, a Lert & Chauvin-i bankrablás egyik Lettesének temetése előtt vagy után.

Megírtuk annak idején, hogy ehhez az ügyes és vakmerő rabláshoz legalább három embernek a közreműködésére volt szükség. Azt is tudjuk, hogy a betörés több mint hatszázezer frankot hozott a rablóknak, és hogy a pénzt nem találták meg.

Csak Giovannit tartóztatták le. A börtönben megbetegedett, mellhártyagyulladást kapott, át kellett szállítani a kórházba, ahol rövidesen meghalt. Felesleges megjegyeznünk, hogy szigorú őrizet alatt állott.

Tegnap, a temetés idején, egy ismeretlen ember belopózott a kórház halottasházába. Itt hagyták a halott ruháit azzal a szándékkal, hogy később átviszik a fertőtlenítőbe.

Csak az egyik cipője, a bal cipője tűnt el; ezt vitte el a tolvaj. Amiből arra következtethetünk, hogy ez a cipő rejtette a titkot, annak a banditának a titkát, akit a rendőrség nem tudott szóra bírni.

Vajon csak a bűntársak listájáról volt szó? Nem inkább adatokról arra vonatkozólag, hogy hol van elrejtve a pénz?…

– Hallod? Egy cipő!… – ismételte apa, és újra meggyújtotta a cigarettáját. – Ha arra gondol az ember, hogy ezek a dolgok körülöttünk történnek, hogy Georget ministrált a beszentelésén… Mire vársz, Georget, miért nem mégy iskolába?

A fiú nem válaszolt, fogta az iskolatáskáját, karjára dobta gyapjúfelöltőjét, és végigment a folyosón – a bicikli most is ott állt. Becsapódott az utcai ajtó. Később, óra alatt, egy cédulát küldött Gallet-nak, ezzel a szöveggel:

– *Nyertem. Tartozol két nyalókával.*

Hacsak Adónia nővér nem…

Egy nap… Két nap…

– Beszéltél Adónia nővérrel?

– Sejtette, hogy a gyerek nem fog soká járni. Egy ideig szórakoztatja őket. Mind egyformák. Később aztán…

Nem engedték meg neki, hogy biciklizzen, nehogy, még mielőtt kitavaszodik, tönkretegye a gépet.

Végre kaptak egy levelezőlapot Matild nénitől. A levelezőlap a Szuezi-csatornát ábrázolta, sötétkék éggel a háttérben.

Örültem, hogy hírt kaptam rólatok. Így hát rendeződtek a köztünk levő félreértések. Hektor jól van. A gyerekek szintén. Berta jövőre iskolába kerül. Valószínűleg Vichyben fogunk nyaralni. Millió csók.

Matild

És az egyik sarokban szorosabb írással:

Őszinte jó kívánságaim kereszt fiamnak első áldozása alkalmából.

– Mit mondtam?

– Hát igen!... És mégis...

– Ahogy Matildot ismerem... amilyen tapintatos... ajándékot küldött Georget-nak, mielőtt írt volna...

És Georget nem mondott semmit. Nem mondott semmit az ellenségének, Gallet-nak sem. Nem mondott semmit senkinek. A gyónáshoz pedig kitalált egy bizonytalan formulát.

– ...vádolom magam, hogy vétkeztem meggondolatlanságból... és nem mindig mondtam meg a teljes igazságot...

Csak később... Tizennyolc éves volt... Apa már meghalt... Matild nyomorban élt, mert a férje otthagyta három gyerekkel, és elment egy Isten tudja, milyen nővel, akiről csak burkolt célzásokban beszéltek...

Georget egyedül volt anyjával a konyhában, ahol semmi sem változott, hacsak az nem, hogy már neki magának is pelyhedzett az álla, a hangja kissé érdes volt, és ahelyett, hogy az iskolába ment volna, körülbelül ugyanabban az időben a bankba indult.

– Tudod, mama... Már régen meg akarom neked mondani... Matild nénivel kapcsolatban... Emlékszel a biciklire?

Évek óta várt erre a percre, és végül elérkezett. Már majdnem ő volt a családfő. Mindenesetre ő tartotta el a háza népét. Megengedhette magának...

– Mi van Matild nénivel?... Olyan kezdesz lenni, mint szegény apád, aki nem szenvedhette, mert egy bizonyos ügyben talán ő volt a hibás...

– De arról van szó...

Anya betöltötte a kávét a csészékbe, kivette a cukortartót a faliszekrényből, leült a két fiával szemben.

– Matild sokkal jobb, mint gondoljátok... Itt a bizonyíték, a bicikli, amit elküldött, anélkül, hogy egy szót szólt volna...

Sokszor gondoltam rá, talán a férje tudta nélkül, mert az nem szerette a családunkat… Mi bajod van még vele?…

A kandallón, a tűzhely felett, az ébresztőóra, amely valamikor reggeli fél hatkor keltette, most is ott pergette a másodperceket, mindig sürgetően, mindig zajosan.

– Semmi, mama… Én…

Mire volna jó? A bicikli azóta megrozsdásodott, és túl kicsi volt, nemcsak neki, hanem az öccsének is. Ki hallgatja még háromnegyed hatkor az első kondítást a kórházi misére? Ki volt az a kisfiú, aki a sötét reggelen a falak mentén lopakodott, és az volt a legfőbb vágya, hogy a beszentelések révén minél több három frankot szerezzen?

Beérte egy sóhajjal:

– Add ide a lekvárt!

Azután felszállt egy férfibiciklire, hogy munkába induljon, mint a felnőtt emberek.

Rayman Katalin fordítása

A SZAKÁLLAS ZONGORISTA

Megjelent magyarul
A bújtatott zongorista, Nicolas, A szakállas férfi
címen is.

Eleinte a két barát a gyávaságig óvatos volt: az örökké náthás Nicolas, torkát rózsaszínű gyapjúsálba bugyolálva, rendszerint csak este fél tíz tájban jelent meg, s fel-alá sétálgatott a Turenne utca bal oldali járdáján. Voltak napok, amikor nem kellett sokáig várakoznia, máskor viszont egy álló óráig is lődörgött, miközben az utca túlsó oldalán, a 37-es számú ház ablakaiban kigyúló fényeket figyelte.

Valójában csak egy ablak érdekelte az ötödik emeleten. Arra várt, hogy kétszer felvillanjon és kétszer kihunyjon ott a fény. Ez volt a megbeszélt jel. Ha ez megtörtént, máris indult a kapuhoz, és becsöngetett. A házmesterné ilyenkor általában még nem aludt, apró gyermeke pelenkáit mosta, de annyi fáradságot már nem vett magának, hogy alaposabban megnézze, melyik lakó jött haza.

Nicolas különben is fejét oldalt fordítva surrant be mellette, hogy a nő csak profilból láthassa, s nekiiramodott a lépcsőnek. A második emeleti fordulóban levette a cipőjét, és a kezében vitte tovább. Az ötödiken már félig nyitva várta egy keskeny ajtó, melynek résén kellemes meleg és konyhaszag áradt ki a lépcsőházba. Nicolas nesztelenül beosont, lábujjhegyen keresztülóvakodott a sötét előszobán, Paul pedig bezárta utána az ajtót.

A konyhából néha álmos női hang szólt ki, az iránt érdeklődve, mi volt az a zaj. Paul ilyenkor sietve azt válaszolta:

– Ne nyugtalankodj, nénikém! Csak megnéztem, be van-e zárva az ajtó!

A lakás nem volt valami nagy: balra húzódott Paul szobája, mellette a konyha, az előszoba végében szűk éléskamra meg a tenyérnyi fürdőszoba. A jobb oldali szobában, amelynek az ablakai az udvarra néztek, lakott a nagynéni. Szerencsére Paul az utcai szobát foglalta el, másként aligha tudott volna fényjelzéseket adni a barátjának. Valahányszor végre kellett hajtani a jeladás műveletét, Paul nagyon ideges volt, s csak akkor sóhajtott fel megkönnyebbülten, mikor a barátja átlépte a szobája küszöbét.

Ami Nicolast illeti, elidegeníthetetlen jogának tartotta, hogy élvezze Paul vendégszeretetét, bár az utóbbi időkben már egyre kevesebb örömet talált benne.

Az egész úgy kezdődött, hogy egyik este hazafelé tartottak egy montmartre-i kiskocsmából, ahol rendszerint összegyűlt öt-hat önjelölt művész, író, festő, muzsikus, akik sikerre és elismerésre áhítoztak.

– Te merre mégy? – kérdezte Paul.

– Nekem mindegy – felelte Nicolas.

– Már nem abban a bútorozott szobában laksz a Dame utcában?

– Három nappal ezelőtt kidobtak.

– Akkor hol alszol ma éjjel?

– Sehol.

Nicolas láthatóan a legnagyobb lelki nyugalommal közölte ezt.

– És az elmúlt három éjszakát hol töltötted? – kérdezte Paul. Barátja fáradtan legyintett, s az utcára mutatott, ahol éppen ekkor gyulladtak ki sorban a gázlámpák.

– Ilyen hidegben?

Nicolas megvonta a vállát, aztán azt mondta:

– Elkísérlek. Messze lakik a nagynénid?

– A Turenne utcában.

Olyan volt, mint a kivert kutya, amelyik az első járókelőhöz odaszegődött.

– Az nincs messze. Gazdag a nagynénéd?

– Ugyan! Egy vasutas özvegye. Nagyon alacsony nyugdíjat kap.

– De van saját szobád?

– Az van!

Nicolas többet nem kérdezett. A kapu előtt megálltak. Apró szemű, hideg eső szemerkélt, s Paul hirtelen jótékonysági rohamában azt indítványozta:

– Töltsd nálam az éjszakát. A nénikém már biztosan alszik. De reggel hét óra előtt el kell menned!

Aztán ráparancsolt a barátjára, hogy a lépcsőházban vesse le a cipőjét, majd amint beléptek a lakásba, jó hangosan így szólt:

– Én vagyok, nénikém! Megjöttem!

Ezt az éjszakát Nicolas az ágy alatt aludta át felöltözve, s reggel hét óra előtt néhány perccel elment. Este megint a szokott helyen találkoztak.

– Ma hová mégy? – kérdezte Paul.

– Nem tudom. Elszegődtem zongoristának az egyik kiskocsmába, de kitették a szűrömet, mert azt mondtam az énekesnőnek, hamisan énekel, nem tudom kísérni.

– Vacsoráztál?

Ismét egy bizonytalan mozdulat volt a vátesz, mely azt jelentette, hogy ez nem lényeges.

– Hol fogsz aludni?

Este Nicolas olyan náthásan jött meg, hogy alig látott. Paul megszánta, s megengedte neki, hogy levetkőzzön, és az ágyába feküdjön. Másnap reggel a nagynéni így szólt Paulhoz:

– Elmegyek, meglátogatom Mina asszonyt Grenelle-ben. Esténél előbb aligha jövök haza.

Nem volt kétséges, mi következik ez után. Miért menjen el Nicolas, ha egyszer ott maradhat a meleg lakásban, heverészhet a kényelmes ágyon? A nagynéni még jóformán be sem csukta maga után az ajtót, amikor Nicolas felkelt, egy szál alsónadrágban kiment a konyhába, meggyújtotta a gázt, és tojást főzött magának. Közben megevett egy szelet jó vastagon megvajazott kenyeret. Az éhét elverve visszabújt az ágyba, és újra elaludt. Valamikor késő délután ébredt fel. Melegedett egy sort a gáztűzhely mellett, elropogtatott néhány szem cukrot, majd ismét lefeküdt, de most már az ágy alá. Itt talált rá Paul.

– Hát te nem mentél el? – kérdezte.

– Minek mentem volna?

– Hiszen egész nap egy falatot sem ettél!

Nicolas egy bizonytalan mozdulatot tett, de ez Paulnak oly sokat mondott, hogy azonnal lement a szemközti falatozóba. Két sonkás szendvicset hozott a barátjának. Kis idő múlva aztán Nicolas késő délelőttig az ágy alatt heverészett, s csak akkor távozott, mikor a néni elindult bevásárolni. Kitűnően érezte magát, amit azzal is tudomására hozott Paulnak, hogy szakállat kezdett növeszteni.

Valahányszor találkoztak, a házmesterné zavartan kapta fel a fejét, és a homlokát ráncolva töprengett: „Vajon melyik lakásból jöhet ez a fiatalember?”

Egyszer-másszor a lakóktól is érdeklődött:

– Madame Roua, magának volt vendége?

– Nem, nálam nem járt senki.

– Akkor biztosan a hatodik emeleten annál a... Vagy a negyediken... Esetleg a...

Nicolas mindig előzékenyen, lefegyverző magabiztossággal üdvözölte és állt tovább, hogy aztán céltalanul lődörögjön egész nap a városban.

– Na, öregfiú, a jövő héten elmegyek tőletek – mondta egyik nap Paulnak. – Egy vándortársulatnak zongoristára van szüksége. Velük tartok... Előbb a délvidéket, aztán a Pireneusokat járjuk be...

Olyan sajnálkozó arckifejezéssel közölte ezt, mint valami rossz hírt.

Az utóbbi időben a nagynéni többször kérdezősködött Paultól:

– Paul, te dézsmálod a kockacukrot?

– Igen, nénikém, én.

– Érdekes, majdnem mindennap veszek tojást, valahogy mégis mindig kevésnek tűnik!

– Tudod, néha főzök magamnak egyet, mielőtt elmegyek.

– Csakugyan? Úgy tudtam, ki nem állhatod a kemény tojást!

Természetesen Nicolas nem ment el a társulattal, és már szóba sem hozta a zongorázást. Paul mindinkább meggyőződött, hogy barátja nem is keres munkát magának, hogy esze ágában sincs másik helyre költözni... Valószínűleg sokat koplal, tételezte fel. Az ágy alatt lustálkodni sem valami vidám dolog, s a téli Párizsban kószálni sem az. Pedig Nicolas nem lusta. Paul homályosan sejtette, hogy itt valami másról van szó, s ez egy kicsit nyugtalanította. Nicolas megszokta ezt a különös életmódot, ennyi az egész. A kialakult rend tökéletesen megfelelt neki, s nem törekedett a megváltoztatására. Miért is törekedett volna? Már a nagynéni iránt is meleg érzelmeket táplált, bár annak sejtelme sem volt a létezéséről. Minden reggel látta a papucsát, gömbölyű vádliját, hallotta, ahogy dudorászik, beszélget magában. Néha, miután rendet rakott, leült az ágyra, szinte érintésnyi közelségbe Nicolastól, és önfeledten vakarta a térdét. Szombatonként, ha akarja, a kulcslyukon keresztül megleshette volna, amint meztelenül pocskol a fürdőkádban.

– Tudod, hogy remek asszony a nénikéd? – mondta egyszer Paulnak.

– Tudom.

– És milyen vidám teremtés! Mint egy dalosmadár! Ha egyedül marad, máris énekelni kezd...

– Csak nem?

– Előtted szigorúnak mutatja magát, nehogy rossz útra térj. Ismerem én ezt! A napokban a házmesterné levelet hozott neki, s én kihallgattam, mit beszéltek rólad meg az apádról.

– És mit beszéltek?

– Hát az apádról nem sok jót mondtak... Széllelbéleltnek tartják... Egyébként mint szólsz a szakállamhoz?

– Nem rossz... Mondd, a házmesterné nem gyanakszik?

– Ugyan! Már úgy megszokott, hogy előre köszön a lépcsőházban... Azt gondolja, az egyik lakó vagyok. Ha lenne pénzem, biz' isten még borravalót is adnék neki.

Valamelyik este a nagynéni megint kérdőre vonta Pault:

– Nem jártál itthon napközben?

– Nem, miért?

– A lavórban hagytam a szappant, hogy beáztassam a harisnyámat. Amikor hazajöttem a bevásárlásból, már nem volt

benne… Annyira azért még nem vagyok szenilis, hogy ne emlékeznék rá, mit csináltam egy órával ezelőtt!

Paul rögtön megkérdezte Nioolas-tól:

– Te csórtad el a néni szappanját?

– Ezek szerint észrevette? Ki kellett mosnom a gatyámat. Tudtam, hogy sokfélét kell vásárolnia, és egyhamar nem jön vissza…

– Még csak az hiányzik, hogy meg is fürödj!

A naiv, gyanútlan Paul! Ha tudta volna, hogy a fürdés lehetősége már régen foglalkoztatja a barátját! Hamarosan adódott is alkalom, hogy sort kerítsen a lubickolásra. Egyik reggel a nagynéni úgy döntött, hogy elmegy meglátogatni a férje sírját. Paul, valamilyen előérzettől indíttatva megpróbálta lebeszélni róla:

– Nénikém, az utcák nagyon síkosak… Menj inkább máskor!

– Már így is régóta halogatom. El kell mennem… – mondta a nagynéni. – Az ilyen idő, mint a mai, éppen arra való, hogy a temetőben szomorkodjon az ember.

A nagynéni elindult. De miután a Saint-Antoine utcában metróra szállt, és ment két megállót, bizonytalan érzés fogta el: vajon kikapcsolta-e a gázt vagy sem? Amióta az az eset történt a szappannal, nem bízott az emlékezetében. Leszállt hát és visszament.

Alighogy kinyitotta az ajtót, nyomban meggyőződhetett, nemhiába nyugtalankodott: az egész lakást gomolygó pára borította el, mint nagymosáskor. Lélekszakadva rohant a konyhába, de útközben észrevette, hogy a fürdőszoba ajtaja sarkig tárva van, onnan dől kifelé a pára. Benézett, s a kádban egy vörös szakállú, ismeretlen fiatalemberre esett a pillantása, aki éppen szakállához hasonlóan lángvörös sörényét szappanozta…

…Amikor Paul este hazatért, előbb meghökkent, aztán pedig elsápadt, látva az asztalnál békésen üldögélő nagynénit és Nicolas-t. Az sem nyugtatta meg, hogy barátja sokatmondóan odakacsintott neki.

– Gyere csak be, Paul! – mondta a nagynéni szárazon. – Amint látod, minden kiderült!

– Én vagyok a hibás… – motyogta Paul.

– A barátod mindent elmesélt. Nem teszek szemrehányást néked, bár rászolgáltál, hogy megszidjalak… De a fő az, hogy alapjában véve jó szíved van…

Levest mert Paulnak egy tányérba.

– Egyél!

– És hogyan tudtad meg…

– Nem fontos, ne beszéljünk erről! Számomra egy a lényeg: a barátodnak nincs hol laknia, segítenünk kell rajta! A padláson van egy használható ágy, azt beállítjuk a te szobádba.

Nicolas két ember helyett tömte magába az ételt. Annyira el volt foglalva az evéssel, hogy se nem látott, se nem hallott.

– Máskor több bizalommal légy irántam ilyen esetékben. Igyon még bort, Nicolas úr, az most jót tesz magának.

Milyen kedves, milyen figyelmes volt a nagynéni!

– Nem tudom, akad-e egy felesleges takaró? Hova tettük a padláskulcsot, Paul? Gyere, menjünk fel az ágyért! Rögtön itt leszünk, Nicolas úr!

Sokáig turkáltak a padláson a tömérdek limlom között; porban, pókhálóban, egyetlen szál gyertya fényénél keresték az ágyat.

– Ha elgondolom, mennyit kellett tűrnie ennek a szegény fiatalembernek! Téged persze az sem érdekelt, hogy egy idegen férfival vagyok egy lakásba zárva, ráadásul még a létezéséről sem tudok... Mi lett volna, ha meztelenül járkálok az előszobában!... Ej, ej, Paul, oktalanul viselkedtél!...

Visszamentek a konyhába, s meglepődve fedezték fel, hogy az asztalnál nem ül senki. Nicolas eltűnt.

– Nicolas! Nicolas! – szólítgatta Paul a barátját.

– Csak nem ment el? – meresztette a szemét a néni. – Hová tűnhetett?

– Fogalmam sincs – mondta Paul. – Tudod, ő olyan emberkerülő...

– Úgy érted, félszeg?

Paul nem tehetett mást, mint rábólintott, de érezte, hogy Nicolas egyéb okból ment el. Arról lehetett szó, hogy az új helyzetben semmi vonzót nem talált: inkább lődörgött az utcákon, üldögélt a kávéházakban, éjjel pedig aludt a bulvárok padjain, mintsem hogy elfogadja a polgári lét mégoly csekélyke kényelmét, amely egy majdani nagy művésznek már elvből sem volt ínyére. Másnap Paul a Montmartre egyik kiskocsmájában találkozott vele. A zavarnak jele sem látszott rajta.

– Disznó módon viselkedtél, öregem! A néni be akarta tenni az ágyat a szobámba, megengedte, hogy nálunk lakj, te meg...

– Csak nem gondoltad, hogy örökké vissza fogok élni a vendégszereteteddel?

Paul szerette volna emlékeztetni a cukorra, a tojásokra, a kenyérre, a vajra, a kávéra meg a gáztűzhelyre, melyet a néni oly sokszor melegen talált, pedig mindig kikapcsolta, mielőtt elment... De nem szólt egy szót sem, mert Nicolas aligha értette volna meg.

Azonban – maga sem tudta megmagyarázni, miért – úgy megharagudott rá, hogy többé be sem tette a lábát abba a kiskocsmába, csak hogy ne kelljen találkoznia volt barátjával.

Kovács Sándor fordítása

„…KÉT TISZTES CAENI POLGÁR”

Megjelent
Berquin úr
címen is.

A második autóban egy férfi, egy asszony és két gyermek ült.

Útban voltak a nagynénjük temetésére. Már Páris óta esett, de ahogy Normandiához közeledtek, egyre erősebben zuhogott. Egy darabig sötét erdők között vezetett az út. Egy-egy pillanatra látták az ötöltük száguldó autó hátsó lámpáját. Az autó nem haladt túlságos sebességgel. Egyszerre, éppen amikor megint felbukkant a kis vörös lámpa, körülbelül egy kilométernyire előttük, egy széles kanyarodónál az autó hirtelen keresztbefordult az úton.

M. Bidus, a második kocsi vezetője, először azt hitte, hogy túl hirtelen vette a kanyarodót. Az esőfüggönyön keresztül nem lehetett tisztán látni. Csak amikor elsuhantak mellette, akkor vették észre, hogy az autó felfordulva fekszik az árokban. Egyik lámpája még világított.

– Menjünk tovább, – mondta az asszony – a gyerekek miatt.

De a férfi már fékezett.

– Maradj itt a gyerekekkel – szólt.

Amikor kiszállt, hallotta az eső egyhangú zubogását és a saját gépe zúgását. Miért habozott? Mintha egy kicsit félt volna.

– Van itt valaki? – kiáltott, mint egy gyermek a sötétben. Lába és nadrágja szegélye máris átázott a nedves fűben.

– Segíthetek?

A csend kísérteties volt. M. Bidus visszament az autójához a kézilámpáért. A lámpa fényénél látta, hogy egy férfi ül a földön, a felborult autó mellett.

Valami lógott a jobb fülén. Valami furcsa hús- és hajcsomó.

– Megsebesült? – kérdezte M. Bidus. Nem tudta, hogy a férfi hallja-e. – Ne mozduljon. Mindjárt hozok segítséget. Van még valaki a kocsiban?

Az autó, fölfelé fordult kerekeivel, furcsa látvány volt. A férfi úgy látszik, mégis hallotta a kérdést, mert az autó felé intett és vállat vont. M. Bidus visszament a feleségéhez.

– Alaposan összezúzta magát – mormogta.

Aztán vagy kétszáz métert futóit és az első háznál megállította a kocsit.

*

Sokáig kellett várnia, míg ajtót nyitottak.

– Baleset történt, – mondta, amikor végre kijött valaki.

– Mindig annál a kanyarodónál, – sóhajtott a férfi, aki álmából ébredt. Most felöltözködött, gumicsizmát húzott.

– Jó lenne, ha telefonálna egy orvosnak.

– Nincs telefonunk.

Ivott egy pohár pálinkát, aztán meggyújtott egy istállólámpát.

…A sebesült férfi még mindig kábultan ült a földön. Arcát elborította a vér.

– Föl tud állni?

Sóhajtva fölállt, de megtántorodott. Karonfogták. Alacsony, jólöltözött, zömök ember volt, nem öreg és nem fiatal.

Amikor indulni akartak, a felborult autóban egy asszony sikoltott.

– Csak nem hagynak itt engem? Hol az a gazember?

Hosszú, karcsú láb nyúlt ki a nyitott ajtón. A harisnyája véres volt. Amikor kihúzták a kocsiból, megpróbált talpraállni, de elesett.

– Az ördög vigye el, valamim eltört.

A két férfi bevitte a fiatal nőt a kis falusi fogadóba. Nyomukban a férfi, lenyúzott fejével, véres arcával úgy lépegetett, mint egy alvajáró.

Biduséknak tovább kellett menniük, hogy idejében megérkezzenek a temetésre.

– Az orvos hat kilométernyire lakik – mondta a kocsmáros. – Biztosan nem akar majd kijönni. Sokszor megtörtént, hogy mire kiért, a sebesültek már a maguk lábán tovább mentek.

– Majd én beszélek vele – mondta Bidus.

A fiatalasszony tele volt sérülésekkel és talán egy csontja is eltört. Mikor pálinkával kínálták, hevesen tiltakozott.

– Nem, köszönöm. Eleget ittam.

Bidusék elmentek. Nagynehezen megtalálták a doktort. Mme Bidus nem győzte inteni a férjét.

– Vigyázz, Viktor, nagyon gyorsan hajtasz!

Az orvos, amikor a kocsmába érkezett, vizet melegített. Az asszony elájult, mikor összevarrta. A férfi fejét bekötözte. Ágyba fektették, mindkettőjüket a nagy, kettős-ágyba. A sebesült rögtön elaludt.

– Elbeufból legföljebb holnap reggel küldenek mentőkocsit. Ha visszamegyek, felhívom a rendőrséget, – mondta a doktor és kiskocsijával már indult is a zuhogó esőben.

Minthogy a fogadósék átadták ágyukat a sebesülteknek, az asszony a leánya ágyába feküdt, a férfi egy karosszékben szunyókált. Hajnali kettőikor kintről megzörgették a zsalugátert. A rendőrségtől jöttek, ketten. Arcuk csurom víz volt, ajkuk kék a hidegtől és amerre, mentek, kis tócsák maradtak utánuk á szobában.

*

Átkutatták a férfi zsebeit. Tárcájában találtak egy személyazonossági bizonyítványt. Joseph Berquin felügyelő, Caen, Calvados. A rendőrök lelkiismeretesen megvizsgálták a felborult autót is és följegyezték a számát. Azután elmentek.

A kocsmáros fáradt volt. lefeküdt a felesége mellé. A nagyszobában csak egy kis éjjeli lámpa világított. Mindenki aludt.

A rendőrség egyik embere a faluból, megtelefonálta az esetet a helyi újságnak.

A férfi négy és öt óra között ébredt föl. Mennyi időt tölthetett itt, ebben az idegen ágyban, ahol egy asszony aludt mellette? Eszébe jutott-e vajon egy másik szoba, ahol föl kellett volna ébrednie? Egy másik ágy és egy másik asszony, akinek a helye itt lenne mellette?

Mindenesetre nagyon csendesen bújt ki az ágyból. Nesztelenül ment le a lépcsőn és leakasztotta az ajtózáró láncot. A szoba félhomályában nem is látta eltorzult fejét a tükörben.

Vetett-e vájjon egy pillantást arra a szőke nőre, aki szintén bekötözött fejjel feküdt az ágyban?

A kocsmáros vette észre reggel, hogy eltűnt. Rögtön megmondta a feleségének, meg a leányának. Felköltötték a szőkét.

– Tudja már? A férje…

– A férjem?!

– Hát az az úr, aki…

– Jaj, Istenem, hogy fáj a fejem! Hagyjanak aludni. Mit érdekel engem az az ember!

– Nem ismeri?

– Csak tegnap este tíz óra óta. Óh, ha tudtaim volna… Ha meggondolom, hogy tizenegy harmincháromkor lett volna egy jó csatlakozásom.

És egy ágyba fektették őket!

– Nantesban találkoztunk. Még volt egy órám a caeni vonatig. Ott táncolok a Vörös Golyóban. Beültem valamit enni egy kis kocsmába, amikor ez az ember…

Egy kis kocsma… Rikító vörösre mázolt falak, ingujjas kocsmáros.

– …nagyon izgatott volt. Párizsból jött. új autót vett. Azt hiszem, már akkor is volt benne néhány pohár ital. Látta a táskámat, megkérdezte, hova utazom, és mikor mondtam, hogy Caenbe… Hagyjanak aludni. A többit majd később – mondta.

…Nagyon izgatott volt. Gyerekesen örült az új autójának. És bizonyára annak is örült, hogy egyszer egyedül lehet. Máskülönben nem ült volna be egy ilyen útszéli kocsmába. Az állomás éttermébe ment volna, vagy egy csendes étterembe. És ha nem ivott volna…

…Miről beszélt útközben? Mindenféléről. Nagyon érdekesen és mulatságosan beszélt és úgy viselkedett, mint egy vakációzó iskolásfiú.

– De a fejét alaposan betörte – mondta később a kocsmáros. – Szeretném tudni, hova ment.

Nemsokára kiderült, hogy merre ment. A nagy kötéssel a fején, elindult az országúton, a bányamunkások és egy vasutas, aki elkarikázott mellette a biciklijén, látták. Hét kilométernyire volt a falu. Az állomásépülettel szemben egy korán nyitó kávéház.

– Kaphatnék egy újságot? — kérdezte félénken. És fölvett az ülésről egy frissen nyomott *Elbeuf Herold*ot.

(A szőke nő c pillanatban aludt. Egy mentőkocsi közeledett a baleset színhelyéhez.)

A férfi elolvasta az újságot, fizetett és elment. Könnyű volt felismerni a hatalmas, bekötött fejéről. Nem beszélt senkivel. Az újság kiállt a zsebéből.

És az újságban volt egy hír, a rendőr telefonjelentésének eredménye.

„Tegnap este egy Párizsból jövő autó felborult a méchini kanyarodónál. Két tisztes caeni polgár. M. Joseph Berquin, felügyelő és felesége, Mme Berquin, súlyosan megsebesült.”

A mentőkocsit nyomon követte egy taxi. Ezúttal Caenből. A taxiban egy hölgy ült, aki támadó és bizalmatlan hangon mindenféle kérdést intézett a kocsmárosékhoz.

Alig várták, hogy megszabaduljanak tőle. Azok az emberek, akikkel tragikus események történnek, szeretnek megfeledkezni arról, hogy másoknak hétköznap van.

Nem volt nehéz a nyomot megtalálnia. A bekötött fejű emberre mindenki emlékezett.

– Fogadni mernék, életében először rúgott ki a hámból, – mondta a szőke. – Biztos, hogy máskor mindig magával vitte a feleségét.

A rendőrség is részt vett a keresésben. Mme Berquin taxija leszaladt a kőbányához, megállt egy malomnál, félkilométernyire a falutól. Éppen akkor, amikor egy férfit húztak ki a folyóból.

– Ez biztosan ő – mondta az asszony.

És amikor a megmentett férfi szempillája megrezdült, más hangon folytatta.

– Joseph. Joseph, hallod, amit mondok? Nem szégyelled magad?

– Majd később, Madame, – mondta az orvos a mentőkocsiban. – Most pihenésre van szüksége.

Még mindig úgy látszott, hogy koponyatörés. Ő maga is azt remélte, hogy betörte a koponyáját és tekintete szinte könyörgött a mentőorvosnak. De a hivatalos orvosi jelentés szerint csak a fejbőr sérült meg.

Visszaadták a feleségének.

Az asszony már telefonált caeni ügyvédjének és a biztosítási ügynöknek, a szőke nő kártérítési igénye ügyében. És később, mikor az emberek öngyilkosságra céloztak és idegsokkot emlegettek, Mme Berquin erélyesen jelentette ki:

– Ostobaság. Ostobaság. Egyszerűen szégyellte magát.

...Félt vájjon? Mindenesetre volt olyan okos, hogy ezt sohasem vallotta be. Csak megcsóválta hatalmas lejét, amely soha többé nem nyerte vissza régi formáját.

A lényeg az volt, hogy legalább egyszer kirúghatott a hámból.

És hány olyan férfi él a világon, aki ezt nem mondhatja el magáról.

Ruzitska Mária fordítása

A KIS SZABÓ ÉS A KALAPOS

1. Fejezet, amelyben a kis szabó fél, és szomszédjába, a kalaposba kapaszkodik.

Kachoudas, a kis szabó, a Premontreiek utcájában, félt, ez tagadhatatlan. Rajta kívül még ezer és ezer ember félt, pontosabban tízezer – mert tízezer lakosa volt a városnak –, kivéve az egészen zsengekorú gyermekeket, noha legtöbbjük nem vallotta be. Még saját magának, a tükör előtt sem merte bevallani.

Kachoudas már néhány perce meggyújtotta a villanyt: a villanykörtét egy vashuzal segítségével közelebb vonhatta, és ott is tarthatta, közvetlenül a munkája fölött. Még délután négy óra sem volt, de ezen a novemberi napon már sötétedett. Esett. Két hét óta esik. Százméternyire a bolttól a mozi kirakata világít mályvaszínűén, idehallani változó hangerővel berregő csengőjét, s a francia és külföldi híradókban embereket látni, akik csónakon közlekednek az utcán, s tanyákat, amelyeket ostromol a gyökerestül kitépett fákat hömpölygető ár.

Mindez számít. Minden számít. Ha nincs ősz, ha nem sötétedik már félnégytől kezdve, ha az eső nem zuhog reggeltől estig és estétől reggelig, annyira, hogy az embernek már nem marad magára ölthető száraz ruhadarabja, ha nem támadnak ráadásul szélfergetegek, amelyek bezúdulnak a szűk utcákba, és úgy kiforgatják az esernyőket, mint a kesztyűket, akkor Kachoudas nem félt volna, és egyáltalában, valószínűleg semmi sem történt volna.

Szabó módjára – hiszen ez a mestersége – gubbasztott egy nagy asztal tetején, amelynek lapját combjával, fenekével fényesre csiszolta az alatt a harminc esztendő alatt, amióta naphosszat itt ült. A félemeleten tartózkodott, pontosan a bolt fölött. A mennyezet itt nagyon alacsony. Szemben vele, az utca másik oldalán, a járda fölött hatalmas vörös cilinder függ a kalapos cégéreként. A cilinder alatt, a kirakatüvegen át Kachoudas szabó tekintete belemerül Labbé úr üzletébe.

Az üzletnek rossz a világítása. A villanykörtéket por takarja, s ez elhomályosítja fényüket. A kirakat üvegtábláját rég nem mosták le. E részleteknek kisebb a jelentőségük, de mégiscsak szerepet játszanak. A kalapüzlet öreg kalapüzlet, az utca is ódon utca, hajdan, azokban a távoli időkben, amikor a modern üzletek, az egységáruházak meg a többiek mintegy ötszáz méterrel odább

még nem ragyogtatták kirakataikat, a város kereskedőnegyedének főütőere volt, így aztán a rosszul kivilágított utcadarabon megmaradt boltok öregecskék, és kétkedni lehetett: vajon benyitott-e ezekbe valaha is valaki?

Egy okkal több a félelemre. Végre ütött az óra. Naponta, ebben az időpontban Kachoudast holmi bizonytalan rosszullét fogja el, ami tulajdonképpen azt jelentette, hogy kedve támadt a pohár fehérborra, illetőleg már régóta reászoktatott szervezete parancsolóan követelte.

És szemközt, Labbé úr szervezetének szintén szüksége volt rá. Az ő számára szintén eljött az ideje. Bizonyságul látni lehetett, hogy a kalapos kurtán odaszól vörös segédjének, Alfrédnak, és aztán felveszi bársonygalléros, nehéz felöltőjét.

A kis szabó leugrott asztaláról, felvette kiskabátját, nyakkendőt kötött, és lefelé lépdelve a csigalépcsőn, átkiáltott az üvegfalon:

– Negyedóra múlva visszajövök…

Ez nem volt igaz. Mindig legalább félóráig maradt oda, olykor egy óra hosszat is, de már évek óta így, egy negyedórán belül jelezte visszatérését.

Abban a pillanatban, amikor felöltötte az esőköpenyt, amelyet egy vevője felejtett nála, és soha sem jött érte, meghallotta a szemközti üzletajtó csengettyűjét. Labbé úr, mindkét kezével a zsebében, gallérját felhajtva, szorosan a házfalak mentén a Gambetta tér felé tartott.

Most azután a kis szabó csengettyűje szólalt meg. Kachoudas elindult az arcát verdeső esőben, alig tíz méterrel tekintélyes szomszédja mögött. *Tagadhatatlan, hogy csak ők ketten jártak ekkor az utcán, ahol a gázlámpák csak nagy térközökben égtek, és így egyik sötét lyukból a másikba kellett lépniök.*

Kachoudas megszaporázhatta volna lépteit, hogy csatlakozzék a kalaposhoz. Ismerték egymást. Jónapot kívántak egymásnak, amikor úgy esett, hogy egyidőben húzták fel a redőnyt. Beszéltek egymással a *Café de la Paix*-ben, ahol néhány perc múlva együtt is lesznek.

Mégis hierarchikus különbség volt közöttük. Labbé úr Labbé úr volt, és Kachoudas csak Kachoudas. Az utóbbi követte tehát Labbé urat, és ez már elegendő is ahhoz, hogy megnyugtassa, mert ha e percekben támadnák meg, csak kiált és segítségül hívja a kalapost.

És ha a kalapos nyakába szedné a lábát, és elmenekülne? Kachoudas erre is gondolt, és hidegen borsódzott belé a háta. A

lesállásra alkalmas kiszögellésektől, a gyanús keresztsikátoroktól féltében, az utca kellős közepén haladt.

Különben csupán néhány percnyi útja volt. A Premontreiek utcájának a végén már ott a tér, fényeivel, a viharos idő ellenére is szépszámú járókelőjével, és szokás szerint egy városi rendőr is ott posztol.

A két férfi, egyik a másik után balra fordult. A harmadik ház már a *Café de la Paix,* két ragyogóan kivilágított kávéház-ablakával, megnyugtató melegével, törzsvendégeivel és Firminnel, a kártyázóknak kibicelő pincérrel.

Labbé úr levetette felöltőjét, és megrázta. Firmin átvette a kabátot, és felakasztotta a ruhafogasra. Azután Kachoudas is belépett, de neki már nem segített, hogy elhelyezze esőköpenyét. Nem volt fontos. S ez természetes. Hiszen csupán Kachoudas.

A játékosok és a kibicelő vendégek kezet szorítottak a kalapossal, aki pontosan az orvos mögé ült. Ugyanők fejbiccentéssel – vagy még ennyivel sem – üdvözölték Kachoudas-t, aki csak szorosan a kályha mellett talált széket, és nadrágjának alja menten füstölögni is kezdett.

A kis szabó éppen vizet és gőzt eresztő nadrágja miatt jutott felfedezéséhez. Jó ideig nézte nadrágját, megállapítva, hogy szövete, mely nem a legjobb minőségű, egyre inkább összemegy. Azután Labbé úr nadrágját nézte, szabó-szemmel, hogy lássa, vajon a szövete jobb-e? Mert Labbé úr a ruháit természetesen nem nála csináltatta. A négyórai törzsvendégek közül, akik a város tekintélyes polgárai közül kerültek ki, senki sem csináltatta ruháját a kis szabónál. Legfeljebb javításokat bíztak reá, vagy öltönyeiket fordíttatták vele.

A padlót fűrészpor borította. Erre a nedves cipők különös, itt-ott apró sárcsomókkal elegyes alakzatokat rajzoltak. Labbé úr finom cipőt viselt. Nadrágja sötétszürke, majdnem fekete.

Nos, a balszár felhajtóján volt egy kis fehér petty. Ha Kachoudas nem szabó, kétségkívül nem foglalkozott volna vele. Arra kellett gondolnia, hogy egy szál cérna. A szabók szokása, hogy leveszik a cérnaszálakat. Ha nem olyan alázatos, eszébe se jut, hogy lehajoljon.

A kalapos kissé meglepetten nézte, hogy mit csinál. Kachoudas elkapta a kis fehér holmit, amely a felhajtóba csúszott. Nem cérnaszál volt, hanem egy piciny papírdarab.

– Bocsásson meg – mormolta.

Mert ő mindig bocsánatot kér. A Kachoudas-k mindig bocsánatot kérnek.

Évszázados óvatos szokásuk, azóta gyakorolják, mióta áruként szállítják őket az Örményföldről Szmirnába vagy Szíriába.

Be kell vallani és hangsúlyozni is, hogy amikor kiegyenesedett, mutató és hüvelykujja között a piciny papírdarabkával, nem gondolt semmire. Pontosabban azt gondolta:

„Nem cérnaszál…”

Látta a játékosok lábszárát, a lábakat, a márványasztalok öntött vaslábát Firmin fehér kötényét. Ahelyett, hogy a papírdarabkát a földre dobta volna odanyújtotta a kalaposnak, és megismételte:

– Bocsásson meg…

Mert hiszen a kalapos elgondolkozhatott volna rajta, mit is keresgélt Kachoudas az ő nadrágja felhajtójában.

És akkor, pontosan abban a pillanatban, amikor Labbé úr is megfogta a papírdarabkát – nem volt nagyobb egy konfettinél – Kachoudas úgy érezte, egész lénye megdermed, és tarkóját nagyon kellemetlen borzongás járja át meg át.

A legborzalmasabb az volt, hogy ő éppen a kalaposra nézett, a kalapos pedig őreá. Jó ideig így maradtak, egymásra szegezett tekintettel. Senki sem törődött velük. A játékosok és a többiek a játék menetét figyelték. Labbé úr valamikor kövér férfi volt, aki lelappadt. Eléggé testes maradt ugyan, de petyhüdtnek látszott. Puha vonásai rendszerint keveset mozognak, de ebben a döntő helyzetben meg se rezdültek.

Fogta a papírdarabkát, és ujjai között morzsolgatva kicsiny galacsint gyúrt belőle, alig nagyobbat egy gombostű fejénél.

– Köszönöm, Kachoudas.

Erről aztán végtelenségig lehetne vitatkozni, és a kis szabó éjjel-nappal töprenghetett rajta: természetes volt-e a kalapos hangja? Ironikus? Fenyegető? Szarkasztikus?

A szabó remegett, és majdnem felborította a poharát, amelyet azért fogott meg, hogy visszaszerezze önuralmát.

Többé nem szabad Labbé úrra néznie. Túlságosan veszélyes. Élet és halál kérdése. Már amennyire Kachoudas számára szóba jöhet még az élet!

Ott maradt a széken, látszólag mozdulatlanul, holott úgy érezte, többször is felpattan; voltak pillanatok, amikor minden erejével vissza kellett tartania magát, nehogy lélekszakadva elrohanjon.

Mi történt volna, ha felkel, és azt kiáltja:

– Ő az!

Fázott és izzadt. A kályha melege sütötte a bőrét, de épp úgy vacoghatott is volna a foga. Hirtelen eszébe jutott a Premontreiek

utcája és ő maga, Kachoudas, amint rettegésében oly közelről követte a kalapost, amennyire csak bírta. Többször történt ez. Legutoljára is csak egy negyedórával ezelőtt. *És csak ők ketten jártak az utcán, a sötétben.*

Nos, *Ő* volt az! A kis szabó suttyomban szívesen ránézett volna, de nem mert.

Hiszen egyetlen pillantás saját halálos ítéletét jelenthette.

Főként pedig tilos kezével a nyakához nyúlnia, holott annyira vágyott erre a mozdulatra, hogy már aggasztotta, éppen úgy, mintha ellenállna a kívánságnak, hogy vakarózzék…

– Még egy pohár fehéret, Firmin.

Újabb hiba. Más napokon, körülbelül egy félórát várt, mielőtt megrendelte volna a második pohár bort. Mit kellene tennie? Mit tehet egyáltalában?

A *Café de la Paix* falait tükrök borították, látni lehetett bennük a szálló cigaretta– és pipafüstöt. Egyedül Labbé úr szivarozott, és Kachoudas olykor egész füstgomolyokat nyelt. A terem végén, jobbra, a mosdókhoz közel, volt egy telefonfülke. Nem juthatna-e el ebbe a fülkébe, azt színlelve, hogy a mosdóba megy?

„– Halló Rendőrség? … Itt van ő…”

És ha Labbé úr utána megy a telefonfülkébe? Egy hangot se lehetne hallani. Mindig úgy történik, zajtalanul. Egyik áldozat sem kiáltott, egyik sem a hat közül. Öregasszonyok voltak, igaz. A gyilkos sohase támadt másra, csak öregasszonyokra. Éppen ezért hetvenkednek a férfiak, ezért merészkednek ők inkább az utcára. De mi akadályozhatja meg, hogy most az egyszer kivételt tegyen?

„– Ő van itt!… Jöjjenek gyorsan, és fogják el…”

Tény, hogy húszezer frankot kapna. Ekkora összegű az a jutalom, amelyre annyian pályáztak, hogy a rendőrség már azt se tudja, hol áll a feje, mert a legkiagyaltabb vádakkal árasztják el.

Húszezer frankon vehetne…

De először is, ki hinné el neki, ha azt állítaná:

„– A kalapos.”

Azt vágnák vissza:

„– Bizonyítsa be.”

„– Láttam két betűt.”

„– Micsoda két betűt?”

„– Egy n-t és egy t-t.”

Különben, nem is biztos abban a t-ben.

„– Magyarázza meg, Kachoudas …”

Szigorúan beszélnének vele; mindig szigorúan beszélnek vele; mindig szigorúan beszélnek a föld valamennyi Kachoudas-jával.

„– … a nadrágja felhajtójában… Papírgalacsint gyúrt belőle…”

És hol van most az a gombostűfej nagyságú papírgalacsin? Nos, találja meg! Talán a földre ejtette, és talpával a fűrészporba taposta? Vagy talán lenyelte?

Különben is mit bizonyítana az? Hogy a kalapos kivágott két betűt egy újságból? Még azt sem. Hiszen azt a papír darabkát bárhol magára szedhette, anélkül, hogy tudott volna róla. És ha kedve szottyant rá, hogy betűket vágjon ki egy újságból?

Volt itt, amitől belázasodhatott a kis szabónál biztosabb lábon álló férfi is, bárki a jelenlevő tekintélyes emberek közül: gazdag kereskedők, egy orvos, egy biztosítási ügynök, egy bornagykereskedő – férfiak, akiknek olyan jól megy soruk, hogy a délután nagyobb részét nyugodtan átkártyázhatják, és naponta több apéritifet is rendelhetnek.

Ők azonban nem tudják. Senki sem tudja, csakis Kachoudas.

És az az… ember is tudja, hogy Kachoudas…

A kis szabó beleizzadt, mintha több pohár grogot ivott volna, s utána lenyelt volna egy csomó aszpirint. Vajon a kalapos észrevette-e zavarát? Vajon meglátszott-e a szabón, hogy tisztában van a papír darabka jelentőségével?

Hogy is gondolhatna az ember ilyen életbevágó dologra anélkül, hogy ne látszódjék meg rajta – miközben a másik alig két méternyire fújja a szivarfüstöt, az emberről pedig azt hiszik, hogy az alsózóknak kibicel.

– Egy pohár bort, Firmin …

Pedig nem is volt szándékában. Megszólalt anélkül, hogy akarta volna – pusztán, mert kiszáradt a torka. Három pohár fehérbor, az sok. Először is azért, mert ez úgyszólván soha máskor nem fordult elő vele, csak a gyermekei születésekor. Nyolc gyermeke volt. És várta a kilencediket. Alig született meg egy, máris várta a következőt. Nem az ő hibája. És mégis, az emberek minden alkalommal rosszallóan tekintettek reá.

Megölhetnek-e egy embert, akinek nyolc gyermeke van, várja a kilencediket, és mindjárt utána várni fogja a tízediket?

Valaki – a biztosítási ügynök, aki a kártyát osztotta – e pillanatban így szólt:

– Különös… Már három napja nem ölt öregasszonyt… Megijedhetett…

Hallani ezt, tudni, amit Kachoudas tud, és erőt venni magán, hogy ne nézzen a kalaposra! De ilyen a szerencséje: egyenesen maga elé nézett, határozottan, bár nagy megerőltetésébe került,

és íme maga előtt, a tükörben Labbé úr arcával találkozott a tekintete.

Labbé úr mereven nézett reá. Arckifejezése nyugodt volt, de a kis szabónak úgy rémlett, hogy az ajka körül bizonytalan mosoly lebeg. Sőt a kis szabó már azon kezdett töprengeni, vajon Labbé úr nem kacsint-e rá, természetesen a cinkos kacsintásával, mintha csak mondaná:

„– Mulatságos ez, mi?”

Kachoudas tisztán, tagoltan hallotta saját hangját:

– Pincér…

Megengedhetetlen. Három pohár elég, több, mint elég. Már csak azért is, mert nem bírja az italt.

– Uram?

– Semmi… Köszönöm.

És mindezek után is maradt még egy lehetséges magyarázat. A kis szabó kissé bizonytalannak találta, de mégiscsak stimmelt.

Ha feltesszük, hogy nem egy emberről van szó, hanem kettőről: egyik az öregasszonyok gyilkosa, akiről senki a világon semmit sem tud, azt az egyet kivéve, hogy három héten belül a hatodik áldozatánál tart; a másik valaki, aki szórakozni akar, meg akarja téveszteni polgártársait; s nem lehet-e az is, hogy egy őrült írja a *Loire-i Hírnök*nek azokat a kivágott újságbetűkből összeállított leveleket? …

És vajon miért ne? Ilyen már előfordult. Vannak emberek, akiknek az ilyen ügyek megzavarják a fejét.

De ha ez így volna, ha egy ember helyett kettővel kell számolni, miként láthatja előre a másik, az, aki a betűket kivágja, hogy mit fog csinálni az első?

Mert legalább három gyilkosságot előre bejelentettek. Mindig ugyanazon a módon. A leveleket postán küldték el a *Loire-i Hírnök*nek, és a nyomtatott szavakat többnyire éppen a *Loire-i Hírnök*ből vágták ki, és ragasztották gondosan egymás mellé.

„Hasztalanul hívták segítségül a rendőrség mozgókülönítményét. Holnap, harmadik öregasszony.”

Egyik-másik levél hosszabb volt. Bizonyára sok időbe tellett, amíg minden szükséges szót megtaláltak az újságban, hogy azután mint valami keresztrejtvényt, mondattá állítsák össze.

„Micou detektívfelügyelő, amiért Párizsból jön, nagyon ravasznak hiszi magát, pedig csak ártalmatlan alamuszi. Helytelen, hogy annyi burgundi törkölypálinkát iszik, attól vörös az orra…”

Valóban, Micou felügyelő, akit a Közbiztonsági Osztály küldött le a nyomozás irányítására, nem jön-e időnként a *Café de la Paix*-be, hogy megigyék egy pohárral? A kis szabó is látta. A törzsvendégek bizalmasan faggatták a rendőrtisztet, aki tényleg szívesen fogyasztotta a burgundi törkölypálinkát.

– Nos, felügyelő úr?

– Elcsípjük, ne féljenek. Ezek a rögeszmés őrültek végül mindig elkövetnek valami hibát. Túlságosan elégedettek önmagukkal. Azután annak is szükségét érzik, hogy beszéljenek tetteikről.

És amikor a detektívfelügyelő ezeket a szavakat mondta, a kalapos is jelen volt.

„Az ostobák, akik semmit, de semmit sem tudnak, azt hiszik, gyávaságból van, hogy csak az öregasszonyokat bántom. És ha irtózom az öregasszonyoktól? Nincs jogom hozzá? Csak tartsanak ki továbbra is eddigi véleményük mellett, és akkor, hogy kedvükre tegyek, megölök egy férfit. Méghozzá nagyot. Méghozzá erőset. Nekem igazán mindegy. Akkor aztán majd meglátják, hogy…”

És Kachoudas egészen kicsiny volt, satnya, s alig erősebb, mint egy tizenötéves fú!

– Nézzék csak, a felügyelő úr…

A szabó összerezzent. Éppen Micou felügyelő lépett be, Pijolet, a fogász társaságában. A detektív kövér volt és derűs. Megfordított egy széket, hogy szemben a játékosokkal lovaglómód megülje, s leereszkedően odavetette nekik:

– Ne zavartassák magukat… A nyomozás halad, halad.

– Talált valami nyomot?

A tükörben Kachoudas látta Labbé urat, aki még mindig őt nézte, s ekkor újabb rémület fogta el. És ha Labbé úr ártatlan, ártatlan mindenben, a vénasszonyok ügyében csakúgy, mint a levelekében? Ha úgy szedte fel a papírdarabkát a nadrágja felhajtójába, véletlenül, istentudja hol, ahogy felszednek egy bolhát?

Képzeljük csak magunkat az ő helyébe! Kachoudas lehajolt és fölvett valamit. Labbé úr nem is tudta pontosan, hogy hol szedte fel ezt a papírdarabkát. Mi bizonyítja, hogy nem éppen a kis szabó

ejtette le, kísérelte meg eltüntetni, de összezavarodott, és odanyújtotta neki?

Igen, mi akadályozhatja meg a kalapost, hogy szomszédját, Kachoudas-t gyanúsítsa?

– Egy pohár fehéret...

Annyi baj legyen! Jóval többet ivott a kelleténél, de egy újabb pohárra volt szüksége. Ügy rémlett neki, a kávéház most sokkal füstösebb, mint rendesen, és az arcok is sokkal elmosódottabbak; időnként a játékosok asztala különös mód távolinak tetszett.

No de ilyet! Lehet, hogy ő Labbé úrra gyanakszik, Labbé úr meg őreá! Vajon a kalapos is gondol a húszezerfrankos jutalomra?

Azt állítják, hogy gazdag, és éppen, mert nincs szüksége pénzre, nézi tétlenül üzlete hanyatlását. Már régen meg kellett volna tisztíttatnia kirakatait, még inkább modernizálnia őket, fokozni a kivilágítást, felújítani a készletét. Hiszen igazán nem remélhette, hogy a vevők jönnek és megvásárolják a húsz év előtti divat szerint készített kalapokat, mert ilyenekkel vannak tele a polcai, s még a por is belepi őket.

Ha zsugori, a húszezer frank talán kísértésbe is vinné!

Csak vádolja meg Kachoudas-t... Jó! Előbb mindenki igazat adna neki. Mert Kachoudas éppen azok közül való, akikkel szemben a többiek önként, szíves-örömest bizalmatlanok. Mert Kachoudas nem a városból való, mégcsak nem is az országból. Mert ráadásul fura feje van, és azt is ferdén tartja. No meg amiért egyre szaporodó gyereksereg közepette él, és a felesége alig beszél franciáu...

És aztán? Ha a kis szabó támadt volna az öregasszonyokra az utcán, bizonyára elrabolta volna ékszerüket vagy kézitáskájukat!

Ezeket mondta Kachoudas önmagának, de rögtön utána megjegyezte:

„– És Labbé úr hatvanegynéhány éves korában, egy egész, példaszerűen eltöltött polgári élet után, miért érezte szükségét, hogy sötét utcákon megfojtsa őket?”

Borzalmasan komplikált mindez. Kachoudas már a *Café de la Paix* megszokott környezetét sem találta megnyugtatónak, sőt, Micou detektívfelügyelő jelenlétét sem.

Csak állítsák határozottan Micou előtt, hogy Kachoudas a tettes, és Micou elhiszi.

Csak mondják neki, hogy Labbé úr az, és...

Ezen komolyan kell gondolkodni. Élet és halál kérdése. Vajon a gyilkos nem jelentette-e be az újság hasábjain, hogy ő bizony férfiakat is megtámadhat?

Neki pedig át kell haladnia a rosszul megvilágított Premontreiek utcáján. És éppen a kalaposüzlettel szemben lakik, ahonnan legapróbb cselekedeteit, mozdulatait is kikémlelhetik!

És végül számításba kell venni a húszezer frank kérdését is. Húszezer! Több, mint amennyit hat hónap alatt keres asztala tetején.

– Mondja csak, Kachoudas ...

Úgy érezte, távoli világból tér hirtelen vissza a földre azok közé, akiknek jó ideje még a jelenlétét is elfelejtette. Minthogy nem ismerte fel a hangot, ösztönszerűen a szivarját rágó kalapos felé fordult. De nem a kalapos szólította meg, hanem a felügyelő.

– Igaz-e, hogy gyorsan dolgozik, és nem is drágán?

Egy szempillantás alatt felfogta a nem remélt szerencsés esélyt, és kis híján Labbé úr felé fordult, hogy meggyőződjék, vajon a kalapos nem olvasta-e le arcáról örömét.

A rendőrségre menni nem merészelt volna. Írni habozott volna, mert a levelek megmaradnak, és még kellemetlenségeket okozhatnak. De íme, csoda történt: a nagy főnök, a rend és a törvény képviselője mondhatni felajánlotta, hogy eljön hozzá.

– Gyászesetben huszonnégy óra alatt szállítok öltönyt – mondta, s szerényen lesütötte a szemét.

– Nos, tegyük fel, hogy a hat öregasszonyt gyászolom, varrjon hát nekem egy öltönyt éppen olyan gyorsan. Alig hoztam valamit magammal Párizsból, és az eső sokat ártott a két öltönyömnek. De legalább van tiszta gyapjúszövete?

– A legjobb elbeuf-i szövettel szolgálhatok.

Istenem! Milyen fürgén kalandoztak a kis szabó gondolatai! Talán a négy pohár fehérbor hatására? Annyi baj legyen! Egy ötödiket rendelt, némileg magabízóbb hangon, mint rendesen. Valami csodálatos dolog fog történni. Ahelyett, hogy egyedül térne haza – nem halna-e meg a félelemtől, ha Labbé úrra kell gondolnia, vagy el kell haladnia a Premontreiek utcájának homályos zugai előtt? – hazakísérteti magát a felügyelővel, hogy mértéket vehessen róla. És akkor odahaza, a csukott ajtó mögött...

Nagyszerű volt ez, ilyesmit nem is remélhetett. Felveszi majd a jutalmat. Húszezer frank! És semmit sem kockáztat.

– Ha van öt perce, hogy hazakísérjen, itt lakom mindjárt a szomszédban...

A hangja kissé remegett. Vannak ilyen szerencsés alkalmak, amelyekre úgy számít az ember, hogy nem is mer rájuk számítani,

különösen, ha valaki Kachoudas, és már évszázadok óta megszokta a fenéken-billentést meg a sors hullámzásait.

– ...Mértéket veszek és megígérem, hogy holnap este, ugyanebben az órában...

Milyen jó is lesz: így elillanni! Most már nincs semmi nehézség. Minden rendbejön, akárcsak egy tündérmesében.

A kártyázó vendégek... s a kibicelő Firmin jóakaratú arca – e pillanatban minden arc jóakaratúvá vált... És a kalapos... Minden erejét meg kell feszítenie, hogy ne nézzen rá.

A felügyelő el fog jönni... Együtt mennek el... Benyitnak a boltajtón... Senki sem hallhatja...

,,– Hallgasson ide, felügyelő úr, a gyilkos, az..."

Püff neki! Elég egy rövid mondat, hogy mindent lerontson.

– Részemről igazán nem múlik egy órán...

A felügyelőnek alsózni van kedve és tudja, ha vége a játszmának, a partnerek közül valamelyik bizonyára átadja neki a helyét.

– Holnap délelőtt elmegyek magához... Feltételezem, hogy mindig otthon találom. Ugye?... Egyébként is, ilyen időben...

Többet nem is mond. Oda a szép álom. Holott olyan könnyű lett volna! És holnap reggelre Kachoudas talán már halott. Felesége és gyermekei nem vehetik fel a húszezer frankot, amihez joga van.

Mert mindinkább érzi, hogy joga van hozzá. Most már tudatára ébredt ennek, és lázadozik.

„– Ha még most este eljön, akkor kihasználhatom, hogy..."

Bizony nem sikerült. A kalapos biztosan nevet. A játszmának éppen vége, és a biztosító ügynök átadja helyét a zöldasztalnál Micou felügyelőnek. Nem volna szabad megengedni a detektívfelügyelőknek, hogy kártyázzanak. Különben is: a felügyelőknek félszavakból is mindent érteniök kellene. Kachoudas mégsem rimánkodhat neki, hogy jöjjön és vétessen vele mértéket.

Most azután hogy menjen el? Szokása szerint csak egy félórát marad a *Café de la Paix*-ben, néha valamivel tovább, de nem sokkal. Ez egyetlen szórakozása, az egyetlen bolondéria, amit megenged magának. Azután hazatér. A gyermekseregelt együtt van – az iskolások már hazajöttek – és pokoli zajt csapnak. Az egész házban érezni a konyhaszagot. Dolphine – mert a felesége ezt a nevetséges francia nevet viseli, holott alig beszél franciául – éles hangon kiáltoz a kicsinyekre. Ö pedig ül az asztalán, a félemeleten, közelhúzva a lámpát a munkájához, és hosszú órákon át varr, csak varr...

Rossz szagú, tudja jól. Érezni rajta mind az odahaza oly nagy mennyiségben fogyasztott fokhagyma szagát, mind a felszabdalt, kezelt és kikészített szövetekét. Vannak a *Café de la Paix*-ben olyanok, akik odább húzzák a széküket, valahányszor leül a törzsvendégek asztala mellé.

De vajon ok ez arra, hogy a felügyelő ne jöjjön most mindjárt? Bárcsak valaki elindulna arrafelé, az ő irányába. De a jelenlevők mind a Törvényszéki utca felé laknak. Valamennyien balra térnek be, neki pedig jobbra kell betérnie.

Élet és halál kérdése…

– Ugyanazt, Firmin…

Még egy pohár fehérbort. Annyira retteg attól, hogy a kalapos ő utána hagyhatja el a kávéházat! Aztán meg, miután rendelt, eszébe jutott, hogy ha Labbé úr előtte megy el, akkor meglesheti valahol a Premontreiek-utcájának egyik sötét zugában.

Előtte elmenni, veszélyes.

Utána elmenni még veszélyesebb.

És mégsem maradhat itt élete végéig.

– Firmin …

Habozik. Tudja, hogy helytelenül cselekszik, hogy így lerészegedik, de már képtelen másként tenni.

– Ugyanazt…

Vajon nem reá fognak-e gyanakvó szemmel nézni?

2. Fejezet, melyben a kis szabó tanúja egy vénkisasszony halálának.

– Mathilde hogy van?

Valaki feltette ezt a kurta kis kérdést. De kicsoda? Ekkor már Kachoudas feje nagyon elnehezült, talán már a hetedik pohár fehérbort rendelte meg. Fel is tűnt, annyira, hogy megkérdezték tőle, vajon újabb családi eseményt ünnepel-e? Valószínűleg Germain, a fűszeres tette fel a kérdést. Különben is nincs ennek semmi fontossága. Valamennyien körülbelül egykorúak, úgy hatvan-hatvanöt év között. Legtöbbjük együtt járt előbb az elemibe, azután a középiskolába. Együtt golyóztak. Tegeződnek. Tanúk voltak egymás esküvőjén. Kétségtelen, hogy tizenöt-tizenhét éves korukban egyikük kis barátnője volt az a lányka, aki a másik felesége lett.

Vannak mások is: egy csoport negyven és ötven közötti férfi, akik az idősebbek leváltására készülnek. Ők is kártyáznak, a *Café de la Paix* bal sarkában. Kissé zajosabbak, de csak később érkeznek, úgy öt óra körül, mert még nem jutottak fel a ranglétra megfelelő fokára.

– Mathilde hogy van?

A kis szabó majdnem midennap hallotta ezt a kurta kérdést. Ügy tették fel odavetve, mintha csak azután érdeklődtek volna:

– Még mindig esik?

Mert Mathilde, a kalapos felesége, már egy örökkévalóság óta szinte mitikus személy. Biztosan éppen olyan fiatal leány volt, mint a többi. Talán némelyik játékos udvarolt is neki, és egy félreeső sarokban meg is csókolta. Azután férjhez ment, és kétségkívül minden vasárnap ünneplő ruhában eljárt a tízórás misére.

Tizenöt év óta ott él, a Kachoudas-éhoz annyira hasonló félemeleten, pontosan szemben a kis szabóval, csak a függönyét ritkán vonják félre. Kachoudas nem is látja, és nagytakarításkor is alig fedezi fel arcának tejszerű foltját.

– Mathilde jól van.

Más szóval: az asszony nincs rosszabbul, továbbra is béna, továbbra is minden reggel elhelyezik a fotőjben, minden este az ágyában, de még nem halt meg.

Mathilde-ról beszéltek, és más egyébről. A gyilkosról nem sokat, mert a *Café de la Paix*-ben azt színlelik, hogy csak amúgy felülről érdeklődnek az ily-fajta dolgok iránt.

Kachoudas nem mert elmenni, attól félt, hogy a kalapos utána megy és követi. Tehát ivott. Helytelenül tette, de nem tudott ellenállni. Kétszer-háromszor észrevette, hogy Labbé úr nézi az időt a két tükör között függő öreg ingaórán, de nem töprengett rajta, miért. Csakhogy éppen így tudta meg, hogy pontosan öt óra tizenhét perc volt akkor, amikor a kalapos felállt, és egy pénzdarabbal megkocogtatta a márványasztalt; szokás szerint így szólították Firmint.

– Mennyi?

Érkezéskor kezetszorítanak, távozáskor azonban megelégszenek az egész társasághoz szóló köszöntéssel. Némelyek „Tehát holnap”-pal búcsúznak el, mások „Tehát ma esté”-vel, mert vannak olyanok, akik vacsora után újra találkoznak egy másik játszmánál.

– Megvár a Premontreiek utcájának egyik beszögelésénél, és amint elhaladok, rámveti magát…

Csak ki tudná fizetni időben a fogyasztását, és rögtön a kalapos után mehetne, hogy ne veszítse szem elől! Ő a kisebb és a soványabb kettőjük közül. Megeshetik, hogy ő fut gyorsabban. Tehát a legjobb, ha rövid távolságban követi a másikat, készen arra, hogy a legkisebb gyanús mozdulatára kereket oldjon.

*

A két férfi néhány másodpercnyi időközben távozott. Elég különös, de a kártyázók nem a kalapos, hanem a kis szabó után fordultak meg, mert látszott rajta, hogy zavarban van, valami bántja. Ki tudhatja, valamelyikük nem mormolta-e: „És ha ő az?” Erős szél fújt. Az utcák sarkán a szél hatalmas csapást mért a befordulókra, kétrét görnyesztette, vagy félig hátradöntötte az embert. Esett. A kis szabónak már csuromvizes volt az arca, teste didergett a vékony esőköpenyben.

De ezt igazán nem találta fontosnak. Szorosan a másik nyomában lépkedett. Közelről kellett követnie. Ez volt az egyetlen menekülési lehetőség. Még háromszáz méter, kétszáz méter, és hazajut, bezárkózhatik, elbarikádozhatja magát, várva a detektívfelügyelő másnap reggeli látogatását.

Számolta a másodperceket, és íme, a kalapos túlhaladt üzletén, ahol homályosan ugyan, de látni lehetett a pult mögött a vörös

hajú segédet. Kachoudas is túlment a boltján, majdnem anélkül, hogy tudott volna róla; láthatatlan erő ösztökélte, hogy továbbra is kövesse a kalapost.

Miként az előbb, most is csak ők ketten jártak az utcán, csak ők ketten rótták annak a mind néptelenebb városnegyednek az utcáit, ahová behatoltak.

Mindegyik oly tisztán hallotta a másik lépteit, akárha saját lépteinek a visszhangja lett volna. Tehát a kalapos tudta, hogy követik.

És Kachoudas majd meghalt a félelemtől. Megállhatott volna, megfordulhatott volna, hogy hazamenjen. Kétségtelenül. Talán. Csakhogy ez eszébe sem jutott. Bármily különösnek is tetszik, ehhez túlságosan félt.

Követte a másikat. Mintegy húsz méternyi távolságban lépkedett társa mögött. Olykor megesett, hogy az esőben és a szélben fennhangon beszélt magában:

– Vajon ő-e…

Kételkedik-e még benne? Azért vállalkozott-e a követésére, hogy véglegesen tisztázza a dolgot?

Időnként a két férfi, néhány másodpercnyi időközben elhaladt egy-egy kivilágított bolt előtt. Majd, egymás nyomában, mindegyikük újra elmerült a sötétségben, és csupán lépteik zaja jelezte őket egymásnak.

– Ha megáll, én is megállok…

A kalapos megállt, mire ő is. A kalapos újra elindult, és a kis szabó megkönnyebbült sóhajjal ismét utána eredt.

Őrjáratok köröztek a városban, sok-sok őrjárat, ha az újságnak hinni lehet. A rendőrség a lakosság megnyugtatására a biztonsági intézkedések hibátlannak hitt rendszerét állította fel. Valóban – egymás mögött haladva – találkoztak is három egyenruhással, akik döngő léptekkel rótták az utcát és Kachoudas hallotta:

– Jóestét, Labbé úr!

Neki viszont zseblámpával az arcába világítottak, és nem szóltak semmit.

Öregasszony sehol az utcán. Felvetődött a kérdés: vajon a gyilkos merre keresi vénasszony áldozatait? Otthon rejtőzködnek, csak a napvilágnál járnak ki, és akkor is lehetőleg csak kísérettel. Elhaladtak a Szent János templom mellett; a templomkapu halovány fényben derengett. De a vénasszonyok már három hete nem jártak vecsernyére.

Az utcák mind keskenyebbek lettek. Üres telkek is voltak erre, és a házak között palánkok, élősövények.

– Kicsal a városból, hogy megöljön…

Kachoudas nem bátor ember. Mind jobban rettegett. El volt szánva, hogy a kalapos legkisebb mozdulatára segítségért kiált. Ha követte, nem egészen a maga akaratából történt.

Csendes utca következett, benne új házak. Lépteik sokáig kopogtak a kövezeten, aztán, hirtelen, semmi. Egyáltalán semmi, mert Kachoudas is ugyanakkor állt meg, mint az, akit követett, és akit nem látott.

Hova tűnt a kalapos? A járda sötét. Az utcán három lámpa, az is messze egymástól. Néhány ablak is világos, és az egyik házból zongoraakkordok szűrődtek ki tompán.

Mindig ugyanaz a zenei frázis, biztosan egy etűd – Kachoudas nem járatos a muzsikában –, egy tanítvány ismételhette szünet nélkül, és mindig ugyanazzal a hibával a végén.

Vajon elállt az eső? Mindenesetre Kachoudas nem vette többé tudomásul az esőt. Nem mert sem előrelépni, sem hátra. Rettegett a legkisebb nesztől is. Félt, hogy az átkozott zongora miatt nem hallja meg a lépéseket.

Ugyanaz a zenei frázis ötször, tízszer, azután hirtelen kattant a zongora fedele. Világos. Az órának vége. Zaj támadt a házban, kiáltások hallatszottak, nyilván a zongora mellől szabadult kislány visszaért fivéreihez és húgaihoz.

Valaki öltözködött, hogy elhagyja a házat, és azt mondta kétségkívül az édesanyának:

– Halad a kicsi… De a bal keze… Okvetlenül szükséges, hogy sokat gyakoroljon a bal kezével…

És az a valaki – nyílt a kapu, téglalap alakú, sárga világosság rajzolódott ki – ez a valaki egy vénkisasszony volt.

– …

– Biztosítom, Bardon-né… Az a százméter, amit meg kell tennem…

Kachoudas lélegzeni sem mert. Nem jutott eszébe, hogy odakiáltsa:

„– Maradjon ott, ahol van… Főként, ne mozduljon!”

Pedig már tudta. Most már értette, hogyan is történik ez. A kapu becsukódott. A vénkisasszony, aki egy kissé mégiscsak izgulhatott, lelépdelt a lépcső három fokán, és sietve elindult szorosan a házak mellett.

Ebben az utcában lakott, ugyebár? Majdnem otthon volt. Itt született, ebben az utcában. Játszott valamennyi küszöbön, a járdán, ismert minden követ.

Könnyű, gyors léptekkel haladt... aztán egyszerre csak elült a léptek zaja.

Mindössze annyi hallatszott, hogy a léptek elmaradnak. Teljes csend... Valami bizonytalan neszezés, ruhasuhogáshoz hasonló. Vajon egyáltalán meg bírt volna mozdulni? S ha meg, használt-e volna ez bármit is? És ha segítségért kiált, vajon lett volna bátorsága valakinek is, hogy kijöjjön a házából?

Kachoudas szorosan a falhoz lapult, és inge nem a vékony köpenyen áthatoló esőtől tapadt a testéhez, hanem az izzadságtól.

Hű!... Ő sóhajtott. Talán a vénkisasszony is – s akkor ez volt utolsó sóhajtása –, vagy a gyilkos is?

Újra felhangzottak a léptek, ezúttal férfiléptek, most az ellenkező irányból. S a léptek Kachoudas-hoz közeledtek. Előbb még oly bizonyos volt benne, hogy gyorsabban tud futni, mint a kalapos – és most mégcsak a cipőtalpát sem tudta felemelni a járda kövéről!

A másik mindjárt meglátja. De vajon nem tudja-e a másik, hogy itt van, vajon nem érezte-e maga mögött a *Cajé de la Paix*-tól idáig?

Nincs semmi fontossága. A kis szabó mindenképp ki van szolgáltatva a másik kénye-kedvének. Pontosan így érezte, és meg se kísérelte, hogy kétségbe vonja. A kalapos hirtelen emberfölötti méreteket öltött a szemében, és ha szükséges, Kachoudas kész térden állva megesküdni neki, hogy egész életén át hallgatni fog. A húszezer frank ellenére is!

Nem mozdult és Labbé úr mind közelebb jött. Mindjárt súrolják egymást. Lesz-e az utolsó pillanatban Kachoudas-nak annyi ereje, hogy futásnak eredjen?

És ha elfutna, vajon nem őt vádolnák a gyilkossággal? A kalaposnak mást sem kellene tennie, csak segítségért kiáltania. Nyomon követnék a menekülőt, és elfognák.

„– Miért szaladt el?”

„– Mert...”

„– Vallja be, hogy meggyilkolta a vénkisasszonyt...”

Csak ők ketten jártak az utcán és semmi jel sem mutatott arra, hogy nem az egyik a bűnös, hanem a másik. Labbé úr értelmesebb, mint a kis szabó. Tekintélyes férfi, a városban született, tegezi a magasállású embereket, és egyik unokatestvére országgyűlési képviselő.

– Jóéjszakát, Kachoudas!...

Bármily valószínűtlennek lássék is, mindössze ennyi történt. Homályban meghúzódó alakját Labbé úr alig láthatta. Hogy

bevalljuk a teljes igazságot, Kachoudas fellépett egy küszöbre s megfogta a kapucsengő zsinórját, készen arra, hogy teljes erejéből megrántsa.

És íme, a gyilkos, miközben elhaladt előtte, nyugodtan köszöntötte, kissé tompa, de nem különösen fenyegető hangon.

– Jóéjszakát, Kachoudas!...

Ö is megpróbálta, hogy szóljon. Udvariasnak kell lennie. Parancsoló szükségét érezte, hogy udvarias legyen az olyan férfiakkal, amilyen a kalapos, és visszaköszönjön. Hasztalan nyitotta ki azonban a száját. Semmiféle hang nem hagyta el. És a lépések már távolodtak.

– Jóéjszakát, kalapos úr!...

Hallotta, hogy így szól, de túlságosan későn, akkor, amikor a kalapos már messze járt. Elővigyázatosan nem mondta ki a nevét, nehogy bajba hozza Labbé urat. Tökéletesen így történt!

Ottmaradt a küszöbön. Nem volt semmi kedve, hogy odamenjen és megnézze a vénkisasszonyt, aki alig egy félórája még zongoraleckét adott, de azóta végleg átköltözött egy másik világba.

Labbé úr már messze járt.

És ekkor, hirtelen rátört a pánik. Nem maradhatott azon a helyen. Félt. Érezte, hogy amilyen gyorsan csak bírja a lába, el kell innen távolodnia; de egyszersmind attól is félt, hogy belebotlik a kalaposba.

Itt kockáztatja, hogy másodperceken belül letartóztatják. A járőr csak nemrég világított az arcába kézilámpájával. Látták, felismerték. Mivel magyarázná meg jelenlétét ebben a városnegyedben, ahol semmi dolga, és ahol éppen az imént gyilkoltak meg valakit?

Annyi baj legyen! A leghelyesebb, ha mindent elmond a rendőrségen. Elindult. Sietett, és közben mozgott az ajka.

„– Én csak egy szegény kis szabó vagyok, felügyelő úr, de gyermekeim életére esküszöm...”

A legkisebb neszre is összerezzent. Miért is ne lesne rá a kalapos egy sötét zugban, ahogy a vénkisasszonnyal tette?

Kerülő utakon ment hazafelé, beleveszett ismeretlen kis utcák útvesztőjébe.

Nem láthatta előre, hogy éppen ezt az utat fogom választani... Végeredményben nem is olyan nagyon ostoba.

„– Meg akarom önnek mondani a teljes igazságot, de okvetlenül rendelje mellém egy-két emberét, hogy vigyázzanak rám, amíg ő börtönbe nem kerül...”

Ha kell, majd ott vár a rendőrségen. Az őrszobák nem valami kényelmesek, de látott ő már rosszabbat is emigráns-életében. Legalább nem hallja gyermekei zajongását, az is valami.

A rendőrőrszoba nincs is nagyon messze. Két utcával odább a Premontreiek utcájától. Már észre is vette a vörös lámpát a „Rendőrség" felirattal. Biztosan most is, mint rendszerint, egy-két rendőr posztol mindjárt a küszöbön. Már semmi kockázat. Megmenekült.

– Rosszul tenné, Kachoudas úr ...

Azonnal megállt. Valódi hang szólt így hozzá, húsból és vérből való ember hangja, a kalaposé. És a kalapos is ott állt előtte, szorosan a fal mellett, nyugodt arcát alig látta a homályban.

Vajon tudja az ember, mit csinál ilyen pillanatokban? Ő csak dadogott:

– Bocsánatot kérek...

Mintha valakit meglökött volna az utcán. Mintha egy hölgy lábára lépett volna.

Aztán, mert többet nem szóltak hozzá, mert békén hagyták, hát megfordult. Nyugodtan. Nem szabad, nem szabad, hogy azt higgyék, menekül. Ellenkezőleg, úgy kell járnia, mint egy normális embernek. Nem követték rögtön. Időt hagyott neki, hogy odábbálljon. Végül felhangzottak a léptek, nem gyorsabban és nem lassabban, mint az övéi. Tehát a kalaposnak már nem lenne ideje, hogy utolérje.

Ez már az ő utcájuk. A boltja, a sötét szövetekkel és néhány divatképpel a kirakatban. És a másik bolt, ott szemben.

Kinyitotta az ajtaját, becsukta, megfogta a kulcsot és megfordította a zárban.

– Te vagy az? – kiáltotta felesége odafentről.

Mintha más is lehetett volna ebben az órában és ebben az esős időben.

– Töröld meg jól a lábadat...

Csak akkor kérdezte meg önmagától, ébren van-e. Felesége azt mondta neki, miután átélte azt, amit átélt, s mialatt a szemközti járdán, üzletének ajtaja előtt, kirajzolódott a kalapos testes árnyképe!

– *Töröld meg jól a lábadat.*

Hiszen el is ájulhatott volna. És akkor a felesége ugyan mit mondana?

3. Fejezet, Kachoudas elhatározásairól és a kalapos gondoskodásáról.

Kachoudas a földön térdelt, hátatfordítva az ablaknak, és előtte, néhány centiméterre az orrától, egy álló férfi két kövér combja, kövér hasa. Az álló férfi Micou detektívfelügyelő, akivel a megelőző est új drámája nem tudta elfeledtetni öltönyét.

A kis szabó megmérte a derékbőséget, a csípőbőséget, nyálával megnedvesítette ceruzáját és beírta a számokat a padlóra maga mellé helyezett piszkos füzetbe, azután megmérte a nadrág hosszát kívül a derékig, és belül a lábak között. És Labbé úr ezalatt ablakának csipkefüggönye mögött állt, éppen szemben, ugyanabban a magasságban. Volt közöttük nyolc méternyi távolság? Alig.

Kachoudas mindenek ellenére fagyos borzongást érzett a tarkóján. A kalapos nem fog lőni, erről meg volt győződve. De vajon valóban biztos lehet-e az ember valami felől? A kalapos nem fog lőni, elsősorban azért, mert nem olyan ember, aki tűzfegyverrel gyilkol. És a gyilkosoknak éppen úgy megvannak a megrögzött szokásaik, mint a többieknek. Módszereiken nem szívesen változtatnak. Azután meg, ha lőne, akkor okvetlenül elfognák.

Végül pedig, és mindenekfölött ez a fontos, a kalapos megbízik Kachoudas-ban. És ez a dolog lényege. Vajon a kis szabó, térdelő helyzetben, miközben mértéket vesz, nem mormolhatná-e el a kissé zsíros szobornak:

„– Ne moccanjon. Ne árulja el magát. A gyilkos a kalapos, itt szemben. Az ablaka mögött áll és leskelődik ránk...”

Nem tette. Szerény és ártatlan kis szabóként viselkedett. A félemelet bűzlött, de Kachoudas-t ez nem zavarta, hozzászokott már a kikészített szövetekből áradó szaghoz, mely annyira beléívódott, hogy mindenüvé magával hurcolta. Labbé úrnál, itt szemben, a nemez- és enyvszagot érezni, és az még kellemetlenebb, mert émelyítőbb. Minden mesterségnek megvan a maga szaga.

Ha már itt tartunk, milyen szagúnak kellene lennie egy detektívfelügyelőnek? Íme, pontosan erre gondolt e pillanatban, ami arra vall, hogy némileg már visszanyerte szellemi szabadságát.

– Ha késő délután el tud jönni próbára, akkor remélhetőleg holnap reggelre szállíthatom az öltönyt...

És aztán a felügyelő mögé lépett, kinyitotta neki az ajtót, amelynek csengője menten megszólalt.

Még csak nem is tett célzást a gyilkosra, sem az előtte való est vénkisasszonyára, akit Mollard kisasszonynak, Iréné Mollardnak hívtak, és akinek az újság egy egész első oldalt szentelt.

Pedig nyugtalan volt Kachoudas éjszakája, annyira nyugtalan, hogy a felesége fel is keltette s azt mondta:

– Próbálj egy kicsit nyugodtabban maradni. Állandóan rugdosol.

Nem tudott újra elaludni. Órákon át töprengett, és ettől úgy érezte a fejét, mintha vasabroncsba szorult volna. Reggel hat órára belefáradt az ágyban való töprengésbe és felkelt. Miután egy csésze kávét főzött a rezsón, átment a műhelybe és tüzet gyújtott.

Természetesen villanyt is kellett gyújtania, mert a nap még nem kelt fel. Pontosan szemben, szintén égett a villany. A kalapos évek óta reggel fél hatkor kelt. A függönyök miatt sajnos nem lehetett látni, mit csinál, de az ember kitalálta.

A felesége senkit sem akar látni. Ritkán fordult elő, hogy valamelyik barátnője bejusson hozzá, de a látogató nem marad sokáig. Labbéné nem tűrte, hogy a takarítónő gondozza, pedig az minden reggel hétkor jött és csak este ment el.

Labbé úrnak kellett mindent csinálnia, rendbehozni a hálószobát, feltörölni a port és felvinni a feleségéhez az ételt. Neki kellett cipelnie feleségét az ágyból a fotőjbe, és azonkívül naponta hússzor felcsörtetnie az üzletből az emeletre vezető csigalépcsőn. A jeladásra! Mert volt egy jeladás. A kalapos egy botot helyezett a fotőj mellé és a béna asszony bal kezében még volt annyi erő, hogy megfogja és verje vele a padlót.

A kis szabó asztalán ülve dolgozott. Munka közben jobban tudott gondolkodni.

– Vigyázat, Kachoudas – figyelmeztette magát. A húszezer frankot nagyon jó volna megkaparintani, bűn volna elmulasztani ezt az alkalmat. Hanem az élet, az is valami! Még az Örményföld távoli határvidékeiről idekerült kis szabó élete is. A kalapos, habár őrült is lehet, mégis értelmesebb nálad. Ha letartóztatnák, bizonyítékok hiánya miatt valószínűleg újra szabadon bocsátanák. Hiszen nem az az ember, aki a kivágott papírszeletkéket szórakozásból a házában szerte hagyja...

És igaza volt, hogy nem siette el, hogy ennyit töprengett; mert íme, tűjét Öltögetve eszébe jutott valami. A *Loire-i Hírnök*höz küldött levelek szövege teljes oldalnyit tett ki. Órákig tartó

türelem kellett hozzá, hogy megtalálják, kivágják, felragasszák a szavakat, s olykor a különálló betűket.

Nos, odalenn, a kalapos boltjában egész nap ott tartózkodott Alfréd, a vörös hajú segéd. A bolt mögött volt ugyan egy műhely, tele fatompokkal, amelyekre Labbé úr ráhúzogatta a formálásra váró kalapokat, de a műhelyt egy üvegezett kémlelőnyílás kötötte össze az üzlettel.

A konyhában és a többi szobában a takarítónő uralkodott. Egyetlen olyan helyiség maradt, ahol a gyilkos békésen átadhatta magát türelmet igénylő munkájának: a felesége hálószobája, amely egyúttal az ő hálószobája is, és ahová belépnie senkinek sem szabad.

És Labbéné meg se tud mozdulni, képtelen néhány indulatszón kívül mást is mondani. Vajon mit gondolhat, látva férjét, hogy naphosszat papírszeletkéket vagdos ki az újságból?

„– Egyébként, drága kis Kachoudas-m, ha most feladod és végül majd felfedeznek valami bizonyítékot, azok az urak (a rendőrség embereit értette, közéjük számítva új rendelőjét, a felügyelőt is), azt állítják majd, hogy mindent ők csináltak és elorozzák előled a húszezer frank legnagyobb részét…”

A rettegés, hogy elveszíti a húszezer frankot, és a rettegés Labbé úrtól, ettől fogva leglényegesebb érzésévé vált.

Nos, a kalapostól kilenc óra után már szinte nem is félt többé. Éjfélkor, hirtelen, mintha csak elvágták volna, már nem lehetett hallani a víz csobogását az ereszcsatornákban, az eső dobolását a háztetőn, a szél fütyülését az ablaktáblák résein át. Mintha csoda történt volna, két hét után elállt az eső, a vihar megszűnt. Igaz, hat órakor még vékonyszálú eső szemelt, de oly finoman, hogy szinte nesztelen és láthatatlan maradt.

A járdakövezet nagy foltonként nyerte vissza eredeti, szürke színét, és az emberek kint az utcákon esernyő nélkül közeledtek. Szombat volt, hetivásár napja. A hetivásár piacát az utca végében, egy ódon terecskén tartották.

Kilenc órakor Kachoudas kiment, leemelte az ajtó reteszelő rúdját, kint találta magát a járdán és nekifogott, hogy levegye a sötétzöldre festett, nehéz fatáblákat, melyek kirakatvédőként szolgáltak.

A harmadik fatáblánál tartott – egymásután kellett becipelnie őket az üzletbe –, amikor zajt hallott: szemben, a kalapos kirakatáról is leszedték a hasonló célra szolgáló fatáblát. Erőt vett magán és nem fordult meg. Nem nagyon félt, hiszen a hentes boltja küszöbén a szomszédos fapapucs-kereskedővel fecsegett.

Lépések szelték át az utcát. Megszólalt egy hang:

– Jó napot, Kachoudas!...

És a fatáblával a kezében sikerült is neki, hogy szinte természetes hangon válaszoljon:

– Jó napot, Labbé úr.

– Mondja csak, Kachoudas...

– Szolgálatára, Labbé úr...

– Akadt már őrült a családjában?

A legfurcsább azt volt, hogy első visszahatásképp kutatni, kezdett emlékei között, apjának és anyjának fivéreire, nővéreire gondolt.

– Nem hiszem...

És ekkor Labbé úr, mielőtt megfordult volna, arcán a megelégedettség kifejezésével odaszólt:

– Igazán nem tesz semmit... Nem tesz semmit...

Íme, egész egyszerűen felvették az érintkezést. Voltaképp nem is fontos, mit mondtak egymásnak. Jó szomszédként váltottak néhány szót. Kachoudas nem félt. És vajon a hentes például, aki magasabb és jóval erősebb nála – egy egész disznót szokott vinni a vállán –, vajon a hentes nem fehéredett volna el félelmében, ha kijelentik neki:

– Az a férfi ott, aki nagy komoly és álmatag szemével magára, néz, ő a hét öregasszony gyilkosa.

Kachoudas már csak a húszezer frankra gondolt. A bőrére is, bizonnyal, de inkább a húszezer frankra.

A kicsinyek már iskolában ültek. Legidősebb leánya elment az egységáráruházba, ahol eladónő. A felesége is a piacra.

Ő is felment tehát félemeleti, nyomorúságos fészkébe, felkapaszkodott asztalára, elhelyezkedett, és hozzákezdett munkájához.

Csak egy kis szabó ő, örmény, török vagy szír, maga sem tudja jóformán, micsoda, annyiszor űzték át odalenn a határokon, együtt a többiekkel, százával, ezrével a szegény ördögöket, olyanformán, mint ahogy a folyadékokat öntögetik át egyik üvegből a másikba. Úgyszólván nem is járt iskolába, és senki sem tekintette értelmes embernek.

Labbé úr, szemközt, azzal foglalatoskodik, hogy kalapokat húz a tompokra. Ha nem is ad el sokat, barátai a *Café de la Paix*-ből nála hozatják rendbe a kalapjaikat. Időnként megfigyelhető, hogy mellényben, ingujjra vetkőzve, bejön az üzletébe. Máskor meg a csigalépcsőn felrohan a félemeletre, nyilván hívták a padlóhoz ütögetett bottal.

Amikor Kachoudasné hazatért a piacról, és szokása szerint elkezdett magában beszélni a konyhán, a kis szabó ajkán mosoly játszadozott.

Mit is írt az újság előtte való este, többé-kevésbé találó dolgok között? Mert a rendőrséggel párhuzamosan az újság is folytatott nyomozást. Ezenkívül itt voltak a párizsi riporterek is, akik szintén azon dolgoztak, hogy a gyilkost megtalálják.

„Ha egyenként sorra vesszük a bűncselekményeket, megállapítható…”

Elsősorban is az, hogy nem a város valamelyik meghatározott negyedében követték el a gyilkosságokat, hanem a város legellentétesebb pontjain. *„Tehát”*, zárta le következtetését az újságíró, *„a gyilkos egyik helyről a másikra mehet, anélkül, hogy ez feltűnő lenne. Tehát megjelenése megszokott vagy bizalomgerjesztő, mert jóllehet a sötétségben dolgozik, szükségképpen el kell haladnia a gázlámpák alatt vagy a kirakatok előtt.”*

Továbbá: olyan ember, akinek nincs szüksége pénzre, miután nem rabolja ki áldozatait.

Az aprólékosságig pontos ember, mert semmit sem bíz a véletlenre.

Valószínűleg muzsikus, mert meglepetésszerűen hátulról megtámadott áldozatait hegedű– vagy csellóhúrral fojtja meg.

„Most, ha újra elővesszük a meggyilkolt asszonyok névsorát…”

Ez már Kachoudas érdeklődését is felébresztette.

„…megállapítható köztük valamiféle családias vonás. Elég nehéz pontosan megfogalmazni, miféle. Bizonyos, hogy az áldozatok, polgári és családi állapotukat tekintve nagyon különbözők. Az első egy nyugalomba vonult katonatiszt özvegye, két gyermek anyja, mindkét gyermeke Párizsban nősült. A második egy kis rövidáru-kereskedés tulajdonosa volt, és férje most is alkalmazott a városházán. A harmadik…”

Egy bábaasszony, egy könyvkereskedőnő, egy elég gazdag, járadékból élő asszony, aki saját házában egyedül lakott, egy

félbolond – ugyancsak gazdag – nő, aki kizárólag mályvaszínű ruhában járt, és végül Mollard kisasszony,

Iréne Mollard, a zongoratanárnő.

„Legtöbbjük”, jegyezte meg az újságíró, *„hatvanhárom és hatvanöt év közötti asszony, és kivétel nélkül, valamennyi városunk szülötte.”*

Ez az Iréne keresztnév feltűnt a szabónak. Általában az embert meglepetésként éri, ha egy vénasszonyt, vagy vénlányt Iréne-nek hívnak, méginkább persze, ha Lilinek vagy Cicusnak... Mert elfelejtjük, hogy a nevezett, mielőtt megöregedett volna, fiatal leány volt, és még előbb kislány, gyerek.

Lám-lám! Semmi különös sincs mindebben. És mégis, Kachoudas – mialatt a felügyelő öltönyén dolgozott –, órákon át ezt a kis gondolatot forgatta a fejében.

Mi történik például a *Café de la Paix*-ben? Minden délután jó tucatnyian találkoznak ott. A társadalmi állásuk különböző. Többségük jómódban él, mert úgy hatvanon túl ez a természetes.

Nos, majdnem valamennyien tegeződnek. Nemcsak tegeződnek, hanem úgyszólván saját szókincsük van, mondattöredékekben beszélnek, amelyeknek csak őközöttük van értelme, s ha tréfálkoznak, csak a beavatottak nevetnek rajta.

Miért? Mert együtt jártak elemibe, középiskolába, együtt szolgálták le katonaidejüket.

És Kachoudas éppen emiatt volt és maradt köztük idegen, azért nem hívták soha játszani, kivéve, ha véletlenül hiányzott a negyedik. Így hát hónapokon át türelmesen várta, hogy negyedik lehessen.

„– Megérti, felügyelő úr? Fogadni mernék, hogy a gyilkos hét áldozata éppen úgy ismerte egymást, mint azok az urak a *Café de la Paix*-ben. Csakhogy a vénasszonyok nem járnak kávéházba, s ezért könnyebben vesztik el egymást szem elől. Meg kellene tudni, vajon találkoztak-e? Körülbelül egykorúak voltak, felügyelő úr. És figyeljen csak, eszembe jut egy részlet, amelyet az újság is felemlített. Mindegyiküket ugyanazokkal a szavakkal jellemezték, mindegyikükre azt mondták, hogy *jó családból való és kiváló nevelést kapott...*

Értsük meg jól, Kachoudas nem Micou felügyelőhöz beszélt, nem is valami más rendőrhöz, hanem csak önmagához; mint a felesége – valahányszor elégedett volt önmagával.

„– Tegyük fel, hogy végül is megtudjuk, miként választja ki áldozatait a gyilkos – akarom mondani a kalapos…”

Mert, hogy áldozatait előre kiválasztja, ezt Kachoudas jól látta. Nem azért sétált este az utcán, hogy találomra rávesse magát az első vénasszonyra, aki arra jár. Bizonyíték rá, hogy egyenesen odament ahhoz a házhoz, ahol Mollard (Iréne) kisasszony zongoraleckéjét adta.

Bizonyára ugyanígy kellett tennie az előzőknél is. Mihelyt megtudjuk, hogyan készíti tervét, hogyan állítja össze a névsort…

Igen! Miért is ne volna így? Ügy cselekedett, mintha előre felállított volna egy teljes és végleges névsort. Kachoudas igen jól maga elé tudta képzelni, hogy a kalapos este hazatér és kihúz egy nevet, elolvassa a következőt, és előkészíti valamelyik közeli napra a gyilkosságot.

Hány vénasszony vagy vénlány szerepelt a listán? Hány olyan hatvanhárom és hatvanöt év közötti vénasszony van a városban, aki *jó családból való* és *kiváló nevelést kapott?*

Ha ismerhetnénk a többieket, az életben maradtakat, ha diszkréten szemmel tarthatnánk őket, holtbizonyosan, szükségképpen rajtakaphatnánk a kalapost.

Íme, mire jött rá a kis szabó egészen egyedül, nyomorúságos kis helyiségében, asztala tetején ülve. Nem azért, mert értelmes, körmönfont ember, hanem mert elhatározta, hogy elnyeri a húszezer frankot. És kissé azért is, mert félt.

Délben, mielőtt asztalhoz ült volna, egy pillanatra lement, hogy levegőzzék egy kicsit a járdán, és cigarettát vásároljon a sarki trafikban.

Labbé úr is kilépett boltjából, mindkét keze a felöltője zsebében, de a kis szabó láttára egyiket kihúzta, s barátságosan integetett feléje.

Nagyon jól van ez így. Üdvözlik egymást. Egymásra mosolyognak.

A kalapos kétségkívül egy levelet rejteget a zsebében, és mindjárt be is dobja a postaládába. Minden vénasszony-gyilkosság után ír egy levelet és elküldi az újságnak.

Ez a levél, amelyet Kachoudas a *Loire-i Hírnök*ben este olvashatott, így szólt:

„Helytelen, hogy Micou felügyelő úr úgy bővíti a ruhatárát, mintha még hónapokig itt kellene maradnia közöttünk. Még kettő és azzal vége. Szíves üdvözletemet küldöm kis barátomnak, szemközt.”

Kachoudas a *Café de la Paix*-ben olvasta az újságot. A felügyelő is ott volt, kissé nyugtalankodott az öltönye miatt, látva, hogy a szabó nem dolgozik. A kalapos is jelen volt, és ezúttal az orvossal, a biztosítási ügynökkel meg a fűszeressel kártyázott.

Mégis módját ejtette, hogy Kachoudas-ra nézzen, reámosolyogjon, jóformán minden hátsógondolat nélkül, s talán nem is volt benne semmi hátsógondolat, mintha barátokká lettek volna.

És akkor a kis szabó megértette: a kalaposnak jólesik, hogy van legalább egy tanúja, valaki, aki mindent tud, s aki munkában látja.

Hogy van valaki, aki voltaképp csodálja!

Ö is mosolygott, ha egy kicsit kényszeredetten is.

– Mennem kell, hogy dolgozzam az öltönyén, felügyelő úr… Egy órán belül felpróbálhatja… Firmin!

Habozott. Igen vagy nem? Igen. Egy pohár fehér bort, de gyorsan! Valaki, aki nemsokára húszezer frankot nyer, igazán megengedhet magának két pohár fehér bort.

4. Fejezet,
melyben egy nem is keresztény kis szabó megmenti Orsolya főnöknő életét.

Minden nagyon hatásos volt. Már a harang is, amelyet a kis szabó megszólaltatott, amikor a kapunál a jelzőcsengettyű fogantyúját meghúzta, s a zengő-bongó hang hullámai vég nélkül verődtek vissza az elhagyottnak rémlő, nagy épületben. Aztán ez a szürke kövekből rótt, hatalmas homlokzat meg a beredőnyözött ablakok, ahonnan gyenge világosság szüremlett ki, és ez a nehéz, fénymázas kapu, fényesre pucolt rézkilincseivel! Szerencsére nem esett már és így nem volt sáros a cipője.

Nesztelen lépteket hallott. Nyílt a kémlelőablak, rácsos, akárcsak egy börtönablak, mögötte kövér, sápadt arcot sejtett, s könnyű nesz ütötte meg a fülét, nem lánccsörgés, hanem a rózsafüzér csörgedezése.

A kapus-nővér szótlanul fürkészte a kis szabót, aki végül is eldadogta:

– A főnöknővel szeretnék beszélni, kérném szépen…

E pillanatban elfogta a félelem.. Remegett. Az utca teljesen elhagyott. A kártyapartira számított. De vajon Labbé úr nem adhatta-e át a helyét? És Kachoudas éppen itt kockáztatott a legtöbbet.

Ha a kalapos követte, ha a kalapos itt rejtőzik valahol a homályban, ezúttal, iménti mosolya ellenére, habozás nélkül végezne vele, akárcsak a vénasszonyokkal.

– A főnöknő a refektóriumban tartózkodik.

– Lenne oly szíves megmondani neki, hogy nagyon sürgős, élet-halál kérdése…

Biztos, hogy arcéle nem keresztény arcél, s ezt még soha nem sajnálta ennyire, mint most. Topogott, mint valaki, aki sürgős szükséget érez.

– Kit jelentsek be?

De nyissa már ki a kaput, az isten szerelmére!

– A nevem semmit sem mondana. De magyarázza meg, hogy az ügy elsőrendű fontosságú…

Az ő számára! A húszezer frank kedvéért.

A kapusnővér nesztelen léptekkel elment, s végtelen ideig maradt távol, végül mégiscsak visszatért és elszánta magát, hogy kinyisson három-négy jól olajozott zárat.

– Ha úgy tetszik, kövessen a fogadószobába…

A levegő langyos, szinte émelyítő, kissé édeskés. Minden elefántcsont színűre van festve, csak a bútorok feketék, s a csend olyan mély, hogy négy-öt nagy falióra ketyegését is hallani, és közülük nem egy igen messze lehet.

Le sem mert ülni. Nem tudta, hogyan viselkedjék. Sokáig váratták, és azután hirtelen összerezzent, mert egy öreg apácát látott maga előtt, pedig nem is hallotta, hogy jön.

– Hány éves lehet? – kérdezte magában, mert nehéz eltalálni egy nagybóbitás kedvesnővér korát.

– Velem kíván beszélni?

A kis szabó előbb hazulról Cujas úrnak, a második meggyilkolt vénasszony férjének telefonált, annak, aki a városházán volt alkalmazott. Cujas úr még hivatali szobájában tartózkodott, a „talált tárgyak” irodájában.

– Ki van a telefonnál? – kiabálta türelmetlenül.

Jó időbe telt, amíg Kachoudas végre válaszolni merészelt:

– Micou felügyelő egyik beosztottja… Azért telefonálok, hogy megkérdezzem, Cujas úr tudja-e, hol folytatta felesége az iskolai tanulmányait…

A Szeplőtlen-Fogantatás zárdájában, természetesen! Előreláthatóvolt, hiszen kiváló nevelését emlegették.

– Bocsásson meg, főnöknő.

Makogott. Még soha életében nem érezte magát ilyen kényelmetlenül.

– Meg szeretném kapni azoknak a növendékeknek a névsorát, akik az önök intézetében nevelkedtek és ma körülbelül hatvanhárom… hatvannégy évesek… vagy…

– Hatvanöt éves vagyok.

A zárdafőnöknő arca mintha rózsaszín viaszból lett volna, szeme világoskék. Miközben figyelmesen vizsgálta a látogatót, az övéről csüngő nehéz olvasó füzérszemeivel játszadozott.

– Ön… ön… ha… halott lehetne, főnöknő …

Rosszul nyúlt a dologhoz. Teljesen elvesztette lélekjelenlétét. Főként azért, mert most már kezdett bizonyos lenni afelől, hogy megkapja a húszezer frankot.

– Ugye… Mollard kisasszony itt végezte a tanulmányait?

– Egyik legragyogóbb tanítványunk volt…

– És Cujas-né …

– Desjardins, a leánynevén …

– Hallgasson meg, kedves nővér… Ha ugyanabba az osztályba jártak…

– Ugyanabba az osztályba jártunk… Éppen ezért, ma már…

Hanem a kis szabónak nem volt ideje, hogy végighallgassa a főnöknőt.

– Ha megkaphatnám azoknak a kisasszonyoknak a névsorát, akik abban az időben…

– Ön a rendőrségtől jött?

– Nem, asszonyom… Akarom mondani, főnöknő… De éppen olyan, mintha… Képzelje el, tudom!

– Mit tud?

– Vagyis jobban mondva, úgy hiszem, hogy tudni fogom… Előfordul, hogy távozik innen?

– Minden hétfőn a Püspöki-palotába megyek…

– Hány órakor?

– Négykor…

– Ha olyan szíves volna és összeállítaná részemre a névsort…

Ki tudja? A főnöknő talán arra gondol, hogy ő a gyilkos. De nem. Az apáca nyugodt maradt, sőt derűs.

– Abból az évfolyamból nem maradt már sok tanítvány… Néhányan meghaltak, sajnos!… Némelyek éppen legújabban…

– Tudom, főnöknő…

– Armandine-en és rajtam kívül…

– Főnöknő kérem: Armandine kicsoda?

– Armandine d'Hautebois… Biztosan kellett hallania róla… Mások elhagyták a várost, és mi nyomukat vesztettük… De figyeljen ide!… Várjon csak rám egy pillanatig…

Végtére is, talán még az apácák is boldogok, ha valami szórakozást találnak. A főnöknő csak néhány pillanatig maradt távol. Egy elsárgult fényképpel tért vissza. A csoportképen két sorban fiatal lányok, valamennyien ugyanabban az egyenruhában, ugyanazzal a szalagra fűzött éremmel a nyakukban.

Voltak köztük kövérek és soványak, csúnyák és csinosak, és volt köztük egy szörnyű rút, olyan, mint valami korpából összeragasztott játékbaba és a zárdafőnöknő szerényen megjegyezte:

– Ez itt, látja, én vagyok…

Majd ujjával egy satnya kislányra mutatott.

– Ez itt Labbéné, a kalapos felesége… Ez, aki kissé kancsalít…

A kalaposnak igaza volt: azok közül, akik még életben maradtak, és továbbra is a városban laktak, nem számítva a kalapos feleségét, már csak ketten maradtak: a főnöknő és d'Hautebois asszony.

– Labbéné nagyon beteg... El kell mennem hozzá, szombaton látogatom meg, most is, mint minden évben, mert jövő szombaton lesz a születésnapja, és nekem, internátusbeli barátnőimmel az a szokásom, hogy...

– Köszönöm, fönöknő...

Megtalálta! Megszerezte a húszezer frankot! Mindenesetre meg fogja szerezni! A kalapos valamennyi áldozata ott van a fényképen. És azok ketten, akik Labbénén kívül még életben voltak? Nyilvánvaló, hogy az ő közeli végüket jelentette be a gyilkos.

– Nagyon köszönöm, főnöknő... Sürgősen el kell mennem... Várnak rám...

Egyébként ez igaz is volt. Micou felügyelő nem sokáig fog késni, eljön, hogy felpróbálja öltönyét. A kis szabó talán nem úgy viselkedett, ahogy kellett volna. Nem nagyon járatos a zárdában. Annyi baj legyen, hadd tartsák bolondnak, vagy rosszul neveltnek.

Megköszönte, hajlongott és hátrálva ért el az ajtóhoz. Abban a pillanatban, amikor átlépte a zárda kapujának a küszöbét, hirtelen újra elfogta a félelem, a gondolatra, hogy a kalapos talán ott leselkedik reá a homályban. És nem vitás, hogy ezúttal, ha kilép onnan, ahonnan kilép, vége van.

„– Megmondhatom önnek, felügyelő úr, hogy ki lesz a következő áldozat... Egyik a két asszony közül, akit megnevezek önnek... Előbb azonban arra kérem, adjon nekem valami biztosítékot a húszezer frank tárgyában.”

Igen, ezt fogja mondani. Nyíltan, olyan emberként, aki nem engedi, hogy kibabráljanak vele. Nem ő volt-e az, aki mindent kiderített?

És nem csak véletlenül, ezt hangsúlyozni is fogja az újságírók előtt. A papírdarabka a nadrág felhajtójában!... Igen! És a többi? A zárda? Ki gondolt a zárdára? Kachoudas, senki más! Annyira, hogy a főnöknő neki köszönheti az életét, és d'Hautebois asszony is, aki egy környékbeli kastélyban lakik, és nagyon gazdag...

Gyorsan lépkedett. Szaladt. Időnként megfordult, s hátratekintett. De már látta a házát, a boltját. Forgószélként lépett be. Kedve lett volna hozzá, hogy felkiáltson:

„– Húszezer frankot nyertem!”

Felkapaszkodott a félemeletre. Meggyújtotta a lámpát. Sietve az ablakhoz lépett, hogy leeressze a függönyt.

És ekkor ottmaradt meredten. A térde remegett. Odaát, szemközt, a függönyök szélesre tárva, ami eddig sohasem fordult

elő. A hálószoba kivilágítva, látni a nagy diófa-ágyat, rajta a fehér, tűzdelt ágytakarót és a vörös dunyhát. Látni a tükrös szekrényt, a pipereasztalt, két kárpitozott fotőjt és a falon fényképnagyításokat.

A dunyhán egy tomp, egy fafej.

A szoba közepén két férfi állt békés beszélgetésben: Micou felügyelő és Alfréd, a kalaposüzlet vöröshajú, fiatal segédje.

A hálószoba nagyon dohos lehetett, mert nemcsak a függönyöket tárták szét, hanem az ablakokat is kinyitották.

– Felügyelő úr! – kiáltott át Kachoudas, mihelyt maga is kinyitotta az ablakát.

– Egy pillanat, barátom…

– Jöjjön … Mindent tudok…

– Én is.

Ez nem igaz. Nem lehet igaz. Azaz mégis. Ahogy figyelmesen nézte az egyik fényképet, az ágytól jobbra, Kachoudas felismerte rajta a zárdabeli fiatal lányok csoportját.

Kihajolt az ablakon, s megállapította, hogy az ajtó előtt rendőr áll. Leszáguldott a lépcsőn, átrohant az utcán.

– Hova mész? – kiáltott rá a felesége.

Megvédelmezni a húszezer frankot!

– Mit csinálsz?

– A felügyelő vár…

Behatolt a kalapos boltjába, felkapaszkodott a csigalépcsőn. Hangokat hallott. A felügyelőét:

– Végeredményben, mióta van az az érzése, hogy Labbéné meghalt?

Egy éles női hang:

– Régóta gyanítom… Gyanakodtam anélkül, hogy gyanakodtam volna… Főként a hal miatt…

A takarítónő beszélt. Kachoudas nem láthatta, mert elrejtette a fal.

– Micsoda hal miatt?

– Mindenféle hal miatt: hering, a tőkehal, meg a sárga tőkehal miatt…

– Magyarázza meg …

– Az asszony nem bírta a halat…

– Miért?

– Megártott neki… Úgy látszik, vannak ilyen emberek… Én az epertől meg a paradicsomtól kapok csalánkiütést… Igaz, hogy megeszem, mert szeretem, főleg az epret, de aztán egész éjszaka vakarózom…

– És azután?
– Megígéri, hogy megkapom a húszezer frankomat?
Kachoudas a küszöb előtt állt és felkavarodott a gyomra.
– Tekintve, hogy maga hívta fel elsőnek a figyelmünket...
– Vegye tekintetbe, hogy haboztam, az ember mindig fél, hogy téved... Nem is számítva, hogy magam is öregasszony vagyok... Ugye megérti? ... Szükségem volt bátorságra, ugye, hogy tovább is idejárjak... Ámbár azt gondoltam, hogy nekem, aki tizenöt esztendeje dolgozom náluk, csak nem merészel ártani...
– A hal?
– Ó! igen, majd elfelejtettem... Nos! az első alkalommal, amikor halat készítettem neki és az asszonynak húst akartam sütni, azt mondta, felesleges a felesége is megeszi a halat... Ő vitte fel az ételt...
– Tudom... Zsugori volt?
– Megnézte, hogy mire adja ki a garast...
– Mit akar, Kachoudas?
– Semmit, felügyelő úr... De én mindent tudtam...
– Tudta, hogy Labbéné halott?
– Nem, de hogy Orsolya főnöknő és d'Hautebois asszony...
– Miket fecseg itt nekem?
– Meg akarta őket ölni...
– Miért?
Mit használ, ha megmagyarázza neki, ha megmutatja a mellükön érmet viselő fiatal lányok csoportképét, most, amikor már nem remélheti, hogy megkapja a húszezer frankot?
Még ha megosztanák... Habozott, fürkészve nézett az öreg takarítónőre és megértette, hogy szőrösszívű, hogy keményen védelmezné a jussát.
– És ott volt még a zsinór is...
– Micsoda zsinór?
– Amelyiket a múltkor fedeztem fel, amikor a műhelyét takarítottam. Sohasem akarta, hogy abban a helyiségben takarítsak. A távollétében takarítottam ki, mert már igazán nagyon koszos volt. És a kalapok mögött fölfedeztem egy zsinórt, amely a mennyezetről lógott. Meghúztam és ugyanazt a zajt hallottam, mint amikor odafent az asszony a botjával megverdesi a padlót... És akkor írtam önnek...
– Az öltönyöm, Kachoudas?
– Kész lesz, felügyelő úr... De mit csinált a kalapossal?
– Két embert hagytam a *Café de la Paix* előtt, arra az esetre, ha abbahagyná a játszmáját... Reggel kaptuk meg ennek a derék

asszonynak a levelét... Most még hátra van, hogy megtaláljúk Labbéné holttestét; valószínűleg a kertben vagy a pincében ásta el...

*

Egy órával később került elő, nem a kertből, hanem a pincéből, egy réteg beton alól. Most már megtelt a kalapos háza, ott volt a negyed rendőrtisztje, a vizsgálóbíró, az ügyészhelyettes, két orvos – egyikük a *Café de la Paix* törzsvendége –, nem is számítva azokat, akiknek semmi keresnivalójuk sem volt ott, és isten tudja miként jutottak be.

Jöttek-mentek a házban, mindenhez hozzányúltak, a fiókokat huzigálták, tartalmukat kiürítették, a matracokat és a párnákat felhasogatták. Az utcán, hét órakor, több mint ezer ember szorongott, és nyolc órakor a csendőrségnek kellett visszatartania a gyilkos fejére halált követelő, ordítozó, megvadult tömeget.

Labbé úr is ott állt megbilincselve, nyugodtan, fölényesen, kissé úgy, mintha mindez nem is érintené.

– Azzal kezdte, hogy megölte a feleségét...

A kalapos vállat vont.

– Megfojtotta, mint a többit...

A kalapos itt részletekbe bocsátkozott:

– Nem úgy, mint a többit... A kezemmel... Nem bírtam tovább nézni a szenvedését.

– Vagy, pontosabban, ráunt az ápolására...

– Ahogy tetszik. Ön túlságosan ostoba...

– Azután sorra öldöste a felesége barátnőit... Miért?

Vállvonogatás. Csend.

– Mert szokásuk szerint meg-meglátogatták, és maga nem mondhatta mindig, hogy senkit sem akar fogadni...

– Ha ragaszkodik hozzá... Ha már egyszer ennyire ravasznak képzeli magát!

Tekintete keresztezte Kachoudas-ét és úgy tetszett, mintha a kalapos tanújának hívná a kis szabót. Annyira, hogy Kachoudas belevörösödött. Szégyellte azt a bizalmas viszonyt, ami közöttük szövődött.

– A születésnap... – súghatta volna Kachoudas a detektívfelügyelőnek. Labbéné születésnapja a következő szombatra esett. És ezen a napon évről évre, valamennyi barátnője, beleértve Orsolya főnöknőt is, közös látogatást tett nála.

Nem kellett-e addig valamennyivel végezni?

– Őrült? – fordult a felügyelő kíméletlenül Labbé úr jelenlétében a két orvoshoz. Aztán: – Mondja csak, Labbé, maga őrült, ugye?

– Ez bizony könnyen meglehet, felügyelő úr – felelte a kalapos, nyugodtan.

És Kachoudas-ra kacsintott. Semmi kétsége sem lehetett felőle, cinkosán rákacsintott.

Mintha csak azt mondaná:

– Az ostobák! Mi ketten, mi megértjük egymást!

És a kis szabó, aki éppen az imént veszített húszezer frankot – a kis szabó mi mást tehetett, mosolygott. Kissé kényszeredetten, de barátságosan, nagyon jóindulatúan, mert mindenek ellenére is egyet-mást nemrég együtt éltek át.

A többiek, a *Café de la Paix*-beliek, bizonyára együtt jártak a kalapossal iskolába; némelyek talán a kaszárnyának ugyanazt a legénységi szobáját osztották meg vele.

Ámde Kachoudas egy egész bűntényben osztozott vele, s ez mégiscsak másféle bizalmas viszony!

Murányi-Kovács Endre fordítása

HÉT KIS KERESZT

1. Fejezet

– Nálunk az volt a szokás, hogy az egész család együtt ment az éjféli misére – mondta Sommer, aki éppen feketét főzött a villanyrezsón. – A falu félórányira volt a tanyánktól, öten voltunk fiúk. Akkoriban hidegebbek voltak a telek, mert emlékszem, hogy szánkón hajtottunk a templomba.

Lecoeur, aki a több száz dugós telefon-kapcsolótábla előtt ült, hátratolta a füléről a kagylót, hogy ő is hallja a beszélgetést.

– Hol laktatok?

– Lotaringiában.

Lotaringiában negyven évvel ezelőtt sem volt hidegebb a tél, mint manapság, csak a parasztoknak nem volt még autójuk. Hányszor mentél szánkón az éjféli misére?

– Nem is tudom…

– Háromszor? Kétszer? Vagy lehet, hogy csak egyszer? És ez az egy eset csak azért ragadt meg az emlékezetedben, mert akkor még gyerek voltál?

– Mindenesetre amikor hazaértünk, olyan mesés hurkát kaptunk, amilyet azóta sem ettem. És ez nemcsak képzelődés. Anyám sohase árulta el, hogyan csinálja; nem mondta meg, hogy mit tesz bele, amitől annyira más az ő hurkája, mint a többi. A feleségem egyszer megpróbált ugyanolyat készíteni. Megkérdezte a nővéremet, aki azt állította, hogy neki megvan anyám receptje.

Sommer odalépett az egyik nagy ablakhoz, amelyen nem volt függöny – odakint sötét volt –, és megkaparta az üvegét.

– Ni csak! Zúzmara! Ez is a gyerekkoromra emlékeztet. Reggelenként, hogy megmosakodhassam, sokszor meg kellett törnöm a kannába fagyott vizet, pedig benn állt a szobában.

– Mert még nem volt központi fűtés – jegyezte meg csöndesen Lecoeur.

Hárman voltak úgynevezett éjszakások a nagy irodahelyiségben, este tizenegy óta összezárva. Hat óra volt, rájuk tört a szokásos hajnali fáradtság. Az asztalokon ételmaradékok hevertek meg három-négy üres üveg.

Az egyik falon kigyúlt egy aszpirin nagyságú lámpa.

– XIII. kerület – dünnyögte Lecoeur, és újra a fülére húzta a kagylót. – Croulebarbe körzet. – Fogta az egyik dugót, és benyomta a csatlakozó hüvelybe.

– Croulebarbe? Kiment a kocsitok? Mi történt?

– Egy rendőr telefonált a boulevard Massenáról. Két részeg összeverekedett.

Lecoeur gondosan egy kis keresztet rajzolt a noteszében levő egyik oszlopba.

– Ti mit csináltok?

– Csak négyen vagyunk szolgálatban. Ketten dominóznak.

– Hurkát ettetek?

– Nem. Miért?

– Nem fontos. Bontok. A XVI. kerületben van valami.

Lecoeurrel szemben hatalmas Párizs-térkép volt a falra festve, rajta kis lámpák, mindegyik egy-egy őrszobát jelentett. Ha valamelyiket riasztották valamiért, kigyulladt a lámpa. Lecoeur kapcsolt.

– Halló! Chaillot? Kiment a kocsitok?

Párizs húsz kerületében minden egyes kapitányság kék lámpája előtt egy vagy több autó várakozott, hogy az első hívásra a helyszínre roboghasson.

– Hogyan?

– Veronállal.

Hát persze, még egy nő. Már a harmadik ma éjszaka, kettő közülük az elegáns Passy negyedben.

Lecoeur egy másik oszlopba rajzolt keresztet. Mambret űrlapokat töltögetett ki az íróasztalánál.

– Halló! Odéon? Nálatok mi történt? Kocsilopás?

Mambret följegyezte a bejelentést – a kocsilopások őrá tartoztak –, fölvett egy másik telefont, és bediktálta a kocsi adatait Piedboeufnek, a rádiósnak, akinek a hangja pontosan a fejük fölött duruzsolt. Tizenegy óra óta ez volt a negyvennyolcadik lopott kocsi, amelyet Piedboeufnek köröztetnie kellett.

Mások számára karácsony éjszakájának minden bizonnyal különleges hangulata volt. Több százezer párizsi zsúfolódott össze a színházakban meg a mozikban. Késő estéig sok ezren vásároltak a nagyáruházakban, ahol az eladók már alig álltak a lábukon, és mintegy lidérces álomban sürgölődtek a majdnem üres polcok előtt.

Az összehúzott függönyök mögött családok ültek együtt, sült pulyka, no meg a hurka, amelyet – akárcsak Sommerék-nál – gondosan őrzött, anyáról leányra hagyományozott családi recept szerint készítettek.

A gyerekek nyugtalanul aludtak, a szülők meg csöndben rendezgették az ajándékokat a karácsonyfa körül.

Az éttermekben meg a zenés kávéházakban már egy hete minden asztalt lefoglaltak. A Szajna-parton, az Üdvhadsereg bárkája előtt csőlakók álltak sorban, jó illatokat szimatolgatva.

Sommer nős volt, gyerekei is voltak. Piedboeuf, a rádiós ott fölöttük, egy hete volt apa.

Ha nem zúzmarás az ablak, azt se tudták volna, hogy odakinn hideg van, mint ahogy azt sem tudták, milyen színű az éjszaka. Az övék csak sárgás volt ebben az óriási irodában, szemközt az Igazságügyi Palotával, a Rendőr-főkapitányság üresen kongó épületében, amelyet csak holnapután rohannak meg újból az ügyfelek tartózkodási engedélyért, jogosítványért, vízumért, no meg a legkülönbözőbb panaszokkal.

Lenn az udvaron a különleges esetekre fenntartott járőrkocsik álltak készenlétben, a kocsikban szunyókáló rendőrökkel.

De különleges eset nem volt. Erről tanúskodtak a kis keresztek is Lecoeur noteszében. Meg se kellett számolnia őket. Tudta, hogy legalább kétszáz van már belőlük a részegek rovatában.

Pedig ma éjszaka a rendőrök nyilván sok mindent elnéztek. Igyekeztek rábeszélni az embereket, hogy ne csináljanak botrányt, menjenek szépen haza. Csak akkor léptek közbe, ha valaki jócskán fölöntött a garatra, földhöz csapkodta a poharakat, vagy molesztálta a békésen iddogáló vendégeket.

Kétszáz őrizetes – köztük néhány nő – aludt elnehezülten az őrszobák fapriccsein a rács mögött.

Öt késelést jelentettek, kettőt a Porte d'Italie-tól, hármat a Montmartre-ról, nem a Montmartre mulatónegyedéből, hanem a kátránypapírral fedett deszkabarakkok övezetéből, ahol több mint százezer észak-afrikai él.

Néhány gyerek elveszett a miséken a nagy tolongásban, de később megkerült.

– Halló! Chaillot? Hogy van a veronálos nő?

Nem halt meg. Az ilyenek ritkán halnak meg. Többnyire úgy intézik, hogy ne haljanak meg. Elegendő a gesztus.

– Igaz is, a hurka – kezdte Randon, aki egy hatalmas tajtékpipát szívott –, erről jut eszembe…

Sohase tudták meg, mi jutott az eszébe. A sötét lépcsőházból tétova léptek hallatszottak, valaki az ajtót babrálta, és látták, hogy a kilincs megmozdul. A három éjszakás csodálkozva nézett össze: kinek jut eszébe reggel hatkor ide beállítani?

– Szevasztok! – mondta a jövevény, és az egyik székre dobta a kalapját.

– Hát te meg mit keresel itt, Janvier?

Janvier fiatal felügyelő volt a gyilkossági csoportból. Mindenekelőtt a fűtőtesthez lépett, hogy megmelengesse a kezét.

– Unatkoztam odaát egyedül – mondta. – Ha a gyilkos megint akcióba lép, itt értesülök róla a leghamarabb.

Ő is ébren töltötte az éjszakát, de ő az utca túlsó oldalán, a Bűnügyi Rendőrségen.

– Kaphatok? – emelte fel a kávéskannát. – Jeges szél fúj.

Hunyorgott, a füle vörös volt a hidegtől.

– Reggel nyolc előtt itt sem tudunk meg olyasmit, de az is lehet, hogy még tovább kell várnunk – mondta Lecoeur.

Tizenöt éve éjszakázott itt az apró lámpákkal teletűzdelt térkép előtt, a kapcsolótábla mellett. Név szerint ismerte a legtöbb párizsi rendőrt, legalábbis az éjszakásokat. Még apró-cseprő ügyeikről is tudott, mert ha nyugodt volt az éjszaka, ha sokáig nem gyulladtak ki a lámpák, elbeszélgetett velük telefonon.

– Mi újság nálatok?

Ismerte a legtöbb őrszobát is, de nem mindegyiket. El tudta képzelni a légkörüket, a meglazított övvel, kigombolt nyakú zubbonyban pihenő rendőröket, akik talán éppúgy kávét főznek, mint ők itt. De látni soha nem látta egyiküket sem. Az utcán meg se ismerte volna őket. Mint ahogy azokba a kórházakba se tette be még soha a lábát, amelyeknek a nevét ugyanúgy ismerte, mint mások a nagynénjükét vagy a nagybátyjukét.

– Halló! Bichat! Mi van a sebesülttel, akit húsz perce vittek be? Meghalt?

Újabb kereszt a noteszbe. Lecoeurnek nehéz kérdéseket is föl lehetett tenni.

– Hány bűncselekményt követnek el évenként nyereségvágyból Párizsban?

Ő habozás nélkül rávágta: – Hatvanhetet.

– Hány gyilkosságot követnek el külföldiek?

– Negyvenkettőt.

– Hány…

Még büszke se volt rá. Csak lelkiismeretesen végezte a dolgát. Nem kötelezte senki arra, hogy kereszteket rajzolgasson a noteszébe, de így jobban telt az idő, és neki legalább annyi örömet okozott a dolog, mint másnak a bélyeggyűjtés.

Nem nősült meg. A kollégái még azt sem tudták, hol lakik, és mit csinál, ha az éjszakai szolgálat után kilép az irodából. Az igazat megvallva, elég nehéz volt őt elképzelni kint az utcán, mint a többi embert.

– Az igazán fontos dolgok csak akkor derülnek ki, ha az emberek fölkelnek, a házmesterek fölviszik a postát, a szobalányok elkészítik a reggelit és fölébresztik a háziakat.

Ezt tudnia, nem volt nagy dicsőség, hiszen mindig így történt. Nyáron kicsit korábban, télen később ébredt a város. És ma nyilván még később fog ébredni, mert a polgárok jó részének ki kell aludnia alkoholmámorát. Még mindig jártak az utcán, s még kinyílt egy-egy vendéglő ajtaja is, hogy az utolsó vendégek távozhassanak.

Újabb autólopásokat fognak jelenteni. Két-három félig megfagyott részeget is találnak majd az utcákon.

– Halló! Saint-Gervais?

Lecoeur Párizsa egy másik Párizs volt, amelynek nem az Eiffel-torony, az Opera meg a Louvre voltak a nevezetességei, hanem a komor közigazgatási épületek a kék lámpa alatt várakozó járőrkocsikkal s a rendőrök falnak támasztott kerékpárjaival.

– A főnök – mondta Janvier – biztosra veszi, hogy az emberünk elkövet valamit ma éjszaka. Az ilyen éjszakák valók az effajta alakoknak. Az ünnepek fölizgatják őket.

A gyilkos nevét nem ejtették ki, mert nem tudták. Még azt se mondhatták, hogy a „drapp felöltős” vagy a „szürke kalapos” férfi, mert még senki sem látta. Néhány újságíró Monsieur Dimanche-nak – Vasárnap úrnak – nevezte, mert három gyilkosság vasárnap történt, de azután másik öt a hét többi napján, általában hetenként egy, de ez sem rendszeresen.

– Miatta kellett virrasztanod?

Igen, a gyilkos miatt erősítették meg egész Párizsban az éjszakai ügyeletet, ezért sóztak még több túlórát a rendőrök és felügyelők nyakába.

– Meglátjátok – mondta Sommer –, ha elkapjuk, erről is kiderül, hogy flúgos.

– Egy flúgos, aki öl – sóhajtott fel Janvier, és belekortyolt a kávéjába. – Nézd meg, kigyulladt az egyik lámpád.

– Halló! Bercy? Kiment a kocsitok? Hogyan? Egy pillanat. Vízbe fúlt?

Lecoeur habozott, hogy melyik rovatba tegye a keresztet. Volt egy rovat az akasztottak számára, egy azok számára, akik, fegyverük nem lévén, az ablakon ugrottak ki, s külön rovatuk volt a vízbe fúltaknak meg azoknak, akik agyonlőtték magukat…

– Nahát, ide figyeljetek! Tudjátok, mit csinált az imént egy pasas az Austerlitz-hídnál? Ki beszélt az előbb flúgosról? Ez a

pasas követ kötött a bokájára, fölmászott a híd korlátjára, kötelet kötött a nyakába, és a fejébe eresztett egy golyót.

Erre is volt rovat: Neuraszténia!

Most indultak hajnali misére, akik nem mulatták végig az éjszakát. Szipákolva, zsebre dugott kézzel, görnyedten siettek, az erős szélben, amely jeges korbácsként vágott végig a járdákon. Most kezdtek ébredezni a gyerekek is, lámpát gyújtottak, és hálóingben, mezítláb szaladtak a csodálatos karácsonyfához.

– Ha az emberünk valóban dilis volna, a törvényszéki orvos szerint mindig ugyanazzal a módszerrel ölne, legyen az kés vagy revolver vagy akármi.

– Milyen fegyvert használt legutóbb?

– Kalapácsot.

– És azelőtt?

– Tőrt.

– És mi bizonyítja, hogy ugyanarról az emberről van szó?

– Először is az a tény, hogy a nyolc gyilkosság majdnem egymás után történt. Csodálkoznék, ha egyszerre csak nyolc új gyilkos bukkant volna föl Párizsban.

Janvier felügyelő érezhetőleg sokat hallott erről beszélni a Bűnügyi Rendőrségen.

– Meg aztán van ezekben a gyilkosságokban valami hasonlóság is. Az áldozat minden esetben egyedülálló személy, fiatal vagy öreg, de mindig egyedülálló. Olyan ember, aki magányos, család és barátok nélkül él.

Sommer ránézett Lecoeurre, akinek nem tudta megbocsátani, hogy nőtlen, és főleg azt nem, hogy nincs gyereke. Neki már öt volt, és a felesége a hatodikat várta.

– Akárcsak te, Lecoeur! Vigyázz!

– Az is ad némi útbaigazítást, hogy hol garázdálkodik. Egyetlen gyilkosság sem történt a gazdagok lakta vagy akár a polgári negyedekben.

– Pedig lop is.

– Lop, de mindig csak keveset. Kis összegeket, ócska szoknyákba meg matracokba dugott pénzecskéket. Betörni nem tör be sehova, úgy látszik, nincsenek betörőszerszámai, és nyomot soha nem hagy maga után.

Újabb lámpa a térképen. Kocsit loptak a place des Ternes-ről, egy étterem elől, nem messze az Étoile-tól.

– Akik nem találják a kocsijukat, nyilván azon dühödnek föl a legjobban, hogy kénytelenek metrón hazamenni.

Még egy óra vagy másfél, és jön a váltás. Csak Lecoeur marad: egyik kollégája karácsonyra hazautazott a családjához Rouen környékére, és ő megígérte neki, hogy helyettesíti.

Az ilyesmi gyakran előfordult. Olyan megszokott volt, hogy már nem is érezte feszélyezve magát, aki ilyen szívességet kért tőle.

– Mondd csak, Lecoeur, nem tudnál helyettesíteni holnap?

Eleinte még kerestek valami szentimentális ügyet: beteg a mama, temetés lesz, első áldozás. És hoztak neki süteményt, valami jóféle felvágottat, egy üveg bort.

Ha tehette volna, Lecoeur a nap huszonnégy órájából huszonnégyet ebben a helyiségben tölt. Néha ledőlt volna a tábori ágyra, kotyvasztott volna magának valamit a villanyrezsón. Bár ő is volt olyan ápolt, mint a többiek, sőt ápoltabb, mint némelyik – például Sommer, akinek a nadrágja csak ritkán látott vasalót –, fura módon mégis volt benne valami színtelen, fakó, ami elárulta, hogy agglegény.

Nagyító vastagságú, sokdioptriás szemüveget hordott, s ettől nagy és kerek lett a szeme. Amikor levette a pápaszemét, hogy megtörölgesse a mindig a zsebében levő szarvasbőrrel, mindenki meglepődött, mennyire bujkáló, majdnem félénk a tekintete.

– Halló! Javel?

A XV. kerület egyik lámpája gyulladt ki a quai de Javel környékén, a gyárnegyedben.

– Kiment a kocsitok?

– Még nem tudjuk, mi történt. A rue Leblanc-on törte be valaki a segélykérő készülék üvegét.

– És nem szólt bele?

– Nem. Kiment a kocsi, megnézik. Majd visszahívlak.

Párizsban a járdák mentén százával állnak a piros segélykérő készülékek, amelyeknek csak be kell törni az üvegét, és máris létrejön a telefonkapcsolat a legközelebbi kapitánysággal. Egy járókelő törte volna be figyelmetlenségből?

– Halló! Központ? Most jött vissza a kocsink. Nem találtak senkit, nyugodt a környék, de azért kimegy a járőr is körülnézni.

Az utolsó oszlopba, az *Egyéb* rovatba, Lecoeur azért berajzolt egy kis keresztet, csak hogy megnyugtassa a lelkiismeretét.

– Van még kávé? – kérdezte.

– Mindjárt főzök még egyet.

A térképen megint kigyulladt egy lámpa, ugyanaz, amelyik az előbb. Még tíz perc sem telt el az előző hívás óta.

– Javel? Mi történt?

– Még egy segélykérő üvegét betörték.

– Megint nem szóltak bele?

– Egy szót sem. Hülye vicc! Valaki azzal szórakozik, hogy minket riasztgat. De ezúttal megpróbáljuk elcsípni.

– Hol?

– A Mirabeau-hídnál.

– Na fene! Ugyancsak gyorsan jár a pasas.

Valóban jókora távolságra volt egymástól a két segélykérő készülék. De a rendőrök nem nagyon törődtek még ezekkel a hívásokkal. Három napja is betörte valaki az egyik segélykérő üvegét, és kihívóan belekiabált:

– Halál a zsarukra!

Janvier, aki felrakta a lábát a fűtőtestre, már kezdett elbóbiskolni, amikor meghallotta Lecoeur hangját, aki megint telefonált. Félig kinyitotta a szemét, meglátta, hogy az egyik lámpa ég, és álmos hangon megkérdezte:

– Megint ő?

– Igen. Megint betörtek egy üveget, a Versailles-on.

– Hülye dolog! – dünnyögte Janvier, és újból elbóbiskolt.

Csak később fog világosodni. Fél nyolc vagy nyolc előtt semmi esetre sem. Időnként homályosan harangszót lehetett hallani, de mintha egy másik világból jött volna a hang. Azok a szerencsétlen rendőrök biztosan agyonfagytak odalenn a kocsikban.

– Igaz is, a hurka…

– Miféle hurka? – motyogta Janvier. Így félálomban, rózsapiros arccal olyan volt, mint egy gyerek.

– A hurka, amit az anyám…

– Halló! Csak nem azt akarod mondani, hogy betörték az egyik segélykérőd üvegét? … Mi? … Tényleg? A XV. kerületben már kettőt betört… Nem. Nem tudták elkapni… Ugyancsak jól tud futni a pasas. A Mirabeau-hídon kelt át a Szajnán… Azt hinné az ember, hogy a városközpontba igyekszik… Igen, próbáljátok meg…

Újabb kis kereszt. Fél nyolckor, félórával a váltás előtt már öt volt az *Egyéb* oszlopban.

Akár őrült volt az illető, akár nem, jó iramban haladt. Pedig igazán nem kószálásra való volt az idő. Eleinte mintha a Szajna mentén haladt volna, de nem egyenes irányban. Csinált egy vargabetűt Auteuil-be, a gazdagok negyedébe, és betörte egy segélykérő üvegét a rue La Fontaine-en.

– Már csak öt percre van a Bois de Boulogne-tól – mondta Lecoeur. – Ha oda beveszi magát, elveszítjük a nyomát.

De az ismeretlen tett egy félfordulatot, visszatért a rakpartok felé, és betörte egy segélykérő üvegét a rue Bertonon, kétlépésnyire a quai du Passytól.

Az első hívások Grenelle-ből, a sűrűn lakott szegénynegyedből jöttek. Emberünknek csak át kellett mennie valamelyik hídon, és máris minden megváltozott körülötte. Széles utcákon bolyonghat, ahol ilyenkor valószínűleg egy macska se jár. Minden zárva. Léptei visszhangot vernek a keményre fagyott úttesten.

Hatodik hívás: megkerülte a Trocadérót, s már a rue de Longchamp-on jár.

– Ez Hüvelyk Matyinak képzeli magát – jegyezte meg Mambret. – Csak kenyérmorzsa meg fehér kavics helyett betört segélykérőket hagy maga után.

Befutott egymás után még néhány hívás: újabb lopott kocsik, lövöldözés a rue de Flandre környékén; egy sebesült, aki azt állítja, hogy nem tudja, ki lőtt rá, noha egész éjjel együtt látták inni egy férfival.

– Nocsak! Újból a Javel! Halló, Javel!

– Gondolom, megint az üvegtöröd… még nem érhetett vissza oda, ahonnan elindult. Micsoda? De igen, megy tovább. Most valahol a Champs-Élysées környékén kell lennie… Mi? Egy pillanat… Na, mondd… Milyen utca? *Michat?* Mint *chat,* macska, értem. A rue Lecourbe és a boulevard Félix-Faure között… igen… Van ott egy vasúti fölüljáró… Igen, értem, 17-es szám… Ki telefonált?… A házmesterné?… Már ilyen korán fölkelt?… Pofa be, hallgassatok már!

– Nem, ez nem neked szólt. Hanem Sommernak, aki még mindig a hurkájával gyötör minket…

– Szóval a házmesterné… Értem… Egy nagy, szegényes épület… Hétemeletes… Rendben…

Ez a környék tele volt még nem is nagyon régi, de rosszul megépített házakkal. Már akkor rozogának látszottak, amikor a lakók beköltöztek. Az üres telkek közt meredező falakat szinte teljesen beborították a reklámok.

– Azt mondod, a házmesterné hallotta, hogy valaki szalad a lépcsőházban, és hogy a kapu nagy csattanással bevágódik… Hát nyitva volt?… Az asszony nem tudja, hogy lehet? … Hányadik emelet? … Félemelet, udvarra néző lakás… Folytasd… Most látom, hogy kiment a VIII. kerületi kocsi, fogadok, hogy az üvegtörőm… Egy öregasszony… Mi? Fayet anyó? Takarítónő volt… Meghalt? … Ütőfegyverrel?… Ott az orvos?… Biztos vagy benne, hogy meghalt? … Ellopták a pénzét?… Azért kérdem, mert

azt hiszem, volt neki… Igen… Hívj vissza… Ha nem tudsz, majd én odacsöngetek…

Lecoeur odaszólt az alvó felügyelőnek.

– Janvier! Hé, Janvier! Azt hiszem, ez a te ügyed.

– Micsoda? Mi van?

– A gyilkos.

– Hol?

– A Javelen. Fölírtam a címet erre a cetlire. Ezúttal egy öregasszonyt szemelt ki magának. Fayet anyót, egy takarítónőt.

Janvier belebújt a felöltőjébe, megkereste a kalapját, és fölhajtotta maradék kávéját.

– Kié a XV. kerület?

– Gonesse-é.

– Szólj át a Bűnügyire, hogy odamentem.

A következő pillanatban Lecoeur újabb keresztet rajzolhatott a noteszébe, immáron a hetediket az utolsó, az *Egyéb*-oszlopba. Az avenue d'Lénán az Arc de Triomphe-tól százötven méterre törték be az egyik segélykérő üvegét.

– Véres zsebkendőt az üvegtörmelék közt találtunk. Gyerekzsebkendő.

– Monogram nincs benne?

– Nincs. Kék kockás, nem valami tiszta. Az illető kétségtelenül ebbe csavarta bele az öklét, mielőtt betörte az üvegeket.

Léptek hallatszottak a lépcsőházból. Megjött a váltás: a nappalosok. Frissen borotvált, piros, feszes arcbőrük elárulta, hogy nemrég mosakodtak hideg vízben, és hogy kinn jártak a fagyos szélben.

– Hát ti hogy karácsonyoztatok?

Sommer becsukta az ételes dobozát. Csak Lecoeur nem mozdult. Ö marad, ő ebben a csapatban is benne lesz.

A kövér Godin máris magára húzta vászonzubbonyát, mindig ezt hordta munkában. Amikor végre belebújt, vizet tett fel melegedni, grognak. Egész télen náthás volt, jó nagy adag grogokkal gyógyítgatta magát.

– Halló! Igen… Nem, én maradok. Potier-t helyettesítem, hazautazott a családjához… Igen, engem személyesen érdekel… Janvier elment, de átadom az üzenetet a Bűnügyi Rendőrségnek… Egy nyomorék? … Miféle nyomorék?

Mindig nagy türelem kellett az ilyen beszélgetésekhez, főleg az elején, hogy meg is értse a kollégáit, azok ugyanis úgy beszéltek az őket foglalkoztató ügyekről, mintha mindenki tudná, miről van szó.

– Az az épület, mögötte, igen… – mondta Lecoeur. – Tehát nem a Michat utcai?… Milyen utca? Rue Vasco-da-Gama? De igen, ismerem… Az a kis kertes ház, a vaskerítéses… Nem tudtam, hogy nyomorék… Igen. Szinte alig alszik… Egy srác, az esőcsatornán mászott föl? Hány éves?… Nem tudja?… Igaz, sötét volt… De akkor honnan tudja, hogy srác volt?… Ide figyelj, légy szíves, hívj vissza… Te is elmész?… Ki vált föl?… A kövér Jules?… Az, aki… Igen… Mondd meg neki, hogy üdvözlöm, és kérd meg, hogy hívjon fel…

– Mi történt? – kérdezte az egyik újonnan érkezett.

– Kinyírtak egy öregasszonyt a Javelban.

– Ki nyírta ki?

– A szomszéd házból egy nyomorék azt állítja, hogy egy srácot látott az öregasszony ablaka felé mászni…

– A srác ölte volna meg?

– Mindenesetre egy gyerekzsebkendőt találtak az egyik segélykérő mellett.

Csak fél füllel hallgatták. Még égtek a lámpák, de már éles fény tört át a zúzmarás ablaküvegen. Valaki megint megkaparta a fehér, csikorgó réteget. Ösztönösen. Talán megint egy gyerekkori emlék, mint Sommer hurkája?

Az éjszakások már elmentek. A többiek berendezkedtek, felkészültek a napi munkára, a jelentéseket lapozgatták.

Kocsilopás, a square la Bruyère-en.

Lecoeur gondterhelten nézegette a hét kis keresztet, aztán sóhajtva fölállt, és letáborozott az óriási falitérkép előtt.

– Meg akarod kívülről tanulni a Párizs-térképedet?

– Már tudom. Csak van valami, amit nem értek. Másfél óra alatt hét utcai segélykérő üvegét törték be. Mármost az a feltűnő, hogy az illető, aki erre a kis játékra adta a fejét, nemcsak hogy nem haladt egyenes irányban, egy meghatározott útvonalon egyik helyről a másikra, hanem elég sok cikcakkot csinált.

– Lehet, hogy nem jól ismeri Párizst.

– Vagy nagyon is jól ismeri. Egyetlenegyszer sem haladt el rendőrőrszoba mellett, pedig többet is találhatott volna útközben, ha nem cikcakkban megy. És hány útkereszteződésnél találkozhatott volna rendőrrel!

Mutatta a térképen.

– Erre se ment. Mindegyiket elkerülte. Egyszer kockáztatott csak, amikor átkelt a Mirabeau-hídon. de ugyanekkora lett volna a kockázat, akárhol kelt volna át a Szajnán.

– Bizonyára részeg – szellemeskedett Godin, a grogját kortyolgatva, amelyet néha-néha meg is fújt.

– Azt nem értem, miért nem töri be több segélykérő üvegét.

– Biztosan hazaért.

– Aki reggel hatkor a Javel negyedben mászkál, aligha lakik az Étoile-nál.

– Ennyire izgat a dolog?

– Félek.

– Komolyan?

Valóban meglepő volt, hogy Lecoeur nyugtalankodik, az a Lecoeur, aki számára a legdrámaibb párizsi éjszaka is csak néhány keresztet jelentett a noteszében.

– Halló! Javel? … A kövér Jules beszél?… Itt Lecoeur, igen… Mondd csak… a Michat utcai épület mögött van az a ház, ahol a nyomorék lakik… Igen, de a mellett áll egy másik, piros téglás épület, egy fűszerüzlet van a földszintjén… Igen… Abban a házban nem történt semmi?… Nem szólt a házmester?… Nem tudom… Nem, nem tudok semmit… Talán ki kellene menni és megkérdezni, igen…

Hirtelen melege lett, elnyomta a félig szívott cigarettát.

– Halló! Les Ternes? Nálatok nem jött hívás a segélykérő készülékektől? Egy sem? … Csak részegek? … Köszönöm. Apropó, kiment már a kerékpáros őrjárat? Most indul? … Kérd meg őket, hogy nézzenek körül, nem látnak-e véletlenül valahol egy srácot… Egy srácot, igen, aki nagyon fáradt lehet, és vérzik a jobb keze… Nem, nem eltűnt személy… Majd máskor megmagyarázom…

Lecoeur egy pillanatra se vette le a térképről a tekintetét. Jó tíz percig nem gyulladt ki egyetlen lámpa sem. Aztán a XVIII. kerületből, a Montmartre tetejéről jelentettek egy gázmérgezést. Baleset.

A hideg párizsi utcákon csak sötét árnyalakok jártak. Dideregve igyekeztek hazafelé a kora reggeli miséről.

2. Fejezet

Az egyik legélénkebb benyomás, amelyet André Lecoeur a gyermekkorából megőrzött, a mozdulatlanság érzete volt. Az ő akkori világa egy nagy orléans-i konyha volt, kinn a város szélén. Ott töltötte a teleket is, nemcsak a nyarakat, de emlékezetében majdnem mindig áradó napfényben jelent meg ez a helyiség. A nyitott ajtó elé egy vasárnap kis rácsos kerítésfélét szerelt az apja, hogy ő ne tudjon kimenni egyedül a kertbe, ahol tyúkok kotkodácsoltak és nyulak rágicsáltak a ketrecükben egész nap.

Reggel fél kilenckor az apja elkarikázott a gázgyárba, a város másik végébe, ahol dolgozott. Az anyja takarított, mindig ugyanazon menetrend szerint: fölment a hálószobákba, kirakta az ágyneműt az ablakokba.

És szinte máris megszólalt az utcán a kordéját toló zöldséges csengője, hogy már jelezze, tíz óra. Kétszer egy héten tizenegy órakor eljött a szakállas doktor megnézni az öccsét, aki mindig beteg volt. André be se tehette a lábát a szobájába.

Más nem történt. Alig játszott egy kicsit, miután megivott egy pohár tejet, már meg is jött az apja ebédelni. Addigra már több negyedben is beszedte a gázdíjat, és egy csomó emberrel találkozott, mesélt is róluk ebéd közben. De otthon mintha megállt volna az idő. A délután még gyorsabban elszaladt, talán a szieszta miatt.

– Éppen csak nekikezdek a takarításnak, és már itt az ebédidő – sóhajtott fel gyakran az anyja. Így volt ez egy kicsit itt, a központban, ebben a nagy irodahelyiségben is. Még a levegő sem mozdult, zsibbadtan szunyókáltak a szolgálatosok, a telefoncsörgést, a hangokat is mintha csak vékony álomfüggönyön keresztül hallották volna.

A falitérképen felvillant néhány lámpa, a noteszbe bekerült néhány kis kereszt – most ütközött össze egy kocsi egy autóbusszal a rue de Clignancourt-ban –, és máris telefonáltak Javelből, a kapitányságról.

Nem a kövér Jules jelentkezett, hanem Gonesse felügyelő, ő járt kint a helyszínen. Sikerült elérni őt, és beszélni vele a Vasco-da-Gama utcai házról. Odament, és nagyon izgatottan jött vissza.

– Maga az, Lecoeur?

Volt valami különös a hangjában, rosszkedv vagy gyanakvás.

– Mondja csak, hogy lehet az, hogy maga éppen arra a házra gondolt? Ismerte Fayet anyót?

– Sose beszéltem vele, de ismertem.

Ezen a karácsony reggelen bekövetkezett, amire André Lecoeur legalább tíz éve gondolt. Pontosabban, amikor tekintete a ki-kigyulladó lámpákkal megtűzdelt Párizs-térképen kószált, néha megfordult a fejében:

– Egyszer valami fatális véletlen, és ismerősről fog szólni a jelentés.

Néha az ő negyedében is történt valami. Közel az utcájához, de az utcában soha. Mint a vihar, hol közeledett, hol távolodott az a valami, de pontosan oda, ahol ő lakott, soha nem érkezett.

Ezúttal azonban mégiscsak megtörtént.

– Kikérdezte a házmesternét?… Fölkelt már?

Lecoeur maga elé képzelte, milyen közömbös képet vághat erre Gonesse felügyelő a vonal másik végén.

– Otthon van a srác? – folytatta Lecoeur.

Gonesse azt dörmögte: – Őt is ismeri?

– Az unokaöcsém. Nem mondták önnek, hogy Lecoeur-nek hívják, François Lecoeurnek?

– De mondták.

– És?

– Nincs otthon.

– És az apja?

– Ma reggel valamivel hét után ment haza.

– Mint mindig, tudom. Ő is éjszaka dolgozik.

– A házmesterné hallotta, mikor fölment a lakásba. Harmadik emelet, udvari.

– Tudom.

– Aztán szinte rögtön le is jött, és bekopogott a házmesterfülkébe. Nagyon izgatottnak látszott. Hogy a házmesterné szavait idézzem: szinte magánkívül volt.

– Eltűnt a srác?

– Igen. Az apja megkérdezte, látták-e elmenni, és ha igen, mikor. A házmesterné nem tudott semmit. Aztán meg arról érdeklődött az apja, hogy nem jött-e távirat este vagy kora reggel.

– És jött?

– Nem. Ért maga ebből valamit? Nem gondolja, hogy jobb lenne, ha idejönne? Mégiscsak rokon, és tudja, miről van szó.

– Azzal nem érnénk semmit. Hol van Janvier?

– Fayet anyó szobájában. Megérkezett a helyszínelő csoport, és azonnal munkához látott. Rögtön megtalálták az ujjlenyomatokat az ajtókilincsen. Gyerektől származnak. Miért nem ugrik át ide?

Lecoeur erőtlenül felelt:

– Mert nincs, aki helyettesítsen.

Ez igaz is volt. Persze ha nagyon akarta volna, némi ide-oda telefonálgatással találhatott volna valakit, aki egy-két órára hajlandó lett volna bejönni a központba. Az igazság az, hogy nem volt semmi kedve odamenni, nem segített volna vele semmit.

– Ide figyeljen, Gonesse, meg kell találnom a srácot, érti! Egy félórája még az Étoile környékén kószált. Mondja meg Janvier-nak, hogy itt maradok, és Fayet anyónak biztosan sok pénze volt eldugva valahol.

Lázasan kapcsolt újra, sorra felhívta a VIII. kerületi őrszobákat.

– Keressetek egy egyszerűen öltözött, tíz-tizenegy év körüli kisfiút, főként a segélykérő telefonokat figyeljétek.

Két kollégája kíváncsian bámult Lecoeurre.

– Azt hiszed, a srác csinálta?

Válaszra sem méltatta őket. A fönti telefonközpontot hívta fel.

– Justin? Nocsak! Te vagy szolgálatban? Megkérnéd a rádiós kocsikat, hogy keressenek egy tíz év körüli kisfiút? Valószínűleg az Étoile környékén mászkál. Nem, nem tudom, merre megy. Úgy látszik, szándékosan elkerüli azokat az utcákat, ahol őrszoba van, és a nagyobb útkereszteződéseket is, ahol esetleg rendőrrel találkozhat.

Lecoeur jól ismerte fivére Vasco-da-Gama utcai lakását: két sötét szoba, parányi konyha. A gyerek minden éjszaka egyedül volt benne, míg az apja dolgozott. Az ablakokból rá lehet látni a Michat utcai ház hátsó falára, a száradó fehérneműkre, a cserepes muskátlikra és a sok függöny nélküli ablak mögött a legkülönfélébb emberekre.

De hogy is van ez? Nyilván ott is zúzmarás volt minden ablak. Elgondolkozott a dolgon, és rögtön el is raktározta emlékezete egyik zugába ezt a részletet. Úgy érezte, fontos lehet.

– Azt hiszed, egy gyerek töri be a segélykérők üvegét?

– Egy gyerekzsebkendőt találtak – felelte kurtán Lecoeur.

És ült tovább, izgatott feszültségben, azon morfondírozva, kit is hívjon fel.

Odakint az emberek szédületes iramban láttak munkához. Mire Lecoeur lebonyolított egy telefont, az orvos már a helyszínen volt, aztán az ügyészhelyettes és egy vizsgálóbíró is, nyilván álmából riasztották föl mind a kettőt.

Minek menne ki a helyszínre, gondolta Lecoeur, mikor innen is olyan tisztán lát mindent: az utcákat, a házakat, még az utca fölé nagy, fekete vonalat rajzoló vasúti felüljárót is, mint akik ott vannak?

Azon a környéken csak szegények laknak. Fiatalok, akik még remélik, hogy egyszer kijutnak onnan, idősebbek, akik már kezdik elveszíteni a reményt, még idősebbek, akik már majdnem öregek, és végül igazi öregek, akik már beletörődtek a sorsukba.

Még egyszer felhívta a Javelt.

– Gonesse felügyelő még ott van?

– A jelentését írja. Adjam?

– Légy szíves… Halló! Gonesse?… Itt Lecoeur… Bocsásson meg, hogy zavarom… Fölment a fivérem lakására?… Meg volt vetve a gyerek ágya? Benne aludt az éjjel? … Ez egy kicsit megnyugtat… Várjon csak… Csomagok voltak a lakásban?… Ez… Hogyan? Egy csirke, hurka, krémtorta és… Nem értem, mit mond… Egy kis rádió?… Még nem volt kicsomagolva?… Nyilván!… Nincs ott valahol Janvier?… Már telefonált a Bűnügyi Rendőrségre?… Köszönöm…

Lecoeur csodálkozva látta, hogy már fél tíz. Már nem volt értelme az Étoile környékét figyelni a térképen. Ha a fiú ugyanolyan iramban haladt tovább, ennyi idő alatt eljuthatott valamelyik külvárosba.

– Halló! Bűnügyi Rendőrség? Saillard főfelügyelő benn van?

A főfelügyelőt is Janvier telefonja késztethette rá, hogy elhagyja meleg lakását. Hány embernek fogja még elrontani a karácsonyát ez a história?

– Bocsásson meg, főfelügyelő úr, a Lecoeur fiú ügyében keresem.

– Tud valamit róla? Rokona?

– A fivérem fia. Valószínűleg ő törte be hét segélykérő üvegét. Nem tudom, mondták-e már önnek, hogy az Étoile-nál nyomát vesztettük. Szeretném, ha engedélyezné, hogy köröztessem.

– Nem tudna idejönni?

– Nincs, aki helyettesítsen.

– Adja ki a körözést. Odamegyek.

Lecoeur megőrizte a nyugalmát, de egy kicsit reszketett a kezében a dugó.

– Te vagy az, Justin? Körözés. Add le a srác személyleírását. Nem tudom, mi van rajta, de valószínűleg egy amerikai katonai zubbonyból készült khakiszínű kabát lehet. A korához képest magas, elég sovány. Nem, sapkát nem hord. Mindig hajadonfőtt mászkál, a szemébe lóg a haja. Talán jó lenne, ha leadnád az apja személyleírását is. Ismersz engem, ugye? Nos, a fivérem hasonlít rám, csak sápadtabb egy kicsit. Félénk, beteges. Az a fajta, aki nem mer a járda közepén járni, csak a fal mellett lopódzkodik.

Egy kicsit sántít, meglőtték a lábát a háborúban. Nem! Fogalmam sincs róla, merre mehetnek. Nem hinném, hogy együtt vannak. De több mint valószínű, hogy a gyerek veszélyben van. Hogy miért? Azt most hosszú lenne megmagyarázni. Add ki a körözést. Mondd meg, hogy hívjanak fel itt, ha megtudnak valamit.

Egyetlen telefonhívásnyi idő alatt megérkezett Saillard főfelügyelő, átjött a quai des Orfévres-ről. Impozáns jelenség volt, nehéz felöltőt viselt. Köszönésképpen beérte azzal, hogy megérintette a kalapja karimáját, fölkapott egy széket – mintha csak egy szalmaszál lett volna –, és lovaglóülésben rátelepedett.

– Mi van a sráccal? – kérdezte Lecoeurre szegezve tekintetét.

– Nem értem, miért nem jelez többé.

– Jelez?

– Mi másért törné be a segélykérők üvegét, ha nem azért, hogy jelezze, merre jár.

– Ha már betöri az üveget, miért nem szól bele a telefonba?

– Hátha követi valaki? Vagy ő követ valakit?

– Erre már én is gondoltam. Mondja csak, Lecoeur, ugye, a fivére nincs valami fényes anyagi helyzetben?

– Nincs. Szegény.

– Egyszerűen csak szegény?

– Három hónapja elbocsátották az állásából.

– Hol dolgozott?

– Sorszedő volt a *La Presse*-nél, a rue du Croissant-ban, éjszaka dolgozott. Mindig éjszakás volt. Nálunk ez már szinte családi vonás.

– Miért bocsátották el?

– Biztosan megint összeveszett valakivel.

– Összeférhetetlen volt?

Telefonhívás szakította félbe a beszélgetést. A XVIII. kerületből jelezték, hogy a rue Lepic sarkán elkaptak egy srácot, magyalt árult. Lengyel, egy szót sem beszél franciául.

– Azt kérdezte, hogy összeférhetetlen volt-e? Nem is tudom, mit mondjak erre. Az öcsém szinte egész életében betegeskedett. Jóformán az egész gyerekkorát a szobájában töltötte, egyedül, és olvasott. Rengeteg könyvet elolvasott, de iskolába soha nem járt rendszeresen.

– Nős?

– A felesége kétévi házasság után meghalt, és ő egyedül maradt egy tízhónapos csecsemővel.

– Ő nevelte fel?

– Igen. Mintha most is látnám, ahogy fürdeti, pelenkázza, készíti neki a cumisüveget…

– Ez még nem magyarázza, hogy összeférhetetlen.

Hát persze! Másként értelmezi a szavakat a nagyokos főfelügyelő és másként Lecoeur!

– Megkeseredett ember?

– Nem különösebben. Már megszokta.

– Mit?

– Azt, hogy nem úgy él, mint mások. Lehet, hogy Olivier – így hívják a fivéremet – nem nagyon értelmes. Lehet, hogy bizonyos dolgokról túl sokat tud az olvasmányaiból, bizonyos dolgokról meg túl keveset.

– Gondolja, hogy képes lett volna megölni Fayet anyót?

A főfelügyelő a pipáját szívta. A fejük fölött a rádiós föl-alá járkált, a szobában levő két másik rendőr meg úgy tett, mintha nem hallgatná a beszélgetést.

– Az anyósa volt – sóhajtott fel Lecoeur. – Előbb-utóbb úgyis megtudták volna.

– Nem jött ki vele?

– Az öregasszony gyűlölte Olivier-t.

– Miért?

– Azzal vádolta, hogy ő okozta a lánya szerencsétlenségét. Volt valami operáció, amit állítólag nem időben végeztek el. Nem a fivérem tehetett róla, hanem a kórház. Nem vették föl a feleségét, mert nem voltak rendben a papírjai. Az öregasszony mégis a fivéremet okolta.

– Összejártak?

– Nem, de az utcán biztosan találkoztak, mivel ugyanazon a környéken laktak.

– A fiú tudta?

– Hogy Fayet anyó a nagyanyja? Nem hiszem.

– Nem mondta meg neki az apja?

Lecoeur egy pillanatra sem vette le a tekintetét a térképről, de most úgyszólván nem történt semmi, a lámpák csak ritkán gyulladtak ki, és akkor is majdnem mindig közlekedési balesetet jeleztek. Volt még egy zsebmetszés is a metrón és egy csomaglopás a Gare de L'Esten.

A fiúról semmi hír. Pedig Párizs utcái még most is majdnem kihaltak voltak. A sűrűn lakott negyedekben néhány gyerek új játékait próbálgatta a járdán, de a legtöbb ház ajtaja csukva maradt, a lakások melegétől párásak voltak az ablakok. Az üzletek zárva, a bisztrókban csak néhány törzsvendég akadt.

Csak a harangok zúgtak, ünneplőbe öltözött családok siettek a templomokba, ahonnan az orgonák búgása hallatszott.

– Megbocsát egy pillanatra, főfelügyelő úr? Folyton csak a kölyök jár az eszemben. Nyilvánvaló, hogy most már nem tudja feltűnés nélkül betörni a segélykérők üvegét. De talán be lehetne nézni a templomokba. Egy bisztróban vagy kávéházban föltűnik egy gyerek, de egy templomban nem…

Újból felhívta Justint.

– A templomok, öregem! Szólj, hogy figyeljék a templomokat. És a pályaudvarokat is. Azokra se gondoltam eddig.

Lecoeur levette a szemüvegét. Nagyon vörös volt a szemhéja, talán az álmatlanságtól.

– Halló! Igen, a központ. Hogy? Igen, a főfelügyelő úr itt van.

Átadta Saillard-nak a kagylót.

– Janvier akar beszélni önnel.

Kinn még mindig jeges szél fújt, kemény, hideg maradt az idő, de az összefüggő felhőtakarón már átsárgállott valami, mintha a nap ígérné, hogy kibújik.

A főfelügyelő letette a kagylót, és ezt dünnyögte:

– Paul doktor szerint reggel öt és fél hat között történt a gyilkosság. Az öregasszonyt nem sikerült az első ütéssel leteríteni. Ágyban lehetett, amikor meghallotta a zajt. Fölkelt, szembefordult a támadójával, és valószínűleg fejbe is vágta a papucsával.

– A gyilkos fegyvert nem találták meg?

– Nem. Feltételezik, hogy egy ólomcsődarab lehetett vagy valami lekerekített szerszám, talán egy kalapács.

– A pénzt megtalálták?

– A pénztárcáját igen, aprópénz volt benne és a személyi igazolványa. Mondja, Lecoeur, maga tudta, hogy az az asszony uzsorás volt?

– Tudtam.

– Nem azt mondta az előbb, hogy a fivére körülbelül három hónapja munka nélkül van?

– De igen.

– A házmesterné nem tudta.

– A fia se. A fia miatt nem beszélt róla senkinek.

A főfelügyelő zavartan keresztbe vetette, majd szétrakta a lábát, s a másik két rendőrre nézett, akik kénytelenek voltak meghallani ezeket a szavakat. Végül Lecoeurre pillantott, olyan arckifejezéssel, mintha nem értené.

– Tisztában van azzal, öregem, hogy ez mit jelent?…

– Tisztában.

– Gondolt rá?
– Nem.
– Azért nem, mert a testvére?
– Nem.
– Mióta dühöng ez a gyilkos? Kilenc hete, igaz?
Lecoeur minden sietség nélkül belenézett a noteszébe, egy keresztet keresett az egyik oszlopban.
– Kilenc és fél hete. Az első gyilkosság az Épinette negyedben történt, Párizs másik végén.
– Azt mondta: a fivére nem vallotta be a fiának, hogy munka nélkül maradt. Tehát továbbra is a szokott időben ment el otthonról és tért haza? Miért?
– Hogy megőrizze a látszatot.
– Hogyhogy?
– Nehéz ezt megmagyarázni. Ő nem olyan apa, mint más apák. Teljesen egyedül nevelte fel a gyerekét. Ketten vannak, de úgy élnek, mint egy kis család, érti? A fivérem napközben megfőz, kitakarít. Mielőtt elmegy, lefekteti a fiát, amikor hazaér, fölébreszti…
– Ez még nem magyarázza…
– Azt hiszi, beletörődne ez az ember abba, hogy a fia szemében csak egy szegény ördög legyen, aki előtt bezárul minden ajtó, mert nem tud alkalmazkodni?
– És mit csinált éjszakánként az utóbbi hónapokban?
– Két hétig éjjeliőr volt egy billancourt-i gyárban. De csak helyettesített valakit. A leggyakrabban kocsit mosott. Ha nem kapott munkát a garázsokban, a Nagycsarnokban trógerolt. Amikor rájött a roham…
– Miféle roham?
– Asztma… Időnként elfogta… Ilyenkor valamelyik pályaudvari váróteremben aludt. Egyszer itt töltötte velem az éjszakát, beszélgettünk…
– Tételezzük fel, hogy a fiú ma hajnalban meglátta az apját Fayet anyónál!
– Zúzmarás volt az ablak.
– Ha nyitva hagyták, akkor nem. Sokan alszanak télen is nyitott ablaknál.
– De nem a fivérem. Ő fázós, és túlságosan szegények, nem pocsékolhatják a meleget.
– A gyerek megkaparhatta az üveget. Amikor srác voltam, én…
– Én is. Meg kellene tudni, hogy nyitva találták-e az öregasszonynál az ablakot.

– Nyitva volt, és égett a lámpa.
– Kíváncsi vagyok, hol lehet François.
– A fiú?
Meglepő, sőt már egy kicsit kényelmetlen volt látni, hogy Lecoeur csak a gyerekre gondol. De ha lehet, még kényelmetlenebb volt hallgatni, hogyan sorolja a legnagyobb lelki nyugalommal a terhelő adatokat a fivére ellen.
– Mikor a fivére ma reggel hazament, tele volt csomagokkal. Erre gondolt már?
– Karácsony van.
– Pénz kellett neki ahhoz, hogy csirkét, tortát és rádiót vegyen. Kért kölcsön magától mostanában?
– Legalább egy hónapja nem. Sajnálom is, mert megmondtam volna neki, hogy rádiót ne vegyen François-nak, Nekem van itt egy a szekrényben, neki akartam elvinni szolgálat után.
– Fayet anyó hajlandó lett volna pénzt kölcsönözni a vejének?
– Nem valószínű. Fura nőszemély volt. Éppen elég pénzt összeszedett már ahhoz, hogy kényelmesen megéljen, de ő csak tovább takarított reggeltől estig. Gyakran még ő adott kölcsön pénzt, persze magas kamatra, azoknak, akiknél dolgozott. Ezt mindenki tudta a környéken. Egy-egy nehezebb hónap végén mindig hozzá fordultak.
A főfelügyelő fölállt, továbbra is kényelmetlenül érezte magát.
– Körülnézek ott – jelentette be.
– Az öregasszonynál?
– Nála meg a fivére lakásán is. Hívjon fel, ha valami újság adódik.
– Egyik házban sincs telefon. Majd üzenek a kapitányságra.
A főfelügyelő becsukta maga mögött az ajtót, és már kinn volt a lépcsőházban, amikor megszólalt a telefon. Egyetlen lámpa sem gyulladt ki. Az Austerlitz pályaudvar jelentkezett.
– Lecoeur? Itt a pályaudvari felügyelő. Elkaptuk a pasast.
– Melyik pasast?
– Akinek leadták a személyleírását. Lecoeurnek hívják, mint magát, Olivier Lecoeurnek. Megnéztem a személyi igazolványát.
– Egy pillanat!
Lecoeur az ajtóhoz rohant, és levágtatott a lépcsőn; de csak az udvarban érte utol Saillard-t. A főfelügyelő már majdnem beszállt a kocsijába.
– Az Austerlitz pályaudvar van a vonalban. Megtalálták a fivéremet.

A kövér főfelügyelő szuszogva mászott föl újra a lépcsőn. Fölvette a kagylót.

– Halló! Igen… Hol volt?… Mit csinált?… Mit mond?… Hogyan?… Nem, nem kell kihallgatnia… Biztos, hogy ő nem tudja?… Figyeljék tovább a pályaudvart… Nagyon valószínű… Ami őt illeti, azonnal küldjék hozzám…

Egy kicsit habozott, miközben Lecoeurre nézett.

– Igen, kísérettel. Így biztosabb.

Komótosan megtömte a pipáját, rágyújtott, aztán magyarázni kezdte, mintha nem is Lecoeurhöz beszélne:

– Amikor letartóztatták, már több mint egy órája ólálkodott a várótermekben és a peronon. Rendkívül izgatottnak látszik. Valami üzenetről beszél, amit állítólag a fia hagyott neki. Azt mondja, őt várta a pályaudvaron.

– Megmondták neki, hogy az öregasszony meghalt?

– Igen. Szemmel láthatólag megrémült. Idehozzák.

Habozva hozzátette:

– Gondoltam, jobb, ha idehozatom. Végül is a rokona, nem akartam, hogy azt higgye…

– Köszönöm.

Lecoeur előző este tizenegy órától ült ugyanebben az irodában és ugyanazon a széken, és úgy érezte magát, mint gyermekkorában otthon, anyja konyhájában. Semmi nem változott körülötte. Lámpák gyúltak ki, ő kapcsolt; múlt az idő észrevétlenül. Pedig odakünn Párizs karácsonyt ünnepelt. Sok ezren hallgatták végig az éjféli misét, sokezren szórakoztak a lármás éttermekben, részegek éjszakáztak a gyűjtőben, és most ébredeztek, fölébredt a gyerekhad is, s repesve szaladt a csillogó karácsonyfához.

Mit csinálhatott ez alatt az idő alatt a fivére, Olivier? Meghalt egy öregasszony, napkelte előtt a kifulladásig gyalogolt egy srác a kihalt utcákon, és zsebkendőbe burkolt öklével egymás után verte be a segélykérő készülékek üvegét.

Mire várt Olivier idegesen, feszülten az Austerlitz pályaudvar túlfűtött várótermeiben és szeles peronján?

Alig tíz perc telt el, éppen annyi, amennyi az örökösen csöpögő orrú Godinnek kellett ahhoz, hogy újabb grogot készítsen magának.

– Kér egy pohárral, főfelügyelő úr?

– Nem, köszönöm.

Saillard zavartan odasúgta Lecoeurnek:

– Akarja, hogy átmenjünk kihallgatni a fivérét egy másik szobába?

Lecoeur nem akarta otthagyni se a lámpáit, se a dugóit: ezek kötötték össze egész Párizzsal. Így aztán odahozták a fivérét. Ketten fogták közre Olivier-t, de nem volt megbilincselve.

Olivier Lecoeur mintha csak André rosszul sikerült fényképe lett volna, amelyet megfakított az idő. Ránézett a testvérére.

– François hol van?

– Még nem tudjuk. Keressük.

– Hol?

Lecoeur válaszul csak a térképre és az ezerlyukú kapcsolótáblára tudott mutatni.

– Mindenütt.

A két felügyelőt elküldték. Saillard szólalt meg.

– Üljön le. Ugye, közölték magával, hogy Fayet anyó meghalt?

Olivier nem hordott szemüveget, de ugyanolyan fakó és bujkáló volt a tekintete, mint a fivéréé, ha az levette a szemüvegét; olyannyira, hogy mindig olyan benyomást keltett, mintha sírt volna. A főfelügyelőre pillantott, de nem sokat törődött vele.

– Egy cédulát hagyott nekem a gyerek – mondta, kopott ballonkabátja zsebében kotorászva. – Érted te ezt?

Végre sikerült előhalásznia egy iskolai füzetből kitépett lapot. Az írásból ítélve a fiú nem lehetett éltanuló. Tintaceruzával írta az üzenetet, még meg is nyálazta a hegyét, bizonyára ott maradt a foltja az ajkán.

Gedeon bácsi ma reggel érkezik az Austerlitz-re. Gyere azonnal oda. Csók.

Cucu

– Miért *Cucu?*

– Ez a beceneve. De csak magunk közt hívom így, mások előtt zavarba hoznám vele. A cumiból származik az elnevezés, még abból az időből, amikor én nyomtam a szájába a cumisüveget.

Semleges, monoton hangon beszélt, valószínűleg csak valami ködöt látott maga körül, amelyben árnyak mozognak.

– Ki az a Gedeon bácsi?

– Nem létezik.

Tudta vajon Olivier, hogy a gyilkossági csoport főnökével beszél, aki egy bűnügyet akar felderíteni?

André magyarázta meg:

– Pontosabban *már* nem létezik. Anyának egyik testvérét hívták Gedeonnak, még fiatalon kiment Amerikába.

Olivier olyan arccal nézett rá, mintha azt mondaná:

– Mi értelme ezt kitálalni?

De André folytatta:

– Otthon tréfából sokszor mondogattuk: egyszer még örökölni fogunk Gedeon bácsitól.

– Gazdag volt?

– Hosszú ideig nem tudtunk róla semmit. Nem adott hírt magáról, mindig csak Újévre jött egy-egy lap Gedeon aláírással.

– Meghalt?

– Amikor Cucu négyéves volt.

– Fontos ez, André? – kérdezte Olivier.

– Még nem tudjuk. Bízd csak rám. A fivérem a családi hagyományhoz híven szintén mesélt a fiának Gedeon bácsiról. Amolyan legendás figura lett belőle. .A gyerek elalvás előtt minden este követelt egy mesét Gedeon bácsiról, akinek számos kalandot tulajdonítottunk, s aki természetesen hihetetlenül gazdag, és ha majd visszajön…

– Azt hiszem, értem. Meghalt?

– Igen, kórházban. Clevelandben, ahol egy étteremben mosogatott. De a gyereknek soha nem mondtuk meg. Tovább meséltünk neki Gedeon bácsiról.

– Elhitte a mesét?

Az apa félénken közbeszólt. Éppen csak hogy nem nyújtotta föl a kezét, mint a gyerekek az iskolában.

– A fivérem azt állítja, hogy nem, hogy a kicsi sejtette az igazságot, és hogy csak játszott. Én viszont majdnem biztos vagyok benne, hogy mindig elhitte a mesét. Mindent elhitt. Amikor például az osztálytársai megmondták neki, hogy nincs Mikulás apó, ő még két évig azt állította, hogy van…

Mikor Olivier a fiáról beszélt, egészen felélénkült és átalakult.

– Nem tudom megérteni, mért írta nekem ezt a cédulát. Megkérdeztem a házmesternét, nem jött-e valamilyen távirat. Egy pillanatig azt hittem, André tréfált meg bennünket. Miért ment el François otthonról reggel hatkor, miért hagyta ezt az üzenetet, hogy menjek az Austerlitz pályaudvarra? Úgy rohantam oda, mint az őrült. Mindenütt kerestem. Folyton vártam, hogy hátha megérkezik. Mondd, André, biztos vagy benne, hogy…?

A falitérképre és a kapcsolótáblára nézett. Tudta, hogy a Párizsban történő valamennyi balesetről és szerencsétlenségről ide fut be először hír.

– Nem találták meg – mondta André Lecoeur. – Most is keresik. Nyolc óra felé az Étoile környékén volt.

– Honnan tudod? Látta valaki?

– Hogy is magyarázzam meg? Valaki betörte a segélykérő telefonok üvegét a tőletek az Arc de Triomphoz vezető útvonalon. A legutolsó készüléknél találtak egy kockás gyerekzsebkendőt.

– Neki van kockás zsebkendője.

– Nyolc óta viszont semmi hírünk róla.

– De hát akkor azonnal vissza kell mennem a pályaudvarra. Egészen biztos, hogy odamegy, ha egyszer ott adott randevút nekem.

Olivier meglepődött a hirtelen rájuk nehezedő csenden. Előbb csodálkozva, majd nyugtalanul nézett hol Andréra, hol a főfelügyelőre.

– Mi az?…

Fivére lehajtotta a fejét, a főfelügyelő meg zavartan köhécselt, de végül is bizonytalan hangon megkérdezte:

– Járt az éjszaka az anyósánál?

Lehet, hogy Olivier – ahogy a testvére is sejtette – nem volt elég értelmes. Elég hosszú ideig tartott, amíg fölfogta e szavak jelentését. De aztán szinte olvasni lehetett az arcáról a gondolatait.

Már nem a főfelügyelőt nézte, hanem a fivéréhez fordult, és elvörösödve, villogó szemmel kiáltotta:

– André! Hogy merészelted?…

Aztán hirtelen elhallgatott, előrehajolt a székén, tenyerébe temette az arcát, és rekedten fölzokogott.

3. Fejezet

Saillard főfelügyelő zavartan nézett André Lecoeurre, és elcsodálkozott, hogy a telefonos milyen nyugodt. Talán még haragudott is rá egy kicsit, közömbösnek tartotta. Lehetséges, hogy Saillard-nak nem volt testvére? Lecoeur viszont jól ismerte a maga testvérét, látott hasonló rohamokat kölyökkorukban is, és most majdnem elégedett volt, mert tudta: rosszabb is lehetne. A könnyes, letört, mindenbe beletörődő, fásult Olivier helyett kínlódhatnának egy felháborodott, összevissza kiabáló Olivier-val is. Megeshetne, hogy még ő olvas be nekik.

Nem ezért vesztette el a legtöbb munkahelyét is? Hetekig, hónapokig rágódott az őt ért megaláztatásokon, dédelgette a sérelmeit, aztán hirtelen – rendszerint amikor senki sem számított rá – tűzbe jött, mindig jelentéktelen dolgok: egy ki nem mondott szó, egy mosoly vagy valami ostoba összeszólalkozás miatt.

– Mit csináljak? – kérdezte a tekintetével a főfelügyelő.

– Várjon – felelt ugyanúgy André Lecoeur.

Nem tartott sokáig. A zokogás alábbhagyott, majdnem telesen elhalt, majd újult erővel tört föl egy pillanatra – mint amikor egy gyerek sír. Olivier szipákolt még egy kicsit, lopva, körülpillantott, aztán az arcát eltakarva duzzogott még egy sort.

Végül kiegyenesedett, és keserű, rezignált hangon, de nem minden büszkeség nélkül megszólalt:

– Kérdezzenek. Minden kérdésükre válaszolni fogok.

– Hány órakor járt ma éjjel Fayet anyónál? Egy pillanat. Előbb azt mondja meg, hánykor hagyta el a lakását?

– Nyolckor, ahogy szoktam, miután lefektettem a fiam.

– Nem vett észre rajta semmi szokatlant?

– Nem. Együtt vacsoráztunk. Segített elmosogatni.

– Beszéltek a karácsonyról?

– Igen. Sejtettem vele, hogy mire fölébred, lesz valami meglepetés.

– Rádiót szeretett volna kapni?

– Már régen vágyott rá. Soha nem megy le az utcára játszani, nincsenek barátai, minden szabad idejét otthon tölti.

– Soha nem gondolt arra, hogy a fia esetleg tudja, hogy maga elvesztette az állását? Soha nem telefonált be a srác a *La Presse*-hez?

– Soha. Ő alszik, amikor én dolgozom.

– Nem mondhatta meg neki valaki?

– Senki sem tudja a környéken.
– Jó megfigyelő a gyerek?
– Semmi nem kerüli el a figyelmét, ami körülöttünk történik.
– Maga lefektette és elment. Nem vitt magával ennivalót? Godin éppen most csomagolt ki egy sonkás szendvicset. Ez sugallta a kérdést Saillard-nak. Olivier Lecoeur hirtelen a saját üres kezére pillantott, és azt motyogta:
– A dobozom!
– Az ételesdoboza?
– Igen. Az este még megvolt. Biztos vagyok benne. Csakis egy helyen hagyhattam…
– Fayet anyónál?
– Igen.
– Egy pillanat… Lecoeur, kapcsolja nekem a javeli rendőrőrszobát… Halló!… Ki beszél?… Janvier ott van?… Hívja a készülékhez, legyen szíves… Te vagy az, Janvier?… Átkutattad az öregasszony lakását? Nem találtál egy fém ételesdobozt?… Nem?… Biztos vagy benne?… Igen, jobban szeretném… Hívj vissza, ha még egyszer megnézted… Fontos.
Olivier-hez fordult, és így folytatta:
– Aludt a fia, amikor maga elment?
– Éppen akkor kezdett aludni. Előzőleg megcsókoltuk egymást. Aztán jártam egyet a környéken. Elmentem egészen a Szajnáig, leültem a kőkorlátra, és vártam.
– Mire?
– Hogy jó mélyen elaludjon a gyerek. Tőlünk ugyanis rá lehet látni Fayet asszony ablakaira.
– Úgy döntött, hogy elmegy hozzá?
– Nem volt más választásom. Még a metrójegyet se tudtam volna megvenni.
– És a fivére?
A két Lecoeur egymásra nézett.
– Már annyi pénzt kértem tőle az utóbbi időben, hogy neki se maradhatott valami sok.
– Becsöngetett a házba? Hány óra volt?
– Kilenc múlt valamivel. A házmesterné látott fölmenni. Csak a fiam elől bujkáltam, más elől nem.
– Nem feküdt még le az anyósa?
– Nem. Ajtót nyitott, és így fogadott: „Na, megjöttél, gazember?”
– És maga ennek ellenére úgy gondolta, hogy kap tőle pénzt?

– Majdnem biztos voltam benne. Csak jó magas kamatot kellett ígérni neki. Ennek soha nem tudott ellenállni. Aláírtam egy elismervényt az összeg duplájáról.

– Mikor kellett volna visszafizetnie?

– Két hét múlva.

– És miből fizette volna vissza?

– Nem tudom. Valahogy majd csak lett volna. Azt akartam, hogy szép karácsonya legyen a fiamnak.

André Lecoeur a legszívesebben közbeszólt volna, hogy azt mondja a csodálkozó főfelügyelőnek: „Mindig ilyen volt”.

– Könnyen megkapta a kért összeget?

– Nem. Sokáig vitatkoztunk.

– Körülbelül meddig?

– Legalább félóráig. Megint elmondta, hogy semmirekellő alak vagyok, hogy csak bajt hoztam a lányára, és hogy miattam halt meg a feleségem. Nem is válaszoltam. A pénzt akartam…

– Nem fenyegette meg az öregasszonyt?

Olivier elvörösödött, és lehajtott fejjel motyogta:

– Azt mondtam neki, hogy ha nem ad pénzt, megölöm magam.

– Megtette volna?

– Nem hiszem. Nem tudom. Nagyon fáradt és elkeseredett voltam.

– Mit csinált, amikor megkapta a pénzt?

– Gyalog mentem el a Beaugrenelle állomásig, ott fölszálltam a metróra. A Palais Royalnál szálltam le, és bementem a Louvre áruházba. Rengetegen voltak. Mindenütt hosszú sorok álltak.

– Hány óra lehetett?

– Talán tizenegy. Nem siettem. Tudtam, hogy az áruház csak éjfélkor zár. Jó meleg volt. Egy terepasztalon villanyvonat járt.

André halványan elmosolyodott, és ránézett a főfelügyelőre.

– Nem vette észre, hogy elhagyta valahol az ételesdobozát?

– Csak Cucu karácsonya járt az eszemben.

– Szóval nagyon izgatott volt, hogy pénz van a zsebében?

Nem is volt rossz pszichológus a főfelügyelő. Nem ismerte Olivier gyermekkorát, de így is rájött, hogy amilyen letört, jelentéktelen, beesett vállú, fal mellett surranó alak volt ez az ember üres zsebbel, olyan magabiztos, sőt felelőtlen lett, mihelyt néhány bankót melengetett a bukszájában.

– Az előbb azt mondta, hogy elismervényt adott az anyósának. Mit csinált vele az öregasszony?

– Bedugta egy ócska tárcába, amelyet mindig magával hordott a szoknyája alatt, az övére tűzött zsebben.

– Maga ismerte ezt a tárcát?
– Igen. Mindenki ismerte.
A főfelügyelő André Lecoeurhöz fordult:
– Nem találták meg.
Aztán Olivier-nek mondta:
– Megvette a rádiót, a tortát meg a csirkét. Hol?
– A rue Montmartre-on, egy ismerős üzletben egy cipőbolt mellett.
– Az éjszaka hátralevő részében mit csinált? Hánykor hagyta el az áruházat?
– Éjfél felé. Akkor csődült ki a tömeg a színházakból meg a mozikból, és mindenki sietett az éttermekbe. Az emberek vidám csoportokban jártak az utcán, sokan a párjukkal.
André akkor már itt ült a kapcsolótáblája előtt.
– A Grands-Boulevards-on lehettem, a Crédit Lyonnais táján, a kezemben a csomagokkal, amikor megkondultak a harangok. Boldog-boldogtalan összecsókolódzott az utcán.
Miért érezte vajon fontosnak Saillard, hogy feltegye a fura, kegyetlen kérdést:
– Magát senki nem csókolta meg?
– Nem.
– Tudta egyáltalán, hova igyekszik?
– Igen. A boulevard des Italiens-en van egy mozi, amelyik egész éjszaka játszik.
– Járt már máskor is ott?
Olivier zavartan válaszolt, kerülte a fivére tekintetét.
– Egyszer-kétszer. Ez se drágább, mint egy csésze kávé egy bárban, és addig maradhat az ember, amíg akar. Meleg van. Vannak, akik oda járnak aludni.
– Mikor határozta el, hogy a moziban tölti az éjszakát?
– Mihelyt megkaptam a pénzt.
A másik Lecoeurnek, a csendes, pontos telefonosnak kedve lett volna megmagyarázni a főfelügyelőnek:
– Látja, ezek a szegény ördögök nem is olyan szerencsétlenek, mint gondoljuk. Ki se bírnák. Nekik is megvan a saját kis világuk, megvannak az apró örömeik.
André Lecoeur ebben is a testvérére ismert. Olivier kölcsönkért néhány frankot – hogy is tudná visszafizetni, Uramisten! –, és azonnal elfeledkezett minden bajáról. Csak arra gondolt, hogy mennyire fog örülni a fia, ha fölébred, de azért önmagának is engedélyezett egy kis szórakozást!

Moziba ment, egyedül, amikor családok ültek együtt a gazdagon megterített asztalok körül, tömegek táncoltak az éjszakai szórakozóhelyeken, és sokan a templomok félhomályában erősítgették a lelküket a gyertyák táncoló lángjának a fényénél.

Egyszóval neki is megvolt a maga karácsonya, a hozzá illő karácsony.

– Hánykor jött ki a moziból?

– Valamivel hat előtt, hogy metróra szálljak.

– Mit látott?

– A *Lángoló szívek*-et meg egy dokumentumfilmet az eszkimók életéről.

– Nem csak egyszer nézte végig?

– Kétszer. Kivéve a híradót. Azt éppen akkor kezdték újra vetíteni, amikor én kijöttem.

André Lecoeur tudta, hogy mindezt ellenőrizni fogják, ha másért nem, rutinból. De nem volt rá szükség. A fivére belekotort a zsebébe, és elővett egy rongyos papírdarabot, a mozijegyét, és egy másik, rózsaszínű cetlit.

– Tessék, itt a metrójegyem.

Rajta volt a dátum, az óra, az Opera megálló bélyegzője.

Olivier nem hazudott. Reggel öt és fél hét között nem lehetett Fayet anyó szobájában.

Némi megvetéssel keveredő dacos láng gyulladt ki a tekintetében. Mintha azt mondaná nekik, még a fivérének is:

– Engem gyanúsítottatok, mert csak egy szegény ördög vagyok. Törvényszerű! Nem is haragszom rátok érte.

És a jelenlévőknek fura módon hirtelen olyan érzésük támadt, mintha lehűlt volna a levegő a nagy helyiségben, ahol az egyik szolgálatos éppen egy külvárosi kapitánysággal tárgyalt telefonon valami lopott kocsiról.

Ennek valószínűleg az volt az oka, hogy miután a Lecoeur-ügyet lezárták, valamennyiüknek a gondolatai újból a gyerekre terelődtek. Olyannyira, hogy mindenki ösztönösen a Párizs térképre bámult, amelyen már jó ideje nem gyulladt ki újabb lámpa. Nem volt nagy forgalom. Más napokon ebben az időszakban egy-egy közlekedési balesetet, főleg gázolást szoktak jelenteni a Montmartre és néhány túlzsúfolt kerület útkereszteződéseiből, az áldozat rendszerint öregasszony.

Ma majdnem olyan üresek voltak az utcák, mint augusztusban, amikor a párizsiak többsége vidéken vagy a tengerparton nyaral.

Fél tizenkettő volt. Már több mint három órája semmit sem tudtak a srácról, azóta nem adott magáról életjelt.

– Halló! … Igen… Hallgatlak, Janvier… Azt mondod, hogy nincs a lakásban ételes doboz? Jó… Te nézted át a halott ruháit? Gonesse? Még előtted? Biztos vagy benne, hogy nem volt egy ócska tárca a szoknyája alatt? Beszélt neked valaki erről? … Látott valakit fölmenni a házmesterné tegnap este fél tíz felé? … Tudom, ki volt az… És aztán?Egész éjszaka nagy jövés-menés volt a házban?… Nyilván… Odaugranál?… Igen, a mögötte levő házba… Szeretném tudni, nem hallott-e valaki zajt az éjszaka, főleg a harmadik emeleten… Igen, hívj vissza.

A főfelügyelő az apa felé fordult, aki mozdulatlanul ült a székén, megint olyan szerényen, mintha egy orvos előszobájában várakozna.

– Érti, miért kérdeztem?… Fel szokott ébredni a fia éjszaka?

– Néha rájön a holdkór.

– Fölkel és járkál?

– Nem. Csak felül az ágyban, és kiabál. Mindig ugyanazt. Azt hiszi, ég a ház. Nyitva a szeme, de nem lát. Aztán lassanként normális lesz a tekintete, és nagyot sóhajtva visszafekszik. Másnap nem emlékszik semmire.

– Mindig aludni szokott, amikor maga reggel hazatér?

– Nem. De ha nem alszik is, úgy tesz, mintha aludna, hogy odamenjek felébreszteni egy puszival meg egy orrfricskával. Tudja, nálunk ez a szeretet jele.

– A szomszédok a múlt éjszaka valószínűleg hangosabbak voltak, mint máskor. Ki lakik még azon a folyosón, ahol maguk?

– Egy cseh, az autógyárban dolgozik.

– Nős?

– Nem tudom. Annyian vannak abban a házban, s olyan gyakran cserélődnek a lakók, hogy nemigen ismerjük egymást. A cseh szombatonként meg szokta hívni vagy fél tucat barátját, isznak és hazai dalokat énekelnek.

– Janvier majd megtelefonálja, ha tegnap is így történt. Ha igen, felébreszthették a fiát. Bizonyára izgatott is volt, a beígért meglepetést várta. Ha fölébredt, lehetséges, hogy gépiesen az ablakhoz ment, és meglátta magát Fayet anyónál. Nem is sejtette, hogy ő a nagyanyja?

– Nem. Nem szerette. Poloskának nevezte… Gyakran találkozott vele az utcán, és mindig azt mondta: olyan szaga van, mint a szétnyomott poloskának.

A gyerek egészen biztosan ismerhette ezt a szagot, hiszen kétségtelenül tele volt ezekkel a férgekkel az a nagy ház is, ahol ők laktak.

– Meglepte volna, ha ott látja magát?
– Igen.
– Tudta a fia, hogy az öregasszony uzsorás?
– Mindenki tudta.
A főfelügyelő a másik Lecoeurhöz fordult.
– Gondolja, hogy van ma valaki a *La Presse*-nél?
Olivier, a volt nyomdász válaszolt.
– Ott mindig van valaki.
– Akkor hívja fel őket. Próbálja megtudni, nem érdeklődött-e valaki Olivier Lecoeur felől.
Olivier megint elfordította a fejét. Mielőtt a fivére kinyithatta volna a telefonkönyvet, ő már mondta is a nyomda számát.
A telefonhívás közben hol egymást nézték, hol meg a kis lámpákat, amelyek makacsul csak nem akartak kigyulladni.
– Nagyon fontos, kisasszony. Lehet, hogy élet-halál függ tőle… De igen!… Kérem, vegye a fáradságot, és kérdezzen meg mindenkit, aki most bent van… Mit mond?… Nem tehetek róla! Nekem is karácsony van, mégis telefonálok…
Ezt morogta a foga közt:
– Kis ringyó!
És megint várakoztak, közben hallották a készülékben a sorszedőgépek csattogását.
– Halló!… Hogyan?… Három hete? Egy gyerek, igen…
Az apa holtsápadt lett, és mereven nézte a kezét.
– Nem telefonon? Odament? Hánykor? Csütörtökön? És aztán? …Azt kérdezte, hogy Olivier Lecoeur a nyomdában dolgozik-e… Hogyan? … Mit feleltek neki?…
Amikor Olivier fölnézett, látta, hogy André elvörösödik és lecsapja a kagylót.
– A fiad egy csütörtök délután ott járt… Úgy látszik, sejthetett valamit… Megmondták neki, hogy már több hete nem dolgozol ott.
Minek ismételné el szó szerint, amit hallott? – gondolta André. A gyereknek ugyanis azt mondták:
– Már jó ideje, hogy kitettük a szűrét annak a hülyének.
Talán nem is kegyetlenségből mondták így. Nyilván nem is gondolták, hogy a gyerek Lecoeur fia.
– Kezded már érteni, Olivier?
Olivier Lecoeur minden este elment hazulról, vitte a vajas kenyerét, mesélt a Croissant utcai nyomdáról, és a srác tudta, hogy az apja hazudik.

Nem az következik-e ebből, hogy a híres-nevezetes Gedeon bácsiról is tudta az igazat? Csak belement a játékba.

– És én még rádiót ígértem neki…

Többé már alig mertek megszólalni, mert a szavak ijesztő képeket idézhettek föl.

Már mindenki maga elé tudta képzelni a szegényes lakást – még azok is, akik sosem jártak a Vasco-da-Gama utcában –, a tízéves fiút, aki hosszú órákat töltött ott egyedül, az egymásnak kíméletből kölcsönösen hazudozó, furcsa apa-fiú együttest.

Meg kellett próbálniuk gyerekésszel felfogni a történteket: az apa a fia ágya fölé hajol, homlokon csókolja a gyereket, aztán elmegy; mindenki karácsonyt ünnepel; a szomszédban isznak és teli torokból énekelnek.

„Reggel lesz valami meglepetésem a számodra.”

Ez csak az olyannyira áhított rádió lehet! És Cucu tudta, hogy mennyibe kerül.

De vajon azt is tudta-e, hogy üres az apja pénztárcája?

Az apa elment, mintha munkába menne, és ez a munka nem létezett.

Egyáltalán el akart-e aludni a gyerek? A szobájával szemközt, az udvar másik oldalán hatalmas fal meredezett, rajta az ablakok világos lyukak, mögöttük a tarkabarka élet.

Nem könyökölt-e vajon hálóingben az ablakba, csak úgy nézelődni?

Az apjának nincs egy vasa sem, mégis elment rádiót venni neki!

A főfelügyelő felsóhajtott, pipáját a cipője sarkához verte, és kiürítette a padlóra.

– Több mint valószínű, hogy meglátta magát az öregasszonynál.

– Igen.

– Egyvalamit azonnal szeretnék tisztázni. Maguk a harmadik emeleten laknak, az öregasszony a félemeleten. A maguk ablakából valószínűleg csak a szobájának az egyik részét lehet látni.

– Igen.

– Láthatta magát onnan kimenni a fia?

– Nem! Az ajtó a szoba másik oldalán van.

– Odalépett maga az ablakhoz?

– A párkányon ültem.

– Egy apróság, ami fontos lehet. Nyitva volt egy kicsit az ablak?

– Igen. Emlékszem, hogy jött a hideg a hátamra. Az anyósom télen-nyáron nyitott ablaknál aludt. Falusi asszony volt. Az esküvő után egy ideig velünk lakott.

A főfelügyelő a kapcsolótáblánál ülő Lecoeurre nézett.

– Gondolt erre, Lecoeur?

– A zúzmarára az üvegen? Reggel óta ez jár az eszemben. Ha az ablak egy kicsit nyitva volt, a külső és a belső hőmérséklet között nem volt akkora különbség, hogy zúzmara képződhetett volna rajta.

Hívás. Lecoeur kapcsolt.

– Igen… Mit mond?… Egy gyerek?

Mindenki ránézett, feszült csönd támadt.

– Igen… Igen… Micsoda?… De igen, indítsa útnak valamennyi kerékpáros rendőrt, fésüljék át a környéket… A pályaudvart bízza rám… Mennyi ideje?… Egy félórája?… Nem tudott volna előbb szólni?…

Lecoeur nem vesztegette magyarázkodásra az idejét, újra kapcsolt.

– Gare du Nord?… Ki beszél?… Te vagy az, Lambert?… Ide figyelj, a dolog nagyon sürgős!… Kutassátok át alaposan a pályaudvart… Figyeljetek minden helyiséget, minden vágányt… Kérdezd meg a vasutasoktól, nem láttak-e egy tíz év körüli srácot valamelyik pénztárnál vagy akárhol… Hogyan?… Hogy van-e vele valaki?… Mindegy… Nagyon valószínű… Gyorsan!… Értesíts azonnal… Persze, kapjátok el…

– Lehet vele valaki? – kérdezte rémülten Olivier.

– Miért ne? Minden lehetséges. Talán nem ő volt, de ha igen, félórás késésben vagyunk… A rue Maubeuge-ban, a Gare du Nord mellett van egy fűszeres, akinek az utcán is van standja… Látta, hogy egy srác elcsen két-narancsot és elszalad… Nem szaladt utána, de később, amikor arra járt egy rendőr, a lelkiismerete megnyugtatására szólt neki…

– Volt zsebpénze a fiának? – kérdezte a főfelügyelő. – Nem? Semmi? Perselye sem volt?

– Az igen. De két napja kivettem belőle azt a keveset, ami benne volt, azzal az ürüggyel, hogy nem akarok nagy bankót váltani.

Mekkora hangsúlyt kaptak most ezek a részletek!

– Nem gondolja, hogy jobb lenne, ha magam mennék el a Gare du Nord-ra körülnézni?

– Azt hiszem, nem volna értelme, itt meg szükségünk lehet magára.

Egy kicsit valamennyien a foglyai voltak az irodának, a fel-felvillanó térképnek és a kapcsolótáblának, amely összekötötte őket egész Párizzsal. Bármi történik is, itt értesülnek róla a leghamarabb. Tudta ezt a főfelügyelő is, ezért nem ment vissza az

irodájába, és ezért szánta rá magát végül is, hogy levesse a nehéz felöltőt – már ő is ide tartozott.

– Tehát nem szállhatott a fiú se metróra, se buszra. Nem mehetett be telefonálni se egy kávéházba, se egy nyilvános fülkébe. És reggel hat óta nem evett.

– De hát most mit csinálhat? – kiáltott fel kétségbeesetten az apa. – És miért rendelt engem az Austerlitz pályaudvarra?

– Kétségtelenül azért, hogy menekülni segítsen magának – mondta Saillard halkan.

– Menekülni? Nekem?

– Ide hallgasson, barátom…

A főfelügyelő megfeledkezett arról, hogy Lecoeur felügyelő fivérével van dolga, és úgy beszélt vele, mint akármelyik „klienssel”.

– A gyerek tudja, hogy magának nincs állása, hogy minden pénze elfogyott, és maga mégis drága karácsonyi ajándékot ígér neki…

– Az anyám is hónapokon keresztül a szájától vonta meg a falatot, hogy nekünk karácsonyunk legyen…

– Nem szemrehányásnak szántam. Csak ténymegállapításnak. A srác kikönyököl az ablakba, és meglátja magát egy vén szipirtyónál, aki uzsorakamatra kölcsönöz pénzt. Mire következtet ebből a srác?

– Értem.

– Azt hiszi, hogy maga elment kölcsönt kérni. Lehet, hogy elérzékenyült vagy elszomorodott, nem tudom. Visszafekszik az ágyba, és újra elalszik.

– Gondolja?

– Majdnem biztos. Ha este fél tízkor fedezte volna föl azt, amit reggel hatkor, nem maradt volna nyugodtan a szobájában.

– Értem.

– Elalszik. Talán többet gondol a rádiójára, mint arra, hogy kitől volt kénytelen pénzt szerezni az apja. Hiszen maga is elment egy moziba, nem? De nyugtalanul alszik, mint karácsony éjjel minden gyerek. A szokottnál korábban ébred, még sötét van, de azonnal fölfedezi, hogy zúzmarás az ablak. Ne felejtse el, hogy először volt zúzmarás ezen a télen. Közelebbről akarja látni, meg akarja érinteni…

A másik Lecoeur, a telefonos, a keresztrajzolgató halványan elmosolyodott, mikor rájött, hogy a kövér főfelügyelő sokkal jobban emlékszik a gyerekkorára, mint gondolná az ember…

– Megkaparja a zúzmarát…

– Akárcsak Sommer itt, ma reggel – szólt közbe André Lecoeur.

– Ha szükséges, be is bizonyíttathatjuk ezt a helyszínelő csoporttal. Ha elolvadt a zúzmara, meg kellett találniuk az ujjlenyomatokat. De nézzük csak, mi tűnik fel rögtön a gyereknek? Az, hogy a sötét környéken csak egyetlen ablak világos, éppen annak a szobának az ablaka, ahol utoljára látta az apját. Ellenőriztetni fogom ezeket a részleteket. De esküdni mernék, hogy a világos szobában észrevette a holttestet, ha nem is az egészet, csak egy részét. Ha csak az öregasszony lábát látta meg a padlón, az is elég.

– Azt hitte?… – kezdte Olivier nagy szemeket meresztve.

– Igen, azt hitte, hogy maga ölte meg, mint ahogy én is majdnem azt hittem. Gondolkozzék csak, Lecoeur. Az az ember, aki több hete gyilkol Párizs legeldugottabb negyedeiben, szintén éjszaka él, mint maga. Bizonyára őt is súlyos sokk érte, mint magát, mert senki nem kezd el csak úgy egyik napról a másikra minden ok nélkül gyilkolni. Tudta az a gyerek, hogy mit csinált maga éjszakánként, amióta nem volt állása? Azt mondta az imént, hogy az ablakpárkányon ült abban a szobában. Hová tette az ételesdobozát?

– A párkányra, majdnem biztos vagyok benne…

– Tehát a gyerek meglátta… És nem tudta, hogy maga hánykor ment el az anyósától… Azt sem tudta, hogy élt-e még akkor az asszony… Azt gondolhatta, hogy egész éjjel égett a villany… Az ő helyében magának mi tűnt volna föl a legjobban?

– A doboz…

– Pontosan… A doboz, amely a maga nyomára vezetheti a rendőrségét. Rajta van a neve?

– Belevéstem a bicskámmal.

– Na látja! A fia feltételezte, hogy maga a szokott időben jön majd haza, vagyis hét és nyolc között. Azt viszont nem tudta, hogy az ő vállalkozása sikerül-e. Semmiképpen nem akart visszamenni a házba, de el akarta magát távolítani a veszélytől.

– Ezért hagyta nekem azt a cédulát?

– Hát persze. Eszébe jutott Gedeon bácsi. Azt írta, hogy ő érkezik az Austerlitz pályaudvarra. Tudta, hogy maga mindenképpen odamegy, még akkor is, ha Gedeon bácsi nem létezik. A szöveg nem kompromittálhatta magát…

– Még csak tíz és fél éves! – tiltakozott az apa.

– Azt hiszi, hogy egy tíz és fél éves gyerek kevesebbet tud az ilyesmiről, mint maga? Nem olvas detektívregényeket a srác?

– De igen…

– Talán nem is annyira a zenéért vagy a színházi közvetítésekért kívánt egy rádiót, hanem a folytatásos detektívtörténetekért…

– Ez igaz…

– Először is vissza kellett szereznie a kompromittáló dobozt. Jól ismerte az udvart. Gyakran játszhatott lenn.

– Napokat töltött ott a házmesterné kislányával.

– Tehát tudta, hogy felhasználhatja az esőcsatornát. Talán máskor is fölmászott már rajta.

– És most? – kérdezte Olivier imponáló nyugalommal. – Megszerezte a dobozt, jó. Az anyósom házából minden nehézség nélkül kijutott, mert a kapu belülről nyitható, nem kell kicsöngetni a házmesternét. Azt mondja, hat óra múlhatott valamivel.

– Értem – dünnyögte a főfelügyelő. – Még sietség nélkül se kellett volna neki két óra, hogy kiérjen az Austerlitz pályaudvarra, ahol randevút adott magának. De nem oda ment!

A másik Lecoeur, akit nem érdekelt ez az elmélkedés, kapcsolt.

– Még mindig semmi, öregem? – kérdezte sóhajtva.

A Gare du Nord-ról válaszolt neki valaki.

– Kihallgattunk már vagy húsz embert, aki gyerekkel volt, de egyikre se illik a személyleírás.

Nyilvánvalóan bármelyik gyerek lophatott narancsot egy standról. De hét segélykérő üvegét nem törhette be akármelyik gyerek. Lecoeur újra meg újvisszatért a kis keresztjeihez. Sose tartotta magát eszesebbnek a fivérénél, de türelme és kitartása több volt.

– Biztos vagyok benne – mondta –, hogy megtalálják az ételesdobozt a Szajnában, valahol a Mirabeau-hídnál.

Lépteket hallottak a lépcsőházból. Hétköznap föl se figyeltek volna rájuk, de most, karácsony délelőttjén önkéntelenül is hegyezték a fülüket. Egy kerékpáros rendőr érkezett, hozta a vérfoltos zsebkendőt a hetedik segélykérő mellől. Odaadták Olivier-nak.

– Ez Cucué!

– Tehát valaki követte – szögezte le a főfelügyelő. – Ha nem követték volna, lett volna ideje beszélni is, nem érte volna be azzal, hogy csak betöri az üvegeket.

– Bocsánat – mondta Olivier, az egyetlen, aki még mindig nem értette a dolgot. – Miért követték volna? És miért hívta a fiam a rendőrséget?

Haboztak, hogy felvilágosítsák-e, fölnyissák-e az apa szemét. Végül is André Lecoeur vállalta a feladatot.

– Azért, mert Fayet anyóhoz menet meg volt győződve róla, hogy te vagy a gyilkos, de a házból kijövet már nem azt hitte. Már *tudta,* amit tudott.

– Mit?

– Tudta, hogy *ki* a gyilkos. Érted már? Rájött valamire, nem tudjuk, mire, és ezt keressük órák óta. Csakhogy nem hagyják, hogy a gyerek elmondja nekünk, amit tud.

– Csak nem azt akarod mondani…?

– Azt akarom mondani, hogy vagy a fiad követi a gyilkost, vagy a gyilkos követi őt. Az egyik megy a másik után, nem tudom, melyik, és nem akarja kiereszteni a markából a másikat. Mondja, főfelügyelő úr, tűztek ki jutalmat a nyomravezetőnek?

– Óriásit, már a harmadik gyilkosság után. És a múlt héten meg is dupláztuk. Minden újság megírta.

– Akkor – mondta André Lecoeur – nem biztos, hogy Cucut követik. Lehet, hogy ő követ valakit. Csakhogy ebben az esetben… Dél volt, és a gyerek már négy órája nem adott életjelt magáról, hacsak nem ő volt a rue maubeuge-i kis narancstolvaj.

4. Fejezet

Lehetséges volna, hogy felvirradt végre az ő napja? André Lecoeur azt olvasta valahol, hogy még a legszürkébb, legnyomorultabb ember életében is legalább egyszer eljön a nagy pillanat, amikor megadatik neki, hogy megvalósítsa magát.

Soha nem volt valami nagy véleménye se magáról, se a képességeiről. Ha megkérdezték tőle, miért választotta ezt a helyhez kötött, egyhangú munkát, ahelyett hogy például a gyilkossági csoportba jelentkezett volna, így válaszolt:

– Nagyon lusta vagyok!

Néha hozzátette:

– Meg az is lehet, hogy félek a váratlan helyzetektől.

Ez ugyan nem volt igaz, de azt tudta, hogy lassú észjárású. Nagy erőfeszítéssel tanult csak meg mindent az iskolában is, amit megtanult. Mások játszva tették le a rendőri vizsgákat, neki ezek is sok gondot okoztak. Talán éppen azért nem nősült meg, mert ilyennek ismerte önmagát. Sejtette, hogy bárkit választ, ő mindig alacsonyabb rendűnek érezné magát, és hagyná, hogy papucsférjet csináljanak belőle.

Ma nem gondolt erre. Még nem tudta, hogy talán közeledik a nagy pillanata – ha van egyáltalán ilyen.

Megjött az újabb váltás, csupa friss, kiöltözött ember, ók családi körben ünnepelhették a karácsonyt, leheletükből süteményillat és alkoholszag áradt.

Az öreg Bedeau elfoglalta a helyét a telefonkapcsoló-tábla előtt, de Lecoeur nem mozdult, csak ennyit mondott:

– Még maradok egy kicsit.

Saillard főfelügyelő elment ebédelni a Dauphine sörözőbe – csak pár lépésre volt tőlük –, de meghagyta, hogy hívják föl, ha valami újság van. Janvier visszament a quai des Orfèvres-re, már a jelentését írta.

Lecoeurnek nem volt kedve lefeküdni. Nem volt álmos. Előfordult egyszer, hogy egyfolytában 36 órát ügyelt, amikor zavargások voltak a place de la Concorde-on, az általános sztrájkok idején meg négy teljes napot táborozott az irodában a Központ embereivel.

Olivier volt a legtürelmetlenebb.

– Meg akarom keresni Cucut – jelentette ki.

– Hol?

– Nem tudom. A Gare du Nord környékén.

– És ha nem ő lopta a narancsot? Ha egészen másfelé jár? Ha perceken vagy egy-két órán belül hírt kapunk felőle?

– Csinálni szeretnék valamit.

Leültették egy székre az egyik sarokban, mert lefeküdni ő sem volt hajlandó. A fáradtságtól és az aggodalomtól vörös volt a szemhéja, és elkezdte az ujjait ropogtatni, mint gyerekkorában, amikor sarokba állították.

André Lecoeur megpróbált pihenni – merthogy ő fegyelmezett. A nagy irodából nyílt egy kis beugró, benne mosdó, két tábori ágy és fogas; itt szoktak ledőlni néha egy kicsit az éjszakások.

Lecoeur behunyta a szemét. Aztán a zsebében lévő noteszre tévedt a keze, amelyet sose hagyott el, és úgy hanyatt fekve elkezdte lapozgatni.

Csak keresztek voltak benne, apró keresztekből épített oszlopok. Évek óta megszállottan rajzolgatta őket, anélkül hogy bárki kötelezte volna rá. Még azt sem tudta, mire lehet jó egyszer ez az egész. Mindenkinek megvan a maga hobbija. Van, aki naplót vezet; van, aki a legapróbb kiadásait is följegyzi, még a bridzsveszteségeket is.

Ezek a keskeny oszlopokban sorakozó kis keresztek Párizs éjszakai életét ábrázolták évekre visszamenőleg.

– Kávét, Lecoeur?

– Kérek.

André Lecoeur valószínűleg úgy érezte, hogy túlságosan messze van abban a kis beugróban a lámpákkal tűzdelt térképtől, mert kihúzta a tábori ágyat az irodába, megitta a kávéját, és ettől kezdve hol a kereszteket nézegette, hol meg behunyta a szemét. Félig leeresztett szemhéja alól néha ránézett a fivérére. Olivier görnyedten, lehorgasztott fejjel gubbasztott a székén, görcsösen ropogtatva hosszú, vértelen ujjait – a belső nyugtalanság jeleként.

Több százan megkapták már, nemcsak Párizsban, hanem a külvárosokban is, a gyerek személyleírását. Néha jelentkezett egy-egy kapitányság, de hol egy kislányról, hol meg egy idősebb vagy fiatalabb fiúról volt szó.

André Lecoeur megint behunyta a szemét, aztán hirtelen megint kinyitotta, mintha elbóbiskolt volna egy pillanatra, ránézett az órára, és a főfelügyelőt kereste a tekintetével.

– Saillard még nem jött vissza?

– Biztosan bement a quai des Orfèvres-re is.

Olivier a testvérére nézett, és meglepve látta, hogy André nagy léptekkel rója a hatalmas helyiséget, és észre sem veszi, hogy

odakinn a nap végre áttört a fehér felhőtakarón, és hogy Párizs ezen a karácsony délutánon szinte tavasziasan derült.

André csak a lépcsőházban felhangzó lépteket leste.

– Elmehetnél egypár szendvicsért – szólt oda Oliviernek.

– Milyet hozzak?

– Sonkást. Mindegy, amilyet kapsz.

Olivier egy pillantást vetett a térképre, aztán kiment. Aggodalmai ellenére nagyon megkönnyebbült, hogy végre szívhat egy kis szabad levegőt.

A reggeleseket felváltó kollégák szinte semmit sem tudtak, hacsak azt nem, hogy a gyilkosról van szó, és hogy valahol Párizsban veszélyben forog egy kisfiú. Akik nem itt töltötték az éjszakát, egészen más színben látták a dolgot, ők csupán a rideg tényeket ismerték. Az öreg Bedeau Lecoeur helyén, a fülhallgatóval a fején keresztrejtvényt fejtett, és csak a szokásos rutinmondatoknál hagyta abba:

– Halló! Austerlitz? Kiment a kocsitok?…

Egy vízbe fúlt nőt halásztak ki a Szajnából. Ez is karácsonyi hagyomány volt.

– Szeretnék beszélni önnel, főfelügyelő úr.

A tábori ágy visszakerült a helyére, a beugróba. André Lecoeur oda vonta félre a gyilkossági csoport főnökét. A főfelügyelő pipázott, levetette a felöltőjét, és némi meglepetéssel nézett beszélgetőpartnerére.

– Bocsánatot kérek, hogy olyasmibe avatkozom, ami nem rám tartozik, a gyilkosról szeretnék…

A kis notesz ott volt a kezében, de bárki azt hihette volna, hogy André csak a látszat kedvéért nézeget bele, fejből tudja az egészet.

– Elnézést, ha összevissza mondom, ami a fejemben van, de ma reggel óta annyit gondolok rá, hogy…

Az előbb, amikor még feküdt, minden olyan világosnak látszott, hogy szinte beleszédült. Most meg kereste a szavakat, a gondolatokat, amelyek már nem voltak olyan világosak.

– Nos, először is az tűnt föl nekem, hogy mind a nyolc gyilkosságot hajnali kettő után követték el, a legtöbbet pedig három után.

A főfelügyelő arckifejezéséből André Lecoeur arra következtetett, hogy másnak ez a tény nem jelent semmi különösebbet.

– Három éve gyűjtöm az adatokat, pusztán kíváncsiságból, hogy mikor követik el a leggyakrabban az efféle bűncselekményeket. Majdnem mindig este tíz és hajnali kettő között.

Úgy látszott, rossz úton jár, mert a főfelügyelő erre sem reagált. Miért ne mondaná meg neki őszintén, mi adta az ötletet? Ezt most nem szabad szerénységből elhallgatnia.

– Az imént a fivéremet nézve arra gondoltam, hogy az az ember, akit ön is keres, valószínűleg olyan, mint ő. Egy pillanatra még az is megfordult a fejemben, hogy esetleg ő az. Várjon…

Úgy érezte, most jó irányba indult. A főfelügyelő tekintetében nemcsak udvarias, kicsit unatkozó figyelmet, hanem valami egyebet is látott.

– Ha lett volna időm, rendbe szedtem volna a gondolataimat. De majd meglátja… Egy ember, aki nyolcszor, majdnem egymás után öl, őrült, igaz? … Olyan valaki, akinek valamilyen okból egyik napról a másikra megbomlott az agya… A fivérem elvesztette az állását, és hogy ne veszítse el a tekintélyét a fia előtt, hetekig továbbra is eljárt hazulról a szokott időben, és pontosan úgy viselkedett, mint amikor dolgozott… A gondolat szavakba és mondatokba öntve veszített az erejéből. André Lecoeur érezte, hogy Saillard – nyilvánvaló igyekezete ellenére – nem lát benne semmit.

– Egy ember, akitől hirtelen elvesznek mindent, mindent, ami az életet jelentette neki…

– Megbolondul?

– Nem tudom, hogy jó szó-e rá. Lehet, hogy így nevezik ezt az állapotot. Olyan ember lehet, aki azt hiszi, hogy oka van gyűlölni az egész világot, és hogy bosszút kell állnia az embereken… Ön is tudja, főfelügyelő úr, hogy a többiek, az igazi gyilkosok mindig egyazon módszerrel ölnek. A mi emberünk hol kést, hol kalapácsot, hol meg franciakulcsot használt. Az egyik nőt megfojtotta. És sehol nem látták. Sehol nem hagyott nyomot. A lakhelyétől kilométereket kellett megtennie Párizsban a napnak egy olyan szakaszában, amikor nincs se metró, se autóbusz. És bár a rendőrség az első gyilkosságod óta riadókészültségben van, figyeli a járókelőket, és minden gyanús személyt igazoltat, ő egyetlenegyszer sem hívta fel magára a figyelmet.

Lecoeur érezte, hogy végre jó úton jár, de annyira félt, hogy Saillard elunja a szónoklatát, hogy a legszívesebben azt mondta volna:

– Könyörgök, hallgasson végig…

A beugró szűk volt, s Lecoeur fel-alá járkált a tábori ágyon ülő főfelügyelő előtt. Három lépés előre, három lépés vissza.

– Tudom, ezek nem érvek, de higgyen nekem. Képtelen vagyok igazán jól érvelni. De itt vannak a keresztjeim, a tényeket rögzítettem velük.

– Ma reggel például ez az ember átkelt fél Párizson anélkül, hogy egyetlen rendőrőrs előtt elhaladt volna; kikerült minden olyan útkereszteződést is, ahol rendőr áll…

– Azt akarja mondani, hogy a gyilkos jól ismeri a XV. kerületet?

– Nemcsak a tizenötödiket, hanem legalább még kettőt, a korábbi bűncselekményekből ítélve: a huszadikat és a tizenkettediket. Nem találomra választotta ki az áldozatait. Mindegyikről *tudta,* hogy magányos, hogy semmit nem kockáztat, ha megtámadja őket.

Kis híján elbátortalanodott, amikor meghallotta fivére komor hangját.

– A szendvicsek, André.

– Igen. Köszönöm. Egyél. Ülj le…

Valamiféle tisztelettudásból nem merte becsukni az ajtót. Nem olyan fontos személy ő, hogy bezárkózzék egy főfelügyelővel.

– Azért változtat fegyvert minden egyes alkalommal, mert tudja, hogy ez félrevezeti a nyomozást, vagyis *tudja,* hogy a gyilkosok általában kitartanak ugyanazon módszer mellett.

– Mondja csak, Lecoeur…

A főfelügyelő már állt, és üres tekintettel nézte Lecoeurt, mintha már a saját gondolatai foglalkoztatnák.

– Azt akarja mondani, hogy?…

– Nem tudom. Csak eszembe jutott, hogy hátha tőlünk valaki. Mindenesetre olyan valaki, aki valamikor nálunk dolgozott.

Lehalkította a hangját.

– Valaki, akivel ugyanaz történt, ami a fivéremmel, érti? Egy elbocsátott tűzoltónak könnyen támadhat kedve a gyújtogatáshoz. Két vagy három éve volt is ilyen eset. Valaki a rendőrségtől…

– De miért lop?

– A fivéremnek is pénzre volt szüksége, hogy elhitesse a fiával, hogy keres, hogy még mindig a *La Presse*-nél dolgozik. Ha az emberünk is éjszakás volt, és most valakiben azt a hitet akarja kelteni, hogy még mindig aktív, egész éjszaka kinn járkál az utcán. Ez magyarázza meg, hogy miért követi el hajnali három után a gyilkosságokat. Reggelig kell várnia, hogy hazamehessen. Az éjszaka első órái gyorsan telnek. A kávéházak, kocsmák még nyitva vannak. Aztán egyedül marad az utcákon…

Saillard csak úgy önmagának dörmögte:

– Ma nincs senki a személyzeti nyilvántartóban.

– Nem hívhatnánk fel az igazgatót a lakásán? Hátha emlékszik valakire.

Lecoeur nem fejezte be. Még sok mindent szeretett volna elmondani, de kiment a fejéből. Az egyik pillanatban úgy érezte, ez az egész csak az ő fantáziájának a szüleménye. A másikban meg úgy, hogy teljesen meggyőző bizonyítékra bukkant.

– Halló! Beszélhetnék M. Guillaume-mal? Nincs otthon? Nem tudja, hol találhatom meg? A lányánál, Auteuil-ben? Meg tudná adni a telefonszámát?

Ők is családi körben ebédelhettek, és most bizonyára a kávéjukat iszogatják meg likőröznek:

– Halló! Monsieur Guillaume? Igen, itt Saillard. Remélem, nem nagyon zavarom. Már megebédeltek? A gyilkos miatt hívom. Új fordulat. Még nem tudok semmi biztosat, de szeretnék ellenőrizni egy feltevést, méghozzá sürgősen. Ne csodálkozzék a kérdésemen. Elbocsátottak valakit az utóbbi hónapokban a rendőrségtől, lett légyen az illető akármilyen fokozatú? Mit mond? Ebben az évben senkit?

André Lecoeurnek összeszorult a szíve, mintha katasztrófa sújtotta volna, és fájdalmas pillantást vetett a Párizs-térképre. Elvesztette a játszmát. Már föl is adta, és csodálkozva látta, hogy a főnöke tovább kérdez.

– És régebben, nem tudom, mikor? Egy éjszakásról volna szó, aki több kerületben is dolgozott, köztük a XV. a XX. és a XII. kerületben. Feltételezzük, hogy nagyon megviselte az elbocsátás. Hogyan?

A hangsúly, ahogy Saillard ezt az utolsó szót kimondta, Lecoeurnek visszaadta a reményt, a többiek viszont semmit sem értettek a beszélgetésből.

– Loubet tizedes? Tényleg, hallottam róla, de én akkor még nem voltam tagja a fegyelmi bizottságnak. Három éve, igen. Nem tudja véletlenül, hol lakik? Valahol a Nagycsarnok környékén?

Csakhogy három év az túlságosan régen volt. Lecoeur megint elcsüggedt. Nem valószínű, hogy valaki három évig elfojtja magában a gyűlöletet, és csak azután lép akcióba…

– Nem tudja, mi lett belőle? Persze. Igen. Ma elég nehéz lesz…

Saillard letette a kagylót, és figyelmesen Lecoeurre nézett. Most már egyenrangú félként beszélt vele.

– Hallotta? Loubet tizedes egész sor figyelmeztetést kapott, és háromszor-négyszer át is helyezték, mielőtt elbocsátották. Nagyon mellre szívta a dolgot. Ivott. Guillaume úgy tudja, hogy belépett egy magánnyomozó irodába. Ha meg akarja próbálni…

Lecoeur megpróbálta, bár minden meggyőződés nélkül, de így legalább csinált valamit, nemcsak ölbe tett kézzel várakozott a nevezetes térkép előtt. A legkétesebb hírű irodákkal kezdte, mert sejtette, hogy egy olyan embert, mint Loubet, komoly helyre nem vesznek fel. A legtöbb iroda zárva volt. Felhívta otthon a tulajdonosaikat.

Gyakran hallott gyerekhangot a készülékből.

– Nem ismerem. Hívja fel Tisserand-t, a boulevard Saint Martinen, ő szed össze ilyen alakokat.

De Tisserand-nál – aki megfigyelésekre specializálta magát – sem volt Loubet. Lecoeur már háromnegyed órája ült a telefonon, amikor végre valaki mérgesen így mordult a kagylóba:

– Ne is beszéljen nekem arról a gazemberről! Több mint két hónapja kitettem a szűrét; meg is fenyegetett, hogy kikészít, de persze a kisujját sem mozdította. Jól a pofájába vágok, ha a szemem elé kerül.

– Mi volt a dolga magánál?

– Épületek éjszakai megfigyelése.

André Lecoeur újból fölélénkült.

– Sokat ivott?

– Alig egy órával munka után már holtrészeg volt. Nem tudom, hogy csinálta, de valahogy elintézte, hogy ingyen adjanak neki inni.

– Tudja a címét?

– Rue du Pas-de-la-Mule 27/b.

– Van telefonja?

– Lehet, hogy van. Semmi kedvem fölhívni. Akar még valamit, vagy visszatérhetek a bridzspartihoz?

Szinte hallották, amint a férfi, miután letette a kagylót, elmagyarázza a barátainak, hogy miért hívták.

A főfelügyelő már a telefonkönyvet lapozgatta, és meg is találta Loubet nevét. Felhívta a számot. Közte és André Lecoeur között már egyfajta hallgatólagos megegyezés jött létre. Mind a ketten ugyanabban reménykedtek. Most, hogy a lényegre tapintottak, ugyanaz a remegés futott végig az ujjukon. Még a másik Lecoeur, Olivier is sejtette, hogy valami fontos dolog történik: felállt, és hol az egyiket, hol a másikat nézte.

André Lecoeur most felszólítás nélkül olyasmit tett, amit reggel még nem engedett volna meg magának: fölkapta a készülék másik hallgatóját. Hallotta, amint kicsöng a telefon a Pas-de-la-Mule utcai lakásban. Sokáig csöngött, mintha nem lenne otthon senki.

Lecoeurnek megint kezdett összeszorulni a szíve, amikor végre valaki fölvette a kagylót.

Hála az égnek, egy női hang – egy idős asszonyé – szólt bele.

– Te vagy az? Végre! Hol vagy?

– Halló, asszonyom, nem a férje beszél.

– Valami baj történt vele?

Azt hihette volna az ember, hogy az asszonyt örömmel tölti el a gondolat. Mintha már régen várt volna valami ilyesmire.

– Madame Loubet van a telefonnál?

– Ki más lenne?

– Nincs otthon a férje?

– Előbb talán bemutatkozna?

– Saillard főfelügyelő…

– Mit akar a férjemtől?

A főfelügyelő egy pillanatra befogta a tenyerével a kagylót, és odasúgta Lecoeurnek:

– Telefonáljon Janvier-nak, hogy rohanjon azonnal oda.

Ebben a pillanatban jelentkezett az egyik kapitányság, úgyhogy egyszerre három telefonon is beszéltek.

– Nem ment haza ma reggel a férje?

– Ha a rendőrség értené a dolgát, akkor maga is tudná.

– Gyakran fordul elő az ilyesmi?

– Ez csak rá tartozik, nem?

Az asszony nyilván gyűlölte iszákos férjét, de mihelyt mások támadták, ő azonnal a védelmére kelt.

– Tudja, hogy a férje már nem dolgozik a rendőrségen?

– Persze, mert nem elég gazember hozzá!

– Mikor hagyta ott az Argus-irodát?

– Mi?… Egy pillanat… Mit mond?… Maga az orromnál fogva akar vezetni, mi?

– Sajnálom, asszonyom. A férjét több mint két hónapja elbocsátották onnan.

– Hazudik.

– Ezek szerint ez alatt a két hónap alatt is minden este elment munkába?

– Hát hová ment volna? A Folies-Bergère-be?

– Ma reggel miért nem ment haza? Nem telefonált?

Az asszony attól félhetett, hogy valamit kikotyog, mert inkább letette a kagylót.

Amikor a főfelügyelő is letette a kagylót és megfordult, André Lecoeur ott állt mögötte, és félrefordított fejjel így szólt:

– Janvier már elindult…

És egy könnycseppet törölt ki a szeme sarkából.

5. Fejezet

Egyenrangú félként tárgyaltak. André Lecoeur tudta, hogy ez nem tart soká, másnap újra csak szürke kis telefonközpontos lesz, rigolyás figura, aki teljesen fölöslegesen kereszteket rajzolgat a noteszébe.

A többiek mintha ott se lettek volna. A fivérével egyáltalán nem foglalkoztak. Olivier nyusziszemekkel nézegetett hol az egyikre, hol a másikra, és értetlenül hallgatta őket. Azon tűnődött, vajon miért beszélnek ezek annyit, ahelyett, hogy cselekednének, mikor a fia életéről van szó.

Kétszer is odament Andréhoz, és megrángatta az inge ujját.

– Engedd, hogy elmenjek keresni – könyörgött.

Keresni? Hol? Kit? Loubet extizedes személyleírását már minden kapitányságnak, pályaudvarnak és járőrnek leadták.

Már nemcsak egy gyereket kerestek, hanem egy ötvennyolc éves, minden bizonnyal részeg férfit is, aki úgy ismeri Párizst és a párizsi rendőrséget, mint a tenyerét; fekete bársonygalléros felöltőt és szürke, kopott nemezkalapot visel.

Janvier még frissebben jött meg, mint a többiek. Minden újonnan érkezőt körüllengett egy darabig a kívülről hozott frissesség. Aztán lassanként őket is beburkolta az irodában uralkodó szürkeség, amelyben mintha az élet is lelassult volna.

– Az asszony megpróbálta becsapni az orrom előtt az ajtót – szólalt meg Janvier –, de én még idejében betettem a nyílásba a lábam. Nem tud semmiről. Azt állítja, hogy a férje az utóbbi hónapokban is szokás szerint hazaadta a fizetését.

– Ezért volt hát kénytelen lopni. Nagy összegekre nem volt szüksége, nem is tudott volna mit kezdeni sok pénzzel. Milyen az asszony?

– Alacsony, fekete, élénk szemű, a haja festett, majdnem kék. Vagy ekcémás, vagy pattanásos a bőre, mert ujjatlan kesztyűt hord.

– Van fényképed a férfiról?

– Majdnem erőszakkal kellett elvennem a tálalóról, mert az asszony nem akarta ideadni.

Vérmes, zömök férfi nézett rájuk a képről kidülledt szemmel, fiatalon ő lehetett a falu bikája, s még mindig megőrizte pökhendi, kihívó arckifejezését. De a fénykép jó néhány éves lehetett. Loubet azóta valószínűleg már nem olyan nagyképű, nem olyan magabiztos, mint régen, inkább csak alamuszi.

– Nem tudtad meg, hova szokott járni?

– Ha jól értettem, az asszony rövid pórázon tartja, kivéve persze az éjszakákat, mert akkor Loubet dolgozik – legalábbis a felesége így tudja. Kikérdeztem a házmesternét. Loubet nagyon fél élete párjától. A házmesterné gyakran látja reggelenként dülöngélve hazatérni, de mihelyt a lépcsőkorlátra teszi a kezét, azonnal kiegyenesedik. Elkíséri a feleségét a piacra, nappal mindenhova csak vele jár. Ha az asszonynak napközben dolga akad, és a férje alszik, rázárja az ajtót, és magával viszi a kulcsot.

– Mi a véleménye a dologról, Lecoeur?

– Arra volnék kíváncsi, vajon ő meg az unokaöcsém együtt vannak-e.

– Mit akar ezzel mondani?

– Reggel fél hét körül még nem voltak együtt, különben Loubet nem engedte volna, hogy a srác betörje a segélykérők üvegét. A kettő közül valamelyik követte a másikat, de tisztes távolból…

– Maga szerint melyik?

Lecoeurt feszélyezte, hogy úgy hallgatják őt, mintha valamiféle orákulum lenne. Még soha életében nem érezte ilyen szerénynek magát, még soha nem félt ennyire, hogy téved.

– Amikor a fiú fölmászott az esőcsatornán, bűnösnek hitte az apját, mivel az Austerlitz pályaudvarra küldte a cédula révén, Gedeon bácsit használva fel ürügyül. Nyilván ő is oda akart menni, miután eltüntette az ételesdobozt.

– Valószínűnek látszik…

– Cucu nem hihette, hogy… – próbált tiltakozni Olivier.

– Hallgass!… A gyilkosságot röviddel azelőtt követhették el. A gyerek nem próbált volna meg bemászni, ha nem vette volna észre a hullát…

– Biztos, hogy észrevette – erősítette meg Janvier. – Az ablakából láthatta a holttestet a lábfejtől combközépig.

– Amit nem tudunk, az az, hogy a gyilkos a szobában volt-e még.

– Nem volt ott – mondta most a főfelügyelő. – Ha ott lett volna, elrejtőzött volna valahol, amíg a gyerek bemászik az ablakon, aztán ugyanúgy megölte volna a veszedelmes tanút, ahogy az öregasszonyt.

Meg kellett érteni és rekonstruálni kellett a legkisebb részletet is, ha meg akarták találni a fiatal Lecoeurt, akit nem is egy, hanem két rádió várt karácsonyra.

– Mondd, Olivier, amikor ma reggel hazaértél, égett a villany?

– Égett.

– A gyerek szobájában?

– Igen. Meg is ijedtem. Azt hittem, beteg.

– Tehát a gyilkos láthatta a világosságot. Félt, hogy tanúja akadt a tettének. Arra biztosan nem gondolt, hogy az esőcsatornán át mászik be valaki a szobába. Gyorsan kirohant a házból.

– És odakint várta, hogy mi fog történni.

Ez volt minden, amit tehettek: feltevéseket kockáztathattak meg. És amennyire csak lehet, megpróbálhatták követni a gyilkos logikáját. A többi már a járőrök dolga volt, a Párizs-szerte szolgálatot teljesítő több száz rendőré és végül a véletlené.

– A fiú nem a csatornán mászott le, hanem a kapun hagyta el az öregasszony házát…

– Egy pillanat, főfelügyelő úr. Akkor a fiú már valószínűleg tudta, hogy nem az apja a gyilkos – szólt közbe André Lecoeur.

– Honnan?

– Az előbb mintha azt mondta volna valaki, azt hiszem, Janvier, hogy Fayet anyó sok vért vesztett. Ha a gyilkosságot közvetlenül az előtt követték el, a vér még nem alvadt meg, a test még meleg volt. Márpedig Cucu este kilenc körül látta az apját abban a szobában.

Minden újabb tény új reményt ébresztett bennük. Érezték, hogy előbbre jutottak. A többi már könnyebbnek látszott. A két férfi néha egyszerre nyitotta szóra a száját, egyszerre jutott az eszükbe ugyanaz.

– A srác kifelé jövet fedezte föl a gyilkost, Loubet-t vagy valaki mást, de valószínűleg Loubet-t. A gyilkos nem tudhatta, hogy látták-e az arcát. A srác félelmében elszaladt előle…

Ezúttal az apa szólt közbe.

– Nem – mondta, és monoton hangon magyarázni kezdett. – Ha Cucu tudta, hogy nagy jutalmat tűztek ki a gyilkos fejére, nem szaladt el előle. Ha tudta, hogy nincs állásom, és ha meglátta az anyósomnál, hogy pénzt kérek, nem szaladt el.

A főfelügyelő és André egymásra nézett, és mivel érezték, hogy a másik Lecoeurnek igaza van, egyszerre fogta el őket a félelem.

Iszonyatos! Kihalt utcarészlet Párizs egyik legelhagyatottabb negyedében, sötét éjszaka van, még két óra van hátra napkeltéig.

És ott egy férfi, egy őrült, aki néhány héten belül most ölt nyolcadszor – gyűlöletből, méregből, szükségből, vagy talán azért, hogy Isten tudja, mit, bizonyítson önmaga előtt; egy férfi, aki dölyfből az egész világot hívta ki a rendőrségen keresztül maga ellen.

Részeg volt, mint mindig? Biztosan. Karácsony lévén, amikor minden kocsma reggelig nyitva, nyilván még többet ivott, mint máskor, és mindent a részegek szemével látott. S az utcában, ebben a kősivatagban, a vak falak között egy gyereket látott, egy kisfiút, aki tudja, mit tett, aki képes elfogatni őt, aki véget vethet eszelős vállalkozásainak.

– Vajon van revolvere? – sóhajtott fel a főfelügyelő.

Nem kellett várnia a válaszra, Janvier-tól azonnal megkapta.

– Megkérdeztem a feleségétől. Loubet állandóan magánál hordta a revolverét, de nem megtöltve.

– Miért nem?

– A felesége félt tőle. Előfordult, hogy Loubet megfenyegette, ha részeg volt, ahelyett hogy meghúzta volna magát. Az asszony erre elzárta a töltényeket, mondván: hogy szükség esetén a fegyver is elég a megfélemlítéshez, lőni nem kell.

A srác és a tébolyult öreg valóban macska-egér játékot játszott Párizs utcáin? A volt rendőr nem remélhette, hogy egy tízéves fiúval szemben megnyeri a versenyfutást. A fiú viszont képtelen volt legyűrni egy ilyen nagydarab embert.

Márpedig ez a férfi egész vagyont, minden nyomorúsága végét jelentette a számára. Az apjának nem kell többé egész éjszaka a városban kószálnia, hogy elhitesse: még mindig a rue Croissant-ban dolgozik; zöldséget sem kell trógerolnia többé a Nagycsarnokban; s végül nem kell újra meg újra megalázkodnia semmiféle Fayet anyó előtt, hogy képtelen feltételekkel kölcsönt szerezzen.

Nem kellett már sokat beszélni. Nézték a térképet, az utcák nevét. A fiú nyilván tisztes távolból követte a gyilkost, az meg, hogy ráijesszen, – biztosan megmutatta neki a fegyverét.

Emberek ezrei aludtak nyugodtan a város házainak fedele alatt, és nem segíthettek sem az egyiken, sem a másikon.

Loubet nem maradhatott örökké az utcán, hogy a fiút lesse, aki óvatosan tartotta a köztük lévő távolságot. Elindult hát előre, elkerülve a veszélyes utcákat, a kapitányságok kék lámpáit s az útkereszteződéseket, ahol rendőr állt.

Nyilvánvaló volt, hogy két-három óra múlva megélénkül az utca, s a gyerek leszólítja az első járókelőt, hogy segítséget kérjen.

– Loubet ment elől – mondta lassan a főfelügyelő.

– És az unokaöcsém miattam törte be a segélykérők üvegeit: én magyaráztam meg neki, hogyan működnek ezek a készülékek – tette hozzá André Lecoeur.

Életre keltek a kis keresztek. Ami az elején rejtélynek látszott, most majdnem egyszerű volt, de tragikus.

A legtragikusabb az egészben talán a pénzkérdés volt, az óriási jutalom, amelyért egy tízéves kisfiú ennyi rettegést vállalt, és vásárra vitte a bőrét.

Olivier elsírta magát. Nem hüppögött, nem zokogott, csak csöndesen sírt. Eszébe sem jutott, hogy elrejtse könnyeit.

Már nem voltak idegei, reakciói. Idegen tárgyak, lélektelen eszközök vették körül, és emberek, akik úgy beszéltek róla, mintha ott se lenne, és köztük volt a saját testvére is, a fivére, akire alig ismert rá, akire akaratlanul is tisztelettel nézett.

A mondatok megrövidültek, mert Lecoeur és a főfelügyelő már félszavakból is értette egymást.

– Loubet nem tudott hazamenni.

– Se egy bisztróba bemenni a gyerekkel a sarkában.

André Lecoeur önkéntelenül elmosolyodott.

– A gyilkosnak eszébe sem jutott, hogy a srácnak üres a zsebe, nincs nála egy fillér sem, tehát könnyen lerázhatná, ha fölszállna a metróra.

Dehogy! Ez nem igaz? Cucu látta őt, tehát pontos személyleírást adhatott volna róla.

Trocadéro. Az Étoile környéke. Múlik az idő. Már majdnem világos van. A házakból egymás után lépnek ki az emberek. A járdákon léptek hallatszanak.

Már nem lehet fegyver nélkül észrevétlenül megölni egy gyereket a nyílt utcán.

– Valahogyan összekerültek – szólalt meg a főfelügyelő olyan arccal, mintha lidérces álomból ébredt volna.

Ebben a pillanatban kigyulladt egy lámpa. Lecoeur jelentkezett a kollégája helyett, mintha csak tudta volna, hogy ebben az ügyben jön a hívás.

– Igen… Sejtettem… Köszönöm.

Aztán megmagyarázta.

– A két lopott narancs. Most kaptak el egy észak-afrikai fiút, a Gare du Nord-on aludt, a harmadosztályú váróteremben. Az egyik narancs még ott volt zsebében. Ma reggel szökött meg hazulról, a XVIII. kerületből, mert megverték.

– Gondolod, hogy Cucu halott?

Olivier Lecoeur majdnem összetörte az ujjait, annyira tördelte a kezét.

– Ha Cucu meghalt volna, Loubet már otthon lenne, hiszen nem kellene félnie többé semmitől.

A küzdelem tehát folytatódott, immáron a napsütötte Párizsban, ahol az emberek ünneplőbe öltöztetett gyermekeiket sétáltatták.

– Semmi kétség, Cucu ment közelebb hozzá, mert félt, hogy a tömegben nyomát veszíti.

Loubet nyilván tudott beszélni vele, és megfenyegette a revolverével.

– Ha szólsz valakinek, lövök… Így aztán mind a ketten megpróbálták elérni a saját céljukat. A gyilkos meég akart szabadulni a gyerektől, megpróbálta valami elhagyatott helyre csalni, ahol megölheti; a gyerek meg fel akarta lármázni az embereket, de úgy, hogy Loubet-nak ne legyen ideje lőni.

Mind a ketten óvakodtak a másiktól. Mind a ketten az életükkel játszottak.

– Loubet biztosan nem a városközpont felé haladt, ahol rengeteg a rendőr. Ráadásul a legtöbb még ismeri is őt.

Az Étoile-tól valószínűleg a Montmartre felé mentek, nem a mulatónegyed, hanem a szegények lakta, sivár utcák felé, amelyek egy ilyen ünnepen teljesen kihaltak.

Délután fél három volt. Vajon ettek-e valamit? Kibírta-e vajon Loubet ennyi ideig ital nélkül, vagy megpróbált szerezni a rá nehezedő fenyegetés ellenére is?

– Főfelügyelő úr, kérem…

André Lecoeur hiába próbált, nem sikerült neki magabiztosan beszélni, nem tudott szabadulni attól az érzéstől, hogy csak belekontárkodik valakinek a munkájába.

– Tudom, hogy több száz bisztró van Párizsban. De ha a legvalószínűbbnek látszó negyedekkel kezdenénk, és sok embert bevetnénk…

Nemcsak az irodában szolgálatot teljesítők láttak munkához, Saillard is riasztotta a quai des Orfèvres-t, ahol a hat ügyeletes felügyelő azonnal szintén leült egy-egy telefon mellé.

– Halló, *Bar des Amis?* Nem láttak ma reggel óta bármikor egy idősebb, fekete felöltős férfit egy tíz év körüli kisfiú társaságában?

Lecoeur megint kereszteket rajzolgatott, ezúttal nem a noteszébe, hanem a telefonkönyvbe. Tízoldalnyi többé-kevésbé mulatságos nevű bisztrót talált. Némelyik zárva volt. A többiben meg zene szólt, hallani lehetett a telefonban.

Egy asztalra kiterített térképen néhol kék ceruzával jelölték meg az utcákat; a place Clichy mögött, egy eléggé rossz hírű átjárófélébe tehették az első piros jelet.

– Délfelé járt itt egy ilyenforma pasas. Megivott három calvadost, a kicsinek meg egy pohár fehér bort rendelt, de az nem akarta meginni. Aztán mégis megitta, és két kemény tojást is megevett…

Olivier Lecoeur arca láttán azt hihette volna az ember, hogy Olivier a fia hangját hallja.

– Nem tudja, merre mentek?

– A Batignolles felé… A pasas már jócskán felöntött a garatra…

Az apa is föl akart kapni egy telefonkagylót, de már mindegyik kézben volt. Így hát csak összeráncolt homlokkal járkált egyiktől a másikig.

– Halló! *Zanzi Bar?* Nem láttak ma reggel óta…?

Mint valami refrén ismétlődött ez a mondat, ha az egyik rendőr befejezte, elkezdte a másik.

Rue Damrémont. Fönn a Montmartre-on. Fél kettőkor Loubet már ügyetlenül mozgott, össze is tört egy poharat. A gyerek úgy tett, mintha a W. C. felé indulna, de a pasas utánament. Erre a srác félúton megállt, mintha félne.

– Fura egy pasas. Folyton vihogott, olyan arccal, mintha valami jó viccet csinált volna.

– Hallod, Olivier? Cucu egy óra negyven perce még ott volt…

André Lecoeur nem merte kimondani, mire gondolt. Végéhez közeledett a játszma. Attól a pillanattól fogva, hogy Loubet inni kezdett, a végéhez közeledett. A kérdés csak az volt, van-e esélye a gyereknek.

Egy esetben igen: ha van türelme várni, és nem kockáztatja meg fölöslegesen, hogy akcióba lépjen.

De ha téved, ha részegebbnek hiszi Loubet-t, mint amennyire valóban részeg, ha…

André Lecoeur tekintete Olivier-re esett, és elképzelte, mi lehetett volna a fivéréből is, ha – szinte csodaszerűen – az asztmája meg nem gátolja az ivásban.

– Igen… Mit mond? … Boulevard Ney?

Párizs határához értek, és ez arra mutatott, hogy a volt rendőr nem olyan részeg, amilyennek látszik. Szép lassan, de megy a maga útján, szinte észrevétlenül vezeti kifelé a városból a gyereket, a külvárosi üres telkek felé.

Három rendőrkocsi máris elindult arrafelé. Odaküldték az összes elérhető kerékpáros járőrt is. Janvier beugrott a főfelügyelő kis autójába. Olivier-t alig tudták visszatartani, vele akart menni.

– Ha egyszer mondom, hogy itt kapsz hírt legelőször…

Senki sem ért rá kávét főzni. Mindenki a végsőkig feszült volt. Akaratlanul is már csak idegesen, foghegyről beszéltek.

– Halló! *Orient Bar?* Halló! Ki beszél?…

Ezt André Lecoeur kérdezte, aki a kagylóval a fülén felállt, furcsa jeleket adott, és topogni kezdett.

– Hogyan?… Ne olyan közel a kagylóhoz…

Akkor már a többiek is hallották a cérnavékony hangot. Mintha egy nő beszélt volna.

– Akárki hallja, értesítse a rendőrséget, hogy… Halló! Értesítse a rendőrséget, hogy elfogtam a gyilkost… Halló! … Micsoda? … André bácsi?…

A hang elhalkult, aggodalmas lett.

– Mondom, hogy lövök… André bácsi!

Lecoeur nem tudta, ki veszi át tőle a kagylót. Egyetlen ugrással kinn termett a lépcsőházban. Majdnem betörte a rádiós irodájának ajtaját.

– Gyorsan!… *Orient Bar,* Porte de Clignancourt… Mindenki oda!

Meg se várta a választ, négyesével vette lefelé a lépcsőfokokat, megállt a nagy iroda ajtajában, és döbbenten látta, hogy mindenki mozdulatlan és feszült.

A kagyló Saillard kezében volt, egy öblös hang szólt belőle kültelki akcentussal.

– Oké!… Ne emésszék magukat … Fejbe vágtam egy üveggel a pasast… Megkapta a magáét… Nem tudom, mit akart a sráctól, de… Mi? Beszélni akar vele? …Gyere ide, kicsi… Add ide azt a stukkert… Nem nagyon szeretem az ilyen játékszert… Na, nézd csak, nincs is megtöltve…

Egy másik hang.

– Te vagy az, André bácsi?

A főfelügyelő a kagylóval a kezében körülnézett, de nem André Lecoeurnek, hanem Olivier-nek nyújtotta oda.

– André bácsi?… Megfogtam!… A gyilkost!… Megkapom a jutal…

– Halló, Cucu…

– Tessék?

– Halló, Cucu, itt a…

– Mit csinálsz te ott, papa?

– Semmit…Vártam… Én…

– Örülök, tudod… Várj… Biciklis rendőrök jöttek… velem akarnak beszélni. Megállt egy autó is…

Kivehetetlen zajok, kusza hangok, pohárcsörgés. Olivier Lecoeur ügyetlenül fogta a kagylót, a térképet nézte, de nemigen

látta. Messze járt, fönn a város északi szélén, egy nagy, széles útkereszteződésben…

– Velük megyek…

Egy másik hang.

– Maga az, főnök? Itt Janvier…

Olivier Lecoeur úgy nyújtotta Saillard felé a kagylót, mintha őt vágták volna fejbe az üveggel.

– Teljesen kikészült a pasas, főnök. Amikor a srác meghallotta a telefoncsörgést, megértette, hogy most vagy soha: kirántotta Loubet zsebéből a revolvert, és el ugrott tőle… Hála az égnek, a tulaj kemény fickó, habozás nélkül fejbe vágta az emberünket…

A térképen kigyulladt egy kis lámpa a Clignancourt negyedben. André Lecoeur átnyúlt a kollégája válla fölött, és kapcsolt.

– Halló! Kiment a kocsitok?

– Valaki betörte a segélykérő üvegét a place Clignancourt-on, és jelentette, hogy valami gazember van egy bisztróban… Halló!… Visszahívjalak?

Nem volt rá szükség.

Több kis keresztet sem kellett rajzolni a noteszbe.

Egy srác ekkor már nagy büszkén egy járőrkocsiban robogott keresztül Párizson.

Ferch Magda fordítása

GYÜLÖLKÖDÉS

Csak az isten a megmondhatója, hányszor fordultak már a bírásághoz. Számúikra ez éppoly megszokott dolog volt, mint másoknak a csütörtöki vásározás. Hol az egyik, hol a másik volt a felperes... Fél évvel ezelőtt már pereskedtek Fontémayben, de az új bírónak erről nem volt tudomása.

Gépiesen olvasta a neveket, a jelenlévőket kipipálta a listán.

– Fernande Sirouet, saint-mesmini háztulajdonos... Alphonsine Sirouet, özvegy Brecard-né, saint-mesmini háztulajdonos...

Aztán a tanúk neve következett. Miután befejezte, felemelte a fejét, és ránézett a két asszonyra, akik merev testtartásban egymás mellett ültek a félkör alakú korlát mögött.

– Nos... melyikük Fernande Sirouet?

A kövér, majdnem széle-hossza egy, lógó tokás asszony, akinek fénytelen szürke haja és ugyanolyan színű szeme volt, egyik kezét elmozdította ezüstcsatos bársony táskájáról, s szerényen felemelte az ujját.

A bíró a másikhoz fordult.

– Tehát ön, alperes, Alphonsine Sirouet, özvegy Brecard-né?

– Igen, bíró úr.

Alphonsine hasonló termetű volt, mint Fernande, de sovány testalkatú csapott vállú, puha, szomorú arcú teremtés. Időnként köhögött, s ilyen-kor illedelmesen a szája elé tartotta a tenyerét.

– Önök rokonok?

Néma csend.

– Azt kérdeztem – rokonok? – emelte fel a bíró a hangját.

Erre mindketten a fejüket ingatták. Alig észrevehetően, éppen csak aranyira, hogy kifejezze a néma tagadást.

Végül a „szóvivő” Fermande sietett a bíró segítségére.

– Testvérek, bíró úr.

A két asszony ugyanazon házból lépett ki kora reggel Saint-Mesminben, és indult a székesegyház előtti autóbuszmegálló felé. Pontosabban mindegyik a „saját” házából, mivel az épület már hosszú évek óta két részre volt osztva. Mindegyik testvérnek megvolt a saját ajtaja és a saját két ablaka, melyek a homlokzatiból nyíltak. Mindegyik a buszmegállóban találkozott a maga ünnepélyesen kiöltözött tanúival.

– Alphonsine Sirouet, önt azzal vádolják, hogy január elsején egy bográcsot dobott át a szomszédja, azaz – amit én ez eddig nem tudtam – a nővére, Fernande Sirouet kertjébe...

Alphonsine, akit gyerekkora óta csak Fonsine-nak hívtak, szomorúan ingatta a fejét, cáfolva a kijelentést.

– Az ön kertje és a nővérének a kertje – ez egyszer a nővére! – fallal van elválasztva, melynek magassága…

– Két méter tíz centi – súgta Fonsine ügyvédje.

– Jó, legyen két méter tíz centi… A bográcс a felperes fejére esett és megsebesítette. Beismeri ezt a tényt?

– Nem, bíró úr.

– Már megbocsásson, de a jegyzőkönyvből az derül ki, hogy a vizsgálat során beismerte…

– Igen, átdobtam egy lábast. Ez egy elhasznált edény volt, lyukas, mint a szita, de egyáltalán nem bográcс. Nem tudom, hogy kerül ide a bográcс…

A bíró Fernamde-hoz fordult. Az felállt és kijelentette:

– Bográcс volt. Egy öntöttvas bográcс.

Az ügyész bóbiskolt az asztala mellett. Az esküdtek szórakozottan a közönséget nézegették, azt a hatvanfőnyi embert, akik összesereglettek a tárgyalásra. Többségük arra várt, hogy tanúskodjon a bíróság előtt.

– Nem lenne haszontalan meghallgatni azt a rendőrt, akit a másik fél állított tanúnak – tett célzást Fonsine védője.

Egy tagbaszakadt, jámbor kinézetű legény emelkedett fel.

– Azt nem állíthatom, hogy bográcс volt, nem úgy nézett ki. Hanem inkább… olyan lábasféle… öntöttvas lábas…

– Egyszóval – súlyos tárgy. És ön szerint egy ilyen lábas vagy bográcс súlyosan megsebesíthetett egy embert?

De ekkor közbeszólt az ügyvéd, s maró gúnnyal megjegyezte:

– Feltéve, hogy emberre esett.

– Nem értem önt, ügyvéd úr. Hiszen megállapították, hogy a felperes megsérült…

– Semmit sem állapítottak meg. A lábas nem esett rá. Akár mindjárt be is bizonyíthatom.

Az ügyvéd, diadalmas arccal, ismét leült.

– Akkor hát tisztázzuk a dolgot… Alphonisine Sirouet, beismeri, hogy átdobta a lábast azon a falon, mely az ön kertjét a nővére kertjétől elválasztja?

– Én csak megadtam a császárnak, ami a császáré.

– Nem értem.

– Azt akarom ezzel mondani, hogy ezt a lábast már előbb a kertembe dobták, én meg visszadobtam, Egy bizonyos nőszemélynek – és ezt városunk minden becsületes polgára tanúsíthatja! – régóta az a szokása, hogy mindenféle szemetet az én kertembe dobál. Úgyhogy igazság szerint…

– Végeredményben azt akarja mondani, hogy nem tudott a nővére jelenlétéről a fal túlsó felén?

– Ilyen egyén ott nem volt.

Nos, vajon a bíró, aki nem ismeri sem a Sirouet testvéreket, sem a főutcára néző házukat, de még magát Saint-Mesmin városikat sem, aki soha nem hallott Antonin Brecard-ról – egy ilyen ember el tud-e igazodni ebben az ügyben?

Természetesen Fernande és Fonsine ügyvédje igyekeztek megmagyarázni neki mindent, de az egyik is és a másik is – mivelhogy ez a foglalkozásukhoz tartozott – a maga módján adta elő a történteket, a távoli múltban nem mélyeditek el.

Pedig az első áldozással kellett volna kezdeni, melyre a testvérek életében egyszerre került sor. Fernande, aki két évvel volt idősebb Fonsine-nál, kénytelen volt megvárni a húgát, mert az apjuk – csökönyös, amilyet a világ nem látott! – úgy határozott, hogy egy füst alatt bonyolítja le a ceremóniát.

Az alatt a két év és néhány hónap alatt – egészen a bérmálásig – Fernande tombolt a dühtől. Aztán meg Fonsine kezdett el dühöngeni – már eladó sorban volt, de még mindig a nővére átszabott ruháit kellett hordania.

Később meghalt az anyjuk, és Fernande-nak mint idősebbnek magára kellett vállalnia Sirouet papa háztartását, amíg Fonsine szabás-varrást tanult Fontenayben.

Jómódban éltek. Az öreg Sirouet tehetős marhakereskedő volt, szerette a fehér bort és a zsíros ételeket. Meg sem fordult a fejében, hogy a lányai valamikor férjhez mehetnek. Úgy gondolta, ha már egyszer megözvegyült, az egyik vezeti majd a háztartását. Ez olyan megmásíthatatlannak tűnt, mint az evangéliumi igazság. De hogy melyik a kettő közül? Neki teljesen mindegy volt, egyiket sem részesítette előnyben. Beszéljék meg ők maguk egymás között!

Csakhogy éppen ők nem tudtak megegyezni.

– Először mindig az idősebb lány megy férjhez. Úgyhogy nekem kell…

– Szó sem lehet róla! Ha meghal az anya, az idősebb lány lép a helyébe. Ezért nekem kell előbb férjhez mennem…

De sem az egyik, sem a másik nem ment férjhez azon egyszerű oknál fogva, hogy senki sem kérte meg őket.

Fernande már túl volt a harmincon, Fonsine pedig betöltötte a huszonnyolcat, mikor Saint-Mesminbe új tanítót neveztek ki. Jó negyvenöt éves lehetett, s oly mértékben nem fordított gondot a külsejére, hogy még az elemi tisztálkodást is elhanyagolta.

Antonin Brecard-nak hívták, s úgy látszott, érdeklődését egy csapásra felkeltette a két Sirouet lány. Hogy valójában melyik, ezt senki sem tudta megmondani.

Végül Fonsine-t vette feleségül. Mint a szóbeszéd járta – egyszerűen találomra. Mint Fernande mondogatta – a húga aljas fondorlata következtében.

Meg kell még említeni, hogy Fonsine ekkor két évre elhagyta a szülői házat, beköltözött férje iskolában lévő lakásába.

De Brecard hamarosan meghalt. Majdnem egy időben Sirouet papával, akit végül elvitt a fehér bor.

Mit csinált ezek után Fonsine, aki elhagyta a családi tűzhelyet? Aki nem ápolta apját élete utolsó napjaiban? Aki, azt lehet mondani, „eldobta" az apját? Ügy döntött, visszatér a házukba, és ott teljhatalmú háziasszony lesz, éppúgy, mint Fernande!

Hogy mennyi idő telt el azóta? Körülbelül húsz év.

Attól kezdve a két testvér abban a házban élt, amelyben született. Csak a házat megosztották. A megosztás két szakértő – mindkét fél részéről egy-egy – jelenlétében történt. De nem lehetett kettéosztani minden helyiséget, melyre a testvérek igényt tartottak. Például a konyhát sem – a téglatűzhely miatt.

Ilyenkor egy feldobott ezüstpénz döntötte el a tulajdonjogot... Vágattak még egy bejáratot, válaszfalat húzattak fel, külön lépcsőfeljárót csináltattak ...

Egyszóval, mintha két ház létezett volna, s hogy ebben senki ne kételkedjen, Fonsine a ráeső fél homlokzatot kék színűre festette, Fernande pedig meghagyta a maga részét eredeti formájában.

Beszélni ezek után nem beszéltek egymással. Napjában legalább hússzor találkoztak, de mindegyik úgy tett, mintha nem venné észre a másikat.

Fernande-nak Pouzauges-ban, Fonsine-mek Fontenayben volt magánügyvédje. Ők tartották a két testvér között a szükséges kapcsolatot.

Mi minden történt azóta! Elég volt egy megmérgezett macska, hogy okot adjon a pereskedésre. Aztán jött a névtelen levelek kétéves járványa. Saimt-Mesmin minden lakója megkapta ezeket a küldeményeket, végül a plébánosnak kellett szigorúan megróni őket, mert teljesen ismeretlen embereket kompromittáltak. Nős férfiakat vádoltak meg förtelmes orgiákkal, melyek hol az egyik, hol a másik felében zajlottak le a háznak.

A Sirouet testvérek belepusztultak volna a szégyenbe, ha közös szállítóhoz kellett volna fordulniuk. Mindegyiknek megvolt a maga fűszerese, a maga hentese.

Aztán ott volt a mosás! A kerten, melyet szintén két részre osztottak, egy patak folyt keresztül. Mindkét testvérnek volt a maga részében saját külön pallója a mosáshoz, de egyenlőséget itt nem sikerült tenni, mivel a patak makacsul csak egy irányban folyt. Fonsine-hoz már olyan víz érkezett, ami előbb átfolyt a nővére kertjén.

Fernande állandóan szemmel tartotta Fonsine-t, s ha tehette, mindig akkor mosott, amikor ő. Ilyenformán Fonsine pallójához „annak a nőszemélynek a koszos fehérneműjétől bemocskolt" víz csörgedezett.

Egyszer Fonsine még éjnek idején felkelt, hogy tiszta vízben kimoshassa a fehérneműjét. Fernande azonban vett néhány üveg tintát, és a patakba öntötte, mikor a húga öblítette a ruhákat. Ezt később rábizonyították. A kereskedőnél imigyen érdeklődött:

– Van magának régi tintája? Az sem baj, ha már romlott. Nem azért viszem, hogy írjak vele.

Ami pedig a falat illeti, két méter tíz centis magassága ellenére naponta dobálták rajta keresztül a legkülönbözőbb és főleg legundorítóbb dolgokat: döglött patkányokat, elhasznált papucsokat, nyúlzsigereket, véres vattacsomókat, összetört éjjeliedényeket. A jó ég tudja, honnan szedték össze őket!

És íme, most itt ült a két nő, egy-más mellett. A szigorú, testes Fernande és a sovány, beteges Fonsine. Mindegyik körülbástyázva tanúkkal. Mikor a bíró végre megpróbálta kihámozni az igazságot a rendőr szavaiból, az megejtő természetességgel jelenítette ki:

– Lehet, hogy a látszat ellene szól, de nekem az az érzésem, hogy kettejük közül Fonsine a vérszomjasabb.

Fonsine? Az, akit szívet tépő köhögés gyötört, és mindig úgy a vállai közé húzta a fejét, mintha gyóntatószékben ülne? Hát persze, a rendőr Fernande pártjához tartozott!

– Tehát ön a kertjében tartózkodott abban a pillanatban, mikor a húga átdobta a ..

– Igen, bíró úr!

– Nem, bíró úr – tiltakozott halkan Fonsine. – Akkor ő a lépcsőfeljárón állt, és a hentessel beszélgetett.

– Nem igaz! A kertben éppen dolgozott a bádogos, ő is látta, hogy a fal mellett álltam.

– Az emberek azt beszélik, belebetegedne, ha nem hazudozna állandóan! Ami pedig a bádogost illeti, ha nem tiltaná a szemérmességem, tudnék mesélni olyat...!

– Hallgassuk meg a rendőr feleségét. Akkor megtudjuk, igaz-e, hogy…

A rendőr felesége zavarban volt. Egyrészt mindent ki akart pakolni, amit tudott, másrészt jobbnak látta, ha hallgat.

– Mit tud ön erről az esetről?

– Mondhatom, lényegében véve semmit, bíró úr.

Ő csak hallotta valakitől, mintha Fernande mesélte volna valakinek…

– Éspedig mit mondott?

– Hogy a húga csúnyán ráfizet erre a bográcsra meg a többi aljasságra…

– Ez már az után volt, hogy ráesett a lábas?

– Délután öt óra felé.

– Tehát – UTÁNA. Mert a lábast négy óra körül dobták át.

– Hetet-havat összehord!

– És Fernande Sirouet akkor már sérült volt?

Hallgatás.

– Látott rajta valamilyen sebet?

– Nem, nem láttam, bíró úr.

Néhány tanú vallomása szerint tehát Fernande egyáltalán nem sérült meg sem bográcstól, sem lábastól. De mivel forrott benne a düh kihasználta az alkalmat, beszaladt a házba, és sebet ejtett magán, hogy bűnvádi felelősségre vonassa a húgát.

– Meg kell hallgatni az orvost. Itt van.

Az orvos azonban még nagyobb zavarban volt, mint az összes többiek, mert a két Sirouet testvérnek külön hentese és külön fűszerese volt ugyan, de kezeltetni egy és ugyanazon orvossal kezeltették magukat.

– Ön megvizsgálta Fernande Sirouet-t, miután megsérült. Meg tudja mondani…

Nem, ő semmit nem mondhat! A sérülést okozhatta lábas, de bármilyen más tárgy is, például kalapács, vagy egyszerűen a falba verte a fejét…

– Gyakorlatilag az sincs kizárva, hogy a felperes ily módon sebet ejtett magán… Minden lehetséges… Hogy fájdalmas-e a seb?… Igen, egy kicsit…

De mi volt az egyik Sirouet testvérnek ez a rövid ideig tartó fájdalom a csábító perspektívához képest, hogy a törvény nevében elítélhetik a másikat!

Bíró úr, hát még mindig nem érti? Ah, persze, ön nem Sait-Mesminben öregedett meg.

Így azt sem tudja, hogy a két testvér hosszú évek során nap mint nap csak azzal foglalkozott, hogy szítsa a gyűlölködést ...

És micsoda jelentősége van annak, „amit az emberek beszélnek”! Hiszen az egész város figyelmét a két asszony szavai és 'tettei' kötötték le... Saimt-Mesmin lakói hol felháborodva, hol együttérezve vagy az egyik vagy a másik pártjára álltak.

Melyik vonszolta először a másikat a bíróságra? Fonsine, ugyebár? Nyomósabb okot azonban, mint a kerítés összetörésének banális vádja, ő sem talált. Bár emlegetett valamilyen körtelopást is, meg a nyulak pusztulását, melyek egymás után hullottak el, feltehetőleg mérgezéstől, de a vádjai meglehetősen bizonytalanul hangzottak.

Az ön elődje, bíró úr, felmentette Fernande-t abban bízva, hogy az emberi lélek hajlamos a megbékélésre. Mert ő sem tudott mindenit. Fernande viszont az ítélet kihirdetése után még inkább megbántottalak érezte magát. Képzeljék, jobban szerette volna, ha elítélik!

– Úgy, szóval bíróság kell neked? Várj csak, lesz még alkalom, ne félj, nem szalasztóm el!

Ilyen jó alkalmait kínált a bográcс is, mely, lehetséges, csak egy lábas volt, de elég súlyos ahhoz, hogy megsebesítsen egy fejet... még ha nem is talált célba...

Mi az, bíró úr, belegabalyodott az ügybe? Rövid ideig tanácskozott az esküdtekkel, majd nem túlságosan bízva az ítélet helyességében, azt dörmögte:

– Ötszáz frank bírság.

És azt hiszi, ezzel befejeződött?

Befejeződött, de nem a bíróság tett pontot az ügy végére. A gyenge tüdejű Fonsine húsvét előtt két héttel meghalt tüdőgyulladásban.

A nővére nem is tudott róla. Fonsine-t a szomszédok öltöztették fel és virrasztottak felette. A temetéssel kapcsolatos minden formaságot az ügyvédje intézett. Fernande nem mutatkozott. Amikor a holttestet elszállították, éppen a lépcsőfeljárót mosta. Mást nem tudott mondani, csak ennyit szólt: „Végre eltakarodott!”

Előfordult, hogy valamelyik szomszéd megkérdezte tőle:

– Nem viselsz gyászt Fonsine-ért?

– Én? Hiszen ismerni sem ismertem!...

Öt csak egy dolog érdekelte – ki veszi meg a húga házrészét? Mert öröklésről szó sem lehetett. Mindketten tudták ezt régen. Mikor két ember ennyire gyűlöli egymást, az elővigyázatosság első

lépése rendszerint az, hogy nem ad lehetőséget e gyűlölet tárgyának a vagyon öröklésére.

Ezért a két testvér minden vagyonát, beleértve a házat is, életjáradékba fektette. És Fernande-nak nem volt annyi készpénze, hogy megvegye a Fonsine tulajdonát képező fél házat.

A húga halála után gyakran gondolkodóba esett, kelletlenül csinált mindent, amihez hozzáfogott, mintha valami emésztette volna belül.

Az emberek, mikor észrevették rajta a változást, nem állták meg szó nélkül.

– Mégiscsak bánt téged a húgod halála.

– Engem? Hahaha!

– Valahogy más vagy azóta, mióta Fomsine…

– Jobb, ha hallgattok! Soha életemben nem voltam ilyen boldog… Végre szabadon lélegezhetek!

– De hiszen emészted magad.

– Csak azért, mert a szülői ház fele idegen emberek kezére kerül, és mindig azon gondolkodom, ki fog mellettem lakni…

És ez annyira megviselte Fernande-t, hogy szemlátomást fogyott. Sápadt bőre hamuszürkére változott, a haja bozontosán lógott. Nem érdekelte semmi. Semmihez nem volt kedve. Napjában legalább tízszer átment a fűszerüzletbe – nem azért, mert szüksége volt valamire, hanem mert ott mindig lehetett valakivel beszélgetni.

Hány gyönyörű nyári éjszakát töltött valamikor a kertjében, ahová most be sem nézett. Nem érdekelték már a dudvák, a kövek, az üvegdarabok, melyeket azelőtt olyan élvezettel dobált keresztül a falon…

Nyár végén a ház fele gazdáira talált – beköltöztek az új lakók, szerény nyugdíjasok, csöndes emberek.

Róluk aztán semmi rosszat nem lehetett mondani. És ez mindennél szörnyűbb volt!

Egyenesen halálos!…

Különben is, Fernande-nak most senkihez nem húzott a szíve.

– Akarod tudni az igazságot? Te unatkozol Fonsine nélkül! – mondták neki az emberek.

Megajándékozták egy kismacskával, melyet már nem fenyegetett a mérgezés veszélye, de ő gyakran még az etetéséről is megfeledkezett.

Nem ritkán ahhoz sem volt elég ereje, hogy vacsorát készítsen magának vagy lámpát gyújtson. A szomszédék vettek egy rádiót, s

attól kezdve még az idegen emberi lélegzés sem hatolt át hozzá a falion keresztül…

Egyik este aztán teljes magányosságban és sötétségben meghalt. Azon az estén a szomszédék nem kapcsolták be a rádiót, mert tudták, hogy Fernande rosszul érzi magát, meg azért sem, mert palacsintát sütöttek.

Nem valamilyen meghatározott betegség vitte el, hanem úgy halt meg, mint ahogy a gazdájuk után szomorkodó kutyák kimúlnak.

Mivelhogy minden vagyona le volt kötve életjáradékra, örökséget nem hagyott hátra.

Kovács Sándor fordítása

RÉGI HISTÓRIA EGY ÉSZAKI VÁROSBÓL

Egy évvel az első világháború után történt, az egyik észak-franciaországi városban, amely különösen sokat szenvedett a német megszállástól. Véletlenül szemtanúja lettem az eseményeknek, az első perctől az utolsóig, és kezeskedhetem a legapróbb részletek hitelességéért is.

Két óra múlt néhány perccel, május egy napos délutánján. A virágárusok a főtér gesztenyefái alá telepedtek. Alig egy-két nappal azelőtt tették ki megint a kávéház-tulajdonosok az újramázolt székeket és asztalokat a teraszokra.

Egyszer csak törött üvegek zaja hallatszik. Az egyik legnagyobb kávéházból öt-hat ember, fürtben robban ki, dühös tusában egymásba akaszkodva.

Alig figyelnek fel rájuk. A járókelők megállnak egy pillanatra. Ilyen szavak válnak ki:

– Kém! . . . Áruló! . .. Egy hadirokkantnak nekimenni…

A csoport egyre nő. A virágárusok is közelebb húzódnak. Most pedig egy kődarab bezúzza a kávéház egyik nagy üvegtábláját.

– Spion! ... Németbérenc!

Én magam is ott voltam a gesztenyék alatt. Láttam mindent, és mégis, ma is elborzadok, milyen hihetetlenül gyorsan pattanhat ki egy ilyen zendülés.

Az eredete? Egy semmiség! Még a semminél is kevesebb! Három férfi – mindhárman becsiccsentve –, ebben az órában feltehetően temetésről tarthattak hazafelé, be akart térni egy kávéházba. A tulajdonos nem volt hajlandó kiszolgálni őket.

A tulaj alacsony, takaros kis ember, csupa gömbölyűség, pirospozsgás arcú; mindig ugyanabban a zsakettben. A neve, mondjuk, Moinet. Mivel a beszeszeltek tiltakoznak, fokozatosan az ajtó felé tereli őket.

Márpedig három iszákosunk közül az egyik valóban hadirokkant. És Moinet meg is lökte. Sem többet, sem kevesebbet.

A most csoportosuló emberek már nem is tudják, miről van szó voltaképpen. Csak kiabálnak:

– Kém! ... Spion!... Halál rá!...

A betört kirakat csörömpölése mintha jeladás lett volna. Darabokra törik a terasz asztalait és székeit. Betódulnak a kávéházba, és ízzé-porrá zúzott poharak zsivaja tölti be a teret.

És ez még nem minden. A kávéház fölötti épületrész szálloda. Három szinten is vannak szobák. S lám, ott fenn kinyílik egy ablak. A hőbörgők azok, akik már a másodikra jutottak, és egy üveges szekrényt lóbálnak az űrben.

Ennyi elég is ahhoz, hogy felvillanyozza a nézőket. A szekrény úgy robban szét a járdán, akár egy korhadt dió. Nyomában az éjjeliszekrény, az ágy…

– Dobjátok le nekünk a koszos németjét! – üvöltik ekkor.

S az utcáról sejteni lehet, micsoda hajtóvadászat folyik odabent. A pánikba esett Moinet előbb az elsőre szalad fel, azután a másodikra. Pisztolylövés dördül. Moinet lőtt a levegőbe, remélve, hogy ráijeszt az üldözőire.

Az ügy két óra tájban kezdődött. Négy órakor a csendőrség és a katonaság sikertelenül próbálja megtisztítani a teret. Az egész környék ostromállapotban van. A tűzoltók megkísérlik bevetni a fecskendőket, de visszaszorítják őket.

Már nem egy részeges fickóról folyik a szó. A hátsó sorokban egy háborús sebesültről beszélnek, akit hidegvérrel meggyilkolt egy német kém.

Eközben sikerült átjutnom újságunk szerkesztőségébe, éppen a Moinet-kávéház mögött, s lázasan dolgozni kezdünk egy különkiadáson, az ablakon keresztül pedig követhetjük az eseményeket.

Ekkor vagyok szemtanúja az egyik legtragikusabb jelenetnek, amelyet valaha is látnom adatott. A meredek tetőn kinyílik egy padlásablak. És egy eltorzult arcú férfi préseli ki magát lassan, nehézkesen, hiszen kövér.

A férfi fél. Nem csupán azoktól, akik esetleg felfedezik, hanem fél, iszonyúan fél *attól, hogy lezuhan.* Szédül. Kapaszkodik. Hasra fekszik. És kúszik mégis, akarata ellenére if, egészen a párkányig, ahol azután észreveszi, hogy sarokba szorult.

Lentről a tömeg nem láthatja meg. De őrjöngök, kutatnak Moinet után szerte az egész házban. Moinet tudja ezt, és pisztolyt szegez a padlásablakra.

Ebben a pillanatban a népharag már olyan mértékű, hogy a csendőrség és a hadsereg időközben riasztott újabb egységei nem tudnák megvédeni a szállodást.

S ekkor megpillantok egy, a különleges osztaghoz tartozó rendőrtisztet, aki nem kevésbé kövér, mint Moinet, ahogyan kibukkan az egyik szomszédos ház padlásablakából. Szavamra, azt hiszem, ő is szédeleg.

Moinet, aki észrevette, és nem tudja, ki ez, ráfogja a revolvert. S mindeközben a házban folytatódik a dúlás.

A tiszt nem beszélhet. A másik nem is hallaná. Nem is állhat fel. Kúszik. És integet, hogy valahogy jelezze, nem ellenségként jön.

A zavarodott ember azonban képes-e megérteni? Az idegei pattanásig feszültek. Ha megmoccan, háromemeletnyi magasságból zuhan alá.

A jelenet, amelyet ablakainkból néhányan nyomon követtünk, lélegzetünket visszafojtva, kis híján negyedóráig tartott. A tiszt a szó szoros értelmében centiméterről centiméterre haladt előre. Azután támadt egy ötlete. A cserepeken hasalva, egy darab papírt kotorászott elő a zsebéből. Néhány szót firkált rá.

A papírgombóc Moinet mellett esett le. Ő pedig lassan-lassan kinyújtotta a karját.

Később megtudtam, mi volt a papírra írva: *„Azért jövök, hogy megmentsem.”*

De milyen veszélyes is volt ez! Mert Moinet hirtelen elgyengült. Az idegei felmondták a szolgálatot. A foga vacogott, ahogy a mélybe nézett, a tiszt pedig – alig biztosabban mozogva – kénytelen volt maga előtt irányítani.

Így jutott el a két férfi a harmadik ház padlásablakáig.

Éjfélkor még mindig tüntettek a kifosztott kávéház előtt; a felbőszült tömeg csak másnap ismerte meg az egyszerű igazságot.

Hogy miért meséltem el önöknek ezt a régi históriát? Nem is tudom. Vagyis inkább azért, mert azóta is folyton kísértett. Soha nem láttam korábban, hogy valaki így váljon prédájává az elvakult tömegnek. Soha nem képzeltem volna azt sem, hogy a rendőrség szerepe ennyire nehéz lehet.

Nos, ezt a rendőrséget, amelyet néha kevéssé hízelgő szerepkörben mutattam meg önöknek, az igazság kedvéért most olyan körülmények között mutattam be, amelyre bízvást használhatom a hősiesség kifejezést.

Hősiesség bizony, mert ebben a kalandban nincs semmiféle parádé. Egy tetőn kecmeregni? Kockáztatni, hogy egy félőrült férfi, szinte akaratlanul, golyót eresszen egy emberbe! Mit is mondok! Ez a tiszt azt kockáztatta, hogy őt magát is meglincseli a tömeg.

Időről időre előfordul ilyesmi, kevésbé súlyos formában. Hasonló esete volt egyebek között a városi rendőrség egyik felügyelőjének, aki a Concorde téri metróállomás kijáratánál le akart tartóztatni egy zsebtolvajt.

A tolvaj nem jött zavarba; tetőtől talpig végigmérte a felügyelőt, és kiabálni kezdett, hogy mindenki meghallja:

– Uram, maga piszok fráter, gusztustalan alak!... Nem is tudom, miért nem hívok rendőrt...

Ebben a pillanatban már meg is menekült. A járókelők megvetéssel fordultak el a rendőrtől, akit a legszégyenletesebb erkölcsökkel gyanúsítottak.

Mutatta volna meg az igazolványát? Magyarázta volna meg, kicsoda is voltaképpen? Meg sem hallgatták volna.

A tolvaj kihasználta a pillanatnyi kavarodást, és felugrott egy mozgó autóbuszra. A hoppon maradt, bíborvörös felügyelő pedig a fal mellett osont odább.

Jancsó Júlia fordítása